

**DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİLİM DALI**

**AİLE EĞİTİM ÇALIŞMALARININ EBEVEYNLERİN OKUL
ÖNCESİ EĞİTİME İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİNE ETKİSİ**

**Hasan ER
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Özlem DOĞAN TEMUR**

Kütahya, 2018

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum "Aile Eğitim Çalışmalarının Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Düşüncelerine Etkisi" adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların "Kaynakça" bölümünde gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20/06/2018

Hasan ER

Kabul ve Onay

Hasan ER' in hazırladığı "Aile Eğitim Çalışmalarının Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Düşüncelerine Etkisi" başlıklı yüksek lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oy birliği ile kabul edilmiştir.

20/06/2018

Doç. Dr. Özlem DOĞAN TEMUR

.....

Dr. Öğr. Üyesi Murat BARTAN

.....

Dr. Öğr. Üyesi Ömür SADIOĞLU

.....

Doç. Dr. Baykal BİÇER
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Önsöz

Okul öncesi dönemde çocuk, aile ve okul bir bütündür. Bu üç bileşen birbirinden ayrı düşünülemez. Bu çalışmada okul öncesi eğitimin en önemli paydaşı ailelerle çalışılmış ve aile eğitim çalışmalarının önemi vurgulanmıştır. Düzenlenen aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin düşünceleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Uygulamalar gönüllü ebeveynler ve öğretmenlerin desteğiyle sosyal sorumluluk misyonu ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın gerçekleştirildiği bölgede ebeveynlerin okul öncesi eğitime bakış açısı değişmiş, okula kayıt ve devam oranları artış göstermiştir.

Bu zorlu ve emek dolu yolda birlikte yürüdüğümüz, bilimsel bakış açısı ve çalışma disiplini kazanmamda büyük emeği olan, çalışmanın son anına kadar ilgisini desteğini hiç eksik etmeyen danışman hocam Doç. Dr. Özlem Doğan TEMUR' a;

Hem ders hem tez sürecinde desteğini ilgisini hiç eksik etmeyen hocam Dr. Öğr. Üyesi Murat BARTAN' a, tez jürisinde yer alarak geri dönütleriyle çalışmamızı zenginleştiren Dr. Öğr. Üyesi Ömür SADIOĞLU' na;

Ayrıca tezimin uygulama aşamasında emeği olan meslektaşlarıma ve eğitimlere katılan anne babalara;

En başından bu yana tez serüvenimi sabırla dinleyen ve hep destek olan okul müdürüm Doğan EDİZ 'e;

Hem annelik hem babalık yaparak bizi yetiştiren anneme, bu yolda her tökezlediğim ve çıkmaza düştüğümde elimden tutan ve bana inanan güç kaynağım eşim Merve ER' e ve aileme gönülden teşekkür ediyorum...

Henüz küçücük bir çocukken “benim oğlum okuyacak” diyerek cesaretlendiren ve bugünümü göremeyen babama, onunla oyun zamanlarımızdan çaldığım kızım Mina'ya ve tezimin son aşamasında aramıza katılan oğlum Tuna'ya ithaf ediyorum...

Hasan ER

İçindekiler

Yemin Metni	i
Kabul ve Onay.....	ii
Önsöz	iii
İçindekiler	iv
Tablolar Dizini	vii
Kısaltmalar	ix
Özet	x
Abstract	xi
Birinci Bölüm.....	1
Giriş.....	1
Problem Durumu	1
Problem Cümlesi ve Alt Problemler.....	2
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
Sayıtlılar	5
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar	5
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	5
Okul Öncesi Eğitim	5
Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi.....	5
Türkiye’de okul öncesi eğitim	7
İmparatorluk dönemi.....	7
Cumhuriyet dönemi.....	8
Millî eğitim şuralarında okul öncesi eğitim	9
Kalkınma planlarında okul öncesi eğitim.....	10
Aile Kurumu.....	10
Ailenin tanımı	10
Okul öncesi eğitimde ailenin önemi	11
Okul öncesi eğitimde aile desteği	12
Okul öncesi eğitimde ebeveyn ve çocuk ilişkisi.....	13
Aile Eğitimleri	14
Aile eğitim çalışmaları.....	14
Ev merkezli aile eğitimi	15
Kurum merkezli aile eğitimi	16
Kurumsal okul öncesi eğitimle bütünleştirilmiş aile eğitimi.....	17
Uzaktan öğretim yoluyla aile eğitimi	17
Mobil hizmetler.....	18
Aile eğitim çalışmalarının önemi.....	19
Aile eğitim çalışmalarında dikkat edilmesi gerekenler ve etik ilkeler.....	22
Türkiye’de gerçekleştirilen aile eğitim çalışmaları	23
Anne Çocuk Eğitim Vakfı’nın (AÇEV) düzenlediği aile eğitim çalışmaları	23
Üniversiteler, Millî Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum kuruluşlarının düzenlediği aile eğitim çalışmaları.....	25
Yurt dışında gerçekleştirilen aile eğitim çalışmaları	26
Head Start programı	26

Early Head Start	28
Early Childhood Stimulation Parent Project	28
Home Instruction Program For Parents of Preschool Youngsters – Hippy	29
Minnesota Early Childhood -Ecfe	30
High/Scope Perry Preschool Project	30
Parent as Teachers-Pat	31
Home Activities For Toddlers and Their Families-Hataf	32
Opstap (Anne Çocuk Elele) programı	32
Yurt dışında uygulanan diğer aile eğitim programları	32
İlgili Araştırmalar	34
İkinci Bölüm	39
Yöntem	39
Araştırmanın Modeli	39
Karma araştırma yöntemi	39
Çalışma Grubu	40
Veri Toplama Araçları	43
Anket geliştirme süreci	43
Madde yazımı	43
Ön görüşme	43
Ön görüşme verilerinin analizi	44
Ön görüşme bulguları	45
Anket madde havuzu	46
Uzman görüşü	48
Anket ön uygulama formu (ÖUF)	49
Anketin ön uygulaması	50
Ankete son şeklini verme	50
Ebeveyn görüşme formunun hazırlanması	51
Aile Eğitimlerinin Tasarımı	52
Uygulanan programa ilişkin genel bilgiler	52
Programın gerekçesi	53
Uygulama bölgesinin seçilme gerekçesi	54
Uygulama grubunun belirlenmesi	54
İhtiyaç analizi	54
Aile eğitim içerikleri	55
Verilerin Toplanması	59
İhtiyaç belirleme formlarının uygulanması	59
Ön testlerin uygulanması	59
Aile eğitimlerinin uygulanması	59
Son testlerin uygulanması	63
Ebeveynlerle görüşmelerin yapılması	63
Verilerin Analizi	64
Anket maddelerinin analizleri	64
Görüşme analizleri	65
Üçüncü Bölüm	66
Bulgular	66
Nicel Verilere İlişkin Bulgular	66
Nitel Verilere İlişkin Bulgular	113
Dördüncü Bölüm	132
Tartışma Sonuç ve Öneriler	132
Sonuç ve Tartışma	132

Nicel bulgulara ilişkin sonuç ve tartışma.....	132
Nitel bulgulara ilişkin sonuç ve tartışma	137
Öneriler.....	142
Araştırmaya dönük öneriler	142
Uygulamaya dönük öneriler.....	142
Kaynakça.....	145
Ekler	155
Ek- 1: Anket Geliştirme Sürecinde Ebeveynlerle Yapılan Ön Görüşme Analizleri	155
Ek- 2: Anket Geliştirme Sürecinde Ebeveynlerle Yapılan Ön Görüşme Analizleri	159
Ek- 3: Araştırma İzni	163
Ek- 4: Anket Formu.....	164
Ek- 5: İhtiyaç Belirleme Formu.....	166
Ek- 6: Uygulama Görselleri.....	167
Özgeçmiş.....	171

Tablolar Dizini

Tablo 1. Aile Eğitim Çalışmalarına Katılan Ebeveynlere İlişkin Betimsel Bilgiler	41
Tablo 2. Görüşme Yapılan Ebeveynlerle İlişkin Betimsel Bilgiler	42
Tablo 3. Anket Geliştirme Sürecinde Ön Görüşme Yapılan Ebeveynlere İlişkin Betimsel Bilgiler.....	45
Tablo 4. Madde Havuzu.....	46
Tablo 5. Veri Toplama Aracı Güvenilirlik Katsayısı.....	51
Tablo 6. Ebeveyn Görüşme Formunda Yer Alan Sorular.....	52
Tablo 7. Aile Eğitim Çalışmalarına İlişkin İşlem-Zaman Tablosu	53
Tablo 8. Ebeveynlerin Talep Ettiği Eğitim Konuları Dağılımı.....	55
Tablo 9. Normallik Testi	64
Tablo 10. Anket Formunun 1 ve 5 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu	66
Tablo 11. Anket Formunun 6 ve 10 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu	71
Tablo 12. Anket Formunun 11 ve 15 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu	76
Tablo 13. Anket Formunun 16 ve 20 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu	80
Tablo 14. Anket Formunun 21 ve 25 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu	84
Tablo 15. Anket Formunun 26 ve 30 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu	89
Tablo 16. Anket Formunun 31 ve 37 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu	94
Tablo 17. Katılımcı Görüşlerinin Çocuklarının Okula Devam Durumu Değişkenine İlişkin Manny Whitney U Testi Sonuçları.....	99
Tablo 18. Ön Uygulama ve Son Uygulama Bulgularına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	101
Tablo 19. Katılımcıların Mesleki Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 1	102
Tablo 20. Katılımcıların Mesleki Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 2	103
Tablo 21. Katılımcıların Mesleki Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 3	104
Tablo 22. Katılımcı Görüşlerinin Çocuk Sayısı Değişikine İlişkin Manny Whitney U Testi Sonuçları	105
Tablo 23. Katılımcıların Yaş Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 1	107
Tablo 24. Katılımcıların Yaş Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 2	108
Tablo 25. Katılımcıların Yaş Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 3	109

Tablo 26. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 1.....	109
Tablo 27. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 2.....	110
Tablo 28. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 3.....	111
Tablo 29. Aile Eğitim Çalışmalarından Sonra Okula Devam Eden ve Kayıtlı Öğrenci Sayılarındaki Değişim Tablosu.....	112
Tablo 30. Aile Eğitimlerinin Gerekliliği Üzerine Verilen Cevaplar.....	113
Tablo 31. Aile Eğitim Çalışmalarının Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitim İle İlgili Düşüncelerini Nasıl Etkilediğine İlişkin Verilen Cevaplar	115
Tablo 32. En Çok Etkilenilen Eğitim Konusuna İlişkin Verilen Cevaplar	116
Tablo 33. Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentilerine İlişkin Cevaplar.....	118
Tablo 34. Aile Eğitim Çalışmalarından Sonra Ebeveynlerin Düşünceleri ve Beklentilerinin Farklılaşmasına İlişkin Cevaplar	120
Tablo 35. Ebeveynlerin Aile Eğitim Çalışmalarında Edindikleri Bilgi ve Becerileri Günlük Yaşantılarına Nasıl Aktardıklarına İlişkin Verilen Cevaplar	122
Tablo 36. Aile Eğitim Çalışmalarında Gereksiz Konu Olup Olmadığına İlişkin Verilen Cevaplar.....	124
Tablo 37. Aile Eğitim Çalışmalarına Katılım Konusunda Ebeveynlerin Karşılaştıkları Zorluklara İlişkin Verilen Cevaplar	125
Tablo 38. Aile Eğitim Çalışmalarında İşlenen Konuların Dışında Eğitim Talep Edilen Konulara İlişkin Cevaplar	127
Tablo 39. Aile Eğitim Çalışmalarından Sonra Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitimi Neden Tercih Etmeleri Gerektiğine İlişkin Verdikleri Cevaplar.....	130

Kısaltmalar

AÇEV	: Anne Çocuk Eğitim Vakfı
AÇEP	: Anne Çocuk Eğitim Programı
BADEP	: Baba Destek Programı
GEP	: Gelişimsel Eğitim Programı
KAEEP	: Küçük Adımlar Erken Eğitim Programı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
OBADER	: Okul Öncesi Eğitim Programıyla Bütünleştirilmiş Aile Destek Rehberi
OVÇEP	: Okul Öncesi Veli Çocuk Eğitim Programı
ÖUF	: Ön Uygulama Formu
UDF	: Uzman Değerlendirme Formu
ZED	: Zihinsel Engelliler Derneği

Özet

Aile Eğitim Çalışmalarının Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Düşüncelerine Etkisi

Bu araştırmada aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşünceleri üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır. Araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılında Aydın ili Sultanhisar İlçesi Atça eğitim bölgesindeki 2-6 yaş arası çocuğu bulunan 84 ebeveynle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel ve nicel tekniklerin kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlere uygulanan 8 aile eğitim çalışmasından önce ve sonra, ön test-son test olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. Araştırmanın nitel kısmında ise anket maddelerinden elde edilen bulguları desteklemek ve çalışma verilerini zenginleştirmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile 18 ebeveynle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Aile eğitim çalışmalarından sonra okula kayıt ve devam oranlarındaki değişimi görmek amacıyla aile eğitimlerinin gerçekleştirildiği bölgedeki okul öncesi eğitim kurumlarının aile eğitim çalışmalarından önce ve sonraki okula kayıt ve devam oranları karşılaştırılmıştır. Ön test ve son test olarak uygulanan anket formundaki maddelerin frekans ve yüzdeleri hesaplanmış her iki uygulamadan elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Aile eğitim çalışmalarına bağlı olarak ebeveyn görüşlerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır. Ebeveyn görüşlerinin meslek, çocuk sayısı, yaş, eğitim ve çocuklarının okula devam durumu değişkenlerine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla Manny Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre ebeveynlerin aile eğitim çalışmalarından önceki ve sonraki uygulamalarda anket maddelerine katılma durumları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Aile eğitim çalışmalarına bağlı olarak ebeveyn görüşlerinde gözlenen fark çocuklarının okula devam durumu ve yaş değişkenine göre anlamlı bulunurken, meslek, eğitim ve çocuk sayısı değişkenlerine göre anlamlı bulunmamıştır. Aile eğitim çalışmalarının gerçekleştirildiği okullarda eğitimlerden sonra okul öncesi eğitime devam eden öğrenci sayısı toplamda %44,3 artmıştır. Aile eğitimlerinden sonra okul öncesi eğitime kayıt oranları ise toplamda %35,2 artış göstermiştir. Aile eğitim çalışmalarının okul öncesi eğitime kayıt ve devam oranlarını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçların yanı sıra aile eğitim çalışmalarının ardından içerik analiziyle incelenen ebeveyn görüşleri doğrultusunda uygulanan aile eğitim çalışmalarının gerekli olduğu, ebeveynlerin düşüncelerini ve tutumlarını değiştirdiği, bildiklerini pekiştirdiği ve öğrendikleri yeni bilgi ve becerilerin günlük yaşantılarına yansıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Görüşmeye katılan ebeveynler okul ve öğretmen imajlarının güçlendiğini, okula ve öğretmene güvenmeyen ebeveynler eğitimlerden sonra okula ve öğretmene olan bakış açılarının değiştiğini belirtmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Aile, aile eğitimi, okul öncesi eğitim.

Abstract

The Effect of Family Education Activities on Parents' Opinions about Pre-school Education

It was aimed to investigate the effect of family education activities on parents' opinions about pre-school education in this research. The research was carried out with 84 parents who have a 2-6-year-old child in Aydın province Sultanhisar district Atça educational zone during 2016-2017 school year. The mixed method including both qualitative and quantitative techniques was used in the research. The questionnaire developed by the researcher was conducted as a pre-test and post-test to the participant parents both before and after 8 education activities implemented. In order to support the findings obtained via questionnaire items and enrich the research data, face-to-face interviews were done with the parents through semi-structured interview technique at the qualitative part of the research. Additionally, the school enrollment and attendance rates of pre-school education institutions before and after the education activities in the educational zone where the family education was done were compared. Frequencies and percentages of the items in the questionnaire form which was conducted as pre-test and post-test were calculated and the data obtained from both implementations were calculated. Wilcoxon signed ranks test was used in order to determine whether parent opinions significantly differ depending on family education activities. Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests were used in order to determine whether parent opinions differ in terms of profession, number of children, age, education and children's school attendance variables. Content analysis was utilized when the interviews done with parents after family education activities were analyzed. According to analysis results, a statistically significant difference was found between the parents' agreement on questionnaire items in the implementations before and after family education activities. The difference observed in parent opinions depending on family education activities was significant in terms of school attendance and age, but it was not significant in terms of profession, education and number of children. The number of children continuing pre-school education in the schools where family education activities were implemented increased 44,3% totally after education. After family education, the rate of pre-school enrollment showed a total of 35,2% increase. It was concluded that family education activities increases the rate of school enrollment and attendance. In addition to these conclusions, it has been concluded that the implemented family education activities are necessary, they change the opinions and attitudes of the parents, reinforce their knowledge and the new knowledge and skills they learned reflect on their daily life. The image of school and teacher strengthened and the parents who had not trust the school and teacher stated that their viewpoint toward school and teacher changed.

Keywords: Family, family education, pre-school education.

Birinci Bölüm

Giriş

Problem Durumu

Okul öncesi dönem çocuklar için yaşamın sihirli yıllarıdır. Bu dönem çocuğun kişiliğinin temellerinin atıldığı, bundan sonraki eğitim hayatına, kişilik gelişimine dair ipuçlarının barındığı dönemdir. Okul öncesi dönemde çocuğun eğitiminden aile ve herhangi bir okul öncesi kurumuna devam ediyorsa o kurumdaki öğretmenler sorumludur. Okul öncesi eğitim kurumları ve bu kurumlarda görevli öğretmenler çocuk eğitimi konusunda ailelere profesyonel yardım sağlamaktadırlar. Dolayısıyla aile bireylerinin öğretmenlerle düzenli olarak görüşmesi, aile içerisinde yaşanan ve çocuğu ilgilendiren konularda öğretmeni bilgilendirmesi ve karşılaşılan problemlere birlikte çözüm aranması oldukça önemlidir (Oktay, 2007).

Aile toplumun en küçük birimi ve temel taşlarından biridir. Çocuk anne babasından aldığı kalıtsal özelliklerle dünyaya gelir. Toplum yaşamına uymasına yardımcı olacak ilk temel davranış örneklerini ailede kazanır. Bu açıdan aile, hayatın ilk yıllarında çocuğun bakımı ve eğitiminden sorumlu başlıca kurumdur (Çiftçi, 2004). Hem anne sevgisi hem de baba sevgisi çocuğun gelişim sürecinde tamamlayıcı ve dengeleyici roller üstlenir. Bu üçlü ilişki örüntüsünün amacı, çocuğa yaşamla başa çıkma, başarılı ve mutlu insan olma bilinci kazandırmaya yönelik olmalıdır. Sevgisiz, yardımsız ve yönsüz kalmış bireyler, başkalarıyla birlikte yaşamayı başaramazlar (Aydın, 2009).

Ebeveyn çocuk ilişkisiyle işletilen sosyalleşme sürecinin aileye dönük kısmında, çocuğa toplumsal normlar teorik ve pratik olarak aktarılmaktadır. Çocuk, ilerde daha karmaşıklaşacak olan sosyal kural ve uygulamaların en basitini aile içinde, anne babasından etkin bir şekilde öğrenmektedir (Şentürk, 2008).

Bilinçsiz, zararlı ve sevgisiz bir aile ortamı, o ailenin içindeki herkes için birçok açıdan yıkıcı olabilmektedir. Özellikle bu aile içerisindeki masum ve savunmasız çocuklar olumsuz aile atmosferinden en derin yara alanlardır. Çocuğun davranışsal, duygusal ve düşünsel problemlerden en asgari sürede sorunsuz şekilde

kurtulabilmesi evde anne-babanın birbirlerine ve çocuğa olan tutumuna, okulda ise eğitimcilerin ilgi ve desteğine ayrıca eğitimcilerin anne babalara sistemli ve bilinçli olarak sunduğu rehberliğe bağlıdır (Sommers-Flanagan, Elander, Sommers-Flanagan ve Poyrazlı, 2009).

Nitelikli bir okul öncesi eğitim, her çocuğun optimal gelişimi, benlik saygısı, yeteneği ve öğrenmeye yönelik olumlu duygularının desteklenmesi için tasarlanmış gelişimsel açıdan uygun bir programla mümkün olabilir. Bununla birlikte güvenli ve besleyici bir çevreyle de desteklenmelidir (Slaby, Loucks ve Stelwagon, 2005).

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2016) verilerine göre 2015-16 eğitim öğretim yılında 4-5 yaş grubundaki çocukların %50,46'sı, 5 yaş grubundaki çocukların ise %67,17'si okul öncesi eğitimden faydalanmaktadır. Veriler incelendiğinde okullaşma oranları her geçen gün yükselse de hala ülkemizde okul öncesi eğitimden mahrum olarak ilköğretime başlayan binlerce çocuk vardır. Hemen hemen her şehirde, mahallede ve köylerde okul öncesi eğitim kurumları mevcutken, eğitim olanaklarına ulaşmada her türlü imkân ebeveynlerin hizmetine sunuluyorken okul öncesi eğitime devam etmeyen öğrencilerle karşılaşmak gösteriyor ki okul öncesi eğitimin önemi yeteri kadar bilinmiyor ve bu konuda gerekli hassasiyet ebeveynler tarafından gösterilmiyor. Ya da bu konunun uzmanları tarafından bu çalışmalar yeterli düzeyde yapılmıyor. Bu bağlamda okul öncesi eğitim konusunda bilgilendirme, bilinçlendirme çalışmaları bir süreç halinde planlı, programlı bir şekilde sürekli yapılmalıdır.

Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşünceleri üzerindeki etkisi nedir?

Bu ana problem doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

- Aile eğitimlerinden önce ve sonra uygulanan anket puanları arasında nasıl bir farklılık vardır?
- Ebeveynlerin eğitim çalışmalarından önceki ve sonraki uygulamalarda belirttikleri görüşleri arasında çocuklarının okula devam durumu, ebeveynlerin mesleki durumları, çocuk sayısı, yaş ve eğitim durumları değişkenlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveynlerin görüşleri nelerdir?

- Aile eğitim çalışmalarından önce ve sonra okula devam eden ve kayıtlı çocuk sayıları arasında nasıl bir farklılık vardır?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Ebeveynler çocuklarının her yönüyle gelişimini, eğitim yaşantıları için gerekli tutum ve davranışları bilmek ve olası risklere karşı gerekli erken müdahaleleri yapmak zorundadırlar. Bu da okul öncesi dönemdeki çocuklarının yaş gruplarına ait özelliklerini, bireysel gelişim özelliklerini, ihtiyaçlarını ve bu dönemde verilecek eğitimin amacını, ilkelerini bilmekle mümkün olabilir. Bazen bilmek de yeterli olmayabilir, okul öncesi eğitimin önemini kavramak ve çok geç olmadan harekete geçmek gerekir (Oktay, 2007).

Okul öncesi eğitim ebeveynle bütünleşmedikçe, okul, öğretmen ve veli aynı dili konuşmadıkça bu eğitimin amacına ulaşması düşünülemez. Okulda öğretmenin öğrettiği doğru davranışlar evde ebeveyn tarafından desteklenir ve çocuk yüreklendirilirse kalıcı öğrenmelerin yolu açılır. Dolayısıyla aile eğitim çalışmaları ebeveynlerin bilinçlenmesi, okul öncesi eğitime ilişkin farkındalık oluşması için oldukça önemlidir. Bu çalışmada aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşünceleri üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır. Aile eğitim çalışmalarının önemini ortaya koymak, öğretmenlerin bu konuda daha duyarlı olmalarını sağlayacaktır. Aile eğitim çalışmalarına gerek öğretmenler gerekse okul idarecileri tarafından yeterli özenin gösterildiği söylenemez.

Nasıl ki toplum sağlığı merkezlerindeki aile hekimleri, ebeler çocuğu doğduğu andan itibaren takibe alıyor, her ay çocukların aşıları, kontrolleri düzenli takip ediyorsa eğitimciler ve bu konudaki uzmanlar da belli yaştan itibaren aynı sistem ve standartlarda çocukları takip etmeli, bununla ilgili çalışmaları gerçekleştirmeli, aileyi çocuk eğitimi konusunda bilgilendirip eğitmelidir. Kısacası çocuğun beden sağlığı nasıl önem taşıyor ve gerekli hassasiyet gösteriliyorsa, çocuğun bilişsel gelişimi ve eğitimi de aynı önemi göstermeyi ve hassasiyeti duymayı gerektirir. Bu çalışmanın velide erken çocukluk eğitime ilişkin bilinçlenmenin önünü açacağı ve aynı zamanda planlı ve sürekli olarak çocuk okul öncesi eğitim kurumuyla tanışana dek devam etmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Çocuk okullaştıktan sonra da okul, öğretmen ve veli bağı aynı hassasiyetle sürdürülmelidir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular ışığında

öğretmenlere, idarecilere ve ebeveynlere aile eğitimlerine ilişkin çözüm önerileri sunulacaktır.

Araştırmanın gerçekleştirildiği eğitim bölgesindeki bazı okul öncesi eğitim kurumlarında aile eğitim çalışmaları yapılmaktadır fakat yapılan bu çalışmalara sadece okul öncesi eğitim kurumlarına kayıtlı çocukların ebeveynlerinin katıldıkları gözlemlenmiştir. Bu araştırmada çocuğu okul öncesi eğitim almamış, herhangi bir kuruma devam etmeyen çocukların da anne babalarına ulaşmak ve eğitimleri onlara da ulaştırmak hedeflenmiştir. Çalışma grubu oluşturulurken çocukları herhangi bir okul öncesi kuruma gitmeyen ebeveynler de örneklem grubuna dahil edilmiştir. Çocukları okul çağına gelmeden okullarla tanışan, okul öncesi eğitime ilişkin bilgi ve beceri kazanan ebeveynler, çocuklarını zamanı geldiğinde okula gönderme konusunda daha az tereddüt yaşayacaklardır. Böylelikle öğretmenler, velileri çocuklarını okula gönderme konusunda ikna etmek zorunda kalmayacaklar ve okullaşma oranlarında da artış sağlanacaktır.

Aile eğitim çalışmalarında bizzat okul öncesi öğretmenlerinin görev alması sağlanacaktır. Böylelikle öğretmenlerin, uzmanlık alanlarına yönelik bilgi ve tecrübelerini, çocuklarla ilgili gelişimsel ilerlemeleri ve güncel gözlem notlarını ebeveynlere aktarabilme şansı bulacağı düşünülmektedir. Okul öncesi eğitimde kazanılan becerilerin ölçülmesi için standart testler diğer eğitim kademelerine kıyasla oldukça azdır. Öğretmenin okul öncesi dönemdeki çocuğu, boylamsal olarak sistematik bir şekilde gözlemlemesi, önemli ve etkili bir ölçme değerlendirme aracı olarak görülebilir. Dolayısıyla okul öncesi eğitim sürecinde çocuğun gelişimi ile ilgili öğretmen ve ailenin sık aralıklarla görüşmesi, öğretmenin ebeveyni bilgilendirmesi ve gözlemlerine ilişkin dönütlerde bulunması çocuklarda kazanılan becerilerin kalıcı olarak yerleşmesi için oldukça önemlidir. Dolayısıyla okulda kazanılan davranışların evde de pekiştirilmesi, anne babanın çocuğuna uygun rol model olması gerekir.

Aile eğitim çalışmaları öğretmen imajına da olumlu anlamda katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Okul öncesi öğretmenleri toplum içerisinde çocukların okulda kaldığı süre boyunca sadece bakımından sorumlu birer ‘bakıcı’ olarak algılanabilmektedir. Aile eğitim çalışmalarında ön planda olan öğretmenlerin, eğitimci imajı güçlenecektir. Öğretmenden yeni bilgiler öğrenen, ebeveynlik tutumlarıyla ilgili tavsiyeler edinen anne-babaların öğretmene karşı

geliştirdikleri bakış açısının olumlu olarak değişmesi beklenmektedir. Hatta bu mesleğe cinsiyet odaklı genel algının ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Daha çok kadın öğretmenlerin bulunduğu okul öncesi eğitim branşında erkek öğretmenlerin de var olduğu, bizzat erkek öğretmenlerin aile eğitimlerinde eğitimci olarak görev almasıyla ortadan kaldırılmaya çalışılacaktır.

Sayıtlar

Ebeveynlerin eğitim durumlarının katılımcılar arasında değişiklik göstermediği, anket ve görüşmede verilen yanıtların doğru ve samimi olduğu kabul edilmiştir.

Kontrol altına alınamayan değişkenlerin çalışmaya katılan ebeveynleri aynı oranda etkilediği varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırmadan elde edilen veriler 2016-2017 eğitim öğretim yılında Atça eğitim bölgesinde 2-5 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlerden elde edilen verilerle sınırlıdır.

Araştırmada veri toplama araçları kişisel bilgi formu, anket ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilen bulgular ile sınırlıdır.

Tanımlar

Bu araştırmada adı geçen aile eğitim çalışmaları; ebeveynlerin eğitim almak istedikleri konuların belirlenmesini, belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda aile eğitim programı hazırlanmasını, çalışma grubu oluşturulurken yapılan veli ziyaretlerini ve aile eğitim programının çalışma grubundaki ailelere 5 ay süreyle uygulanmasını kapsamaktadır.

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi

Okul öncesi eğitim ilköğretim çağına kadar çocukların bilişsel, motor ve sosyal duygusal becerilerinin sistematik olarak geliştirildiği, doğru davranış kalıplarının öğretildiği, öğrenme biçimlerinin ortaya çıkarıldığı, temel eğitime hazırlayan bir eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Taner Derman ve Başal, 2005). Okul öncesi

dönem, çocukların fiziksel olarak büyüdüğü, gelecek yaşantılarına ilişkin kritik bilgi ve becerileri öğrendikleri, oyunla bütünleştikleri ve güven duygusuna en çok ihtiyaç duydukları bir çağdır. Çocuklar bu dönemde onlara sunulacak eğitsel fırsatlarla birlikte gelecek tüm hayatlarının değerini ve kalitesini belirleyecek gelişimsel ilerlemeler gösterirler. Dolayısıyla bu yıllarda çocuğa verilenler veya verilmeyenler onun geleceğini belirlemektedir (Taner Derman ve Başal, 2010; Oktay, 2007; Tuğrul, 2006).

Erken çocukluk eğitimi olarak da adlandırılan okul öncesi eğitim 0-6 yaş çocukların eğitimini kapsamaktadır. Erken çocukluk eğitimi kavramı ile okul öncesi eğitimi kavramları eş anlamlı kavramlar olarak kullanılsa da birbirinden farklı iki eğitim dönemini ifade etmektedir. Erken çocukluk eğitimi 'Early Childhood Education' 0-8 yaş arası çocukların eğitimini kapsamaktadır. Oysa okul öncesi eğitim, en geniş anlamıyla çocukların doğduğu andan itibaren 6 yaşına kadar olan dönemi kapsasa da ülkemizde 3-4-5 yaş çocuklarının düzenli ulusal bir programla eğitildikleri kurumlardaki eğitim için kullanılmaktadır (Tümkiye ve Gülaçtı, 2009).

Okul öncesi eğitim, insan hayatının temelini oluşturmaktadır ve çocuklar için sayısız kazanım için fırsat sunmaktadır. Bu özel dönemde atılması gereken ilk adım çocukları tanımak için çaba harcamaktır. Sonraki adımda ise çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanması oldukça önemlidir. Çocuk ihtiyaçları karşılandıkça güven duygusu gelişerek bir birey olduğunu fark edecektir. Özellikle bu dönemde bütün gelişim alanları bir bütünün parçası gibidir. Gelişimin her yönü diğer yönlerle ilişkili ve birbirini etkileyici roldedir. Çok yönlü gelişme, geleceğe dair geniş bir dünya görüşü perspektifinin temelini oluşturur. Bu dönemde çocukların algıları açıktır ve her türlü yaşantı onlar için bir öğrenme fırsattır. Öğrenmeleri kolay ve kalıcı kılmak bu dönemde tüm duylara hitap eden bir eğitim anlayışıyla mümkün olabilir.

İnsan yaşamı psikolojik ve fizyolojik olarak bazı kırılma noktalarını barındırmaktadır ve bu dönüm noktalarında bireylere kazanılması gereken fırsatlar sunmaktadır. Okul öncesi dönem insan yaşamındaki bu kırılma noktalarının en önemlisi olarak kabul edilir. Çocuklar tüm yaşamlarını etkileyecek temel becerilerin özünü bu dönemde edinmektedir. Dolayısıyla çocukların doğuştan getirdikleri potansiyellerini geliştirmek ve gerçek yaşamın bütün alanlarına uyum sağlayabilen bireyler olarak yetişmeleri için onlara sunulacak eğitim ortamı, niteliği

ve çevrelerindeki yetişkin yaklaşımları oldukça önemlidir (Avcu, 2016; Gögebakan, 2011).

Okul öncesi eğitimin çocuklara yansıyan en önemli kazanımlarından biri de oyundur. Çocuk için oyun gerçek yaşamın provasıdır. Çocuk oyunla öğrenir, oyunda hayat bulur, varsa üzüntüleri, kaygıları oyunla kaybolur. Okul öncesi eğitimin çocukların hayatına kattığı tüm bu değerler, çocuğun sağlıklı bir birey olarak yetişmesinde oldukça önemlidir (Oktay, 2007).

Türkiye’de okul öncesi eğitim

Ülkemizde okul öncesi eğitimin gelişimi iki dönem altında ele alınabilir. Bunlar Cumhuriyet öncesi dönemdeki çalışmaları kapsayan İmparatorluk Dönemi ve Cumhuriyet sonrası yapılan çalışmaları kapsayan Cumhuriyet Dönemi’dir.

İmparatorluk dönemi

Osmanlı döneminde Türk Eğitim Sistemi adına ilk olumlu girişim, 1824’de II. Mahmut tarafından bir fermanla ilköğretim zorunlu hale getirilmesi olmuştur. İlk devlet okulları 1847’de kurulmuş 1869’da ‘Maarif-i Umumiye Nizamnamesi’ (Milli Eğitim Genel Tüzüğü) kabul edilmiştir (Tüm kaya ve Gülaçtı, 2009).

Osmanlı döneminde günümüzde bilinen okul öncesi eğitim kurumlarının kurulmasından önce bu dönemdeki çocukların eğitim aldığı kurumlar mevcuttu. Osmanlı döneminde zamanın ilköğretim kurumları olarak nitelendirilebilecek Sıbyan okulları, ıslahaneler ve darüleytalar bulunmaktaydı. Sıbyan okulları daha yaygın bir deyimle mahalle mekteplerinde oldukça küçük yaşta çocuklar da vardı. Bazı aileler evde çocuklarının vakit geçirmeleri yerine mahalle mekteplerini tercih ederlerdi. Bu mektepler Kur’an okumayı, basit matematiksel işlemleri, biraz da yazı yazmayı öğreten kurumlardı (Oktay, 2007). II. Meşrutiyet’in hemen öncesinde özel ana mektepleri kuruldu. 1912-1913 yıllarındaki Balkan savaşlarının hemen ardından resmi ana mektepleri açılmıştır (Taner Derman ve Başal, 2010). II.Meşrutiyetin öncesinde başlayan okul öncesi eğitime ilişkin girişimler Balkan savaşlarıyla birlikte sekteye uğramıştır. Asıl yaygınlaşma çalışmaları savaş sonrasına kalmıştır. Savaşın hemen ardından hızlanan çalışmalar neticesinde yasal düzenlemeler gerçekleşmiştir. 6 Ekim 1913’te Tedrisat-ı İptisadiye Kanunu Muvakkati (İlköğretim Geçici Kanunu) yayınlanması ile anaokulları ve sıbyan mektepleri yasal dayanağa kavuşmuş ve bu okulların yurt genelinde

yaygınlaştırılmasına karar verilmiştir. Bunun devamı olarak da 1915 yılında Ana Mektepler Nizamnamesi (anaokulları tüzüğü) yayınlanmıştır (Taner Derman ve Başal, 2010; Oktay, 2007). Bu nizamname ile 1915’li yıllarda okul öncesi eğitime gerekli önemin verilmeye çalışıldığı görülmüştür. Bu gelişmelerden sonra birçok ilde okul öncesi kurumlarının sayısı artmaya devam etmiştir. İstanbul’da ilk defa Ana Öğretmen Okulu açılmıştır. Bu okul I. Dünya Savaşı’nın başlamasından dolayı 1919 yılında kapatılmıştır. Daha sonra devletin açtığı anaokulları da kapanmaya başlamıştır. Kurtuluş Savaşı döneminde de eğitim adına birçok kongre düzenlense de okul öncesi eğitim adına kayda değer bir gelişmeye rastlanmamıştır (Saklan, 2011).

Cumhuriyet dönemi

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda ülkenin içinde bulunduğu durum özellikle ilköğretime ağırlık verilmesini gerektirdiği için okul öncesi eğitime yeteri kadar önem verilememiştir. Dolayısıyla okul öncesi eğitim kurumlarının sayısında herhangi bir artış gözlenmemiştir. Okul öncesi dönemdeki çocukların eğitim sorumluluğu ailelere ve yerel yönetimlere bırakılmıştır. Bu dönemde MEB tarafından atılan adımların en önemlilerinden biri 1927 yılında Ankara’da kurulan ‘Ana Muallim Mektebi’ dir. 1960-70 yılları arasında okul öncesi kurumlarına olan ihtiyaç ve talep artmış ve birçok okul öncesi eğitim kurumu açılmıştır. Açılan bu kurumların öğretmen ihtiyacının karşılaması için kız meslek okulları ile kız öğretmen okullarına ‘Çocuk Eğitimi ve Gelişimi Bölümleri’ açılmıştır (Oktay, 1983). 1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Mili Eğitim Temel Kanunu’nda okul öncesi eğitimin tanımı yapılmış, amaç ve görevleri belirlenmiştir (Tümekaya ve Gülaçtı, 2009).

1977 yılında ilk defa İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde ‘Okul Öncesi Şubesi’ açılmıştır. 1983 yılında ise ‘Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik’ çıkarılmıştır. 1992 yılında 3797 sayılı kanunla ‘Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü’ kurulmuştur (Diken, 2012). Taner Derman ve Başal (2010) yaptıkları araştırmada yapılan tüm bu düzenlemelerin ardından okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranlarında, öğretmen sayılarındaki artışı ortaya koymuştur. Özellikle 2000’li yıllardan sonra okul öncesi eğitimde okul, öğretmen ve öğrenci sayılarındaki ciddi artış dikkat çekmektedir.

Milli eğitim şuralarında okul öncesi eğitim

Milli Eğitim Şuralarında okul öncesi eğitime ilişkin alınan ilk karar aile eğitim çalışmalarıyla ilgili olmuştur. 1949 yılında yapılan IV. Milli Eğitim Şurası'nda ailede demokratik bir eğitim uygulanması için gerekli yöntemlerden faydalanılması gereği vurgulanmıştır (Oktay, 2007). Görüldüğü gibi her şeyden önce ailenin eğitilmesi gerçeği Milli Eğitim Şuralarında alınan kararlara da yansımıştır. Daha önce okul öncesi eğitimle ilgili herhangi bir karar alınmamışken ilk olarak aile eğitimlerinden bahsedilmesi, aile eğitimlerinin ne denli gerekli olduğunun bir göstergesi kabul edilebilir.

1953 yılında yapılan V. Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi eğitim program ve yönetmelikleri gündeme gelmiştir. Daha sonra gerçekleşecek şuralarda 21 yıl boyunca okul öncesi eğitim konuşulmamıştır. 1974 yılındaki IX. Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri yeniden belirlenmiştir. 1981 yılında gerçekleşen X. Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi eğitim ile ilgili kapsamlı kararlar alınmıştır. Okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili kararlar ise 1982 yılında gerçekleşen XI. Milli Eğitim Şurası'nda ve 1988 yılında gerçekleşen XII. Milli Eğitim Şurası'nda alınmıştır. 1993 yılında gerçekleşen XIV. Milli Eğitim Şurası'nda iki ana konudan biri okul öncesi eğitime ayrılmış, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, okul öncesi eğitim için kaynak temini, eğitim araçları, okul öncesi eğitim mevzuatı, öğretmen yetiştirme, okul öncesi eğitim modelleri gibi konularda komisyonlar oluşturularak kararlar alınmıştır (Diken, 2012). XIV. Milli Eğitim Şurası'ndan bu yana da Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü alınan bu kararları takip ederek uygulamaya çalışmaktadır (Oktay, 2007).

1996 yılında yapılan XV. Milli Eğitim Şurası'nda gelecek yıllar için okul öncesi eğitimin en az iki yılının zorunlu eğitim kapsamına alınmasıyla ilgili önemli bir karar alınmıştır. Aynı şurada aile katılımı ve eğitimleri ile anne baba okullarının yaygınlaştırılması vurgulanmıştır (Oktay, 2007).

2006 yılında yapılan XVII. Milli Eğitim Şurası'nda 60-72 aylık çocukların zorunlu okul öncesi eğitime alınması, anaokullarına rehber öğretmen görevlendirilmesi, özel sektörün teşvik edilmesi, okul öncesi eğitim kanunun çıkarılması, rehberlik hizmetlerinin okul öncesi eğitimden başlaması gerektiği,

2023 yılında okullaşma oranlarının %80'e ulaştırılması konularında kararlar alınmıştır (Diken, 2012).

Kalkınma planlarında okul öncesi eğitim

Okul öncesi eğitime ilk defa 1968-1972 yıllarını kapsayan İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer verilmiştir. Okul öncesi eğitimin tanımı ve amacıyla birlikte yaygınlaştırılması ile ilgili görüşlere yer verilmiştir. Üçüncü ve Dördüncü Kalkınma Planları 'nda daha çok anne eğitimleri üzerinde durulmuştur. Bu eğitimlerin kırsal kesimde yaygınlaştırılması ve ülke şartlarına uygun bir aile eğitim programının geliştirilmesi planlanmıştır. 1985-1989 yıllarını kapsayan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda okullaşma oranlarının %10'a çıkarılabilmesi için kamu ve özel kuruluşlardan yararlanılacağı belirtilmiştir. 1995-1999 yıllarını kapsayan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda okula başlama yaşının 72 ay olmasına karar verilmiş, şehirleşmenin yoğun olduğu bölgeler ile düşük gelirli ailelerin yaşadığı bölgelerde okullaşma çalışmalarının devam ettirilmesi, fazla işçi çalıştıran kurumların bünyesinde okul öncesi eğitim kurumları açılması ve eğitim çalışmalarının kalitesinin artırılması hedeflenmiştir (Oktay, 2007).

2007-2013 yıllarını kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, öğretmen ve fiziki koşulların hazırlanması, aile eğitimlerinin artırılması ve toplumda farkındalık uyandıracak çalışmaların yapılması gerektiği kararlaştırılmıştır (Diken, 2012). Kalkınma Bakanlığı (2013) tarafından yayınlanan ve 2014 ve 2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planı'nda okul öncesi eğitimde 4-5 yaşı kapsayan ve 2013 yılında brüt %47 olan okullaşma oranının 2018'de %70'e çıkarılması hedeflenmiştir

Aile Kurumu

Ailenin tanımı

Toplumun en temel organı aile içinde bulunduğu ortamdan ve kültürden etkilense de kendi içerisinde özgün bir etkileşim biçimini barındıran sosyal bir yapıdır (Demir, 2011). Her birey ailesinden aldığı kalıtsal özelliklerle dünyaya gelir. Bulunduğu toplumun değer yargılarını, davranış kalıplarını ilk ailesinden öğrenir. Bu açıdan aile toplumu inşa eden başlıca kurumdur (Oktay, 2007). Daha geniş bir tanımla aile kan bağıyla, evlilik yoluyla ya da evlat edinerek birbirine bağlanmış, aynı çatı altında yaşamlarını sürdüren, ortak bir bütçeye sahip,

birbirleriyle sürekli iletişim halinde olan birden çok üyeden oluşan toplumun en küçük birimidir (Günindi ve Giren, 2011).

Ailelerin tüm toplumlarda ortak kabul edilebilecek bazı temel sorumlulukları vardır. Bunlar, ailenin ekonomik giderlerini karşılamak, toplum içerisinde statü edinmek, üremek ve cinsel doyum sağlamak, çocukların eğitimi ve geleceğini planlamak, onları dini ve ahlaki yönden geliştirmek, aile fertlerinin birbirlerine sevgi bağıyla bağlanmasını sağlamak ve onları dış tehlikelerden korumak gibi işlevlerdir (Yavuzer, 2004a).

Aile başlı başına sorumluluk demektir. Bir fidanın ağaç olup, meyve vermesi için bilgiye dayalı yoğun bir ilgi ve sorumluluk gerektirdiği bilinen bir gerçektir. Aile de böyledir. Özenle seçilmiş, sevgi bağıyla kurulmuştur. Bu bağı devamı için gerekli olan karşılıklı fedakârlık, hoşgörü, sorumlulukları paylaşma gibi zorunlu davranışlar gösterilmesi gerekir (Ağca, 1993). Ailenin devamı için gerekli bu davranışların yanında aile bireylerinin öncelikle kendilerini daha sonrada aile bireylerini geliştirecek, sorumluluklarını hatırlatacak aile eğitimlerine katılmalarının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Okul öncesi eğitimde ailenin önemi

Erken çocukluk döneminde aile çocuğun gelişimini destekleyen en önemli kurumdur (Çağdaş, 2002; Gürşimşek, Girgin ve Vural, 2006). Bağımsız, kendi ayakları üzerinde duran, yaratıcı bireyler yetiştirmek aile içerisindeki kurulan sağlıklı etkileşimle mümkün olabilir. Bu etkileşimle ortaya çıkan yeni beceriler ve davranış kalıpları, çocukların gelecek eğitim yaşantılarının temelini oluşturmaktadır (Tavil ve Karasu, 2013; Tezel Şahin ve Kalburan, 2009).

Okul öncesi dönemde saygı, hoşgörü, merhamet ve sevgiyle harmanlanan bir duygu bütününün içinde yetişmek, zengin uyarıcılar ve farklı öğrenme ortamlarıyla karşılaşmak, kararlı ve tutarlı yetişkin tutumlarıyla hayatı öğrenmeyi çalışmak, bir çocuğun sağlıklı bir birey olarak gelişmesinde olmazsa olmaz koşullardır (Oktay, 2007).

Çocuklar dış dünyaya ilk önce ebeveynleri yardımıyla açılırlar. Dünyayı anne babalarının desteğiyle tanımaya başlarlar. Dolayısıyla ebeveynler çocuğun ilk eğitimcisidir. Çocuğun ilk duygu, düşünce ve davranışlarının mimarı olan bu eğitimciler, onlara gelişimleri için uygun ortamlar oluşturmak ve bu ortama uygun

tutum ve davranışlar sergilemek durumundadırlar. Sağlıklı ilişkilerin var olduğu, sevgi atmosferinin ailenin genel iklimi haline geldiği ortamda yetişen çocuklar ileride daha mutlu ve başarılı olmaktadır (Demir, 2011; Ersoy, Kurtulmuş ve Tekin, 2014).

İnsan sosyal bir varlıktır. Hem aileden hem çevreden hem de okuldan edineceği kazanımlar birbirinden farklıdır. Hepsinden ayrı ayrı beslenirse ancak tüm gelişim alanlarında istenilen ilerlemeler görülebilir. Erken çocukluk yıllarında çocuğun eğitiminden sorumlu başlıca iki kurum vardır. Bunlar, çocuğun ailesi ve okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Bu iki kurum birlikte hareket etmezse istenilen başarı da elde edilemeyecektir. Okul öncesi eğitim kurumlarında hazırlanmış programlar kusursuz olsa da aile bu süreçte ortak edilmedikten sonra bu programların etkili olması düşünülemez (Akcan & Ergün, 2017; Çakmak, 2010; Fantuzzo ve diğ., 2013; Günindi ve Giren, 2011; Güven, 2004).

Bütüncül bir eğitim anlayışı, çocukların kurum dışındaki hayatlarını öğrenmek için öğretmenlerin okul dışına çıkarak çocukların yaşam alanlarını keşfetmelerini gerektirir. Aynı şekilde ebeveynler de çocuklarının okul içindeki yaşantılarını öğrenmek için okul içerisine girmelidir. Dolayısıyla bir okul öncesi kurumu ve eğitimcileri kendilerini çevreden ve ebeveynlerden koparmamalıdır. Aksi takdirde çocuğun bütüncül olarak gelişimi söz konusu olmayacaktır (Ömeroğlu, Kandır ve Ersoy, 2003).

Okul öncesi eğitimde aile desteği

Gelişim anne karnında başlayarak bir ömür boyu devam etmektedir. İnsan yaşamında belki de en önemli, gelişimin oldukça hızlı ilerlediği ve çevrenin etkisine en açık olduğu bir dönem vardır. Bu da hiç şüphesiz insan hayatının ilk altı yılı olarak kabul edilen okul öncesi dönemdir. Çocuklar bu dönemde fiziksel açıdan çevresindeki insanlara bağımlıdır. Ancak bu bağımlılık onların pasif, muhtaç bir varlık olduğu algısını yaratmamalıdır. Çocuklar dünyaya geldiklerinde oldukça gelişmiş beş duyu yetisine sahiptir. Bir başka deyişle çevreyle kurulacak iletişime ve etkileşime hazırdır. Hatta bu iletişim ve etkileşim anne karnında çoktan başlamıştır. Dolayısıyla yaşamın ilk yıllarında verilecek eğitim oldukça önemlidir. Daha sağlıklı, başarılı, içinde bulunan toplumu geliştirecek bireyler yetiştirmek isteniyorsa eğitime mümkün olduğunca erken başlanmalıdır. Bu eğitim sadece

çocuğa değil elbette çocuğun destekçisi, aile bireylerini de içine almalıdır (Tümkiye ve Gülaçtı, 2009).

Okul öncesi eğitimin değeri, çocuğun gelişim ve eğitimi için alınan kararlara ebeveynlerin ortak edilmesiyle daha da artırılabilir. Çocuğu keşfetmek, eğitimi ve gelişimi için karşılaşılan sorunlara çözüm yolları belirleyebilmek ve çocukların yeterliliklerini artırabilmek için okul ve ailenin birlikte hareket etmesi, iş birliği içerisinde çalışması oldukça önemlidir (Kandır, 2001; Tezel Şahin ve Kalburan, 2009).

Okul öncesi dönemde çağın gereklerine uygun, toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilen, kendini ve düşüncelerini özgür bir şekilde ifade edebilen, keşfetmeyi seven, yeniliklere açık, karar süreçlerini yönetebilen, kendi hakkını savunurken başkalarının haklarının da farkında olan, yeterliliklerini gerçek yaşama aktarabilen, sorgulama becerisi gelişmiş çocuklar yetiştirebilmek hiç şüphesiz okul ve ailenin ortak paydada buluşmasıyla mümkün olabilir (Ünüvar, 2010). Erken çocukluk dönemindeki aile desteğinin çocukların zekâ düzeylerini artırdığı, benlik saygısını ve öğrenmeye güdülenmeyi ve dil becerilerini geliştirdiği görülmüştür (Ömeroğlu ve diğ., 2003).

Erken çocukluk eğitimi çocuğu çok yönlü olarak geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çocuğun yakın çevresi bu süreçte geliştirilip desteklendiğinde gelişen ve değişen bu çevre çocuğu sürekli besleyecek, çok yönlü gelişmesine katkı sunacak ve ortaya çıkacak etkiler ise uzun süre devam edecektir. Ancak sosyal çevresi ve ebeveynleri desteklenmemiş çocuklar okul öncesi eğitim alsalar bile bu eğitimden elde ettikleri becerileri pekiştirecek, destekleyecek bir ortam bulamadıklarından kazandıkları bilgi ve beceriler yok olup gidecektir. Dolayısıyla okul öncesi eğitimin çıktılarının daha kalıcı ve sürdürülebilir olması için çocukla birlikte yakın çevresi de eğitilerek desteklenmelidir. Bu anlamda bütünsel bir gelişim için ailenin eğitim sürecine katılması oldukça önemlidir (Ömeroğlu ve diğ., 2003; Üstünoğlu, 1991).

Okul öncesi eğitimde ebeveyn ve çocuk ilişkisi

Ebeveyn çocuk ilişkisi doğal yolla yani doğum yoluyla kurulabileceği gibi, hukuki yolla yani evlat edinme yoluyla da kurulabilir (Sayıl ve Yağmurlu, 2012). Hangi yolla olursa olsun ebeveyn çocuk arasında kurulacak ilişkinin kalitesi öncelikle anne-baba arasındaki ilişkinin sağlıklı olmasına bağlıdır. Aile içerisinde

aile bireylerinin birbirleriyle iletişimi öncelikle çocuğu, çocuğun anne ile iletişimi babayı, çocuğun babayla olan iletişimi de anneyi etkileyecektir (Çağdaş, 2002).

Erken çocukluk döneminde ebeveyn, çocuğun en temel gereksinimi olan korunma ihtiyacını karşılamaktadır. Korunma sağlandığı zaman çocuklar, sadece ana babalarının kendilerini fiziksel ve psikolojik tehlikelerden koruyacağına değil, aynı zamanda kabul edilebilir ve ahlaki yönde davranmalarına rehberlik edeceklerine de güvenirler. Dolayısıyla güvenli bağlanan çocuklar ebeveynlerin müdahalelerini daha kolay kabullenip, kontrol davranışlarına karşı savunma mekanizması geliştirmemektedirler (Sayıl ve Yağmurlu, 2012).

Özellikle okul öncesi dönemde çocuklar uyarıcılara açık olduklarından çok iyi bir gözlemcidirler. Aile bireylerin birbiriyle ve çevresiyle olan ilişkini gözlerler. Çocuklar insan ilişkilerinde önemli rol oynayan iş birliği ve sosyal ilişkilere ilişkin davranışları, anne babalarıyla olan etkileşimleri ve gözlemleri sonucunda öğrenirler (Tarkoçin ve Tuzcuoğlu, 2014). Ebeveynleriyle sağlıklı bir ilişki kuran çocuklar, karşılaştıkları problemleri uzlaşarak daha rahat çözebilirler. Ebeveynler özellikle çocuklarıyla kuracakları ilişkide çocukların hak ve özgürlüklerine saygılı olmalı, çocukların ihtiyaçlarına ve sorunlarına karşı duyarlı olmalı, kabul edici bir tutum sergilemelidir. Kendi doğrularını savunan, çocukların düşüncelerine değer vermeyen ebeveynlerin çocuklarıyla kuracakları ilişkinin etkili olması beklenemez (Çağdaş, 2002; Öngider, 2013).

Aile Eğitimleri

Aile eğitim çalışmaları

Aile eğitim çalışmaları çocukların geliştirilmesi, aile fonksiyonlarının iyileştirilmesi ve ebeveynlerin bilgi ve becerilerinin artırılarak sorumlulukların yerine getirilmesi için yürütülen sistemli çalışmaları ifade eder (Çağdaş, 2002; Demir, 2011; Temel, 2010).

Anne baba eğitiminin amacı; anne babalara özgüven aşılama, çocuklarının eğitimi ve gelişimi için ebeveynlik becerilerini artırmaktır. Bir diğer amacı ise eğitim sürecine anne babayı da ortak etmektir. Ayrıca özellikle geri planda kalan babaları dahil ederek eğitim sorumluluğunun ailedeki tüm bireylerin sorumluluğu olduğunu hatırlatmak bu eğitimlerin hedeflerindendir (Çağdaş, 2002; Çağdaş ve Seçer, 2005; Şahin ve Özbey, 2009).

Aile eğitim çalışmaları ebeveynlerin çocuklarını sağlıklı bir şekilde yetiştirebilmeleri için düzenlenmiş faaliyetlerin bütünüdür. Bu eğitimler dört ana başlıkta toplanmaktadır. Bunlar;

- Ev Merkezli Aile Eğitimi
- Kurum Merkezli Aile Eğitimi
- Kurumsal Okul Öncesi Eğitimle Bütünleştirilmiş Aile Eğitimi
- Uzaktan Öğretim Yoluyla Aile Eğitimi (Üstünoğlu, 1991).

Ayrıca bunlara daha geniş kitlelere ulaşabilmek için kullanılan, eğitime ulaşılabilirliği kolaylaştıran Mobil Hizmetler uygulaması da eklenebilir (Şahin ve Özyürek, 2010).

Ev merkezli aile eğitimi

Ev merkezli aile eğitimleri eğitimciler tarafından ailelerin evlerinde ziyaret edildiği uygulamalardır. Belli bir program dahilinde anne babaları bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarını kapsamaktadır. Bu eğitimlerin kalitesini ve niteliğini belirleyecek iki durum söz konusudur. Bunlardan ilki ebeveynlerin ihtiyaçlarına yönelik geliştirilecek nitelikli bir program, ikincisi ise aile eğitimlerinin ebeveynlerin gereksinimlerine cevap verebilecek sıklıkta düzenlenmesidir. Ailelere ev ortamında düzenlenen eğitim, eğitmen ve ebeveynin birbirlerini daha iyi tanımalarına, ailenin ihtiyaçlarının daha kolay belirlenmesine ve etkili bir iletişim kurulmasına katkı sağlayacaktır (Demircioğlu, 2012; Şahin & Özyürek, 2010; Tümkaya ve Gülaçtı, 2009).

Bu yaklaşımda dikkat edilmesi gereken nokta eğitimcilerin çocukla değil anneyle çalışmaları gerekliliğidir. İyi bir model olan eğitici ortamdan ayrıldığında da annenin davranış ve dil becerilerini bir eğitici gibi çocuğuna yansıtabilmesi gerekir (Üstünoğlu, 1991).

Bu programın en önemli amacı, çocukların bilişsel ve dil gelişimini destekleyerek çocukları okul hayatına hazırlamaktır. Çocuğun bakımından sorumlu kişilerin iletişim becerilerinin geliştirilmesi ve kadının aile içerisindeki konumunun güçlendirilmesi de programın nihai hedeflerindendir (Çağdaş ve Seçer, 2005).

Dünyadaki ev merkezli aile eğitim programları farklı amaçlara sahip olsalar da genel olarak erken eğitimin önemi ve çocuk gelişiminde ailenin rolü üzerinde

durmaktadır. Bu programların genel olarak amaçları; hamilelik sürecini izlemek ve anneyi desteklemek, çocuk dostu ortamlar oluşturabilmek, aileleri bilinçlendirmek, yoksulluğu önleyebilmek, çocuklara yönelik istismar ve ihmali engellemek ve özel gereksinimleri olan çocuklara erken müdahale şansı tanıyabilmek şeklinde sıralanabilir (Şahin ve Özyürek, 2010).

Kurum merkezli aile eğitimi

Kurum merkezli aile eğitimi, sivil toplum kuruluşları veya kamu kurumları öncülüğünde belirli merkezlerde önceden belirlenen programlar aracılığıyla ya da hedef kitlenin ihtiyaçlarına yönelik düzenlenen, eğitimcilerin ve ailenin arasında kurulan etkileşimin niteliğini artırmayı hedefleyen çalışmalardır. Bir kurumda bir araya gelen aileler birbirleriyle iletişim ve etkileşim kurmaktadır. Aileler diğer ebeveynlerin deneyimlerini öğrenmekle birlikte kendi ebeveynlik deneyimlerini paylaşabilme fırsatı bulmaktadır. Bu yönüyle kurum merkezli aile eğitim modeli diğerlerinden farklılık göstermektedir (Demircioğlu, 2012; Üstünoğlu, 1991).

Programın temel amacı ebeveynleri çocuk gelişimi konusunda bilgilendirmek, onlara beceri kazandırmak, çocukları için çevresel uyaranları nasıl geliştirip düzenleyebileceklerini öğretmek ve çocukların gelişim sürecindeki kritik önemlerini hissetmelerine katkı sunabilmektir (Üstünoğlu, 1991).

Kurum merkezli aile eğitim programının iki farklı uygulama biçimi vardır. İlkinde sadece ebeveyn grupları eğitilir. İkinci modelde ise ebeveynler çocuklarıyla eğitimin düzenlendiği merkeze gelirler. Bazen çocukların sınıflarına girerler, bazen de sadece aile eğitimi oturumlarında bulunurlar (Çağdaş ve Seçer, 2005).

Kurumlara gelip eğitim alan annelerin okul öncesi eğitim çağındaki çocuğundan daha küçük yaşta başka bir çocuğu varsa bu çocuğu başkasına bırakarak kuruma gelmek zorunda olmaları eğitim programlarına katılımları açısından ciddi bir problemdir (Şahin ve Özyürek, 2010). Hatta bırakacak bir yerleri yoksa annelerin eğitimlere çocuğuyla gelmek yerine katılmamayı tercih ettikleri görülmektedir. Bu eğitim programına katılımı ve programın verimini artırabilmek için küçük çocuğu olan annelere eğitim gördükleri kurumlarda eğitim süresince çocukları için bakım hizmeti verilmelidir.

Kurumsal okul öncesi eğitimle bütünleştirilmiş aile eğitimi

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukları ve ailelerini kapsayan bu modelde, öğretmenler tarafından çeşitli metotlarla bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmaktadır. Veli toplantıları ve veli eğitimleri bunların başında gelmektedir. Ayrıca haber mektupları, veli ziyaretleri, bilgi notları, aile seminerleri en sık tercih edilen yöntemlerdir (Demircioğlu, 2012; Şahin ve Özyürek, 2010).

Bu eğitim modelinde amaç çocukların eğitim programı ile aile eğitim programını bütünleştirmektir. Ayrıca çocuğun fiziksel, sosyo-duygusal ve zihinsel gelişimini, konuşma becerilerini ve akademik başarısını yükseltmeyi amaçlanmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2005; Üstünoğlu, 1991).

Ülkemizde kurumsal okul öncesi eğitimle bütünleştirilmiş aile eğitimi modeline uygun gerçekleştirilen çalışmalar mevcuttur. MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Eğitim Programıyla Bütünleştirilmiş Aile Destek Rehberi” (OBADER) okul öncesi eğitim öğretmenlerinin bu alanda gerçekleştireceği çalışmalara rehber olması için yayınlanmıştır. Ülkemizdeki okul öncesi eğitim öğretmenleri aracılığıyla kendi öğrenci velilerine ulaştırılmaya devam etmektedir.

Uzaktan öğretim yoluyla aile eğitimi

Uzaktan öğretim yoluyla aile eğitimi, ebeveynlere kendi hızlarında öğrenme olanağı tanımaktadır. Bu programlar, çeşitli sebeplerle kurumlara gelemeyen ebeveynlerin bireysel olarak kendilerini geliştirmelerini sağlamaktadır. Kurum merkezli eğitime göre daha ekonomik, esnek ve uygulanabilir olan bu programda mektuplar, bilgi notları, telekonferanslar, video mesajlar, el kitapçıkları, online eğitim portalları aile eğitiminde tercih edilen başlıca araçlardır (Demircioğlu, 2012).

Uzaktan eğitim yoluyla ailelere ulaşmayı hedefleyen yöntemlerden ilki mektupla öğretim yolu ile aile eğitimidir. Coğrafi olarak engebeli, ulaşım konusunda sıkıntı yaşayan ebeveynlere ulaşmak bu uygulamanın amacıdır (Çağdaş ve Seçer, 2005).

İkinci olarak en sık uygulanan yöntem radyo ve televizyon programlarıdır. Özellikle kırsal bölgelerdeki okuma yazma bilmeyen ebeveynlere ulaşmada oldukça

etkilidir. Geniş kitlelere ulaşma fırsatı tanımaktadır. Ancak tek taraflı bir iletişim aracı olması, alıcıya mesajın ulaşip ulaşmadığının kontrol edilememesi, anlık tepkilerin ölçülememesi programın sınırlılıklarındandır (Şahin ve Özyürek, 2010).

Mobil hizmetler

Mobil programlar ilk olarak göçmen işçilerin çocuklarını bırakabilecekleri güvenli bir ortam oluşturmak amacıyla çocuklarının bakımını ve eğitimi destekleyen gezici kreşler olarak ortaya çıkmıştır. Çocuklara güvenli bir oyun ortamı hazırlanırken özellikle annelere çocuk eğitimi ve beslenme ile ilgili danışmanlık hizmeti sunulmuştur (Şahin ve Özyürek, 2010). Gezici programların amaçları şu şekildedir;

- Okul öncesi eğitimden yararlanamayan çocukları da bu eğitim fırsatından faydalandırmak ve onları okul hayatına hazırlamak
- Anne ve çocuklarına bulundukları coğrafyaya uygun bir yaklaşımla eğitimler ulaştırmak
- Ebeveyn ve ailedeki diğer bireyleri bilinçlendirmek ve eğitim materyali ve programı konusunda desteklemek
- Mobil okullara devam eden çocukların sağlık taramalarını gerçekleştirmek
- Özel gereksinimli çocuklara erken müdahale şansı tanımak
- Yaygınlaştırma çalışmaları sonunda kalıcı okul öncesi eğitim merkezlerine zemin hazırlamak

Kurulacak mobil okulların bir okul öncesi eğitim kurumunda olması gereken materyalleri ve ortamı barındırması gerekir. Daha çok okullaşma oranlarının az olduğu bölgelerde uygulanması gerekmektedir. Daha önce okul öncesi eğitim almamış çocuklara ulaşılması bütüncül bir okul öncesi eğitim programında yer alan çalışmaların yapılması uygulamanın etkili sonuçlar vermesi için oldukça önemlidir (Şahin ve Özyürek, 2010).

Sonuç olarak tüm bu aile eğitim modellerinin tek başına başarılı olması beklenmemelidir. Uygulamalar programın gerçekleştirileceği bölgenin şartlarına göre revize edilmelidir. Bu çalışmalar ciddi bir ekip çalışması gerektirmekte, oldukça yoğun çabalar istemektedir (Üstünoğlu, 1991). Ayrıca aile eğitim programlarına bakıldığında bu programların genelde sosyo-ekonomik olarak düşük bölgelerde gerçekleştirildikleri dikkati çekmektedir. Oysa bu eğitim çalışmalarının toplumun her kesimine yaygınlaştırılması gerekir. Özellikle annelerin eğitimi

öncelikle bir bireyin sonra ailenin ve ardından toplumun şekillenmesini sağlaması açısından önemlidir. Aile eğitimleri sonraki yıllarda dünyaya gelecek çocukların da sağlıklı gelişimini teminat altına almak demektir. Bu eğitimler toplumların kalkınmışlık düzeylerine de büyük katkılar sunmaktadır (Şahin ve Özyürek, 2010).

Aile eğitim çalışmalarının önemi

Nitelikli bir okul öncesi eğitimden faydalanmayan çocukların, okul öncesi eğitim alan çocuklara göre bilişsel, duyuşsal, sosyal ve kinestetik gelişimleri sekteye uğramaktadır. Bu durum gelecek eğitim yaşantılarını, okul başarılarını olumsuz etkilemektedir. Oysa ki ebeveynlerin bu döneme ilişkin bilgi ve becerilerini geliştirilmesi bu olumsuz koşulları büyük ölçüde ortadan kaldırmaktadır. Ebeveynler erken çocukluk eğitimine ilişkin bilgilendirildiğinde, çocuklarıyla kurdukları iletişimin kalitesi artmakta, çocuklarına verdikleri destek anlam bulmakta ve onları bir üst eğitim kademesine sağlıklı bir şekilde hazırlamaktadır (Başal, 2010). Bu nedenle aileye yapılan yatırım, mikro anlamda çocuğu eğitir ve geliştirir. Daha geniş bir perspektifte düşünüldüğünde ise bir toplumun yeniden inşa edilmesi demektir (Yıldız, 2015).

Aile üyelerinin birbirleriyle olan kan bağı, aynı yuvayı paylaşmaları, aynı değerlere inanmaları, sevinç ve kederi paylaşmaları gibi biyolojik, sosyal ve psikolojik ortak yönleri, onların kendi içindeki insani duyguları doğurur ve geliştirerek pekiştirir. Bu gelişmenin beklenen seviyeye ulaşabilmesinin tek şartı, aile üyelerinin birbirlerine karşı olan eğitim sorumluluğunu üstlenmeleridir (Ağca, 1993).

Çocuğun yaşamında kritik öneme sahip ebeveynlerin, hızla büyüyen ve gelişen, üstelik her gelişim aşamasında ihtiyaçları değişen çocuklarına uyum sağlayabilmeleri için bilgi ve becerilerini artıracak, yenilenmelerini sağlayacak kaynaklara ulaşmaları gerekmektedir. Hem çocuklarda hem de toplumda meydana gelen değişimler ebeveynlerin de rollerini değiştirmekte ve ailelerin profesyonel olarak desteklenmesi gerektiği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Aile yapısındaki farklılaşma da bunun bir göstergesidir. Geniş ailelerdeki aile büyüklerinden edinilen deneyimler, anne babaya sunulan çocuk bakımı konusundaki destek artık eskiye nazaran oldukça azdır. Ortadan kalkan bu informal kaynakların eksikliği, değişen ve gelişen dünyadaki ebeveynlik anlayışı anne babaları yeni kaynak arayışlarına sürüklemektedir. (Ay, 2015; Kılıç, 2010; Şahin ve Özbey, 2007;

Üstünoğlu, 1991). Günümüzde aile eğitim çalışmalarının önemi ve gerekliliği artık tartışılmamakta, farklı değişkenler dikkate alınarak aile eğitim programları hazırlanmakta ve yaygınlaştırma çalışmaları gerçekleştirilmektedir (Şahin ve Özbey, 2007; Tümkiye ve Gülaçtı, 2009).

Bütün mesleklerde belli bir bilgi birikimiyle birlikte beceri ve deneyim kazanmak ön koşuldur. Doktor adayları insan sağlığının nasıl korunacağını, hastalıkları tedavi yöntemlerini, mühendisler makinaların nasıl kullanılıp geliştirileceğini, öğretmenler eğitim psikolojisi, felsefesi, tarihi ve öğretim; yöntem tekniklerini, ölçme ve değerlendirme süreçlerini öğrenmektedir. Bir meslek için yapılan bunca çaba ciddi bir emek ve enerji gerektirir. Ancak günümüzde geleceğimizin yapıtaşı çocuklarımızın eğitimi ve gelişimi için, ebeveynlere gerekli eğitimler yeterince düzenlenmemektedir. Oysa aile kurup çocuk sahibi olan her birey herhangi bir eğitim almadan bilgi ve beceri edinmeden üstelik daha önce bu konuda bir deneyimi olmadan hayatlarının büyük bir bölümünü anne babalık mesleğinde geçirmektedir. Deneyerek yanılarak, eksik bilgiler ve geleneksel yöntemlerle kusursuz yaratılan çocuklarında ciddi problemler oluşturmaktadırlar. Dolayısıyla ebeveynler için bütüncül bir eğitim programıyla eğitimler düzenlenmelidir (Çağdaş, 2002).

Aile eğitimleri için zamanlama oldukça önemlidir. Ailelerin çocuk eğitimi ile ilgili alıcılarının açık ve duyarlı oldukları dönemler vardır. Doğum öncesi dönem anne-baba eğitimleri için oldukça uygundur (Çağdaş ve Seçer, 2005).

Aile eğitimleri evlilik gerçekleşmeden başlamalı ve eşleri evlilik kurumuna hazırlamalıdır. Aile eğitimleri sayesinde evlilik ve aile yaşantısı, çocuk gelişimi ve bakımı konusunda önceden hazırlanan bireyler kaygılarından arınacak, geleceği güvenle karşılayan birer ebeveyn adayı olacaklardır. Elbette bu eğitim süreci sürekli güncellenerek devam ettirilmelidir. Çocuk sahibi olan aile bireylerini, çocuklarının her yaş döneminde spesifik bazı özellikler beklemektedir. Dolayısıyla ebeveynlerin bu özellikleri tanımaları ve uygun reaksiyon göstermeleri için her gelişim dönemine uygun aile eğitimlerine katılmaları gerekmektedir (Şahin ve Özbey, 2007).

Çocuk yetiştirmek her geçen gün daha karmaşık bir hal almaktadır. Bununla birlikte değişen koşullar, gelişen kitle iletişim araçları, ilerleyen teknoloji sayesinde birçok bilgi ailelere çok rahat bir şekilde aktarılmaktadır. Ancak bilgiyi edinmek

yeterli değildir. Önemli olan edinilen bilgiyi işlemek, pratik olarak uygulamaya geçmek gerekir. Aileler ulaştıkları bilgileri nasıl kullanabilecekleri ve uygulayabilecekleri konusunda rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duymaktadırlar (Demir, 2011).

Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) aile katılımıyla ilgili yaptıkları çalışmada öğretmen ve idarecilerin, ailelerin eğitim sürecine katılmalarını isteseler de daha önce eğitim ortamında bulunmamış, çocuklara nasıl yaklaşacağını bilmeyen ve öğretmenin uzmanlık alanına müdahale ederek sınıftaki düzeni bozan ebeveynlerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu noktada aile katılımından önce düzenlenecek aile eğitim çalışmaları aile katılımının daha yararlı olması açısından büyük önem taşımaktadır. Eğitim ortamına ilk kez giren ebeveynlerin aile eğitimlerine katılarak okul ve eğitim ortamına uyum sağlamaları aile katılım çalışmalarının da kalitesini artıracaktır.

Özellikle sosyo-ekonomik anlamda dezavantajlı olan bölgelerde eğitim sürecine ait sorumluluğun sadece okula ve öğretmenlere ait olduğu düşüncesi yaygın bir görüştür. Bazı anne babaların okula hiç uğramadıkları hatta ve hatta okulun yolunu bile bilmedikleri gözlenmiştir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010). Eğitim sürecine ait sorumluluğun sadece okula ait bir sorumluluk olmadığı, bu süreçte okul kadar ailenin de etkili ve önemli olduğu düşüncesi ancak ailelerin eğitim sürecine katılarak sorumluluk alacakları aile eğitim çalışmalarıyla kazandırılabilir.

Anne-babalık davranışları tümüyle doğuştan getirilmiş davranışlar değildir. Yapılan çalışmalar ebeveynlik becerilerinin büyük ölçüde sonradan kazanıldığını, yakın çevreden edinilen geleneksel yöntemlerle sınırlandığını ortaya koymaktadır. Ebeveynlerin çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurabilmeleri, çocuklarına karşı olumlu tutum geliştirebilmeleri, her şeyden önce iletişim teknikleri konusunda becerilerini geliştirmelerine bağlıdır (Çağdaş, 2002). Ebeveynlerde aile eğitimleriyle geliştirilecek bu ve benzeri beceriler sayesinde çocuklar, tüm yönlerden sağlıklı bir kişilik yapısını geliştirebilecekleri uygun bir ortam elde edeceklerdir.

Aile eğitim çalışmalarını sadece anne babayı ve çocuklarını eğitmeye, geliştirmeye yarayan bir araç olarak görmemek gerekir. Bu eğitimlerden elde edilen kazanımlar ailenin diğer bireylerini ve kardeşleri de geliştirmekte. Hatta etkileri akrabalara ve komşulara kadar uzanabilmektedir (Ömeroğlu ve diğ., 2003).

Aile eğitim çalışmalarında dikkat edilmesi gerekenler ve etik ilkeler

Aile eğitim çalışmalarının her şeyden önce zamanında gerçekleştirilmesi gerekir. Doğum öncesinden başlayarak ebeveynleri anne babalığa hazırlamalıdır. Bu eğitimler düzenlenirken eğitimlerin düzenleneceği bölgenin kültürüyle çatışmamaya özen gösterilmelidir. Dolayısıyla farklı bölgelerde farklı ihtiyaçlara cevap verecek programlar geliştirilmelidir. Hedef kitlenin seviyesi ve gereksinimleri göz ardı edilmemelidir. Özellikle çalışan ailelerin eğitimlere katılabilmesi için mesai saatleri dikkate alınarak planlama yapılmalıdır. Aile eğitim çalışmalarının başarıyla ulaşması için dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. Bunlar şu şekildedir; belirli bir yaş grubunu hedef almalıdır, kritik dönemlerdeki sorunları çözmeye odaklanmalıdır, anne babaların var olan yeteneklerini geliştirmek hedeflenmelidir, planlama aşamasına ebeveynler de dahil edilmelidir, uzun süreli ve boylamsal olmalıdır, ebeveynlerin ekolojik yapısını içermelidir, eğitici personel etkili iletişim becerilerine sahip ve katılımcıların gereksinimlerine duyarlı kişilerden seçilmelidir (Çağdaş ve Seçer, 2005; Temel, 2010).

Eğitimlerde katılımcıların birer yetişkin oldukları göz ardı edilmemelidir. Öğrenme sürecinde pasif kalmaları önlenmeli, daha kalıcı öğrenmeler için aktif ve etkin öğrenmenin gereklerine uygun stratejiler kullanılmalıdır. Olası tartışmalar için eğitici tartışma yönetiminin sorumluluğunu üstlenebilmeli, çatışma yönetimi konusunda özel bir beceriye sahip olmalıdır. Bu süreçte sabırlı olmak, doğru zamanı beklemek, sınırlar konusunda açık ve dürüst olmak eğitimlerin başarıya ulaşması için oldukça önemlidir (Aksoy, 2015; Cömert ve Güleç, 2005).

Aile eğitimleri düzenlenirken bazı etik ilkeler de göz ardı edilmemelidir. Yapılan çalışmalarda çocukların yararı ilkesi gözetilmelidir. Ebeveynlerle iletişimde gizlilik esasına uygun davranılmalıdır, sabırlı, dürüst ve saygılı davranarak açık bir iletişim kurmak gerekir. Ailelere karşı ayrımcılıkta bulunulmamalı, çıkar ilişkisi kurulmamalı, ebeveynlerin onayı olmadan herhangi bir çalışma yapılmamalıdır. Her ailenin itibarına, kültürüne, diline ve dinine karşı saygılı olunmalıdır. Eğitimciler kendilerini mesleki olarak sürekli geliştirip güncellemelidir (Aksoy, 2015).

Tüm bu ilkeler göz önüne alınarak gerçekleştirilecek aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin kişisel yeterliliklerine, aile yaşantılarına ve çocuklarına karşı yaklaşım biçimlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de gerçekleştirilen aile eğitim çalışmaları

Anne Çocuk Eğitim Vakfı’nın (AÇEV) düzenlediği aile eğitim çalışmaları

Anne Çocuk Eğitim Programı (AÇEP) 1982-1986 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi’nin bir araştırmasıyla ortaya çıkmıştır. Annelere yönelik uygulanan bu programda okul öncesi dönemdeki çocukların gelişim alanları, oyunun önemi, problem davranışlarla baş etme yolları, çocuklarla iletişim, kadının ailedeki rolü gibi konular ele alınmıştır. Programdan sonra anneler ve çocukları üzerindeki etkilere bakıldığında, anneleri eğitim almış çocukların anneleri eğitim almamış çocuklara göre bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerinin ve akademik başarılarının daha iyi olduğu görülmüştür. Annelerin ise özgüvenlerini artırdığı, çocuk gelişimi ve terbiyesine ilişkin tutum ve davranışlarının değiştiği gözlenmiştir (Çağdaş, 2002; Tümkaya ve Gülaçtı, 2009).

AÇEV tarafından 1993 yılından bu yana uygulanan Anne Eğitim Programı hem anneyi hem de çocuğu dikkate almaktadır. Bu program ile daha önce herhangi bir okul öncesi eğitim almamış çocukların annelerine ulaşp erken çocukluk eğitimi konusunda destek verilmektedir. Eğitimlere katılan annelerin çocuklarının zekâ ve genel yetenek sınavlarında yüksek puan aldıkları, okulda daha başarılı oldukları ve anneleri eğitim programına katılmayan çocuklarla kıyaslandıklarında ilkokula hazırbulunuşluk, bilişsel gelişim ve sosyal beceriler açısından daha üstün oldukları belirlenmiştir. Ayrıca eğitimlere katılan annelerin, aile bireyleriyle iletişimlerinin güçlendiği, ebeveynlik yetilerinin geliştiği ve kendilerine duydukları güvenin arttığı, çocuklarının yaşam alanlarını çevresel uyaran açısından zenginleştirdikleri gözlenmiştir (Başal, 2010).

AÇEV tarafından 1997 yılında uygulanan Baba Destek Programı (BADEP), babalarla çocukların çok yönlü geliştirilmesine katkı sunmayı amaçlamıştır. Bu program, çocukların bakımı ve eğitimine ilişkin konularda geri planda kalan babaların çocuk eğitimi sürecine dahil edilmesiyle daha demokratik, daha mutlu bir aile ve toplum yapısının oluşturulmasını desteklemektedir (Şahin ve Özyürek, 2010).

Anne Destek Programı AÇEV tarafından 2003 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. AÇEP’ ten elde edilen verileri geliştirilerek daha geniş bir yaş grubundaki (3-11) çocukların annelerine yönelik düzenlenmiştir. Çocuk gelişimindeki farklar göz önüne alındığında 3-6 ve 7-11 yaşları arasında çocuğu olan anneler için iki ayrı modül hazırlanmıştır. Çocuk gelişimiyle birlikte kadın sağlığı ve hastalıkları konularında da eğitimler ulaştırılmıştır (Temel, 2010).

AÇEV tarafından 2000-2006 yılları arasında uygulanan Okul Öncesi Veli Çocuk Eğitim Programı (OVÇEP) çeşitli illerde uygulanmış, çocukların bilişsel gelişimlerinin desteklenmesi, çocuğun ilkokula hazırlanması, okul aile birlikteliğinin sağlanarak çocuğa verilen eğitimin sürdürülebilir olması ve eğitim sürecindeki desteğin birbirini tamamlaması amaçlanmıştır (Şahin ve Özyürek, 2010).

Aile Mektupları ebeveyn adaylarına anne baba olmaya karar verdikleri andan itibaren başlayarak hamilelik sürecini takip eden çocuklarının 0-3 yaşına kadar destek vermek üzere AÇEV uzmanları ve doktorlar tarafından hazırlanmış mektuplardan oluşan bir eğitim programıdır. Sağlıklı bireyler yetiştirmek için aileye özellikle anneye verilen destek oldukça önemlidir. Erken yaşlardaki çocuk ölümlerinin çoğu önlenabilir sebeplerden kaynaklanmaktadır. Bu konuda annelere verilecek destek sağlıklı bir nesil yetiştirmek için hayati önem taşımaktadır (Temel, 2010). Hayatlarının adeta dönüm noktasında anne babaları desteklemeyi, heyecanlı ve bir o kadar stresli dönemlerinde onların yalnız olmadıklarını hissettirmeyi amaçlayan bu program, sağlıklı ve mutlu bir nesil yetişmesi için oldukça basit, uygulanabilir, daha çok kitleye ulaştırılabilir ve ekonomik bir çalışmadır.

AÇEV tarafından 2007 yılında uygulanan Anne-Baba Olmak Seminerleri çeşitli illerde uygulanmıştır. 0-14 yaş çocuğu olan aileleri kapsamaktadır. Seminerlerde farklı öğretim ve yöntem teknikleriyle anne baba tutumlarına ilişkin eğitimler gerçekleştirilmiştir. Düzenlenen eğitimlerin ardından katılımcılardan dönütler alınmıştır. Eğitim çalışmaları dönütlere göre devam ettirilmiştir (Şahin ve Özyürek, 2010).

Üniversiteler, Millî Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum kuruluşlarının düzenlediği aile eğitim çalışmaları

Türkiye’ de ilk anne baba okulları 1962- 1963 yılları arasında Ord. Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksel’in Akıl Hıfzıssıhhası Cemiyeti Başkanı olarak, Askeri Tıbbiye ve Mediko-Sosyal Merkezi’nde başlattığı ebeveynlere yönelik başlattığı sohbet toplantılarıyla başlamıştır (Başal, 2010). Yine ülkemizde sistemli ve programlı bir şekilde Anne-Baba Okulu modeli 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü tarafından uygulanmıştır. Anne babalara iletişim, çocuk gelişimi, cinsel eğitim ve daha birçok konuda eğitimler verilmiştir. Bu eğitimlerin sonunda ebeveynlerin baskıcı ve aşırı koruyucu tutumlarından vazgeçtikleri görülmüştür (Çağdaş, 2002; Yavuzer, 2004b).

Ebeveyn Eğitim Programı Gazi Üniversitesi Mesleki ve Eğitim Fakültesi tarafından geliştirilen bir programdır. İki bölümden oluşmaktadır. İlk olarak Gelişimsel Eğitim Programı (GEP), 0-48 ay arasında çocuğu bulunan ebeveynlere yönelik çocuğun tüm gelişim alanlarını konu alan çalışma kitapçığı hazırlanmıştır. İkinci olarak Anne Eğitim Programı olarak sürdürülen çalışmalarda 0-24 ay arası çocuğu olan ailelere ev ziyaretleri düzenlenmiş, 24-48 ay arası çocuğu olan ailelere de bir eğitim merkezine çağırılarak yüz yüze eğitimler verilmiştir. Bu program sayesinde annelerin ev ortamını çocuklarının gelişimine uygun düzenleyebilme becerisi kazanarak çocuklarının eğitimine olumlu katkıda bulundukları görülmüştür (Çağdaş, 2002; Tümkaya ve Gülaçtı, 2009).

Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından 1997-1998 yılları arasında uygulanan Anne-Baba-Çocuk Eğitim Projesi kapsamında özellikle kadınlara çocuk bakımı ve aile planlaması, sağlıklı çocuk dünyaya getirmenin ve yetiştirmenin önemi konularında eğitim ulaştırılmıştır. Eğitimler yetişkinlere okullarda, gezici kurslarda ve ev ziyaretleri yoluyla ulaştırılmıştır (Şahin ve Özyürek, 2010).

İstanbul Üniversitesi Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü tarafından 1998 yılında hayata geçirilen Evlilik Okulu projesinde evliliğe ilk adımı atmış, geleceğin ebeveyn adayı gençlere evlilik yaşantısı, eşler arası iletişim, problem çözme, ebeveynliğe hazırlık gibi konularda eğitimler verilmiştir. İlk yıllarda yapılan çalışmalarda katılımcılardan elde edilen dönütler el yazması notlarla tutulduğu için istatistiki olarak analiz edilememiştir. 2001 ve 2004

yıllarında tekrar uygulanan eğitimlerin ardından yapılandırılmış anket formuyla veriler toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre eğitimlere daha çok kadınlar katılmış, katılımcıların büyük çoğunluğu eğitim çalışmalarının beklentilerini karşıladığını belirtmiş, çalışmalarda iletişim, problem çözme, evlilik sorunları ve başa çıkma yolları en çok ilgi gören konular olarak belirlenmiştir (Yavuzer, 2004a).

Küçük Adımlar Erken Eğitim Programı (KAEEP) 0-4 yaş arasındaki gelişimsel geriliği olan çocuklar ve ailelerinin ihtiyaçlarına yönelik düzenlenen ev temelli bir erken eğitim programıdır. Ülkemizde 1996 yılından beri uygulanmakta olan bu program ilk olarak Avustralya’da geliştirilmiştir. Zihinsel Engelliler Derneği (ZED) tarafından Gazi, Anadolu ve İstanbul Üniversiteleri ile geliştirilen bir protokol çerçevesinde yürütülen programda gelişim geriliği tanısı almış çocuklar ve bu çocukların anneleri hedef alınmıştır. Bu programın amacı ebeveynlerin temel öğretim becerilerini kazanmalarını ve bu becerileri en iyi şekilde uygulayabilmelerini sağlamaktır. Program sonucunda anne babaların bilgi ve becerilerinde artış olduğu gözlenmiştir (Temel, 2010).

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı tarafından geliştirilen Kadın ve Çocuk Merkezleri kadınların ekonomik özgürlüklerine kavuşarak yaşam kalitesini yükseltme çalışmalarını desteklemeyi amaçlamıştır. Annelerin doğal eğitimci rolünü eğitim gibi ciddi bir kamusal hizmet alanında liderliğe dönüştüren bu modelde annelerin liderliğinde çocukların refahında pay sahibi olan tüm kuruluşların bir arada çalışması, iş birliği yapması söz konusudur. Mahalle yuvaları, mahalle anneliği, oyun odaları/oyun grupları olarak da adlandırılan bu merkezler mahalle aralarında çocukların bakımını ve ailelerin eğitimini temel almaktadır. Yerel yönetimlerin desteği, mahallelinin emeğiyle şekillenmiştir. Aileler karar alma mekanizmalarına etki ederek çocuklarının eğitimi ve gelişimi için hakları olan taleplerin hayata geçmesinde öncü olmaktadır. Bu uygulamalar sorunları birlikte çözme bilinci, ortak ihtiyaç için kaynakları birleştirme pratiği ve mahalle dayanışmasını canlandırmaktadır. (Temel, 2010; Tümkaya ve Gülaçtı, 2009).

Yurt dışında gerçekleştirilen aile eğitim çalışmaları

Head Start programı

Head Start Programı 1965 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde federal hükümet tarafından dar gelirli aileler üzerinde başlatılan ve en uzun süre devam

eden bir eğitim hareketidir. Bu programın temel amacı, alt sosyo ekonomik düzeydeki ailelerden gelen okul öncesi dönemdeki çocuklara farklı uyarıcılar ile zenginleştirilmiş bir ortam sunarak, sosyal ve eğitsel fırsatlar sağlayarak yoksulluğun bu çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaktır. Ayrıca bu çocukların annelerinin ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir (Aksoy, 2015; Başal, 2010; Şahin ve Özyürek, 2010).

Bu program dört ana bölümden oluşmaktadır. Bunlar; eğitim, sağlık, anne-baba eğitimi ve katılımı ile sosyal hizmetlerdir. Çocukların bireysel ihtiyaçlarını karşılamak üzere, toplumun kültürel ve etnik özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Tamamen çocukların gözüyle hazırlanmış bir eğitim ortamı mevcuttur. Malzemeler ve materyallerin uzun ömürlü ve ekonomik olmasına dikkat edilmiştir. Sınıflar öğrenme merkezlerine bölünmüş çocukların kendi hızlarında öğrenmeleri teşvik edilmiştir. Bununla birlikte sağlık problemlerinin erken teşhisi ve tedavisi için diş, vücut, ruh sağlığı ve dengeli beslenme konularında sağlık programları hazırlanmıştır. Ayrıca bu programda ebeveynleri destekleyip geliştiren yaşantılar sunmak, eğitimin planlamasında karar verici olmalarını sağlamak, sınıf ve sınıf dışı etkinliklerde gönüllü veya ücretli olarak katılımlarını sağlamak amaçlanmıştır. Bu programda ebeveynleri ücretli yardımcı personel ya da ücretli öğretmen rolünde görmek çok yaygındır. Gelir seviyesi düşük ailelere bu programda iş imkânı sunulmaktadır. Böylelikle ailelere maddi destek sağlanmasının yanında çocuk gelişimiyle ilgili gözlemleyerek, deneyip yaşayarak öğrenebilecekleri kendilerini geliştirebilecekleri bulunmaz bir fırsat sunulmaktadır (Başal, 2010; Temel, 2010).

Head Start Merkezlerinde Anne-Baba Komisyonları vardır. Bu komisyonlardan seçilen temsilciler de İdare Meclislerine katılır. Böylelikle aileler kendilerini ve çocuklarını etkileyecek kararlarda söz sahibi olurlar. Head Start Programıyla ilgili her türlü karar bu meclisten çıkar. Hangi çocuklar bu programdan yararlanmalı, merkezler nerelere açılmalı, program bütçesinin yönetimi, şikâyet ve önerilerin karara bağlanması gibi konular bu meclisin görevidir (Başal, 2010).

Head Start programının çıktıları boylamsal olarak izlendiğinde 1 dolarlık yatırımın 9 dolarlık bir getirisi olduğu görülmüştür. (Başal, 2010). Dolayısıyla bu dönemde özellikle sosyo ekonomik olarak dezavantajlı bölgelerdeki çocuklara ve ailelerine yapılan her yatırım gelecekte dokuz kat değer kazanmaktadır. Bu da okul

öncesi eğitimdeki erken destek programlarının ne kadar önemli olduğunu açıkça göstermektedir.

Early Head Start

Early Head Start programı hamile anneler ile 0-3 yaş çocukların annelerini ve çocuklarını kapsamaktadır. 1995 yılında Amerika’da profesyoneller, gönüllüler ve yarı zamanlı çalışan personeller aracılığıyla uygulanmıştır. Yerel yönetimler tarafından desteklenen bir programdır. Bu program kapsamında da Head Start programında olduğu gibi yoksul ailelere ulaşılmıştır. Erken yaşlardan itibaren ailelere ve çocuklara ulaşılarak, çocukların bilişsel, sosyal-duygusal, dil ve akademik becerilerini geliştirmek, annelerin ev düzenleme ve ebeveynlik yetilerine destek vermek, öz yeterliliklerini artırmak, ekonomik anlamda destek sağlayarak yoksulluğu azaltmak ve yoksulluğun olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amaçlanmıştır (Aksoy, 2015; Temel, 2010).

Bu program kapsamında üç farklı model kullanılmıştır. Ev merkezli, kurum merkezli, hem ev hem kurum merkezli olmak üzere farklı metotlar kullanılmıştır. Ebeveyn ve bakıcılara ev ziyaretleri düzenlenerek çocuk bakımında ve ev düzenleme konusunda destek olunmuştur. Program kapsamında bebek bakımı ve çocukların gelişimi için yeni yöntemler geliştirmek için laboratuvarlar kurulmuştur. Program sayesinde çocuklara kaliteli bakım hizmetleri ulaştırılmıştır. Kurum merkezli uygulamalarda ebeveynlere iş imkânı verilmiş ve aile ekonomisine destek sağlanmıştır (Aksoy, 2015).

Programın etkililiğini belirlemek için yapılan deneysel çalışmada programa katılan deney grubundaki çocukların dil gelişimlerinin programa katılmayan çocuklara göre anlamlı düzeyde olumlu yönde farklılaştığı görülmüştür. Ailelerin ise çocuklarıyla oyun yoluyla kurdukları iletişimin kalitesinin arttığı, deney grubundaki ailelerin kontrol grubundaki ailelere göre daha az saldırgan davranışlar sergiledikleri ve ebeveynlik becerilerinde de anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu belirlenmiştir (Temel, 2010).

Early Childhood Stimulation Parent Project

Aile Eğitimi ile Erken Çocukluğun Desteklenmesi Projesi 1966-1967 yılları arasında başlayıp iki yıl devam eden, kırsal bölgelerdeki yoksul ailelerdeki annelere yönelik bir programdır. 0-3 yaş arasında çocuğu bulunan annelere uygulanmıştır.

Bu projede zengin uyarıcı bir ortamla çocukların tüm gelişim alanlarının desteklenmesi, okula hazırlanması hedeflenmiştir. Bunun için ailelere çocuklarıyla ilgili olumlu tutum geliştirme, etkili iletişim teknikleri ve çocuklarıyla oynayabilecekleri yeni oyunlar öğretilmiştir. Haftada bir ev ziyareti şeklinde uygulanmıştır. Bu ziyaretlerde rol oynama, model alma tekniklerinden faydalanılmıştır (Çağdaş ve Seçer, 2005; Şahin ve Özyürek, 2010).

Bu programın en önemli özelliği eğitimcilerinin düşük gelirli kadınlardan oluşmasıdır. Eğitici eğitimi alan bu kadınlar eğitimlerin ulaştırılacağı hedef kitleyle benzer koşullardan gelmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2005). Programın etkililiğini ölçmek için yapılan boylamsal çalışmada çocukların edindikleri becerileri uzun yıllar koruduğu görülmüştür (Şahin ve Özyürek, 2010).

Home Instruction Program For Parents of Preschool Youngsters – Hippy

Okul Öncesi Çağda Çocukları Olan Ailelere Yönelik Evde Eğitim Programı 4-5 yaşlarındaki çocuklara yönelik ev temelli bir eğitim yaklaşımıdır. İlk olarak 1969 yılında Kudüs Hebrew Üniversitesi tarafından hayata geçirilmiş, 1984 yılında da Amerika’da uygulamaya başlanmıştır. Birçok ülkede uygulanan bu uluslararası program, binlerce aileye 13 dilde hizmet vermektedir. Programın temel amacı, çocuğu okula hazırlamaktır. Anne babanın ise evde çocuğunu desteklemesini sağlamaktır. Program ayrıca dezavantajlı bölgelerden gelen çocukların akranlarıyla okula eşit seviyede başlamalarını amaçlamaktadır. Bununla birlikte ailelere gerek duyulursa ek eğitim hizmetleri de sunulmaktadır. Bir profesyonel ve birden çok yarı profesyonel eğitimciyle ev ziyaretleri düzenlenir. Yarı profesyoneller daha önce bu programa katılım göstermiş ailelerden seçilir. Eğitim götürülen hedef kitleyle benzer özellikler gösteren bu eğitimciler o çevreyle ilgili özellikleri, aile ve kültür yapısını bildikleri için kazandırılmak istenilen becerilerin kalıcı bir şekilde öğretilmesinde önemli bir rol üstlenirler (Aksoy, 2015; Temel, 2010).

Programın etkililiğini belirlemek için yapılan çalışmalarda programa katılan ailelerin çocukları akademik başarı, okula uyum düzeyi ve matematik başarılarının herhangi bir programa katılmayan çocuklara göre yüksek olduğu görülmüştür (Temel, 2010). Ayrıca anne babaların çocukların eğitime katılım düzeylerinin arttığı, çocuklarına karşı olan tutumlarında farklılaşmalar gözlemlendiği, benlik saygılarında artış olduğu sonucu çıkmıştır (Şahin ve Özyürek, 2010).

Minnesota Early Childhood -Ecfe

Minnesota Erken Çocukluk Eğitim Programı 1973 yılında Minnesota eyaletinde uygulanan ve halen uygulanmaya devam eden bir programdır. Çocuğun doğumundan anaokuluna başlamasına kadar ailelerinin eğitilmesi ve desteklenmesine yönelik bir programdır. Program 0-4 yaş arasındaki çocuklar ve ebeveynlerini kapsamaktadır. Üç aşamadan oluşan programda birinci aşama birlikte oynamanın keşfidir. Hazırlık aşaması olan bu aşamada program hazırlanır, içerik belirlenir, aileler motive edilir, hedefler belirlenir. İkinci aşama gözlem becerilerinin geliştirilmesidir. Ailelere çocuklarını nasıl gözlemeleri gerektiği öğretilir. Okul öncesi dönemde çocukların edindiği becerilerin ölçülmesi, davranış gelişiminin belirlenmesi varsa problem davranışlarının ortaya çıkarılması, gelişim aşamalarının izlenmesi nitelikli bir gözlemle mümkün olur. Ailelere verilen bu temel beceri oldukça önemlidir. Son aşama ise sorunların tartışıldığı aşamadır. Bu aşamanın bir bölümünde aileler çocuklarıyla oyun oynayıp diğer bölümünde çocuklarından ayrılarak ebeveynlerle tartışma oturumlarına katılırlar (Aksoy, 2015).

Programa katılan ailelerin çocuklarının problem davranışlarına karşı daha duyarlı oldukları, gereksinimleri konusunda sorumluluk alma düzeylerinin arttığı, tercihlerine daha çok saygı duydukları, çocuklarına duygu ve düşüncelerini ifade etme fırsatı tanıdıkları ve etkili ve doğru rol model olma davranışlarının arttığı gözlenmiştir (Şahin ve Özyürek, 2010).

High/Scope Perry Preschool Project

High Scope Perry Okul Öncesi Projesi New York'un siyahi, yoksul ve azınlık mahallerinde şiddete eğimli çocuklar ve aileleri için hazırlanan özel programlardan yararlanılarak oluşturulmuştur. 1962 yılında uygulanan projenin ardından 1967 yılında Weikart ve ekibi tarafından farklı yaklaşımlarla da sentezlenerek High Scope yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Bu programda Piaget'in kuramı uygulanır. Çocuğun dil, sosyalleşme, matematiksel algısı geliştirilmeye çalışılır. Çocuklar kendi öğrenme süreçlerini yönetirler ve onlara zenginleştirilmiş bir öğrenme ortamı sunulur (Aksoy, 2015; Başal, 2010). Program kapsamında sunulan erken çocukluk eğitimi sayesinde çocukların varsa özel eğitim ihtiyaçlarının belirlenebileceği ve çocuklara erken müdahale şansı tanınabileceği savunulur (Temel, 2010).

High Scope yaklaşımında beş temel esas mevcuttur. Bunlar etkin öğrenme, yetişkin-çocuk etkileşimi, öğrenme ortamı, günlük işler ve değerlendirmedir. Etkin öğrenme kapsamında çocuklar kendi günlük rutinlerini planlama fırsatına sahiptir. Sınıf içi etkinliklere karar verme fırsatı çocuklarda sorumluluk duygularını geliştirmek için gerekli olan zaman denetimini ve bağımsız olma becerisini geliştirmektedir. Yetişkin-çocuk etkileşiminde ise çocuğun girişimlerinin desteklenerek, yakın çevresini keşfetmesi için yüreklendirilmesi üzerinde durulmaktadır. Sınıf ortamındaki ve evdeki malzemeler, materyaller ve mobilyalar çocuğun boyuna uygun, ergonomik ve çocuk dostu olacak şekilde tasarlanmalıdır. Çocuk istediği malzemeye ulaşır, bağımsız bir şekilde hareket etmeli, işi bittiğinde yerine koyma alışkanlığını kazanmalıdır. Böylelikle girişimcilik ve sorumluluk becerileri de desteklenmiş olacaktır (Temel, 2010).

High Scope aileler, öğretmenler ve çocuklar için yaratıcı ve üretici bir iletişim ağı sağlayan yaklaşımdır. Aileler sınıfta gönüllü olarak çalışmakta, evlerden çeşitli materyaller getirilmekte, aile toplantıları düzenlenmekte ve aile bülteni çıkarılmaktadır. Öğretmenler her ay sürekli aileleri bilgilendirmekte, ev ziyaretleri yapılmakta ve çocukla aile arasında sıkı bir iletişim ağı kurulmakta, çocukların gelişimleriyle ilgili anekdot sunumları ve toplantıları gerçekleştirilmektedir (Başal, 2010).

Parent as Teachers-Pat

Öğretmen Olarak Ebeveynler Programı 1981 yılında Amerika'nın Missouri eyaletinde başlamış ve birçok ülkede uygulanmıştır. Programın hedef kitlesi anne adayları ve çocuklarıdır. Ev ziyaretleri aracılığıyla bebek bekleyen anne adaylarına çocuk gelişimi, büyüme ve öğrenmeyi destekleyici pratik yollar öğretilir. Bazı günlerde grup toplantıları yapılır, aileler deneyimlerini birbirleriyle paylaşır. Bu oturumlar oyun, gözlem ve tartışma olmak üzere üç bölümden oluşur (Aksoy, 2015).

Programın felsefesine göre aileler çocukların ilk ve en etkili öğretmenleridir. Eğer talep ederlerse çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilinçlendirilmek her ebeveynin doğal hakkıdır (Temel, 2010). Program çıktıları analiz edildiğinde ebeveynlerin çocuk gelişimi bilgilerinin oldukça arttığı, çocukların gelişim

puanlarının ulusal normların üzerine çıktığı, ebeveynlerin çocuklarını daha fazla desteklemeye başladıkları gözlenmiştir (Şahin ve Özyürek, 2010).

Home Activities For Toddlers and Their Families-Hataf

Küçük Yaşta Çocuklar ve Ailelerine Yönelik Ev Etkinlikleri Programı 1-3 yaş arasındaki çocukların gelişimlerini destekleyecek annelerin çocuk yetiştirme konusundaki yeterliliklerini artırmaya yöneliktir. HIPPY programının devamı niteliğindedir. 1973 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Ev ziyaretleri ve grup toplantıları yoluyla uygulanmıştır. Ayrıca oyuncak yapımı atölyeleri düzenlenmiştir. Gerek anne gerekse çocuğun dil becerilerini geliştirmek, annenin çocuk bakımına ilişkin duyarlılığını geliştirmek, doğal öğrenme ortamını düzenleme becerisi kazandırmak, anneye olumlu pekiştirme tekniklerini öğretmek, ebeveynlere çocuklarıyla oynayabilecekleri basit materyaller ve oyunlar öğretmek programın başlıca hedeflerindendir (Şahin ve Özyürek, 2010; Temel, 2010).

Opstap (Anne Çocuk Elele) programı

Opstap (Elele) Anneler ve Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Oyun ve Öğretim Programı Hollanda da uygulanan anneler ve okul öncesi dönem çocukları için hazırlanmış olan oyun ve öğretim programıdır. Programın en temel özelliği annelerin oyun yoluyla çocuklarına birçok şeyi öğretebilmesidir. Bu programı uygulamak isteyen annelere her türlü materyal desteği sağlanmaktadır. Ayrıca katılımcı annelere program süresince semt annesi diye adlandırılan başka bir gönüllü anne tarafından yardım edilmektedir. Bu anneler gönüllü adaylar arasından o semti iyi bilen, sosyal ve olumlu kişilik özellikleri taşıyan kişiler arasından seçilirler. Opstap Programı'nda anne günde on beş dakika çocuğunun hem öğretmeni hem de arkadaşı olarak ona yeni bilgi ve beceriler kazandırır. İki hafta arayla semt annesi koordinatörlüğünde toplantılar düzenlenmektedir. Bu toplantılar programın kalitesini artırmakla birlikte yabancı kültürden gelen anneleri yalnızlık duygusundan uzaklaştırarak yeni arkadaşlar edinmelerine fırsat tanıyor. Programda az sayıda da olsa semt babaları mevcuttur, ancak semt anneleri kadar aktif oldukları söylenemez (Başal, 2010).

Yurt dışında uygulanan diğer aile eğitim programları

2007-2008 yılında Amerika'da uygulanan Even Start Program (Eşit Başlangıç Programı) yetişkin eğitimi, erken çocukluk eğitimi, aile destek eğitimi ve

ailenin çocukla birlikte eğitildiği dört farklı başlıktan oluşmaktadır. AVANCE Parent-Child Program (Aile Çocuk Programı) 1991'den bu yana Amerika'da düşük gelirli aileler ve çocuklarının eğitimini amaçlamıştır. Ailelerin farklı konularda da desteklendiği müdahale programıdır. PORTAGE Project (Erken Çocukluk Dönemi Eğitim Programı) Amerika'da 1969 yılında kırsal bölgelerde yaşayan ailelerinin özel gereksinimli çocuklarına yönelik ev temelli bir programdır. Healty Start (Sağlıklı Başlangıç) programı ile çocukların obez olmasının önüne geçilerek sağlıklı beslenme davranışlarının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Brookline Early Education Project (Brookline Erken Eğitim Projesi) 1973 yılında hamilelik döneminden başlayarak çocuklar ve aileleri için sağlık ve gelişim hizmetlerinden oluşan toplum merkezli destek programıdır (Temel, 2010).

Mother Training Program (Anne Eğitim Programı) 1967'de 1-4 yaş grubu çocuğu olan anneleri çocuklarının öğretmenleri olarak yetiştirmeyi amaçlamıştır. The Mother-Child Home Program (Ev Merkezli Anne Çocuk Programı) 1967'de New York'ta başlayan program anne- çocuk ilişkisi üzerine temellenmiş, ev ziyaretleri şeklinde uygulanmıştır. Staffing and Professional Development Program (Personel ve Uzman Gelişim Programı) 1987 yılında başlatılan gelir düzeyi düşük hamile annelere yönelik yapılan ev ziyaretlerini içermektedir. McBride Program Modeli (Aile Eğitimi/Oyun Grubu Programı) babalar ve okul öncesi dönemdeki çocukları kapsamaktadır. Çocuklar ve babaların katıldığı oturumlarda grup tartışması ve oyun zamanları yer almaktadır. L.I.F.E Programı 1999 yılında Minnesota Üniversitesi tarafından oluşturulmuştur. Çeşitli sebeplerle babasız büyüyen çocukların ailelerinde baba yerine geçebilecek büyükbaba, amca, abi ya da bir başka kişinin katılımıyla gerçekleşmektedir. Nurse Home Visitation Program kapsamında 1970 yılında düşük gelir düzeyindeki ve risk altındaki annelere yönelik düzenlenen ev ziyaretlerini içermektedir. Bu ziyaretlerde sağlıkla ilgili konularda eğitimler ulaştırılmıştır. The Carolina Abecedarian Program iyi yapılandırılmış erken çocukluk dönemi müdahale programı ile aile eğitim programını kapsamaktadır. India's Integrated Child Development Program (Hindistan'ın Entegre Edilmiş Çocuk Gelişimi Programı) 1975 yılında Hindistan'da UNICEF ve Dünya Bankasının desteğiyle uygulanmıştır. Program annede gerçekleşecek pozitif yönde olumlu tutum ve beceriler sayesinde çocukları fiziksel ve psikososyal olarak geliştirmeyi amaçlamaktadır (Şahin ve Özyürek, 2010).

İlgili Araştırmalar

Meals (1968) Utah Eyalet üniversitesi anaokuluna devam eden çocukların ebeveynlerinin okul öncesi eğitime ilişkin tutumlarını incelediği çalışmasında basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen 40 ebeveyn ile çalışmıştır. Üç alt boyutu olan ve 48 maddeden oluşan bir ölçek geliştirmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde okul öncesi eğitime ilişkin anne ve babaların tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca ebeveynlerin her ikisi de çocuklarının okul öncesi eğitime devam etmesini desteklemekte ve bu eğitimin çocuklarına değer kattığını düşünmektedir. Ebeveynlerin bazı çekinceleri olsa da çocuklarının okul öncesi eğitime devam etmelerini onayladıkları görülmektedir.

Arnas Aktaş (2002) okul öncesi eğitim kurumlarında okul aile iş-birliği ve anne baba eğitim programlarını incelediği araştırmasında Adana'da bulunan 35 özel okul öncesi kurumunun idarecileri ile çalışmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde idarecilerin %97' sinin anne-baba eğitim programlarının gerekli olduğunu söylerken %51'inin anne baba eğitimleri gerçekleştirdiklerini ifade ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca idarecilerin eğitimlere katılmayan ebeveynler için herhangi bir çalışma yapmadıklarını belirtmiştir.

Aksoy (2002) anne-çocuk eğitim programına katılan annelerin program hakkındaki görüşlerini incelediği çalışmasında Ankara ilinde 0-3 yaş grubu çocuğu olan annelere eğitim verilmiştir. Uygulanan programın 7. ve 14. haftalarında annelerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Eğitimlere katılan anneler eğitimler sayesinde kendilerine olan güvenlerinin arttığını, çevreleriyle daha rahat iletişim kurabildiklerini eskiye oranla duygularını daha rahat ifade edebildiklerini ifade etmişlerdir.

Arabacı ve Aksoy (2005) okul öncesi eğitimde annelere uygulanan sınıf içi katılım programının annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerine etkisini inceledikleri araştırmalarında Ankara ili Gölbaşı ilçesindeki 25 deney grubu, 25 kontrol grubu olmak üzere 50 anne ile çalışılmışlardır. Gerçekleştirilen eğitimlerin ardından deney ve kontrol gruplarının son test sonuçları karşılaştırılmış, deney grubundaki annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir.

Gürşimşek ve diğerleri (2006) risk altındaki okul öncesi dönem çocuklarına ve annelerine verilen eğitimin etkilerini araştırdıkları çalışmalarında İzmir ili Buca ilçesinde okul öncesi eğitimi almamış 25 çocuk ve annesine destekleyici eğitim vermişlerdir. Gelişim ölçeği ve gözlem formuyla toplanan veriler analiz edildiğinde ebeveynlerin rutin alışkanlıklarında, çocukların kas gelişimlerinde, çizim becerilerinde ve sosyal-duygusal gelişim boyutlarında ön-test son test sonuçlarına göre anlamlı farklılaşmalar gözlenmiştir.

Arnold, Zeljo, Doctoroff ve Ortiz (2008) okul öncesi eğitimde ebeveyn katılımı ile çocukların okuma yazma becerileri arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında çoğunlukla düşük gelirli 163 okul öncesi dönem çocuğu ve ebeveynle çalışmıştır. Araştırma bulguları erken çocukluk eğitiminde ebeveyn katılımının, çocukların okuma yazma becerilerini geliştirdiği hipotezini desteklemektedir.

Barnett ve Frede (2010) okul öncesi eğitimin gerekliliğini açıklamak için gerçekleştirdikleri araştırmalarında kaliteli bir okul öncesi eğitimin 10 kriterini sıralamışlardır. Kaliteli bir erken çocukluk eğitimi için belirtilen kriterler arasında ebeveyn eğitimi ve ebeveyn destek hizmetleri yer almaktadır. Ayrıca dezavantajlı çocuklar için yüksek kaliteli bir okul öncesi eğitim için yapılan kamu yatırımlarının getirilerinin maliyetlerden daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Koçak (2011) okul öncesi eğitime devam edemeyen çocukların anneleri için düzenlenen ilkokula hazırlayıcı anne eğitimlerinin okul öncesi dönemdeki çocukların okula hazır bulunuşluk seviyesine etkisini araştırdığı çalışmasında Konya ilindeki sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan bir bölgeden seçilen 55 anne ve çocuğu ile çalışmıştır. Araştırma ön test son test kontrol gruplu desenle modellenmiştir. On dört hafta devam eden eğitimlerin ardından araştırma bulguları incelendiğinde annelere uygulanan temel eğitime hazırlayıcı eğitim programının annelerin bilgi ve beceri düzeylerini artırdığı, çocukların ise ilkokula hazırlık düzeyini geliştirdiği gözlenmiştir.

Garvis, Pendergast ve Kanasa (2012) Avustralya'daki çoğu eyalette erken çocukluk eğitime katılım oranı %90 ve daha yüksek iken Queensland eyaletinde bu oranın %40 olduğu probleminden yola çıkarak bu eyaletteki erken çocukluk eğitime katılımda karşılaşılan engellere ilişkin ebeveyn algılarını belirlemeye

çalışmışlardır. İçerik analizi kullanılarak çevrimiçi bir forum üzerinde konuyla ilgili bir makaleye yorum bırakan 65 ebeveynin görüşleri incelenmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde kaliteli erken çocukluk eğitimi hizmetine erişmenin başlıca engelleri olarak bu kurumlardaki maliyet, sınırlı sayıdaki anaokulu ve bu okulların kapasitesinden kaynaklanan yer sıkıntısı gözlenmiştir. Dahası ebeveynler bu okullarda uygulanan programın gerekliliğini sorgulamaktadırlar.

Demircioğlu (2012) okul öncesi dönemde çocuğu olan anneler için düzenlenen aile eğitim çalışmalarının söz konusu annelerin çocuklarının gelişimi, ebeveynlerin anne baba tutumları ve aile işlevleri üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasında Ankara’da çocuğu okul öncesi dönemde olan 128 anne ile çalışmıştır. Araştırma ön test- son test kontrol gruplu yarı deneysel desenle modellenmiştir. Anneler dört gruba ayrılmış ilk üç gruba üç farklı metotla aile eğitim programı uygulanmış dördüncü grup kontrol grubu olarak seçilmiş ve herhangi bir program uygulanmamıştır. Araştırma bulgularına göre aile eğitim programı uygulanan annelerin çocuklarını yetiştirme davranışları ile aile işlevlerinin olumlu olarak geliştiği gözlenmiştir.

Arslanargun ve Tapan (2012) okul öncesi eğitimin çocuklar üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmalarında Düzce ilinde sosyo ekonomik ve eğitim seviyeleri düşük 8 anne ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Araştırma bulgularına bakıldığında okul öncesi eğitimin çocukların sosyalleşmesinde, kendini ifade edebilme becerisinin gelişmesinde etkili olduğu ifade edilmiştir.

Özmen (2013) ebeveynlere verilen eğitimin çocuklarda görülen problem davranışlara ve ebeveynlerin depresyon düzeylerine etkisini araştırdığı çalışmasında sekiz deney, sekiz kontrol olmak üzere on altı ebeveyn ile çalışmıştır. Araştırma ön test son test kontrol gruplu deneysel desenle modellenmiştir. Ebeveynlere yedi hafta süreyle eğitim programı uygulanmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde eğitimlere katılan ebeveynlerin çocuklarının problem davranışlarında anlamlı bir şekilde düzelme olduğu, ebeveynlerin ise depresyon düzeylerinde azalma olduğu gözlenmiştir.

Ersan (2013) baba dil destek programının çocukların dil gelişimleri üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasında Kütahya Emet ilçesindeki çocuğu okul öncesi kurumuna devam etmeyen 42 baba ve çocuğuyla çalışmıştır. 22 deney ve 20

kontrol grubunun oluşturduğu deneysel modelde deney grubundaki babalara araştırmacı tarafından geliştirilen 8 haftalık Baba Dil Destek Programı uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre eğitimlere katılan babaların çocuklarının kelime bilgisi yönünden dil gelişim düzeyleri eğitim almayan babaların çocuklarına göre anlamlı düzeyde olumlu yönde değişmiştir.

Üstübal (2014) aile katılımı çalışmalarının ebeveyn-öğretmen arasındaki ilişkiye etkisini araştırdığı çalışmasında Anakara ili Çankaya ilçesindeki bir okulun velilerinden seçtiği otuz deney, otuz kontrol grubu olmak üzere altmış anneyle çalışmıştır. Araştırma ön test son test kontrol gruplu deneysel desenle modellenmiştir. Deney grubundaki annelere anne katılım programı uygulanmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde annelere yönelik hazırlanan aile katılım programının öğretmen ile aile arasında kurulan iş birliği ve iletişimi geliştirdiği gözlenmiştir.

Ersoy ve diğerleri (2014) erken çocukluk dönemindeki çocukların annelerine verilen eğitimin annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile ev düzenleme davranışlarına etkisini incelemişlerdir. Araştırma deseni kontrol grupsuz ön test ve son test deneysel desen olarak modellenmiştir. Ankara’da sosyo-ekonomik seviyesi düşük bir bölgede yaşayan otuz beş anne ve çocuğu ile çalışılmıştır. On hafta süren aile çocuk eğitim programının ardından araştırma bulguları incelendiğinde annelere verilen eğitimin, çocuklarının gelişimi ve eğitimi için gerekli ev ortamını düzenleme becerilerini geliştirdiği, bununla birlikte çocuklarını yetiştirme tutumlarının da olumlu olarak değiştiği gözlenmiştir.

Sayılır ve Kaya (2015) ilkokul çağındaki çocukların ebeveynlerine verilen aile eğitimlerinin anne babaların yetkinlik seviyelerine etkisini araştırdıkları çalışmalarında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki çocukları ilkokul çağında olan 46 ebeveyn ile çalışmış, araştırma ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desenle modellenmiştir. On dört hafta boyunca devam eden eğitim çalışmalarında yetmiş saat uygulama gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde uygulanan eğitim programının anne babaların genel yetkinlik seviyesini geliştirdiği gözlenmiştir.

Ma, Shen, Krenn, Hu ve Yuan (2016) erken çocukluk eğitimi ve erken ilkokul eğitimi sırasında ebeveyn katılımı ile öğrenme çıktıları arasındaki ilişkiyi araştıran

Çalışmaların meta analizini gerçekleştirmiştir. 46 çalışmadan 100 bağımsız etkinin boyutları incelenmiştir. Araştırma bulgularına bakıldığında ebeveyn katılımı ile öğrenme sonuçları arasında gl ve pozitif bir korelasyon olduğu görülmektedir.

Özel ve Zelyurt (2016) okul öncesi dönem ve ilkokul 1.sınıfta çocuğu olan ebeveynlere yönelik düzenlenen aile eğitimlerinin ebeveyn ocuk ilişkisine etkisini araştırdıkları çalışmalarında Malatya ilindeki özel okullarda çocuğu olan 200 ebeveyn ile çalışmışlardır. n test son test kontrol gruplu deneysel desenle modellenen araştırmada 8 hafta devam eden aile eğitim çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde, düzenlenen eğitim çalışmalarının ebeveyn ocuk ilişkisini geliştirdiği grlmştir.

Durualp, Kaytez ve Kadan (2016) okul öncesi eğitime devam eden çocukların annelerine verilen eğitimin, çocukların gelişimine ve annelerin ocuk gelişimine ilişkin bilgi seviyesine etkisini araştırdıkları çalışmada ankırı'daki bağımsız anaokulları arasından tabakalı örnekleme yöntemiyle seçkisiz olarak seçilen üç kontrol ve üç deney olmak üzere altı anaokulundaki 54 anne ve çocuğu ile çalışmışlardır. n test son test kontrol gruplu deneysel desenle modellenen çalışmada deney grubundaki annelere sekiz hafta boyunca aile eğitim programı uygulanmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde aile eğitimlerinin ardından annelerin ocuk gelişimine ilişkin bilgi seviyelerinde kontrol grubuna göre artış olduğu grlmştir. Ayrıca ocukların gelişimlerine bakıldığında sosyal beceri testinde deney grubu lehine anlamlı bir fark gözlenmiştir.

Bayrak ve Köksal (2017) ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerini incelediği araştırmasında Elzığ' da okul öncesi eğitime çocuğu devam eden 722 ebeveyne anket uygulanmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde annelerin okul öncesi kurumlarından beklentilerinin babalara oranla fazla olduğu, yüksek lisans eğitimi almış ebeveynlerin beklentilerinin diğer eğitim kademelerine oranla fazla olduğu ve bir ocuk sahibi ebeveynlerin birden fazla çocuğa sahip ailelere oranla okul öncesi eğitimden beklentilerinin fazla olduğu grlmştir.

İkinci Bölüm

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Karma araştırma yöntemi

Karma araştırma yöntemi, bir araştırma probleminin çözümü için sadece nicel veya nitel yöntemlerle sınırlı kalmayarak daha kapsamlı kanıtlar ortaya koymak için fırsat sunar. Karma yöntemde araştırmacılar, tipik olarak nitel araştırma veya nicel araştırma yöntemleriyle ilişkili veri toplama türleriyle sınırlı olmak yerine mevcut tüm veri toplama araçlarını kullanma esnekliğine sahiptirler. Bu yöntemin temel önceliği, nicel ve nitel yaklaşımların kombinasyon halinde kullanılması ve araştırma probleminin her iki yaklaşımla derinlemesine analiz edilerek daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır. Elbette verilerin nitel ve nicel olarak basitçe toplanması ve analiz edilmesi yeterli değildir. Bu yöntemi eşsiz kılan farklı metodolojilerle toplanan verilerin karıştırılıp, karşılaştırılmasıdır. Karma araştırma yöntemi hem nicel hem de nitel araştırmaların zayıf yönlerini dengeleyerek daha güvenilir sonuçlar ortaya koyar. Tek başına nicel veya nitel yöntemlerin cevap vermediği sorulara yanıt bulmaya yardımcı olur (Creswell, 2009).

Bu çalışmada karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Aile eğitim çalışmalarından önce ve sonra ebeveyn görüşleri nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeliyle toplanmıştır. Anket tekniğiyle toplanan verilerde ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin görüşlerinin aile eğitim çalışmalarından sonra değişip değişmediği incelenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının etkililiğini ortaya koyabilmek için nicel verilerle birlikte ebeveynlerden elde edilecek nitel veriler de oldukça önemlidir. Düzenlenen aile eğitim çalışmasının etkililiğini, ebeveynlerin eğitim çalışmalarıyla ilgili düşüncelerini, eğitimlerde edindikleri bilgi ve becerileri günlük yaşamlarına nasıl yansıttıklarını ve katılım konusunda karşılaştıkları güçlükleri ortaya koyabilmek için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak ebeveynlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma karma araştırma yönteminde kullanılan sıralı açıklayıcı tasarım deseniyle modellenmiştir. Bu modelde öncelikle nicel veriler toplanıp analiz edildikten sonra nitel veriler toplanır. Elde edilen veriler analiz edilirken veri yorumlama ve tartışma bölümlerinde birleştirilir. Bu tasarım nicel verilerle ulaşılamayan araştırma bulgularını veya ilişkileri açıklamak için kullanılır (Baki ve Gökçek, 2012).

Araştırma modelini tanımlarken karma yöntemin bileşenleri olan nicel ve nitel yöntemlerin desenlerini de ayrı ayrı ortaya koymak gerekir. Nicel verilerin toplanmasında tarama modelinden faydalanılmıştır. Bir grubunun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denir. Tarama araştırmaları örneklem grubundaki bireylerin ilgi, beceri, yetenek ve tutumlarını ortaya koyabilmek için kullanılır (Büyüköztürk, Kılık Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Nitel verilerin toplanmasında bu araştırmanın doğasına uygun temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Bu desen sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda en sık kullanılandır. Bu çalışmada olgu bilim, etnografya, kuram oluşturma, durum çalışması ya da eylem araştırması yapılmamıştır. Ancak bu araştırmada temel nitel araştırma deseni, aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveyn görüşlerini yorumlayıcı bir yaklaşımla temel düzeyde anlamak amacıyla kullanılmıştır (Merriam, 2009; Akt: Özden ve Cavlazoğlu, 2015).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Aydın ili Sultanhisar İlçesi Atça Eğitim Bölgesinde yaşayan 2-6 yaş arasında çocuğu bulunan 84 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırmacı çalışma grubunu izin ve ulaşım konusunda sıkıntı yaşamayacağı için görev yaptığı bölgeden belirlemiştir. Çocukları okula giden velilere okul idaresi ve öğretmenler aracılığıyla ulaşılmıştır. Çocukları okula devam etmeyen ebeveynlere ise araştırmacıyla birlikte gönüllü öğretmenler tarafından saha araştırması yapılarak ev ziyaretleri düzenlenmiştir. Okul öncesi eğitimin önemini anlatan ve aile eğitimlerine ebeveynleri davet eden el broşürleri hazırlanmış, yapılan veli ziyaretlerinde broşürler ailelere ulaştırılmıştır. Eğitimlere katılmayı kabul eden ve sürekli devam eden 84 ebeveyn bu araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Ebeveynlere ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Aile Eğitim Çalışmalarına Katılan Ebeveynlere İlişkin Betimsel Bilgiler

Değişkenler	Demografik Özellikler	f	%
Eğitime Katılan Ebeveyn	Anne	70	83.3
	Baba	14	16.7
Çocuklarının Okul Öncesi Eğitime Devam Durumu	Gidiyor	54	64.3
	Gitmiyor	30	35.7
Ebeveynlerin Meslek Bilgileri	Ev Hanımı	55	65.5
	Öğretmen	10	11.9
	İşçi	13	15.5
	Devlet Memuru	3	3.6
	Esnaf	3	3.6
Ebeveynlerin Birliktelik Durumu	Birlikte	81	96.4
	Ayrı	3	3.6
Ebeveynlerin Eğitim Bilgileri	İlkokul	25	29.8
	Ortaokul	17	20.2
	Lise	20	23.8
	Lisans	11	13.1
	Lisansüstü	2	2.4
Ebeveynlerin Çocuk Sayısı	1 Çocuk	33	39.3
	2 Çocuk	36	42.9
	3 Çocuk	13	15.5
	4 Çocuk	2	2.4
Katılımcıların Yaş Bilgileri	21-25	6	7.1
	26-30	33	39.3
	31-35	19	22.6
	36-40	20	23.8
	40 yaş ve üzeri	6	7.1

Tablo 1’deki ebeveynlerin demografik bilgileri incelendiğinde aile eğitim çalışmalarına daha çok annelerin katıldığı ve katılan ebeveynlerin 70’inin anne 14’ünün baba olduğu görülmektedir. Ebeveynlerden 54’ünün çocuğu bir okul öncesi eğitim kurumuna devam ederken 30’unun çocuğu herhangi bir okul öncesi eğitim kurumuna devam etmemektedir. Katılımcıların mesleki bilgileri incelendiğinde çalışmaya daha çok ev hanımlarının katıldığı görülmektedir. Çalışma grubunda 55 ev hanımı, 10 öğretmen, 13 işçi, üç devlet memuru ve üç esnaf yer almaktadır. Ebeveynlerin 81’i tam aileye sahipken üçü parçalanmış aileye sahiptir. Ebeveynlerin eğitim bilgilerine bakıldığında ilkokul mezunu 25, ortaokul mezunu 17, lise mezunu 20, lisans mezunu 11, yüksek lisans mezunu ise iki kişi bulunmaktadır. Ebeveynlerin genellikle 1-2 çocuklu olduğu görülmektedir. Bir çocuklu ailelerin sayısı 33, iki çocuklu ailelerin sayısı ise 36’dır. Ayrıca üç çocuklu 13, dört çocuklu da iki aile bulunmaktadır. Ebeveynlerin yaşları incelendiğinde 20-

30 ve 30-40 yaş arası 39’ar ebeveyn bulunmaktadır. Ayrıca 40 yaş ve üzeri de altı ebeveyn aile eğitimlerine katılmıştır.

Aile eğitimlerine katılan ebeveynlerin arasından seçkisiz olarak belirlenen 18 ebeveynle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan ebeveynlere ilişkin demografik bilgiler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Görüşme Yapılan Ebeveynlerle İlişkin Betimsel Bilgiler

Değişkenler	Demografik Özellikler	f
Eğitime Katılan Ebeveyn	Anne	15
	Baba	3
Çocuklarının Okul Öncesi Eğitime Devam Durumu	Gidiyor	13
	Gitmiyor	5
Ebeveynlerin Meslek Bilgileri	Ev Hanımı	9
	Öğretmen	3
	İşçi	1
	Çiftçi	2
	Esnaf	3
	Birlikte	15
Ebeveynlerin Birliktelik Durumu	Ayrı	3
	İlkokul	5
Ebeveynlerin Eğitim Bilgileri	Ortaokul	3
	Lise	2
	Ön Lisans	1
	Lisans	5
	Lisansüstü	1
	Bir	9
Ebeveynlerin Çocuk Sayısı	İki	6
	Üç	3
	25-29	8
Katılımcıların Yaş Bilgileri	30-34	4
	35-39	5
	40 yaş ve üzeri	1

Görüşme yapılan ebeveynlerin 15’i anne 3’ü babadır. Çocukları okula giden 13 aile varken çocukları herhangi bir kuruma devam etmeyen beş ebeveyn bulunmaktadır. Ebeveynlerin mesleki bilgileri incelendiğinde dokuz ev hanımı, üç öğretmen, bir işçi, iki çiftçi ve üç esnaf olduğu görülmektedir. Ailelerin 15’i tam aile üçü ise parçalanmış aileden oluşmaktadır. Eğitim durumları incelendiğinde ebeveynlerin beşi ilkokul, üçü ortaokul, ikisi lise, biri ön lisans, beşi lisans ve biri yüksek lisans mezunudur. Bir çocuğa sahip dokuz ebeveyn varken iki çocuklu altı ve üç çocuklu üç ebeveyn bulunmaktadır. Son olarak katılımcıların yaş bilgileri

incelendiğinde 25-29 yaş arası sekiz, 30-34 yaş arası dört, 35-39 yaş arası beş ve 40 yaş üzeri bir ebeveyn bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Anket geliştirme süreci

Madde yazımı

Anket maddeleri belirlenirken yanıtlayıcılara seçenekler sunulan, yapılandırılmış, hızlı ve güvenilir sonuçlar alınabilen kapalı uçlu sorular tercih edilmiştir. Kapalı uçlu sorulardan da dereceleme soruları kullanılmıştır. Dereceleme soruları sosyal bilimlerde en sık kullanılan soru türüdür. Belli bir konu hakkında katılımcıların görüşlerini, onlara seçenekler sunarak belirlenmesini kolaylaştırır. Katılımcı sunulan seçenekler arasından kendisine en uygun olanı belirler (Büyüköztürk, 2016).

Madde oluşturulurken soruların tek bir amaca yönelik olmasına, ifadelerin kısa, öz ve anlaşılır olmasına, yoruma açık soru bulundurmamaya, olumlu ve olumsuz soru kökleriyle madde oluşturmaya, sorularla katılımcıları yönlendirmemeye özen gösterilmiştir.

Araştırma kapsamında konuya ilişkin anahtar sözcükler; okul öncesi eğitim, ebeveyn görüşleri ve aile katılımı olarak belirlenmiştir. Alan yazın anahtar sözcüklerle taranmış Meals (1968)' in okul öncesi eğitime ilişkin anne ve baba tutumlarının karşılaştırılması konulu tez çalışmasında kullandığı ölçek maddeleri incelenmiştir. Literatürdeki çalışmalar dikkate alınarak madde havuzu için yeni maddeler yazılmıştır.

Ön görüşme

Özellikle tutum, inanç ve görüşlerin ölçülmesi için maddeler oluşturulurken örneklem içerisinden seçilen küçük bir gruba araştırma konusuyla ilgili açık uçlu sorular yöneltilerek kompozisyon yazdırılabilir ya da bu grupla bir görüşme yapılabilir (Büyüköztürk, 2016). Böylelikle madde havuzundaki maddelerin çeşitliliği ve hedef kitleye uygunluğu sağlanmış olacaktır.

Araştırmacı anket geliştirme sürecinde madde havuzuna madde yazabilmek için araştırmanın öznesi konumundaki görev yaptığı ilçedeki çocuğunu okula göndermeyen ebeveynlerden oluşan on kişiyle yarı yapılandırılmış bir görüşme

yapmıştır. Anket maddelerinde ebeveynlerin olumlu ve olumsuz görüşlerine yönelik maddeler olacağından çocuğunu okula göndermeyen ebeveynlerin okul öncesi eğitimle ilgili olumsuz düşüncelerini bilmek madde yazımını kolaylaştıracaktır. Görüşme için iki açık uçlu soru hazırlanmıştır. Bu sorular hazırlarken Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Özlem Doğan TEMUR' dan uzman görüşü alınmıştır. Ebeveynlere yöneltilen görüşme soruları şu şekildedir;

- Okul öncesi eğitim hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce olumlu ya da olumsuz yanları nelerdir?
- Çocuğunuzu herhangi bir okul öncesi kurumuna göndermeme sebepleriniz nelerdir?

Görüşmelerden yedisi yüz yüze, üç tanesi telefonla yapılmıştır. Görüşme öncesi katılımcılar bilgilendirilmiş, ses kaydı yapılacağı söylenmiş, ebeveynlerden sekizi ses kaydı yapılmasına izin vermiş, iki tanesi ses kaydı için izin vermemiştir. İzin vermeyen katılımcılar için araştırmacı cevapları not etmiştir. Ses kaydı alınan katılımcıların görüşleri bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Her bir konuşma aynen duyulduğu şekilde müdahale ve değiştirme yapılmadan araştırmacı-ebeveyn sırasıyla deşifre edilmiştir.

Ön görüşme verilerinin analizi

Görüşmelerden elde edilen veriler analiz edilirken betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Betimsel analizden elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Bu analiz tekniğinde alıntılara sık sık yer verilir. Bu şekilde yapılmasının amacı, elde edilen verilerin daha düzenli ve sistematik bir biçimde okuyucuya ulaşması içindir (Yıldırım ve Şimsek, 2016).

Görüşülen ebeveynlere ilişkin demografik bilgiler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3

Anket Geliştirme Sürecinde Ön Görüşme Yapılan Ebeveynlere İlişkin Betimsel Bilgiler

Değişkenler	Demografik Özellikler	f
Meslek	Ev Hanımı	5
	Öğretmen	2
	Memur	2
	Esnaf	1
Yaş	20-30	4
	30-40	6
Eğitim Durumu	İlkokul	2
	Ortaokul	2
	Lise	2
	Ön lisans	1
	Üniversite	3
Çocuk Sayısı	Bir	4
	İki	4
	Üç	2

Anket geliştirme sürecinde ön görüşme yapılan ebeveynlere ilişkin demografik bilgiler incelendiğinde beş ev hanımı, iki öğretmen, iki memur, bir esnaf bulunmaktadır. Ebeveynlerin dördü 20-30 yaşları arasında, altısı 30-40 yaşları arasında bulunmaktadır. Eğitim bilgileri incelendiğinde ebeveynlerin ikisi ilkokul, ikisi ortaokul, ikisi lise mezunu, bir önlisans ve üçü lisans mezunudur. Bir ve iki çocuklu dörder ebeveyn bulunurken üç çocuklu iki aile bulunmaktadır.

Anket geliştirme sürecinde ön görüşme yapılan ebeveynlerden elde edilen bulgular Ek 1 ve Ek 2’de gösterilmiştir.

Araştırmada elde edilen bu veriler geliştirilen anket için madde yazımına ışık tutmuştur. Madde havuzundaki 1, 2, 3, 4, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 31 ve 32. maddeler ön görüşmeden elde edilen bulgular incelenerek hazırlanmıştır.

Ön görüşme bulguları

Anket geliştirme sürecinde çocuğunu herhangi bir okul öncesi kurumuna göndermeyen ebeveynlerle yapılan ön görüşme bulguları incelendiğinde ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin görüşleri farklılık göstermektedir. Okul öncesi eğitimi çocukların eğitimi ve gelişimi için gerekli gören ebeveynler olduğu gibi okul öncesi eğitime ilişkin kaygıları olan ebeveynlerde mevcuttur. Ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin görüşlerinin yer aldığı tablo ve yorumları

Ek1’ de gösterilmiştir. Ayrıca çocuklarını herhangi bir okul öncesi kurumuna göndermeyen ebeveynlerin neden çocuklarını bir eğitim kurumuna göndermediklerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Ekonomik nedenler başta olmak üzere, henüz çocuklarının küçük olduğunu, evde ilgilenebilecek iyi bir bakıcılarının olduğunu, çocuklarının öz bakım becerilerini henüz yerine getiremediğini belirten ve bu gerekçelerle çocuklarını herhangi bir okul öncesi kurumuna göndermediklerini söyleyen ebeveynler olmuştur. Ebeveynlerin çocuklarını okula neden göndermediklerine ilişkin görüşlerinin yer aldığı tablo ve yorumları Ek2’de gösterilmiştir.

Anket madde havuzu

Alan yazın incelemesi ve ebeveynlerle yapılan ön görüşme verilerinin analiz edilmesinin ardından bir madde havuzu oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından yazılan maddeler Tablo 4’ te gösterilmiştir.

Tablo 4

Madde Havuzu

1. Çocuk anaokulu sayesinde kendi başına öğrenme becerisi kazanır.
2. Anaokuluna giden çocuk yalnız oynamayı öğrenemez.
3. Anaokuluna giden çocuk birçok deneyim kazanır.
4. Anaokulu sorumluluk davranışını evden daha iyi öğretir.
5. Anaokulu sayesinde çocuklar birlikte çalışmayı öğrenir.
6. Aileler çocuklarını öğretmenden daha iyi eğitebilirler.
7. Anaokulları çocukların sosyalleşmesine katkı sunar.
8. Anaokuluna giden çocuklar annelerinden uzun süre ayrı kalamayacak kadar küçüktürler.
9. Anaokulu öğretmenleri çocukların istenmeyen davranışlarını yok etmelerine yardımcı olur.
10. Anaokulu çocukları ilkokula hazırlar.
11. Anaokuluna giderken çocuklar daha çok hastalanır.
12. Öğretmen çocukların güvenliğini tek başına sağlamakta yetersiz kalabilir.
13. Aileler arasında iletişim anaokulu sayesinde artar.
14. Anaokulu çocuğun çocukluğunu yaşamasına engel olmaktadır.
15. Anaokuluna giden çocuk evde olan çocuktan daha çok şey öğrenir.

Tablo 4 (devam)

Madde Havuzu

16. Çalışan anne-baba çocuğunu anaokuluna bırakmak yerine yakın akraba ya da komşuya bırakmalıdır.
17. Anaokulunun amacı sadece çocukları değil aileleri de eğitmektir.
18. Anaokuluna giden çocuk evde daha hareketli olur.
19. Anaokuluna giden bir çocuğun okula devam zorunluluğu gerekli değildir.
20. Anne-baba eğitimleri okul öncesi dönemde gereklidir.
21. Anaokuluna giden çocuk istediği zaman okul zamanı bile olsa evde kalıp anne-babasıyla vakit geçirebilmelidir.
22. Anaokullarının fiziksel durumu çocuklar için uygun değildir.
23. Evde kardeşi olan çocukların anaokuluna gitmelerine gerek yoktur.
24. Anaokuluna giden çocuklar daha güzel konuşurlar.
25. Anaokulu öğretmenleri mesleki anlamda yeterli değildir.
26. Anaokuluna ödenen aidatlar aile bütçesini zorlar.
27. Okulun eve yakın olması çocuğu okula göndermem de etkili bir sebeptir.
28. 3 yaşında bir çocuğun anaokuluna gitmesine gerek yoktur.
29. Küçük yaşta çocuğa kurallar koymak çocuğu okuldan soğutur.
30. Çocuk anaokuluna gitmek yerine evde anne ilgi ve şefkatiyle yetiştirilmelidir.
31. 4 yaşında bir çocuk anaokuluna gidebilir.
32. Anaokulu çocukları doğal ortamdan uzaklaştırıyor, yapay bir ortam sunuyor.
33. Anaokullarında yapılan aşırı, yoğun etkinlikler gereksizdir.
34. Anaokuluna giden çocuk oyun oynamayı öğrenebilir.
35. Evde iyi bir bakıcı varsa çocuğun anaokuluna gitmesine gerek yoktur.
36. Öğretmene yardımcı olabilecek eleman okullarda yeterince bulunmamaktadır.
37. Anaokuluna giden bir çocuğun özgüven duygusu gelişir.

Madde havuzu oluşturulduktan sonra havuzdaki maddelerle anket taslak formu hazırlanmıştır. Anket taslak formu hazırlanırken madde havuzundaki ifadelerin dil açısından sade anlaşılır, aynı amaca hizmet eden, yazım hatalarından arındırılmış yoruma açık ifadelerden uzak olmasına dikkat edilmiştir. İfadeler seçilirken dil ve alan uzmanlarından yardım alınmıştır.

Uzman görüşü

Ankette yer verilen maddelerin cevabı aranılan olgusal ve yargısal verileri ölçmede ne kadar yeterli olup olmadığını belirlemek için uzmanlara başvurulur. Uzman görüşleri öncelikle alan uzmanlarından olmak üzere ölçme değerlendirme, araştırma teknikleri, istatistik uzmanlarından ayrıca meslektaşlardan da alınabilir (Büyüköztürk, 2016). Bu görüşlerle sağlanması beklenen kapsam geçerliğidir. Uzman görüşlerini almak için araştırmacı tarafından Uzman Değerlendirme Formu (UDF) hazırlanmıştır. Uzman değerlendirme formunun başında uzmanlardan beklenenler anlaşılır ifadelerle yazılmıştır. UDF’ de ifadelerin ankette yer verilmesinin uygun olup olmadığı ‘uygun’, ‘uygun değil’ bölümleri ile her iki seçenek için belirtilmek istenen bir geri bildirim için ‘açıklama’ bölümüne yer verilmiştir.

Bir dil uzmanı (Türkçe Öğretmeni) ile üç alan uzmanından (iki öğretim üyesi ve bir okul öncesi öğretmeni) görüşleri alınmıştır. Dil uzmanı olan Türkçe Öğretmeni uzman değerlendirme formunu doldurmuş ve aşağıdaki düzeltmeleri yapmıştır:

- “Anaokulu öğretmenleri çocukların istenmeyen davranışlarını yok etmelerine yardımcı olur.” şeklindeki dokuzuncu ifadeyi, “Anaokulu öğretmenleri çocukların istenmeyen davranışlarının ortadan kaldırılmasına yardımcı olur.” şeklinde düzeltmiştir.
- “Anaokuluna giden bir çocuğun okula devam zorunluluğu gerekli değildir.” şeklindeki 19. ifadeyi, “Anaokuluna giden bir çocuğun okula devam zorunluluğu olmamalıdır.” şeklinde düzeltmiştir.
- Metin içerisinde kullanılan rakamların yazıyla belirtilmesi gerektiği uyarısında bulunmuş 28. ve 31. sorulardaki rakamlar yazıyla ifade edilmiştir. Ayrıca hatalı olan noktalama yanlışlarını da düzeltmiştir.

Alan uzmanlarından Dumlupınar Üniversitesi öğretim üyesi uzman değerlendirme formunu doldurmuş ve aşağıdaki düzeltmeleri yapmıştır.

- “Anaokulu sorumluluk davranışını evden daha iyi öğretir.” şeklindeki dördüncü ifadeyi, “Sorumluluk becerisi okulda daha iyi öğrenilir şeklinde düzeltmiştir.”

- “Aileler arasında iletişim anaokulu sayesinde artar.” şeklindeki 13. ifadeyi, “Anaokulu aileler arasındaki iletişimi artırır.” şeklinde düzeltmiştir.
- “Anaokulu çocukları doğal ortamdan uzaklaştırıyor, yapay bir ortam sunuyor.” şeklindeki 32. ifadeyi, “Anaokulları çocukları doğal ortamdan uzaklaştırmaktadır.” şeklinde düzeltmiştir.
- “Anaokullarında yapılan aşırı, yoğun etkinlikler gereksizdir.” şeklindeki 33. ifadeyi, “Anaokullarında yapılan etkinliklerin çoğu gereksizdir.” şeklinde düzeltmiştir.
- Çalışma kırsal bölgeden gelen genellikle ilkokul mezunu ebeveynlerin yoğunlukla olduğu bir bölgede yapılacağı için üçlü likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmasını önermiştir. Anket düzenlenirken seçenekler katılıyorum, karasızım ve katılmıyorum şeklinde üç seçenekle sınırlandırılmıştır.

Diğer alan uzmanı Dumlupınar Üniversitesi öğretim üyesi uzman değerlendirme formunu doldurmuş ve aşağıdaki düzeltmeleri yapmıştır.

- “Anaokuluna giden çocuk oyun oynamayı öğrenebilir.” şeklindeki 34. ifadeyi, “Anaokuluna giden çocuk oyun oynamayı öğrenir.” şeklinde düzeltmiştir.

Diğer alan uzmanı okul öncesi öğretmeni uzman değerlendirme formunu doldurmuş ifadeleri uygun bulduğunu belirterek herhangi bir düzeltmede bulunmamıştır.

Maddeler uzmanlardan gelen değerlendirmeler ışığında düzenlenmiştir. Madde sayısı az olduğu için herhangi bir madde atılmamıştır. Maddeler uzman görüşleriyle gerekli görülen düzenlemelerin ardından anket formunda kullanılacak şekilde hazırlanmıştır.

Anket ön uygulama formu (ÖUF)

Uzman görüşlerinin ardından 2, 4, 7, 9, 10, 13, 19, 27, 28, 31, 32, 33, 34 numaralı maddeler gözden geçirilerek uzmanların önerdiği şekilde düzenlenmiştir. Ön uygulama, geçerlik ve güvenilirliğin gözlenerek sınandığı bir evredir. Anket taslak formundaki gözden kaçan hataların belirlenmesinde ve asıl uygulamada karşılaşılabilecek olası problemlerin belirlenmesinde oldukça önemlidir.

(Büyüköztürk, 2016). Çalışma grubu 84 kişiden oluştuğu için örneklemden kişi sayısının %5'ine denk gelen dört ebeveyn ile pilot uygulama yapılmıştır.

Kapak sayfası, sunuş yazısı, cevaplama yönergesi ve anket soruları ön uygulama formunu oluşturmuştur. Kapak sayfasında anketin adı ve araştırmacının kişisel bilgileri ve iletişim adresine yer verilmiştir. Anketin sunuş yazısında çalışmanın amacına, anketin bölümlerine, toplanacak verilerin bilimsel amaçla toplandığına, gönüllük esasıyla çalışmanın sürdürüleceğine dilediklerinde çalışmadan ayrılacaklarına yer verilmiştir. Son olarak katkılar için teşekkür edilmiştir.

Anketin ön uygulaması

Sultanhisar İlçesi Atça eğitim bölgesinde çocuğu okul öncesi kuruma giden Bir anne bir baba, çocuğu okul öncesi kurumuna gitmeyen bir anne ve bir baba olmak üzere dört ebeveynle pilot uygulama yapılmıştır. Ankete başlama ve bitiş süreleri hesaplanmış ebeveynler en hızlı 15 dk., en yavaş 25 dakikada sorulara cevap vermişlerdir. Soruları boş bırakmamalarına dikkat edilmiştir. Anket sonrasında zorlandıkları, anlamadıkları maddelerin olup olmadığı sorulmuştur. Ebeveynlerin hepsi herhangi bir problem olmadığını, soruların açık ve anlaşılır olduğunu belirtmiştir. Ön uygulamada herhangi bir problemle karşılaşılmadığı için bu anketlerde örneklemden elde edilen veri havuzuna dahil edilmiştir.

Ankete son şeklini verme

Anketin geliştirilme sürecinde madde yazım kurallarına uyularak bir madde havuzu oluşturulmuştur. Öncelikle ilgili alan yazın taranmış, ardından çocuklarını herhangi bir okul öncesi eğitim kurumuna göndermeyen 10 ebeveynle ön görüşme yapılmıştır. Görüşmeler ses kaydına alınmış, araştırmacı tarafından analiz edilmiştir. Elde edilen verilerle yeni maddeler oluşturulmuştur. Daha sonra uzman değerlendirme formu hazırlanmış ve oluşturulan maddeler uzmanlara sorulmuştur. Bu bağlamda bir dil uzmanı ve üç alan uzmanının görüşlerine başvurulmuştur.

Uzmanların dönütleriyle maddeler revize edilmiş ve ön uygulama formu hazırlanmıştır. Dört ebeveyn ile pilot uygulama yapılmış, süre ve soruların anlaşılmasıyla ilgili bir problem yaşanmadığı için herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Anket 37 madde olarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir (Ek-4).

Tablo 5

Veri Toplama Aracı Güvenilirlik Katsayısı

Cronbach's Alpha	Madde sayısı
.796	37

Araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitim hakkındaki düşüncelerini belirlemek amacıyla oluşturulan anket çalışmasının güvenilirlik analizleri Tablo 5’de belirtilmektedir. Katılımcıların test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılık Alpha katsayı ile hesaplanmıştır. Anket için hesaplanan Alpha değeri 79.6 (.80) bulunmuştur.

Ebeveyn görüşme formunun hazırlanması

Aile eğitim çalışmaları ve anket uygulamaları tamamlandıktan sonra ailelerle yapılacak görüşme için açık uçlu sorulardan oluşan standartlaştırılmış ‘Ebeveyn Görüşme Formu’ hazırlanmıştır. Bu form hazırlanırken araştırmacı tarafından alan yazın incelenmiş, uzman görüşleri alınmıştır. Form iki bölüm ve on bir sorudan oluşmaktadır. Formun ilk bölümünde ebeveynlerin kişisel bilgileri yer almaktadır. İkinci bölümünde ise ebeveynlere yöneltilecek sorular bulunmaktadır.

Standartlaştırılmış açık-uçlu görüşme bir program değerlendirilmesi yapılırken ve katılımcılarla ancak bir kez ve kısıtlı bir zamanda görüşebilme fırsatı olduğu durumlarda tercih edilir. Böyle durumlarda odaklı sorular mülakatta öncelikli konuların gündeme gelmesini kolaylaştırır. Katılımcılardan alınan cevapların karşılaştırılması için her görüşmede aynı sorular, aynı sırayla sorulmaya özen gösterilir. Soruların anlamsal ve biçimsel özellikleri görüşme öncesi dikkatlice düşünülür. Standartlaştırılmış açık-uçlu görüşme, her bir katılımcının aynı soruya verdiği cevabı daha kolay bulmayı ve benzer soru ve cevapları organize etmeyi mümkün hale getirdiğinden veri analizini kolaylaştırır. Ayrıca bir program değerlendirme çalışmasında, nitel verilerin potansiyel problemleri olan meşruluk ve inanılabilirlik sorunları düşünüldüğünde standartlaştırılmış formlar verilerin sistematik ve kanıta dayalı biçimde muhafazasını kolaylaştırdığı için bu sorunları büyük ölçüde ortadan kaldırmaktadır (Patton, 2014).

Bu çalışmada aile eğitimlerinin etkililiği nitel bir araştırmayla ortaya koyulacağı için standartlaştırılmış görüşme tekniklerinden yarı standartlaştırılmış, bir başka ifadeyle yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan görüşme tekniği

kullanılmıştır. Ebeveyn görüşme formunda yer alan sorular Tablo 6’da gösterilmiştir

Tablo 6

Ebeveyn Görüşme Formunda Yer Alan Sorular

1. Aile eğitimlerine katıldınız. Bu eğitimleri önemli/gerekli görüyor musunuz? Neden?
2. Aile eğitimleri okul öncesi eğitim hakkındaki düşüncelerinizi değiştirdi mi? Nasıl? Anlatır mısınız?
3. En çok hangi konuda yapılan eğitim sizin için daha etkiliydi? Neden?
4. Okul öncesi eğitimden beklentileriniz neler?
5. Aile eğitimlerinden sonra beklentilerinizde bir farklılaşma oldu mu? • Öğretmenden beklentiler • Okuldan beklentiler
6. Aile eğitimlerinde öğrendiğiniz bilgileri hayatınızda kullanıyor musunuz? Nasıl kullandığınızla ilgili örnek verebilir misiniz?
7. Aile eğitimlerinden sonra çocuklarınıza olan yaklaşımınızda, davranışlarınızda farklılaşma oldu mu? Anlatır mısınız?
8. Sizce aile eğitimlerinde gereksiz konu var mıydı? Neden?
9. Aile eğitimlerine katılım konusunda zorlandınız mı? Neden?
10. Çocuğunuzun gelişimi ve eğitimi için evde kalıp anne-babayla birlikte olması mı daha faydalıdır, yoksa okul öncesi eğitime devam etmesi mi yararlıdır? Neden?
11. Başka eğitim almak istediğiniz bir konu var mı? Neden?

Aile Eğitimlerinin Tasarımı

Uygulanan programa ilişkin genel bilgiler

Programı Hazırlayan: Hasan ER

Programın Uygulandığı Okullar: Demirhan İlkokulu, Cumhuriyet Anaokulu, Kabaca İlkokulu, İncealan İlkokulu, Ali Sönmez İlkokulu.

Programın Uygulandığı Hedef Kitle: Aydın Sultanhisar İlçesi Atça Eğitim Bölgesinde 2-5 Yaş Arası Çocuğu Bulunan Ebeveynler

Programın Uygulama Süresi: 5 Ay Süreyle, Toplam 8 Aile Eğitimi

Tablo 7

Aile Eğitim Çalışmalarına İlişkin İşlem-Zaman Tablosu

Faaliyet	Başlama	Bitiş	Konu	Yer	Sorumlu
Alan Taraması	12.12.2016	12.01.2017	Okula Devam Etmeyen Çocukların Tespiti ve Aileleri ile Görüşme	Sultanhisar Atça Eğitim Bölgesi	Araştırmacı
Ön Testin Uygulanması	06.01.2017 15.30	06.01.2017 16.30	Ön Testin Uygulanması ve Bilgilendirme	Cumhuriyet Anaokulu	Araştırmacı
Eğitim-1	13.01.2017 15.30	13.01.2017 18.30	Çocuklarla İletişim/ Mahremiyet Eğitimi	Kabaca İlkokulu	Rehber Öğretmen & Araştırmacı
Eğitim-2	19.01.2017 15.30	19.01.2017 17.30	Çocuklarla İletişim/ Okul Öncesi Eğitim Uygulamaları	Cumhuriyet Anaokulu	Araştırmacı & Rehber Öğretmen
Eğitim-3	10.03.2017 14.30	10.03.2017 15.30	Oyun ve Oyuncaklar	Demirhan İlkokulu	Araştırmacı
Eğitim-4	15.03.2017 15.30	15.03.2017 17.30	Teknoloji Bağımlılığı/ Eğitici Oyuncaklar (Uygulama)	Cumhuriyet Anaokulu	Rehber Öğretmen & Araştırmacı
Eğitim-5	31.03.2017 12.30	31.03.2017 13.30	Okul Öncesi Eğitim ve Çocuklarla İletişim	İncealan İlkokulu	Araştırmacı
Eğitim-6	27.04.2017 13.00	27.04.2017 15.00	Okul Öncesi Eğitimde İlkokula Hazırlık Süreci	Ali Sönmez İlkokulu	Sınıf Öğretmeni Araştırmacı
Eğitim-7	12.05.2017 12.00	12.05.2017 13.00	Okul Öncesi Eğitimin Önemi, Amacı ve Ailelerden Beklentiler	Demirhan İlkokulu	Araştırmacı
Eğitim-8	18.05.2017 14.00	18.05.2017 17.00	İlkokula Hazırlanış	Atça Lisesi Konferans Salonu	Akademisyen & Araştırmacı
Son Testin Uygulanması	18.05.2017 17.00	18.05.2017 17.30	Son Testin Uygulanması	Atça Lisesi Konferans Salonu	Araştırmacı
Ebeveynlerle Görüşmelerin Yapılması	07.06.2017	16.06.2017	Ebeveynlerle Görüşmelerin Yapılması	Ebeveynleri Belirlediği Mekanlar	Araştırmacı

Programın gerekçesi

Okulöncesi eğitim almadan ilkokula başlayan çocuklarımızın okula uyum sorunu yaşaması, bu çocukların okula uyumlarında problemlerle karşılaşmaları gözlenmesi programın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Ayrıca bu çocukların bilişsel, sosyal-duygusal, dilsel ve psiko-motor becerilerinin okul öncesi eğitime devam eden çocuklara göre daha geride olması programın gerekçelerindendir. Ayrıca bu program çocukların eğitim hakkına ulaşmadaki engelleri kaldırmak için planlanmıştır. Dolayısıyla bu programla aile ile ilk ortaklığın kurulması ve bilinçlendirilmesi gereken aile kurumuna ulaşılması hedeflenmiştir.

Yapılan literatür taraması sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden öğrencilerin velilerine yönelik birçok çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmalar ya okula devam eden ya da kayıtlı olup devamsızlık yapan öğrencilerin velilerine yöneliktir. Fakat okula hiç kayıt yaptırmayan öğrencilerin velilerine ulaşılarak ebeveynlerinin bilgilendirildiği ve okula erişiminin sağlanması amacıyla yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu araştırma önceki çalışmalardan bu yönüyle ayrılmaktadır.

Uygulama bölgesinin seçilme gerekçesi

Araştırma Aydın ili Sultanhisar İlçesi Atça Eğitim Bölgesinde gerçekleştirilmiştir. Öncelikle araştırmacı izin ve ulaşım konusunda sıkıntı oluşturmayacağı için bu bölgede çalışmayı uygun görmüştür. Ayrıca araştırmanın gerçekleştirildiği bölge tarımla geçimini sağlayan ailelerin yoğunlukta olduğu bir bölgedir. Tarım işçisi olarak çalışan ailelerin çalışmaya giderken okul öncesi dönemdeki çocuklarını tarlalara, bahçelere götördükleri gözlenmiştir. Dolayısıyla okul öncesi çağında olup eğitim kurumlarına gönderilmeyen çocuklarla karşılaşmıştır. Bu durum uygulama bölgesinin seçilme gerekçelerindendir.

Uygulama grubunun belirlenmesi

Uygulamanın gerçekleştirileceği bölgede alan taraması yapılmış, 2-5 yaş arasında olan 192 çocuk belirlenmiştir. 192 çocuk içerisinde 100 çocuğun adres ve ebeveynlerinin iletişim bilgilerine ulaşılmış, 92 çocuğun ebeveynlerinin iletişim bilgilerine ulaşılamamıştır. Daha sonra ailelerinin iletişim bilgilerine ulaşılan çocukların ebeveynlerine veli ziyaretleri yapılmış, program dahilinde hazırlanan bilgilendirme broşürleri dağıtılmıştır. Veli ziyaretlerinin yanı sıra düzenlenecek aile eğitimlerinden aileleri haberdar etmek için, afiş, broşür, billboard, belediye anons sistemi, telefon araması ve SMS gibi duyuru araçları kullanılmıştır.

İhtiyaç analizi

Yüz yüze görüşülen 43 ebeveyne ihtiyaç belirleme formu (Ek-5) doldurtulmuştur. Ebeveynlere on bir konu başlığından eğitim almak istedikleri, ihtiyaç duydukları konuları işaretlemeleri istenmiştir. Ayrıca belirtilen başlıklar dışında konu belirtmek isteyen ebeveynler için diğer seçeneği ayrılmıştır. Ebeveynlerin eğitim talep ettiği konu başlıklarının dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Tablo 8

Ebeveynlerin Talep Ettiği Eğitim Konuları Dağılımı

Konu	Talep Eden Kişi Sayısı
Çocuklarla İletişim	38
İlkokula Hazırlık	27
Mahremiyet Eğitimi	13
Uyum ve Davranış Problemleri	9
Teknoloji Bağımlılığı	9
Okul Öncesi Eğitim	5
Oyun ve Oyuncaklar	1

İhtiyaç belirleme formunu dolduran 43 ebeveynnden 38'i çocuklarla iletişim, 27'si ilkokula hazırlık, 13'ü mahremiyet eğitimi, dokuzu uyum ve davranış problemlerini ve yine dokuzu teknoloji bağımlılığı konularını tercih etmiştir. Ayrıca ebeveynlerden beşi okul öncesi eğitimin çocuklara kazandırdıkları konusunu tercih ederken ebeveynlerden biri oyun ve oyuncaklar konusunun eğitim konuları arasında yer almasını talep etmiştir. Aile eğitim içerikleri ihtiyaç formunda elde edilen veriler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Görüşülen ebeveynlerden bazıları köylerde ikamet ettiği için kent merkezinde düzenlenecek eğitimlere katılamayacaklarını belirtmiştir. Dolayısıyla yaşadıkları köylerdeki okullarda da aile eğitimlerinin düzenlenmesini talep etmişlerdir. Aile eğitimleri ve konuları planlanırken köylerde yaşayan ebeveynlerin taleplerine özen gösterilmiştir.

Aile eğitim içerikleri

Aile eğitim içerikleri araştırmacı tarafından ebeveynlerin ihtiyaç duydukları konulara göre hazırlanmıştır. Aile eğitim içerikleri hazırlanırken araştırmaya gönüllü olarak destek olmak isteyen öğretmen ve uzmanlardan yardım alınmıştır. Ayrıca aile eğitim içerikleri hazırlanırken 2013 yılında MEB tarafından hazırlanılan OBADER' den faydalanılmıştır. Aile eğitimlerin amaçları sırasıyla aşağıda belirtilmiştir.

EĞİTİM-1

Eğitimin Adı:

Çocuklarla İletişim & Mahremiyet Eğitimi

Eğitimin Amaçları:

Bu eğitime katılan aileler;

- Çocuklarla etkili iletişim konusunda bilgilenirler.
- Etkin dinleme, ben dilinin önemi ve empati kurma konularında farkındalık kazanırlar.
- İletişim becerilerini geliştiren oyunlar oynarlar.
- Çocuklarda mahremiyet eğitim nasıl olmalı konusunda bilgilenirler.
- Çocukların istismar olaylarından nasıl korunmaları ve tepki vermeleri konusunda çocuklara nasıl rehberlik edilmesi gerektiğini öğrenirler.

EĞİTİM-2

Eğitimin Adı:

Çocuklarla İletişim & Okul Öncesi Eğitim Uygulamaları

Eğitimin Amaçları:

Bu eğitime katılan aileler;

- Çocuklarla etkili iletişim konusunda bilgilenirler.
- Etkin dinleme, ben dilinin önemi ve empati kurma konularında farkındalık kazanırlar.
- Çocukların okul öncesi eğitim kurumunda gerçekleştirdiği etkinlikleri deneyimler.
- Çocukların kullandıkları materyalleri deneyimlerler ve oyunları oynarlar.

EĞİTİM-3

Eğitimin Adı:

Oyun ve Oyuncaklar

Eğitimin Amaçları:

Bu eğitime katılan aileler;

- Çocukların gelişimlerini birçok açıdan destekleyen oyun ve oyuncaklar konusunda bilgilenirler.
- Okul öncesi eğitimde kullanılan bazı oyuncakları deneyimlerler.

- Evde çocuklarıyla oynayabilecekleri oyun ve oyuncaklar konusunda bilgilenirler.
- Oyuncak seçerken dikkat edilmesi gereken konular hakkında bilgilenirler.

EĞİTİM-4

Eğitimin Adı:

Teknoloji Bağımlılığı & Eğitici Oyuncaklar (Uygulama)

Eğitimin Amaçları:

Bu eğitime katılan aileler;

- Teknoloji bağımlılığının belirtileri, kimlerin risk altında olduğu, bağımlılık sürecinin nasıl başladığı konularında bilgilenirler.
- Teknolojiyle çocukların ve ailelerin ilişkilerinin nasıl olması gerektiği ve teknoloji bağımlısı olmamak için dikkat edilmesi gerekenler konusunda bilgilenirler.
- Çocukların gelişimlerini birçok açıdan destekleyen eğitici oyuncaklar konusunda bilgilenirler.
- Okul öncesi eğitimde kullanılan bazı eğitici oyuncakları deneyimlerler.
- Evde çocuklarıyla birlikte yapıp oynayabilecekleri eğitici oyuncaklar konusunda bilgilenirler.

EĞİTİM-5

Eğitimin Adı:

Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Aileden Beklentiler & Çocuklarla İletişim

Eğitimin Amaçları:

Bu eğitime katılan aileler;

- Okul öncesi eğitimin önemi ve amacı hakkında bilgilenirler.
- Okul öncesi eğitimde aileden beklentilerin neler olduğu konusunda bilgilenirler.
- Çocuklarla etkili iletişim konusunda bilgilenirler.
- Etkin dinleme, ben dilinin önemi ve empati kurma konularında farkındalık kazanırlar.
- İletişim becerilerini geliştiren oyunlar oynarlar.

EĞİTİM-6

Eğitimin Adı:

Okul Öncesi Eğitimde İlkokula Hazırlık Süreci

Eğitimin Amaçları:

Bu eğitime katılan aileler;

- Okul öncesi eğitimin ilkokula hazırlık sürecine katkısı konusunda bilgilenirler.
- Okul öncesi eğitim alan çocukla okul öncesi eğitim almayan çocuk arasındaki sosyal ve akademik anlamdaki farklılıklar konusunda bilgilenirler.
- Ebeveynlerin evde ilkokula hazırlık süreciyle ilgili neler yapması gerektiği konusunda bilgilenirler.
- Okul öncesi eğitimde okuma yazmaya hazırlık ve ses farkındalığı ilgili etkinlikleri deneyimlerler.

EĞİTİM-7

Eğitimin Adı:

Okul Öncesi Eğitimin Önemi, Amacı ve Aileden Beklentiler

Eğitimin Amaçları:

Bu eğitime katılan aileler;

- Okul öncesi eğitimin önemi ve amacı hakkında bilgilenirler.
- Okul öncesi eğitimde aileden beklentilerin neler olduğu konusunda bilgilenirler.
- Evde çocukların gelişimleri destekleyecek oyun önerileri konusunda bilgilenirler ve bazı oyunları deneyimlerler.

EĞİTİM-8

Eğitimin Adı:

İlkokula Hazırbulunuşluk

Eğitimin Amaçları:

Bu eğitime katılan aileler;

- İlkokula hazırbulunuşluk ve olgunlaşma kavramlarına ilişkin bilgilenirler.

- Okul öncesi eğitimde okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının çocuklarda hangi becerileri geliştirdiği konusunda bilgilenirler.
- Okul öncesi eğitim ve ilkokul kademelerinin benzer ve farklı yönleri konusunda bilgilenirler.
- İlkokula hazırlık sürecinde ebeveynlere düşen sorumluluklar konusunda bilgilenirler.

Aile Eğitim içerikleri belirlenirken iki aşamalı olarak planlanmasına dikkat edilmiştir. Eğitimlerin ilk bölümünde belirlenen eğitim konusunda araştırmacı ya da konunun uzmanları tarafından anne babalara bilgi verilmiş, ikinci bölümünde ise ebeveynlerin taleplerine göre yine önceden belirlenmiş konularda ebeveynlerin aktif bir şekilde katılım sağlayacakları uygulamalara yer verilmiştir.

Verilerin Toplanması

İhtiyaç belirleme formlarının uygulanması

İhtiyaç belirleme formları 12.12.2016 tarihi ile 12.01.2017 tarihleri arasında yapılan alan taramalarında uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından yapılan ev ziyaretlerinde ebeveynlere birebir olarak doldurtulmuştur. İhtiyaç belirleme formu 43 ebeveyne uygulanmıştır. 34 ebeveyne ev ziyaretleri sırasında, dört ebeveyne iş yerlerinde, beş ebeveyne ise anaokulunda uygulanmıştır. Aile eğitim konuları bu formdan çıkan verilere göre belirlenmiştir.

Ön testlerin uygulanması

Aile eğitimlerine gönüllü olarak katılmayı kabul eden ebeveynlerle 06.01.2017 tarihinde saat 15.30-16.30 saatleri arasında Atça Cumhuriyet Anaokulu 'nda bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantıya 84 ebeveyn katılmıştır. İhtiyaç belirleme formlarından çıkan sonuçlarla birlikte eğitimlerde hangi konulara yer verileceği ebeveynlerle paylaşılmıştır. Ebeveynlerin görüş ve önerileri alınmıştır. Köylerde yaşayan ebeveynler için köy okullarında da eğitimler düzenlenmesine karar verilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu ön test olarak 84 ebeveyne uygulanmıştır.

Aile eğitimlerinin uygulanması

Aile eğitim çalışmalarına eğitim bölgesindeki bütün ebeveynler davet edilmiştir. Eğitimlerin bazılarında katılamayan uzak köylerdeki ebeveynler için köylere gidilerek eğitimler ulaştırılmıştır.

İlk aile eğitimi 13.01.2017 tarihinde saat 15.30-18.30 saatleri arasında bir köy okulu olan Sultanhisar Kabaca İlkokulu'nda gerçekleştirilmiştir. Eğitim köy okulunun çevresinde ikamet eden ebeveynlere verilmiştir. Eğitimi araştırmacıyla birlikte gönüllü, uzman rehber öğretmen gerçekleştirmiştir. Eğitim iki bölümden oluşmuştur ve iki konu başlığı belirlenerek, *Çocuklarla İletişim* ve *Mahremiyet Eğitimi* konuları ele alınmıştır. Ebeveynlerin çocuklarıyla nasıl etkili bir iletişim kurabilecekleri, etkin dinleme ve empati becerilerin çocuklarda nasıl geliştirilebileceği anlatılmıştır. Ayrıca ebeveynlerle birlikte etkin dinleme becerilerini geliştiren oyunlar oynanmıştır. Eğitimin ikinci bölümünde ise “Mahremiyet Eğitimi” konusu işlenmiştir. “Çocuklarda mahremiyet eğitimi nasıl olmalı?” konusunda ebeveynler bilgilendirilmiştir. Ayrıca çocukların istismar olaylarından nasıl korunmaları ve tepki vermeleri gerektiği konusunda çocuklara nasıl rehberlik edebilecekleri velilere uygulamalı videolarla anlatılmıştır. Ebeveynlerle birlikte eğitimin genel değerlendirilmesi yapılarak eğitim sona ermiştir.

İkinci eğitim 19.01.2017 tarihinde 15.30-17.30 saatleri arasında Cumhuriyet Anaokulu'nda gerçekleştirilmiştir. Atça eğitim bölgesindeki ebeveynler ve çocukları katılım göstermiştir. Eğitimi araştırmacıyla birlikte gönüllü uzman rehber öğretmen vermiştir. Eğitim iki bölümden oluşmuştur ve iki konu başlığı belirlenerek, *Çocuklarla İletişim* ve *Okul Öncesi Eğitim Uygulamaları* konuları ele alınmıştır. Ebeveynlerin çocuklarıyla nasıl etkili bir iletişim kurabilecekleri anlatılmıştır. Etkin dinleme, ben dili ve sen dili kullanımı el alınmıştır. Anne-babalara çocuklarıyla empati kurabilmeleri, benzer çalışmaları evde de uygulayabilmeleri için çocukların okulda gerçekleştirdikleri etkinlikleri, çalışmaları deneyimleme fırsatı sunulmuştur. Farklı gelişim alanlarını destekleyen materyallerle tanışan anne babalar oyun oynayarak eğitime etkin katılım göstermişlerdir. Anne babalarıyla anaokuluna gelen çocuklar anne babaları eğitimdeyken başka bir öğretmenin gözetiminde okulla tanışmışlar, farklı etkinlikler gerçekleştirip oyunlar oynamışlardır. Ebeveynlerle birlikte eğitimin genel değerlendirilmesi yapılarak eğitim sona ermiştir.

Üçüncü eğitim 10.03.2017 tarihinde 14.30-15.30 saatleri arasında başka bir köy okulu olan Demirhan İlkokulu'nda gerçekleştirilmiştir. Eğitime köy okulu çevresinde ikamet eden ebeveynler katılmıştır. Bu eğitimde *Oyun ve Oyuncaklar*

konusu işlenmiş, eğitimi araştırmacı vermiştir. Anne babaların çocuklarıyla ne tür oyunlar oynamaları, oyuncak seçerken nelere dikkat etmeleri gerektiği anlatılmış ve ebeveynlerin eğitimde hazır edilen oyuncaklarla oynamaları sağlanmıştır. Evde ebeveynlerin çocuklarıyla oynayabilecekleri oyunlar paylaşılmıştır. Ebeveynlerle birlikte eğitimin genel değerlendirilmesi yapılarak eğitim sona ermiştir.

Dördüncü eğitim 15.03.2017 tarihinde 15.30-17.30 saatleri arasında Cumhuriyet Anaokulunda gerçekleştirilmiştir. Atça eğitim bölgesindeki ebeveynler ve çocukları katılım göstermiştir. Eğitimi araştırmacıyla birlikte gönüllü uzman rehber öğretmen gerçekleştirmiştir. Eğitim iki bölümden oluşmuştur ve iki konu başlığı belirlenerek, *Teknoloji Bağımlılığı ve Eğitici Oyuncaklar* konuları işlenmiştir. Teknoloji bağımlılığının belirtileri, kimlerin risk altında olduğu, bağımlılık sürecinin nasıl başladığı, teknolojiyle çocukların ve ailelerin ilişkilerinin nasıl olması gerektiği ve teknoloji bağımlısı olmamak için dikkat edilmesi gerekenler konularında ebeveynler bilgilendirilmiştir. Eğitimin ikinci bölümünde ise ebeveynlere çocukların gelişimlerini birçok açıdan destekleyen eğitici oyuncaklar tanıtılmış, evde çocuklarıyla birlikte yapıp oynayabilecekleri eğitici oyuncaklar konusunda bilgi verilmiştir. O gün sınıfa getirilen eğitici oyuncakları ebeveynlerin deneyimlemesine, çocuklarla empati kurarak oynamalarına fırsat tanınmıştır. Eğitici oyuncakların hangi gelişim alanlarını desteklediği anne babalara uygulamalı olarak anlatılmıştır. Bu eğitimde de anne babalar çocuklarıyla gelmiş, çocuklar ebeveynleri eğitimdeyken okul öncesi öğretmenleri eşliğinde farklı çalışmalara katılmışlardır. Ebeveynlerle birlikte eğitimin genel değerlendirilmesi yapılarak eğitim sona ermiştir.

Beşinci eğitim 32.03.2017 tarihinde 12.30-13.30 saatleri arasında yine bir köy okulu olan 'İncealan ilkokulu' nda gerçekleştirilmiştir. Eğitime köy okulu çevresinde ikamet eden ebeveynler katılmıştır. Bu eğitimde *Okul Öncesi Eğitimin Önemi, Amacı ve Aileden Beklentiler* konusu ile *Çocuklarla İletişim* konusu işlenmiş, eğitimi araştırmacı vermiştir. Ebeveynler okul öncesi eğitimin önemi ve amacı hakkında bilgilendirilmiş, okul öncesi eğitimde aileden beklentilerin neler olduğu konusunda haberdar edilmişlerdir. Ayrıca çocuklarla etkili iletişim konusunda bilgi verilmiş, etkin dinleme, ben dilinin önemi ve empati kurma konularında farkındalık kazandırılmaya çalışılmıştır. Ebeveynlerle iletişim

becerilerini geliştiren oyunlar oynanmıştır. Ebeveynlerle birlikte eğitimin genel değerlendirilmesi yapılarak eğitim sona ermiştir.

Altıncı eğitim 27.04.2017 tarihinde 13.00-15.00 saatleri arasında Atça Ali Sönmez ilkokulu' nda gerçekleştirilmiştir. Atça eğitim bölgesindeki ebeveynler ve çocukları katılım göstermiştir. Eğitimi araştırmacıyla birlikte gönüllü bir sınıf öğretmeni gerçekleştirmiştir. Ebeveynlere *Okul Öncesi Eğitimde İlkokula Hazırlık Süreci* konulu eğitim verilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin ilkokula hazırlık sürecinde çocuklarla hangi çalışmaları yaptıkları, bu konuda hangi kazanımlar üzerinde durdukları anlatılmıştır. Ayrıca uzun yıllar sınıf öğretmenliği yapmış tecrübeli bir öğretmen eğitime davet edilmiş, anne babalara okul öncesi eğitim alan bir çocukla hiç okul öncesi eğitim almamış çocuk arasındaki sosyal ve akademik anlamdaki farklılıkları deneyimlerine dayanarak anlatmıştır. Ebeveynler okul öncesi eğitimde okuma yazmaya hazırlık ve ses farkındalığı ilgili etkinlikleri deneyimleme fırsatı bulmuşlardır. Çocuklarda okul bahçesinde okul öncesi öğretmenleriyle oyunlar oynamış, farklı etkinliklere katılmışlardır. Ebeveynlerle birlikte eğitimin genel değerlendirilmesi yapılarak eğitim sona ermiştir.

Yedinci eğitim 12.05.2017 tarihinde saat 12.00-13.00 saatleri arasında Demirhan İlkokulu' nda gerçekleştirilmiştir. Eğitime köy okulu çevresinde ikamet eden ebeveynler katılmıştır. Bu eğitimde *Okul Öncesi Eğitimin Önemi, Amacı ve Aileden Beklentiler* konusu işlenmiş, eğitimi araştırmacı vermiştir. Ebeveynler okul öncesi eğitimin önemi ve amacı hakkında bilgilendirilmiştir. Ayrıca okul öncesi eğitimde aileden beklentilerin neler olduğu ailelere anlatılmıştır. Ebeveynlerle birlikte eğitimin genel değerlendirilmesi yapılarak eğitim sona ermiştir.

Sekizinci ve son eğitim 18.05.2017 tarihinde 14.00-17.00 saatleri arasında Atça Anadolu Lisesi Konferans salonunda Atça eğitim bölgesindeki araştırmaya katılan 84 ebeveynin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu eğitim Adnan Menderes Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı Başkanı Dr. Öğretim Üyesi akademisyen tarafından gerçekleştirilmiştir. *Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve İlkokula Hazırbulunuşluk* konusu anne babalara etkileşimli olarak anlatılmıştır. İlkokula hazırbulunuşluk ve olgunlaşma kavramları, okul öncesi eğitimde okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının çocuklarda hangi becerileri geliştirdiği, okul öncesi eğitim ve ilkokul kademelerinin benzer ve farklı yönleri ebeveynlere anlatılmış, ilkokula hazırlık sürecinde ebeveynlere düşen sorumluluklar paylaşılmıştır.

Ebeveynlerle birlikte eğitimin genel değerlendirilmesi yapılarak eğitim sona ermiştir.

Kapanış eğitimine İlçe Milli Eğitim Müdürü, Okul Müdürleri, Okul Öncesi Öğretmenleri ve ebeveynler katılmıştır.

Son testlerin uygulanması

Son eğitimin ardından 18.05.2017 tarihinde 17.00-17.30 saatleri arasında Atça Anadolu Lisesi Konferans Salonu'nda eğitimlere sürekli devam eden 84 ebeveyne araştırmacı tarafından geliştirilen anket son test olarak uygulanmıştır.

Ebeveynlerle görüşmelerin yapılması

Aile eğitimlerinin etkililiğini belirlemek için araştırmaya katılan ebeveynlerin arasından seçkisiz olarak belirlenen 18 ebeveynle yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılarak görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan ebeveynlere ilişkin demografik bilgiler Tablo 2'de gösterilmiştir. Ebeveynlerle görüşmeler 07.06.2017 – 16.07.2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. En kısa görüşme dört dakika 13 saniye, en uzun görüşme ise 16 dakika 24 saniye sürmüştür. Görüşmelerden altısı Demirhan İlkokulu okul öncesi sınıfında, ikisi Cumhuriyet Anaokulu müdür odasında, ikisi Cumhuriyet Anaokulu B şubesinde, biri Cumhuriyet Anaokulu A şubesinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden ikisi velilerin evlerinde, geriye kalan birer görüşme de Ali Sönmez İlkokulu okul öncesi sınıfında, Sabiha Gökçen Anaokulu toplantı salonunda, Fahriye Dilerek İlkokulu okul bahçesinde, veli işyerinde ve Atça tren garında gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesi katılımcılar bilgilendirilmiş, ses kaydı yapılacağı söylenmiş, ebeveynlerin izni alınarak görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Görüşme soruları her katılımcıya aynı sırayla sorulmuştur. Ses kaydı alınan katılımcıların görüşleri bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Her bir konuşma aynen duyulduğu şekilde müdahale ve değiştirme yapılmadan araştırmacı-ebeveyn sırasıyla yazıya dökülmüştür.

Verilerin Analizi

Anket maddelerinin analizleri

Tablo 9

Normallik Testi

		Kolmogorov-Smirnov ^a		
		Statistic	Sd	p
Ön Uygulama	Katılıyorum	.160	84	.000
	Kararsızım	.161	84	.000
	Katılmıyorum	.108	84	.016
Son Uygulama	Katılıyorum	.125	84	.002
	Kararsızım	.203	84	.000
	Katılmıyorum	.148	84	.000

Araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitim hakkındaki düşüncelerini belirlemek amacıyla oluşturulan anket çalışmasına verilen cevapların normal dağılım göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile yoklanmıştır. Veri toplama aracından elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediği iki farklı test türüyle belirlenir. Katılımcı sayısının 50'inin altında olduğu durumlarda Shapiro-Wilks kullanılırken, katılımcı sayısının 50'den fazla olduğu durumlarda Kolmogorov-Smirnov testi kullanılması önerilir (Büyüköztürk, 2012; Can, 2017). Aile eğitim çalışmalarına 84 ebeveyn katıldığı için normallik dağılımı ölçümlerinde Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Tablo 9'daki bulgular incelendiğinde p değerlerinin .05'ten küçük olduğu görülmektedir. Buna göre ön uygulama ve son uygulama verileri normal dağılım göstermemiştir. Verilerin normal dağılım göstermesinde katılımcı sayısının etkili olduğu düşünülmektedir.

Okul öncesi eğitime yönelik ebeveynlerin görüşleri katılıyorum, kararsızım ve katılmıyorum şeklinde sınıflamalı olarak yüzde ve frekansla analiz edilmiştir. Katılımcıların anket maddelerine katılım durumları sayısallaştırılarak toplam değerleri bulunmuştur. Bu değerlerle hangi istatistiki işlemlerin yapılması gerektiği normallik testi ile yoklanmıştır. Tablo 9'da görüldüğü üzere p değerleri 0.5'den küçüktür ve veriler normal dağılım göstermemektedir. Normal dağılımın olmadığı gözlemlendiğinden parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Elde edilen bu

değerlerin bağımsız değişkenlere (çocuklarının okula devam durumu, ebeveynlerin mesleki durumları, çocuk sayısı, yaş ve eğitim durumları) göre farklılık gösterip göstermediği parametrik olmayan testlerle yoklanmıştır. Bağımsız değişkenlerin ikili olduğu durumlarda Manny Whitney U testi, ikiden fazla olduğu durumlarda ise Kruskal Wallis testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2012; Can, 2017).

Görüşme analizleri

Aile eğitim çalışmalarının ardından ebeveynlerle yapılan görüşmeler analiz edilirken içerik analizinden faydalanılmıştır. İçerik analizinin temel amacı, elde edilen verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu analiz yönteminde öncelikle verilerin kavramsallaştırılması, ortaya çıkan kavramların mantıklı bir şekilde düzenlenmesi ve buna göre verileri açıklayacak temaların belirlenmesi gerekir. Dolayısıyla kavramlar bizi temalara ulaştırır, temalar yardımıyla da olgular daha anlamlı bir şekilde düzenlenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Fakat daha genel olarak ifade etmek gerekirse içerik analizi, hacimli olan nitel materyali alarak temel tutarlılıkları ve anlamları belirlemeye yönelik herhangi bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabası girişimlerini ifade eder (Patton, 2014).

Görüşmeler analiz edilirken öncelikle ses kayıtları deşifre edilmiştir. Ses kayıtları, araştırmacı tarafından herhangi bir düzeltme, yorumlama ve ekleme yapılmadan olduğu gibi bilgisayar ortamında yazıya aktarılmıştır. Soruların aynı sırada sorulmasına dikkat edilmiştir. Deşifre esnasında da öğretmen-ebeveyn sırasıyla yazıya geçirilmiştir. Ses kayıtları deşifre edildikten sonra seçkisiz olarak seçilen üç görüşme alan uzmanlarına gösterilerek kontrolü sağlanmıştır. Analiz yapılırken görüşmeler soru soru incelenmiş, her katılımcı için aynı soru üzerinden öncelikle kavramsal gruplamalar yapılmış, kavramlardan yola çıkarak temalara ulaşılmıştır. Görüşmede ebeveynlere yöneltilen sorular ve cevaplardan ulaşılan temalar ayrı ayrı tablolarla gösterilmiş ve ebeveynlerin görüşlerinden alıntılarla desteklenmiştir.

Üçüncü Bölüm

Bulgular

Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşünceleri üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmanın bu bölümünde, aile eğitim çalışmalarından önce ve sonra uygulanan anket maddelerinin yüzde ve frekans tablolarına, ebeveynlerin eğitim çalışmalarından önceki ve sonraki uygulamalarda belirttikleri görüşleri arasında çocuklarının okula devam durumu, ebeveynlerin mesleki durumları, çocuk sayısı, yaş ve eğitim durumları değişkenlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin tablolara ve ebeveyn görüşmelerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Ayrıca eğitimlerden önceki ve sonraki okula kayıt, devam oranlarının karşılaştırılmasını gösteren tabloya yer verilmiştir.

Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin anket maddelerine verdikleri cevaplar analiz edilmiş, ön ve son uygulama verilerinin yüzde frekans tabloları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 10

Anket Formunun 1 ve 5 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu

		1. Uygulama			2. Uygulama		
Maddeler		Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum
1. Çocuk anaokulu sayesinde kendi başına öğrenme becerisi kazanır.	<i>f</i>	73	6	4	78	4	2
	%	86.9	7.1	4.8	92.9	4.8	2.4
2. Anaokuluna giden çocuk kendi başına oynamayı öğrenemez.	<i>f</i>	20	10	54	15	8	61
	%	23.8	11.9	64.3	17.9	9.5	72.6
3. Anaokuluna giden çocuk birçok deneyim kazanır.	<i>f</i>	81	3	0	83	1	0
	%	96.4	3.6	0	98.8	1.2	0
4. Sorumluluk becerisi okulda daha iyi öğrenilir.	<i>f</i>	81	2	1	77	5	2
	%	96.4	2.4	1.2	91.7	6	2.4
5. Anaokulu sayesinde çocuklar birlikte çalışmayı öğrenir.	<i>f</i>	81	0	3	83	0	1
	%	96.4	0	3.6	98.8	0	1.2

Okul öncesi eğitime ilişkin ebeveyn görüşlerini tespit etmeye yönelik geliştirilen anket formunun ilk beş maddesine yönelik frekans ve yüzde değerleri Tablo 10'da belirtilmiştir. Bu frekans ve yüzde değerleri araştırmacı tarafından yapılan eğitim çalışmalarından önce ve sonraki uygulamaları içermektedir.

Buna göre “*Çocuk anaokulu sayesinde kendi başına öğrenme becerisi kazanır.*” maddesine ilişkin katılımcılar, eğitim çalışmalarından önceki uygulamada çocukların okul öncesi kurumu sayesinde kendi başlarına öğrenme becerisi kazanabilecekleri ifadesine %86,9 (n=73) oranında katıldıklarını belirtmişlerdir. Okul öncesi eğitime ilişkin aile eğitimi çalışmaları yapıldıktan sonra aynı maddeye ebeveynlerin %96,9 (n=78) oranında katıldıkları gözlemlenmiştir. Buna göre ebeveynlerin ilk ifadeye katılım oranının eğitim çalışmalarına dayalı olarak farklılaştığı söylenebilir. Birinci uygulama ile ikinci uygulama arasında gözlemlenen fark %6'dır. Gözlemlenen bu artışın eğitim çalışmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Aynı maddeye ilişkin kararsız olan ebeveynler ilk uygulamada %7,1 (n=6) iken, son uygulamada %4,8 (n=4) olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kararsız olan ebeveynlerin oranında %2,3 oranında bir azalma görülmüştür.

Bu maddeye katılmadığını ifade eden ebeveynlerin oranı ilk uygulamada %4,8 (n=4) iken, ikinci uygulamada bu oran %2,4 olarak görülmüştür. Elde edilen bulgular incelendiğinde katılmayan ebeveynlerin oranında %2,4 oranında azalma olduğu görülmektedir.

“Okul öncesi eğitim kurumları sayesinde çocuk kendi başına öğrenme becerisi kazanır.” ifadesine ebeveynlerin katılıp katılmama durumları dikkate alındığında aile eğitim çalışmalarının katıldığını ifade eden, kararsız olan veya bu ifadeye katılmayan ebeveynlerin görüşlerinin değişiminde az da olsa bir etkisinin olduğu yorumu yapılabilir.

“*Anaokuluna giden çocuk kendi başına oynamayı öğrenemez.*” maddesine ilişkin katılımcılar, eğitim çalışmalarından önceki uygulamada okul öncesi eğitime devam eden bir çocuğun kendi başına öğrenme becerisini edinemeyeceği düşüncesine %64,3'ü (n=54) katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla ebeveynlerin çocukları bir okul öncesi kurumuna devam ettiğinde çocuklarının kendi başına oynama becerisi kazanacağını düşündükleri söylenebilir. Aile

eğitimlerinin ardından yapılan son uygulamada ebeveynlerin okul öncesine devam eden bir çocuğun kendi başına öğrenme becerini edinemeyeceği ifadesine katılmama oranında artış gözlenmiştir. Ebeveynlerin katılmama oranı %8,3 artarak %72,6'ya çıkmıştır. Gözlemlenen bu fark için aile eğitim çalışmalarının etkisinden söz edilebilir. Aile eğitimlerinde çocukların okul öncesi eğitim içerisindeki serbest zaman etkinlikleri, bireysel olarak oynayabilecekleri materyaller tanıtılmıştır. Dolayısıyla ebeveynler okul öncesi eğitim alan bir çocuğun kendi başına öğrenme becerisi kazanabileceğini öğrenmiş olabilir. Bu durum iki uygulama arasındaki farkın bir sebebi olarak gösterilebilir.

İlk uygulamada “Okul öncesi eğitimde çocuklar bireysel olarak oynamayı öğrenemez.” düşüncesine katılıyorum diyen ebeveynlerin oranı %23,8 iken, son uygulamada bu oran %17,9'a düşmüştür. Aynı maddeye ilişkin ilk uygulamadaki kararsız ebeveynlerin oranı %11,9 iken, son uygulamada bu oran %9,5'e gerilemiştir.

Madde 2'ye ilişkin bulgular incelendiğinde aile eğitim çalışmalarının ardından ailelerin düşüncelerinde farklılaşma gözlenmiştir. Bu değişimin aile eğitimlerinden kaynaklandığı söylenebilir.

“Anaokuluna giden çocuk birçok deneyim kazanır” maddesine ilişkin ilk uygulama bulgularına bakıldığında ebeveynlerin tamamına yakını %96,4 (n=81) bu ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Aynı maddeye ilişkin aile eğitim çalışmalarından sonraki ikinci uygulama bulgularına bakıldığında “katılıyorum” yanıtı veren ebeveyn oranı ilk uygulamaya göre %2,4 oranında artarak %98,8 (n=83) olarak gözlenmiştir. İlk uygulamada kararsız kalan ebeveynlerin oranı %3,6 iken bu maddeye katılmadığını belirten ebeveyn bulunmamaktadır. “Kararsızım” yanıtı veren ebeveynlerin oranında ise aile eğitim çalışmalarından sonra ilk uygulamaya göre %2,4 oranında azalma görülmüştür.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların birçok deneyim kazanabileceği düşüncesine katıldığını ifade eden ebeveynlerin oranı ilk ve son uygulamada oldukça yüksek gözlenmiştir. Dolayısıyla ailelerin okul öncesi eğitim sayesinde çocuklarının birçok deneyim ve beceri kazanacaklarını düşündükleri söylenebilir. Aynı zamanda aile eğitim çalışmalarından sonra katılıyorum diyen ebeveynlerin oranındaki %2,4 artış göz önünde bulundurulursa aile eğitim çalışmalarının

ebeveynlerin bu düşüncesini desteklediği ifade edilebilir. Tuğrul (2002) çocukların doğal eğilimlerini çevresindeki yetişkinlerle, akran gruplarıyla ve çevrelerini saran zengin uyarıcılarla etkileşim içerisinde güçlendirdiklerini ve bu etkileşimin çocuğun öğrenmesini kolaylaştıran elverişli koşulları sağladığını ifade etmektedir. Okul öncesi eğitim kurumları bu koşulların oyun yoluyla sağlandığı yerler olarak gösterilebilir.

“Sorumluluk becerisi okulda daha iyi öğrenilir” maddesine ilişkin okul öncesi kurumlarının çocukların sorumluluk becerisi kazanmasında etkili olduğu düşüncesine ilk uygulamada katılıyorum diyen ebeveynlerin oranı %96,4 (n=81) iken, aile eğitim çalışmalarından sonra bu ifadeye katılıyorum diyen ebeveynlerin oranı %91,7 (n=77) olarak gözlenmiştir. İlk ve son uygulama bulguları karşılaştırıldığında okul öncesi kurumlarının çocukların sorumluluk becerisi kazanmasında etkili olduğu düşüncesine katılıyorum diyen ebeveynlerde %4,7 oranında azalma görülmüştür.

Aynı maddeye ilişkin sorumluluk becerisinin okul öncesi eğitim kurumunda daha iyi öğrenilebileceği fikrine “kararsızım” diyen ebeveynlerde ilk uygulamaya göre aile eğitim çalışmalarından sonra %3,6 oranında, “katılmıyorum” görüşündeki ebeveynlerde ise %1,2 oranında artış görülmüştür.

Buna göre ebeveynlerin büyük bir bölümü sorumluluk becerisinin okulda daha iyi öğrenileceği fikrine katılsa da eğitim çalışmalarından sonra bazı ebeveynler sorumluluk becerisinin sadece okulda kazanılan bir beceri olmadığını evde aileyle ya da çocuğun içerisinde bulunduğu sosyal çevreyle de bu becerinin desteklenebileceğini düşünmüş olabilirler.

Aile eğitimlerinde ebeveynlerle evde çocuklarıyla yapabilecekleri etkinlikler, materyaller, davranış kazandırma yolları paylaşılmıştır. Eğitimlerin ardından ebeveynlerden bazıları sorumluluk becerisinin evde aileyle ya da okul dışında da kazandırılmasının mümkün olduğunu öğrenmiş olabilir. Dolayısıyla bu durum iki uygulama arasındaki farkın bir sebebi olarak gösterilebilir.

“Anaokulu sayesinde çocuklar birlikte çalışmayı öğrenir.” maddesine ilişkin ilk uygulama bulgularına bakıldığında ebeveynlerin tamamına yakını okul öncesi kurumları çocukların kendi akranlarıyla birlikte çalışmayı öğrenmelerine destek olur ifadesine %96,4 (n=81) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitim

alışmalarının ardından yapılan ikinci uygulamada bu oran %2,4 artarak %98,8 (n=83) olarak gözlenmiştir.

Madde 5'e ilişkin ilk uygulama bulgularına göre kararsız olduğunu ifade eden ebeveyn gözlenmemiştir. Birlikte alışma becerisinin okul öncesi kurumu sayesinde gelişebileceği ifadesine "katılmıyorum" yanıtı veren ebeveynlerin oranı %3,6 olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonra katılmadığını ifade eden ebeveynlerin oranı %2,4 azalarak %1,2 (n=1)' e gerilemiştir.

Aile eğitimlerinden sonraki ilk ve son uygulama bulguları dikkate alındığında birlikte çalışma becerisinin okul öncesi kurumu sayesinde gelişebileceği ifadesine katılıyorum diyen ebeveynlerin oranında az da olsa artış görölmektedir. Aile eğitim çalışmalarında okul öncesi eğitim alan çocukların hangi becerileri okulda kazandıkları, hangi becerilerin geliştirilmesi için neler yapıldığı anne babalara anlatılmıştır. Ebeveynler aile eğitimlerinde çocuklarının okulda arkadaşlarıyla neler yaptığı hakkında bilgilendirilmiş, bu bağlamda birlikte yapılan grup etkinlikleri hakkında bilgi sahibi olduktan sonra birlikte çalışma becerisinin okul öncesi eğitimle desteklendiğini öğrenmiş olabilirler. Dolayısıyla ailelerin düşüncelerinde aile eğitim çalışmalarının etkili olduğu söylenebilir. Bu durum iki uygulama arasındaki farkın bir sebebi olarak gösterilebilir.

İlk beş maddeye ilişkin bulgulara bakıldığında her maddeye ilişkin ilk ve son uygulama bulgularının farklılaştığı görölebilir. Aile eğitim çalışmalarında ailelere verilen bilgilerin onların düşünceleri üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Ankete verilen cevaplardaki iki uygulama arasındaki farklar bu etkiyi açık bir şekilde göstermektedir.

Tablo 11

Anket Formunun 6 ve 10 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu

		1. Uygulama			2. Uygulama		
Maddeler		Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor
6.	Aileler çocuklarını öğretmenden daha iyi eğitebilirler.	<i>f</i> 20	24	40	12	18	54
		% 23.8	28.6	47.6	14.3	21.4	64.3
7.	Anaokulları çocukların sosyalleşmesine katkı sunar.	<i>f</i> 80	2	2	80	2	2
		% 95.2	2.4	2.4	95.2	2.4	2.4
8.	Anaokuluna giden çocuklar annelerinden uzun süre ayrı kalamayacak kadar küçüktürler.	<i>f</i> 10	17	57	7	16	61
		% 11.9	20.2	67.9	8.3	19	72.6
9.	Anaokulu öğretmenleri çocukların istenmeyen davranışlarının ortadan kaldırılmasına yardımcı olur.	<i>f</i> 75	7	2	80	2	2
		% 89.3	8.3	2.4	95.2	2.4	2.4
10.	Anaokulu çocukları ilkokula hazırlar.	<i>f</i> 78	5	1	81	2	1
		% 92.9	6	1.2	96.4	2.4	1.2

Okul öncesi eğitime ilişkin ebeveyn görüşlerini tespit etmeye yönelik geliştirilen anket formunun 6 ve 10 numaraları arasındaki maddelerine yönelik frekans ve yüzde değerleri Tablo 11’ de belirtilmiştir.

“Aileler çocuklarını öğretmenden daha iyi eğitebilirler.” maddesine ilişkin aile eğitim çalışmalarından önce ebeveynler, çocuklarını öğretmenden daha iyi eğitebilecekleri fikrine %23,8 (n=20) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %9,5 azalarak %14,3’e gerilemiştir. Aile eğitim çalışmalarının ailelerin bu maddeye ilişkin görüşlerini değiştirdiği görülmektedir.

Ebeveynler çocuklarını öğretmenden daha iyi yetiştirebilecekleri düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önce %28,6 (n=24) oranında kararsızım derken aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %7,2 azalarak %21,4 (n=18) olarak gözlenmiştir. Dolayısıyla bu konuda kararsız olan ebeveynlerin aile eğitimlerinden sonra kararlarının netleştiği söylenebilir.

Aynı maddeye ilişkin ebeveynler aile eğitim çalışmalarından önce çocuklarını öğretmenden daha iyi yetiştirebilecekleri düşüncesine %47,6 (n=40) oranında katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonra bu maddeye katılmadığını ifade eden ebeveynlerin oranı %16,7 artarak %64,3 (n=54)’

e yükselmiştir. Dolayısıyla aile eğitimlerinden önce kendilerini öğretmenden daha yetkin gören ebeveynlerin aile eğitim çalışmalarının ardından öğretmenlerin bu konuda daha uzman olduklarını ve okulda çocuklara daha çok bilgi ve beceri kazandırabileceğini öğrenmiş olabilirler. Bu durum iki uygulama arasındaki farkın bir sebebi olarak yorumlanabilir.

Aile eğitim çalışmalarında eğitim sunumlarının okul öncesi öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmesine özen gösterilmiştir. Farklı uzmanlık bilgisi gerektiren konularda alan uzmanıyla birlikte okul öncesi öğretmenleri de o konuyla ilgili sınıflarında gerçekleştirdikleri çalışmaları, deneyimlerini ve görüşlerini ailelerle paylaşmışlardır. Böylelikle aile eğitim çalışmalarında okul öncesi öğretmenlerinin aktif olarak görev almaları, alanlarında uzman olduklarını ailelere hissettirmeleri ve ebeveynlerinde bizzat çocuklarının öğretmenlerinden yeni bilgiler öğrenmeleri sağlanmıştır. Bu bağlamda aile bireylerinin öğretmenden daha çok şey öğretebilecekleri düşüncesinin eğitim çalışmalarına bağlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Bu durum iki uygulama arasındaki farkın bir sebebi olarak gösterilebilir.

“Anaokulları çocukların sosyalleşmesine katkı sağlar.” maddesine ilişkin ebeveynler eğitim çalışmalarından önce okul öncesi eğitim kurumu çocukların akranlarıyla sosyalleşmesine katkı sağlar ifadesine %95,2 (n=80) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. İlk uygulamada bu maddeye ilişkin “kararsızım” yanıtı veren ebeveynlerin oranı ise %2,4 (n=2)’dir. “Okul öncesi eğitim kurumları çocukların sosyalleşmesine katkı sağlar.” ifadesine katılmadığını ifade eden ebeveynlerin oranı da %2,4 (n=2) olarak gözlenmiştir.

Aile eğitim çalışmalarından sonra bu maddeye ilişkin ebeveynlerin görüşlerinde bir farklılaşma gözlenmemiştir. Anket formunu geliştirirken araştırmacının görüştüğü 10 ebeveyn den altısı okul öncesi eğitimden beklentilerini ifade ederken sosyalleşme becerisinin okul öncesi eğitimle geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca ebeveynler ilk ve son uygulama bulgularında da %95,2 (n=80) gibi yüksek bir oranla sosyalleşme becerisinin okul öncesi eğitimle sağlanabileceği fikrine katıldıkları ifade etmişlerdir. Dolayısıyla sosyalleşme becerisi hakkında ailelerin önceden bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Bu durum ilk ve son uygulama arasında bir fark gözlenmemesinin sebebi olarak gösterilebilir.

Aile eğitim çalışmalarının ailelerin bu konuda var olan bilgilerini destekleyerek düşüncelerinde kararlı olmalarını sağladığı yorumu yapılabilir.

“Anaokuluna giden çocuklar annelerinden uzun süre ayrı kalamayacak kadar küçüktürler.” maddesine ilişkin ebeveynler, okul öncesi eğitim çağındaki bir çocuğun henüz annesinden ayrı kalabileceği yaşta olmadığı ifadesine eğitim çalışmalarından önce %11,9 (n=10) oranında katıldıklarını ifade ederken, eğitim çalışmalarına bağlı olarak bu oran %8,3 (n=7) olarak gözlenmiştir. Oluşan bu farkın aile eğitim çalışmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Eğitimlerden önce aileler çocuklarının kendilerinden ayrı kalamayacak kadar küçük olduklarını savunurken eğitim çalışmalarından sonra bu düşüncelerinde değişim gözlenmiştir. Dolayısıyla çocuklarının okula gidebilecek olgunlukta olduğunu kabul etmeye başladıkları yorumu yapılabilir.

Madde 8’ e ilişkin “kararsızım” yanıtı veren ebeveynlerin oranı aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada %20,2 (n=17) oranında gözlenmiştir. Aynı maddeye ilişkin ikinci uygulama bulgularına bakıldığında fazla bir değişim gözlenmemiştir. İkinci uygulamada “kararsızım” diyen ebeveynlerin oranı %19 (n=16) olarak görülmüştür. Aile eğitim çalışmalarının kararsız ebeveynlerin fikirlerini çok fazla değiştirmedeği gözlenmiştir.

Aynı maddeye ilişkin ebeveynler, okul öncesi eğitim çağındaki çocukların henüz annelerinden ayrı kalabilecekleri yaşta ve olgunlukta olmadıkları ifadesine aile eğitim çalışmalarından önce %67,09 (n=57) oranında katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Çocuklarının kendi ayakları üzerinde durabilecekleri, annelerinden ayrı kalabilecekleri olgunlukta olduğunu savundukları yorumu yapılabilir. Aile eğitim çalışmalarından sonra ailelerin katılmama oranı %4,7 artarak %72,6 (n=61) olarak gözlenmiştir. Eğitim çalışmalarının ebeveynlerin düşüncelerinin değişiminde az da olsa etkisinin olduğu söylenebilir.

Aile eğitim çalışmalarında ebeveynlere okul öncesi dönemdeki çocukların uzun süre anne babalarından ayrı kalabileceği, anneyle çocuğun ayrılmasının 2 yaşından itibaren başladığı ve çocuk okul öncesi çağına geldiğinde artık annesinden ayrı kalabilecek olgunluğa ulaştığı anlatılmıştır. Eğitimlerde ebeveynlere aktarılan bu ve benzeri ifadeler ebeveynlerin düşüncelerinin değişmesinde etkili olmuş olabilir. Bu durum iki uygulama arasındaki farkın sebebi olarak gösterilebilir.

“Anaokulu öğretmenleri çocukların istenmeyen davranışlarının ortadan kaldırılmasına yardımcı olur” maddesine ilişkin ebeveynler, okul öncesi öğretmenleri çocukların davranış problemlerini gidermede onlara destek olur ifadesine aile eğitim çalışmalarından önce %89,3 (n=75) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aynı maddeye ilişkin aile eğitimlerinden sonraki uygulama bulgularına bakıldığında ebeveynlerin katılma oranı %5,9 aratarak %95,2 (n=80) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonra ailelerin düşüncelerinin değiştiği söylenebilir.

Aynı maddeye ilişkin kararsız olan ebeveynlerin oranı aile eğitim çalışmalarından önce %8,3 (n=7) iken, aile eğitim çalışmalarından sonra %5,9 oranında azalarak %2,4 (n=2) olarak gözlenmiştir. Kararsız olan ebeveynlerin eğitim çalışmalarından sonra düşüncelerinin netleşmiş olabileceği söylenebilir.

Okul öncesi öğretmenleri çocukların davranış problemlerini gidermede çocuklara destek olur ifadesine katılmadığını ifade eden ebeveynlerin oranı aile çalışmalarından önceki ilk uygulamada %2,4 (n=2) olarak görülmüştür. Aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran değişmemiştir.

Aile eğitim çalışmalarında okul öncesi kurumlarında çocukların davranış problemleri varsa bu problemler giderilmek için çalışıldığı ailelere anlatılmıştır. *Yalan söyleme, arkadaşlarının eşyalarını izinsiz alma, kötü kelimeler kullanma* vs. gibi davranış problemlerinin okul öncesi eğitim kurumlarında nasıl düzeltilmeye çalışıldığı okul öncesi öğretmenlerinin deneyimlerinden örneklerle anlatılmıştır. İki uygulama bulguları karşılaştırıldığında kararsız olan ebeveynlerin aile eğitimlerinden sonra görüşlerini %5,9 oranında “katılıyorum” olarak değiştirdiği görülmektedir. Bu bağlamda ebeveynler, okul öncesi öğretmenlerinin çocukların davranış problemlerini ortadan kaldırmaya yardımcı olduğunu öğrenmiş olabilir. Bu durum ebeveynlerin düşüncelerindeki değişimin bir sebebi olarak gösterilebilir.

“Anaokulu çocukları ilkokula hazırlar” maddesine ilişkin ebeveynler, okul öncesi eğitim çocukları ilkokula hazırlar düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önce %92,9 (n=78) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aynı maddeye aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveynler %96,4 (n=81) oranında katıldıklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla iki uygulama arasındaki fark %3,5 olarak gözlenmiştir. Oluşan bu farkın aile eğitimlerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Okul öncesi eğitim çocukların ilkokula hazırlanmasına yardım eder düşüncesine kararsızım diyen ebeveynlerin oranı eğitim çalışmalarından önce %6 (n=5) iken, aile eğitim çalışmalarının ardından kararsızım diyen ebeveynlerin oranı %2,4 (n=2) olarak gözlenmiştir. Dolayısıyla kararsız olan ebeveynlerin aile eğitim çalışmalarından sonra düşüncelerinin farklılaştığı ve kararlarının netleştiği söylenebilir.

Okul öncesi eğitimin çocukları ilkokula hazırlar ifadesine eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada katılmıyorum diyenlerin oranı %1,2 (n=1)'dir. Bu oran aile eğitim çalışmalarından sonra da farklılaşmamıştır. Son uygulamada da katılmıyorum diyenlerin oranı %1,2 (n=2) olarak gözlenmiştir.

Aile eğitim çalışmalarında, okul öncesi eğitim içerisinde *ilkokula hazırlık* için neler yapıldığı, çocukların *erken okur yazarlık becerilerinin* nasıl geliştirildiği, *ses ve yazı farkındalığı* için hangi çalışmalar yapıldığı anlatılmıştır. Eğitimlerden biri ilkokul hazırlık süreciyle ilgili planlanmıştır. Eğitime uzun yıllar sınıf öğretmenliği yapmış tecrübeli bir sınıf öğretmeni davet edilmiş ve ebeveynlere okul öncesi eğitim almış bir çocukla, okul öncesi eğitim almamış bir çocuğun ilkokulda neler yaşadığını karşılaştırarak anlatması istenmiştir. Eğitime bu çocukların defterlerindeki yazı örnekleriyle gelen sınıf öğretmeni, somut olarak ailelerle gözlemlerini ve deneyimlerini paylaşmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan tüm ebeveynlerin yer aldığı son eğitime üniversiteden okul öncesi eğitim anabilim başkanı davet edilmiştir. Lisans eğitimini sınıf öğretmenliğinde tamamlamış ve okul öncesi eğitim alanında çalışan akademisyen, güncel bilimsel verilerle okul öncesi eğitimde ilkokula hazırlık sürecini ebeveyn ve öğretmenlere anlatmıştır. Bu durum ilk uygulamada kararsızım diyen ebeveynlerin daha sonra düşüncelerini katılıyorum olarak değiştirmesinin bir sebebi olarak görülebilir. Okul öncesi eğitim çocukları ilkokula hazırlar ifadesine ilişkin ebeveynlerin katılıp katılmama durumları dikkate alındığında aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin görüşlerinin farklılaşmasında etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 12

Anket Formunun 11 ve 15 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu

		1. Uygulama			2. Uygulama			
Maddeler			Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum
11.	Anaokuluna giderken çocuklar daha çok hastalanır.	<i>f</i>	25	20	39	24	15	45
		<i>%</i>	29.8	23.8	46.4	28.6	17.9	53.6
12.	Öğretmen çocukların güvenliğini tek başına sağlamakta yetersiz kalabilir.	<i>f</i>	36	15	33	30	17	37
		<i>%</i>	42.9	17.9	39.3	35.7	20.2	44
13.	Anaokulu aileler arasındaki iletişimi artırır.	<i>f</i>	75	4	5	77	2	5
		<i>%</i>	89.3	4.8	6	91.7	2.4	6
14.	Anaokulu çocuğun çocukluğunu yaşamasına engel olmaktadır.	<i>f</i>	5	6	73	7	2	75
		<i>%</i>	6	7.1	86.9	8.3	2.4	89.3
15.	Anaokuluna giden çocuk evde olan çocuktan daha çok şey öğrenir.	<i>f</i>	78	3	3	77	3	4
		<i>%</i>	92.9	3.6	3.6	91.7	3.6	4.8

Okul öncesi eğitime ilişkin ebeveyn görüşlerini tespit etmeye yönelik geliştirilen anket formunun 11 ve 15 numaraları arasındaki maddelerine yönelik frekans ve yüzde değerleri Tablo 12’de belirtilmiştir.

“*Anaokuluna giderken çocuklar daha çok hastalanır.*” maddesine ilişkin ebeveynler aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada okul öncesi eğitime devam eden çocukların daha çok hastalanabileceği düşüncesine %29,8 (n=25) oranında “katılıyorum” derken aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %28,6 (n=24) olarak gözlenmiştir. Aynı maddeye ilişkin kararsız olan ebeveynlerin oranı aile eğitim çalışmalarından önce %23,8 (n=20) iken, aile eğitim çalışmalarından sonra %17,9 (n=15) olarak gözlenmiştir.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların daha çok hastalanabilecekleri fikrine katılmadığını ifade eden ebeveynlerin oranı aile eğitim çalışmalarından önce %46,4 (n=39) iken, aile eğitim çalışmalarından sonra %53,6 (n=45) olarak gözlenmiştir. Buna göre ilk uygulamada çocuklarının okula gittiğinde daha çok hastalanacağı düşünen ailelerden bazılarının aile eğitim çalışmalarının etkisiyle düşüncelerinde farklılaşma olduğu görülmektedir.

Aile eğitimleri düzenlenirken eğitimlerin verileceği mekân olarak okul öncesi eğitim kurumları tercih edilmiştir. Aileler çocuklarının eğitim aldıkları sınıflarda

aile eğitim çalışmalarına katılarak çocuklarıyla empati yapma fırsatı yakalamışlardır. Sınıfların hijyen koşullarını, yemekhanelerini, lavabolarını, oyun alanlarını gözlemlemişlerdir. Ayrıca okul öncesi öğretmenleri eğitim çalışmalarında çocukların hastalanmaları durumunda nelere dikkat ettiklerini anlatmıştır. Dolayısıyla okulların hijyen koşullarını gören, öğretmenlerin hastalanma durumlarında neler yaptıklarını öğrenen ebeveynlerin çocuklarının okula gittiğinde daha çok hastalanabileceği fikrinden vazgeçmiş olabilecekleri yorumu yapılabilir. Bu durum iki uygulama arasındaki farklılaşmanın bir sebebi olarak gösterilebilir.

“Öğretmen çocukların güvenliğini tek başına sağlamakta yetersiz kalabilir.” maddesine ilişkin ebeveynler, eğer sınıfta öğretmen tek başınaysa ve yardımcısı bulunmuyorsa güvenlik konusunda sıkıntı yaşanabileceği düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önce “katılıyorum” diyen ebeveynlerin oranı %42,9 (n=36) iken, aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %7,2 azalarak %35,7 (n=30) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveynlerin güvenlik konusunda öğretmenlerin tek başına yetersiz kalabileceği düşüncesine katılma oranları düşmüştür. Bu değişimde aile eğitimlerinin etkisinden söz edilebilir.

Aynı maddeye ilişkin aile eğitimlerinden önceki ilk uygulamada kararsız olduğunu ifade eden ebeveynlerin oranı %17,9 (n=15) olarak gözlenirken aile eğitimlerinden sonraki son uygulamada %20,2 (n=17) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının bu maddeye ilişkin ailelerin kararsızlık durumlarını çok fazla etkilemediği görülmektedir.

Öğretmenin çocuklar için tam güvenli bir eğitim ortamı hazırlamakta yetersiz kalabileceği düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önce katılmadığını ifade eden ebeveynlerin oranı %39,3 (n=33) iken, aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %4,7 artarak %44 (n=37) olarak gözlenmiştir. İlk uygulamada öğretmenleri güvenlik konusunda yetersiz olabileceğini düşünen ebeveynlerin eğitimlerden sonra bu düşüncelerinde farklılaşma olduğu söylenebilir. Ebeveynlerin katılıp katılmama durumları dikkate alındığında bu maddeye katılıyorum diyen veya katılmadıklarını ifade eden ebeveynlerin görüşlerinin değişiminde az da olsa aile eğitim çalışmalarının etkisinin olduğu yorumu yapılabilir. Topaç, Yaman, Ogurlu ve İlgar (2013) araştırmalarında ebeveynlerin okul seçerken en çok dikkat ettikleri kriterin okulun güvenliği ve personelin güvenilirliği olduğunu ortaya koymuşlardır.

“Anaokulu aileler arasındaki iletişimi artırır.” maddesine ilişkin ebeveynler, “Okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların arasındaki sosyalleşmeyi ve iletişimi artırdığı gibi aileler arasındaki etkileşimi de artırır.” düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önce %89,3 (n=75) oranında katıldıklarını ifade ederken aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %91,7 (n=77) olarak gözlenmiştir. Eğitim çalışmalarının, ailelerin arasındaki iletişimi artırdığı düşüncesine ebeveynlerin katılma oranlarını artırdığı söylenebilir.

Aynı maddeye ilişkin eğitim çalışmalarından önce kararsız olan ebeveynlerin oranı %4,8 (n=4) olarak gözlenirken aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran azalarak %2,4 (n=2) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin kararsızlık durumlarını az da olsa netleştirmelerine yardımcı olduğu yorumu yapılabilir.

“Okul öncesi eğitim kurumları aileler arasındaki etkileşimi artırır.” ifadesine “katılmıyorum” yanıtı veren ebeveynler eğitim çalışmalarından önce ve sonra %6 (n=5) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının “katılmıyorum” diyen ebeveynlerin oranında herhangi bir farklılaşmaya etki etmediği söylenebilir. Eğitim çalışmalarında ebeveynler ilk kez gördükleri ailelerle karşılaştırdılar. *Tanışma oyunları, etkinlik paylaşımları ve çocuklarının oynadıkları bazı materyalleri diğer ebeveynlerle birlikte deneyimleme fırsatı* bulsalar da aralarındaki etkileşim sınırlı kaldı. Dolayısıyla katılmıyorum diyen ebeveynlerin düşüncelerinin farklılaşmamasında bu durumun etkili olduğu söylenebilir.

“Anaokulu çocuğun çocukluğunu yaşamasına engel olmaktadır.” maddesine ilişkin ebeveynler, aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada okul öncesi kurumlarının çocukların çocukluklarını yaşamaları önünde bir engeldir ifadesine katılmadığını ifade eden ebeveynlerin oranı %86,9 (n=73) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada ise bu oran %2,4 aratarak %89,3 (n=75) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarında ailelerle çocuklarının okulda oynadıkları oyunlar, materyaller paylaşılmıştır. Eğlenerek öğrenmenin nasıl gerçekleştiği velilere deneyimleme fırsatı sunularak anlatılmıştır. Örneğin *bir tat alma deneyi ebeveynlerin katılımıyla aile eğitim çalışmalarında yapılmıştır. Ebeveynlerden gönüllü olanların gözleri kapatılarak önlerindeki farklı meyvelerin, baharatların tatlarını ayırt etmeleri istenmiştir.* Aynı şekilde farklı deneyler ve oyunlar ebeveynlere oynatılmıştır. Kendileri eğlenerek oynayan ebeveynlerin

eğitim çalışmalarından sonra okul öncesi eğitim kurumları çocukların çocukluğunu yaşamasına engel olmaktadır düşüncesine katılmama oranlarını artırmış olabileceği yorumu yapılabilir.

Okul öncesi kurumlarını çocukların çocukluğunu yaşamasına engel gören ebeveynlerde gözlenmiştir. Bu maddeye ilişkin katıldığını ifade eden ebeveynlerin oranı aile eğitim çalışmalarından önce %6 (n=5) iken eğitim çalışmalarından sonra bu oran %2,3 artarak %8,3 (n=7) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarında gerçekleştirilen *etkinlik, oyun ve deneyleri* gereksiz gören ebeveynler olmuş olabilir ve kendisi sıkılan ebeveynlerin çocuklarının da sıkılacağını düşünmüş olabilecekleri yorumu yapılabilir. Bu durum ilk uygulamaya göre bu maddeye katıldığını ifade eden ebeveynlerin oranını az da olsa artırmış olabilir.

“Anaokuluna giden çocuk evde olan çocuktan daha çok şey öğrenir.” maddesine ilişkin ebeveynlerin, aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulama da okul öncesi eğitime devam eden çocukların devam etmeyen evde olan çocuklara göre daha çok öğreneceği ve deneyim sahibi olacağı fikrine %92,9 (n=78) oranında katıldıkları gözlenmiştir. Aynı maddeye ilişkin aile eğitim çalışmalarından sonraki ikinci uygulamada “katılıyorum” diyen ebeveynlerin oranı %91,7 (n=77) olarak gözlenmiştir. Ebeveynlerin tamamına yakını ilk ve son uygulamada okul öncesi eğitim alan çocukların okul öncesi eğitim almayan çocuklardan daha çok şey öğrenecekleri düşüncesine katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu maddeye ilişkin katılma oranlarının oldukça yüksek olduğu ve aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin bu düşüncesini desteklediği yorumu yapılabilir.

Aynı maddeye ilişkin eğitim çalışmalarından öncesi ilk uygulamada kararsızım diyen ebeveynlerin oranı %3,6 (n=3) olarak gözlenmiştir. Bu oran aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada da değişmemiştir.

Aile eğitim çalışmalarından önce okul öncesi eğitime devam eden bir çocuğun devam etmeyen bir çocuğa göre daha çok şey öğrenebileceği düşüncesine katılmıyorum diyen ebeveynlerin oranı %3,6 (n=3) iken aile eğitim çalışmalarından sonra katılmıyorum diyen ebeveynlerin oranı az bir artış göstererek %4,8 (n=4) olarak gözlenmiştir.

Aile eğitim çalışmalarında okul öncesi eğitimde *çocuğun bir günü nasıl geçiyor. Hangi etkinlikler yapılıyor, hangi gelişim alanları destekleniyor, öğrenme*

merkezlerinde ne tür oyunlar oynanıyor anlatılmıştır. Ev ortamıyla okul ortamını kıyaslama fırsatı bulan ebeveynler okuldaki bir çocuğun daha çok şey öğrenebileceğini düşünmüş olabilirler. Bu durum iki uygulama arasındaki farkın bir sebebi olarak gösterilebilir.

Tablo 13

Anket Formunun 16 ve 20 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu

Maddeler	1. Uygulama			2. Uygulama		
	Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum
16. Çalışan anne-baba çocuğunu anaokuluna bırakmak yerine yakın akraba ya da komşuya bırakmalıdır.	<i>f</i> 4 % 4.8	10 11.9	70 83.3	4 4.8	7 8.3	73 86.9
17. Anaokulunun amacı sadece çocukları değil aileleri de eğitmektir.	<i>f</i> 74 % 88.1	4 4.8	6 7.1	72 85.7	9 10.7	3 3.6
18. Anaokuluna giden çocuk evde daha hareketli olur.	<i>f</i> 40 % 47.6	13 15.5	31 36.9	40 47.6	15 17.9	29 34.5
19. Anaokuluna giden bir çocuğun okula devam zorunluluğu olmamalıdır.	<i>f</i> 15 % 17.9	18 21.4	51 60.7	31 36.9	12 14.3	41 48.8
20. Anne-baba eğimleri okul öncesi dönemde gereklidir.	<i>f</i> 74 % 88.1	5 6	5 6	73 86.9	9 10.7	2 2.4

Okul öncesi eğitime ilişkin ebeveyn görüşlerini tespit etmeye yönelik geliştirilen anket formunun 16 ve 20 numaraları arasındaki maddelerine yönelik frekans ve yüzde değerleri Tablo 13’ te belirtilmiştir.

“Çalışan anne baba çocuğunu anaokuluna bırakmak yerine yakın akraba ya da komşuya bırakmalıdır.” maddesine ilişkin ebeveynler aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada eğer anne baba çalışıyorsa çocuklarını bir okul öncesi kurumu yerine yakın akraba ya da komşuya bırakmalıdır ifadesine %83,3 (n=70) oranında katılamadıklarını ifade etmişlerdir. Aynı maddeye ilişkin eğitim çalışmalarından sonraki ikinci uygulama bulgularına bakıldığında ebeveynlerin katılmama oranı %86,9 (n=73) olarak gözlenmiştir. Ebeveynlerin aile eğitim çalışmalarının ardından çocuklarını yakın akraba ya da komşu yerine okul öncesi kurumuna bırakmayı daha çok düşündükleri yorumu yapılabilir.

“Çalışan anneler çocuklarını bir okul öncesi kurumuna bırakmak yerine komşu ya da akrabaları tercih etmelidir.” ifadesine katılıyorum diyen ebeveynlerin oranında aile eğitim çalışmalarına bağlı olarak bir farklılık gözlenmemiştir. Her iki uygulamada katıldığını ifade eden ebeveynlerin oranı %4,8 (n=4) olarak gözlenmiştir. Bu ebeveynler okul yerine çocuklarını akraba ya da komşuya bırakmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. (Rivera, 2008) çalışmasında eğer her iki ebeveyn de çalışıyorsa, büyükannelerin birinin birincil bakıcı olarak hizmet ettiğini belirtmiştir. Ebeveynler çocuğu yakındaki, güvenli, esnek, müsait ve ucuz ya da ücretsiz bir akraba ile birlikte bırakmayı daha kolay bulmaktadır.

Aynı maddeye ilişkin kararsız olan ebeveynlerin oranı aile eğitim çalışmalarından önce %11,9 (n=10), aile eğitim çalışmalarından sonra ise %8,3 (n=7) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonra kararsız olan ebeveynlerin düşüncelerinde farklılaşma gözlenmiştir. Çalışan anneler çocuklarını bir okul öncesi eğitim kurumuna bırakmak yerine komşu ya da akrabaları tercih etmelidir ifadesinde kararsız kalan ebeveynlerin aile eğitim çalışmalarından sonra bu ifadeye katılmıyorum olarak düşüncelerini değiştirdiği görülmüştür. Buna göre aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşünceleri üzerinde etkisi olduğu yorumu yapılabilir.

“Anaokullarının amacı sadece çocukları değil aileleri de eğitmektir.” maddesine ilişkin aile eğitim çalışmalarından önce ebeveynler okul öncesi eğitim kurumlarının görevi çocuklarla birlikte ailelere de eğitim vermektir düşüncesine %88,1 (n=74) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonra katılıyorum diyen ebeveynlerin oranı %85,7 (n=72) olarak gözlenmiştir. Bu maddeye ilişkin ebeveynlerin katılıp katılmama durumları dikkate alındığında ebeveynlerin okul öncesi kurumlarından aileleri de eğitmelerini beklediği yorumu yapılabilir.

Aynı maddeye ilişkin eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada kararsızım diyen ebeveynlerin oranı %4,8 (n=4) olarak gözlenmiştir. Bu oran aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada %5,9 artarak %10,7 (n=9) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin kararsızlığını artırdığı görülmektedir. Aile eğitim çalışmalarına katılan 84 ebeveynnden 54’ü çocuklarını bir okul öncesi eğitim kurumuna gönderiyor (Tablo 1). Dolayısıyla bu eğitim çalışmalarına katılan ebeveynlerin okul öncesi eğitimin önemine inandığı

söylenbilir. Dolayısıyla aile eğitimlerinde anlatılan bilgilerin ebeveynler tarafından önceden bilinmesi beklenen bir durumdur. Ebeveynlerden bazıları bilgi sahibi oldukları konularda tekrar eğitim almanın gereksiz olduğunu düşünmüş olabilir. Bu durum kararsız olan ebeveyn oranlarındaki artışın bir sebebi olarak gösterilebilir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının görevi sadece çocuklara değil ailelere de eğitim vermektir düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önce katılmadığını ifade eden ebeveynlerin oranı %7,1 (n=6) iken, aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran azalarak %3,6 (n=3) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının bu maddeye katılmadığını ifade eden ebeveynlerin görüşlerini değiştirdiği görülmektedir.

“Anaokuluna giden çocuk evde daha hareketli olur” maddesine ilişkin okul öncesi eğitime devam eden bir çocuğun evde daha aktif ve hareketli olacağı fikrine katılıyorum diyen ebeveynlerin oranı aile eğitim çalışmalarından önce %47,6 (n=40) olarak gözlenmiştir. Bu oran aile eğitim çalışmalarından sonra da değişmemiştir. İki uygulama bulguları incelendiğinde her iki uygulamada da okul öncesi eğitime devam eden çocuğun evde daha hareketli bir çocuk olduğu fikrine ebeveynlerin büyük bir bölümü (n=40) katıldıklarını belirtmişlerdir. *Çocuk okulda öğrendiği oyunları, şarkıları, tekerlemeleri ya da gün içinde yaşadıklarını anne babayla paylaşmak ister.* Dolayısıyla bu durum okula giden çocukların daha hareketli çocuklar olarak algılandığının bir sebebi olarak gösterilebilir.

Aynı maddeye ilişkin eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada kararsızım diyen ebeveynlerin oranı %15,5 (n=13) olarak gözlenmiştir. Bu oran aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada %2,4 artarak %17,9 (n=15) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin kararsızlığını artırdığı görülmektedir.

Aile eğitim çalışmalarından önce okul öncesi eğitime devam eden bir çocuğun evde daha aktif ve hareketli olacağı fikrine katılmıyorum diyen ebeveynlerin oranı %36,9 (n=31) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %34,5 (n=29) olarak gözlenmiştir. Eğitim çalışmalarının ebeveynlerin görüşlerinin değişmesinde etkili olduğu söylenebilir.

“Anaokuluna giden bir çocuğun okula devam zorunluluğu olmamalıdır.” maddesine ilişkin ebeveynler okul öncesi eğitim kurumlarına devam zorunluluğu

olmamalıdır ifadesine aile eğitim çalışmalarından önce %17,9 (n=15) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Eğitim çalışmalarından sonra okul öncesi eğitimde devam zorunluluğu olmasın diyen ebeveynlerin oranı %19 artarak %36,9 (n=31) olarak gözlenmiştir. Eğitim çalışmalarının, ebeveynlerin bu maddeye ilişkin görüşlerinde önemli bir fark oluşturduğu görülmektedir. Aile eğitim çalışmalarında çocukların okulda geçirdikleri zaman kadar *aileyle geçirilen kaliteli zamanlarında önemli olduğu* vurgusu yapılmıştır. Dolayısıyla bu durum ebeveynlerin görüşlerini etkilemiş olabilir ve ebeveynler okul öncesi eğitimde devam zorunluluğu olamaması gerektiğini, *çocukların istediklerinde aileleriyle vakit geçirebilme özgürlüğünün onlara tanınması* gerektiğini düşünmüş olabilirler. Bu durum iki uygulama arasındaki farklılaşmanın bir sebebi olarak gösterilebilir.

Aynı maddeye ilişkin eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada kararsızım diyen ebeveynlerin oranı %21,4 (n=18) olarak gözlenmiştir. Bu oran aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada %7,1 azalarak %14,3 (n=12) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin kararsızlığını giderdiği görülmektedir. Aile eğitim çalışmaları ebeveynlerden bazılarının kararsız olan görüşünü okul öncesinde devam zorunluluğu olmalıdır ya da olmamalıdır şeklinde netleştirmiştir.

Aile eğitim çalışmalarından önce okul öncesi eğitim kurumlarına devam zorunluluğu olmamalıdır ifadesine ebeveynler %60,7 (n=51) oranında katılmadıklarını ifade ederek okul öncesi eğitimde devam zorunluluğunun olması gerektiğini savunmuşlardır. Aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %11,9 azalarak %48,8 (n=41)'e gerilemiştir.

“Ebeveynlerin okul öncesi eğitimde devam zorunluluğu olmamalıdır.” maddesine ilişkin katılıp katılmama oranları ön ve son uygulama bulguları dikkate alınarak incelendiğinde, yapılan çalışmaların ebeveynleri *“Okul öncesi eğitimde devam zorunluluğu olmalıdır.”* düşüncesinden *“Devam zorunluluğu olmamalıdır.”* düşüncesine yönlendirdiği yorumu yapılabilir.

“Anne baba eğitimleri okul öncesi dönemde gereklidir.” maddesine ilişkin ebeveynler aile eğitim çalışmalarının gerekli olduğu görüşüne aile eğitim çalışmalarından önce %88,1 (n=74) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Eğitim çalışmalarının gerekli olduğu düşüncesine ebeveynlerin çoğunun katıldıkları

gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonra ise ailelerin bu maddeye ilişkin görüşlerine bakıldığında %86,9 (n=73) oranında katıldıkları gözlenmektedir. Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin görüşlerini %1,2 gibi çok az bir oranda değiştirdiği görülmektedir. Ebeveynlerin çoğunluğu (%88) aile eğitimin gerekliliğini savunmaktadır. Yapılan aile eğitim çalışmalarının da ebeveynlerin bu düşüncesini desteklediği görülmektedir.

Aynı maddeye ilişkin eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada kararsızım diyen ebeveynlerin oranı %6 (n=5) olarak gözlenmiştir. Bu oran aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada %4,7 artarak %10,7 (n=9) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin kararsızlığını artırdığı görülmektedir.

Okul öncesi eğitimde aile eğitim çalışmaları gereklidir görüşüne aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada katılmıyorum diyenlerin oranı %6 (n=5) olarak gözlenirken bu oran aile eğitim çalışmalarından sonra %2,4 (n=2) oranında gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının gereksiz olduğunu düşünen ebeveynlerin oranının aile eğitim çalışmalarına dayalı olarak azaldığı söylenebilir.

Tablo 14

Anket Formunun 21 ve 25 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu

		1. Uygulama			2. Uygulama		
Maddeler		Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum
21.	Anaokuluna giden çocuk istediği zaman okul zamanı bile olsa evde kalıp anne-babasıyla vakit geçirebilmelidir.	<i>f</i> 26	12	46	20	13	51
		% 31	14.3	54.8	23.8	15.5	60.7
22.	Anaokullarının fiziksel durumu çocuklar için uygun değildir.	<i>f</i> 5	19	60	6	12	66
		% 6	22.6	71.4	7.1	14.3	78.6
23.	Evde kardeşi olan çocukların anaokuluna gitmelerine gerek yoktur.	<i>f</i> 4	4	76	2	0	82
		% 4.8	4.8	90.5	2.4	0	97.6
24.	Anaokuluna giden çocuklar daha güzel konuşurlar.	<i>f</i> 77	5	2	77	6	1
		% 91.7	6	2.4	91.7	7.1	1.2
25.	Anaokulu öğretmenleri mesleki anlamda yeterli değildir.	<i>f</i> 4	7	73	6	11	67
		% 4.8	8.3	86.9	7.1	13.1	79.8

Okul öncesi eğitime ilişkin ebeveyn görüşlerini tespit etmeye yönelik geliştirilen anket formunun 21 ve 25 numaraları arasındaki maddelerine yönelik frekans ve yüzde değerleri Tablo 14’te belirtilmiştir.

“Anaokuluna giden çocuk istediği zaman okul zamanı bile olsa evde kalıp anne- babasıyla vakit geçirebilmelidir.” maddesine ilişkin ebeveynler, çocuğa istediğinde ailesiyle vakit geçirebilme özgürlüğünün tanınması düşüncesine eğitim çalışmalarından önce %31 (n=26) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aynı maddeye ilişkin aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulama bulguları incelendiğinde ebeveynlerin katılma oranı %6,3 azalarak %23,8 (n=20) olarak gözlenmiştir.

Aynı maddeye ilişkin eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada kararsızım diyen ebeveynlerin oranı %14,3 (n=12) olarak gözlenmiştir. Bu oran aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada %1,2 artarak %15,5 (n=13) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin kararsızlığını artırdığı görülmektedir.

Ebeveynler çocuğa istediğinde ailesiyle vakit geçirebilme özgürlüğünün tanınması gerektiği düşüncesine eğitim çalışmalarından önce %54,8 (n=46) oranında katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Eğitim çalışmalarından sonra bu oran %5,9 artarak %60,7’ye (n=51) ulaşmıştır. Buna göre ebeveynler çocuklarının okul zamanı bile olsa ebeveynleriyle vakit geçirebilme özgürlüklerinin olmaması gerektiğini savundukları yorumu yapılabilir. Aile eğitim çalışmalarında ebeveynlere *çocuklarına sınırsız bir özgürlük çerçevesi çizmemeleri gerektiği, verdikleri kararlarda tutarlı ve kararlı olmaları gerektiği* anlatılmıştır. Eğitim çalışmalarında üzerinde durulan bu konular iki uygulama arasındaki farklılaşmanın bir sebebi olarak gösterilebilir.

“Anaokullarının fiziksel durumu çocuklar için uygun değildir.” maddesine ilişkin ebeveynler, okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel donanımının uygun olmadığı düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada %6 (n=5) oranında katıldıklarını belirtmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonra katılıyorum diyen ebeveynlerin oranı %7,1 (n=6) olarak gözlenmiştir. Buna göre eğitime katılan ebeveynlerin bazılarının okulların ya da sınıfların fiziksel durumunu beğenmediği ve yeterli bulmadığı söylenebilir. Kubanç (2014) okul

öncesi eğitim kurumlarının fiziki durumunu incelediği araştırmasında binaların tasarlanırken belli bir standarda göre yapılmadığı, bu nedenle öğretmenlerin, çocukların ve ailelerin gereksinimlerini tam olarak karşılamaktan uzak olduğunu belirtmiştir.

Aynı maddeye ilişkin kararsız olan ebeveynlerin oranı aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada %22,6 (n=19) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada kararsızların oranı %8,3 azalarak %14,3 (n=12) olarak gözlenmiştir. Aile eğitimlerinin kararsız olan ebeveynlerin kararlarını netleştirmelerinde etkili olduğu söylenebilir. Aile eğitimleri *özellikle okul öncesi kurumlarında* düzenlenmiştir. Ebeveynlerin çocuklarının eğitim gördükleri *mekanları incelemeleri*, çocuklarının sınıflarında hayata onların gözünden bakabilmek için *empati yapabilme fırsatı* bulmaları amaçlanmıştır. Dolayısıyla eğitime katılan ebeveynler okulların ve sınıfların fiziki durumunu gözlemeleme fırsatı bulmuşlardır. Eğitimlerden önce yapılan uygulamada kararsız olan ebeveynlerin kararlarını olumlu ya da olumsuz yönde netleştirmelerinde aile eğitim çalışmalarının etkisinden söz edilebilir.

Aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel donanımının uygun olmadığı düşüncesine katılmayarak okul öncesi kurumlarının fiziki donanımının yeterli olduğunu savunan ebeveynlerin oranı %71,4 (n=60) olarak gözlenmiştir. Eğitim çalışmalarından sonra bu oran %7,2 artarak %78,6 (n=66) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarına katılıp *okul ve sınıfların fiziki durumunu gözlemleyen* ebeveynlerden mevcut fiziki donanımları yeterli bulan ebeveynler olmuştur.

“*Evde kardeşi olan çocukların anaokuluna gitmesine gerek yoktur.*” maddesine ilişkin ebeveynler evde çocukların oynayabileceği sosyalleşebileceği bir kardeşi varsa okul öncesi kurumuna gitmesine gerek yoktur düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önce %4,8 (n=4) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada aynı düşünceye katıldıklarını ifade eden ebeveynlerin oranı %2,4 (n=2) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarına dayalı olarak katıldığını ifade eden ebeveynlerin oranında azalma gözlenmiştir.

Aynı maddeye ilişkin kararsız olan ebeveynlerin oranı aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada %4,8 (n=4) olarak gözlenmiştir. Aile

eğitimlerinden sonra kararsız olan ebeveyn gözlenmemiştir. Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin kararların netleşmesinde etkili olduğu söylenebilir.

“Aile eğitim çalışmalarından önce, çocukların evde oynayabileceği sosyalleşebileceği bir kardeşi varsa okul öncesi kurumuna gitmesine gerek yoktur.” düşüncesine *“katılmıyorum”* yanıtı veren ebeveynlerin oranı %90,5 (n=76) olarak gözlenmiştir. Aile eğitimlerinden sonraki uygulamada bu oran %7,2 artarak %97,6 (n=82) olarak gözlenmiştir. Ebeveynler çocukların evde kardeşi de olsa bir okul öncesi eğitim kurumuna devam etmeleri gerektiğini savundukları yorumu yapılabilir. Aile eğitim çalışmalarının, bu şekilde düşünen ebeveynlerin artmasında etkili olduğu söylenebilir.

Aile eğitim çalışmalarında ebeveynlere okul öncesi eğitimdeki *sosyalleşmenin önemi* anlatılmıştır. Okul öncesi dönemdeki çocukların evde kardeşleri de olsa *kendi dilinden anlayan akranlarıyla sosyalleşmeye ihtiyaç duydukları* belirtilmiştir. Daha birçok gelişim alanının okul öncesi kurumlarında geliştirilmeye çalışıldığı ebeveynlere anlatılmıştır. Dolayısıyla ebeveynler evde çocuğun oynayabileceği bir kardeşi bile olsa çocuklarının okul öncesi kurumuna gitmesinin gelişimleri için daha faydalı olacağını öğrenmiş olabilirler. Bu durum iki uygulama arasındaki farklılaşmanın bir sebebi olarak görülebilir.

“Anaokuluna giden çocuklar daha güzel konuşurlar.” maddesine ilişkin ebeveynler, aile eğitim çalışmalarından önce ve sonra yapılan her iki uygulamada *“Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar daha güzel konuşurlar.”* düşüncesine *“katılıyorum”* diyenlerin oranı %91,7 (n=77) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonra bu maddeye ilişkin katılma oranlarında herhangi bir değişiklik gözlenmemiştir.

Aynı maddeye ilişkin kararsız olan ebeveynlerin oranı aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada %6 (n=5) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada kararsızların oranı %7,1 (n=6) olarak gözlenmiştir.

Aile eğitim çalışmalarından önce okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar daha güzel konuşurlar düşüncesine katılmadığını ifade eden ebeveynlerin oranı %2,4 (n=2) iken aile eğitim çalışmalarından sonra %1,2 (n=1) olarak gözlenmiştir. Ebeveynlerin büyük bir bölümünün bu maddeye katıldıkları

görülmektedir. Bu durum ailelerin dil gelişimi konusunda okul öncesi eğitimin önemine inandıkları anlamını taşımaktadır.

“Anaokulu öğretmenleri mesleki anlamda yeterli değildir.” maddesine ilişkin ebeveynler, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki olarak yeterli olmadıkları düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önce %4,8 (n=4) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Eğitim çalışmalarından sonra ise bu oran %7,1 (n=6) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonra öğretmenleri yetersiz bulan ebeveynlerin oranında artış gözlenmiştir.

Aynı maddeye ilişkin eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada “kararsızım” diyen ebeveynlerin oranı %8,3 (n=7) olarak gözlenmiştir. Bu oran aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada %4,8 artarak %13,1 (n=11) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin kararsızlığını artırdığı görülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin görüşlerinde farklılaşmaya sebep olduğu yorumu yapılabilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki olarak yeterli olmadıkları düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önce %86,9 (n=73) oranında katılmadıklarını ifade eden ebeveynler olmuştur. Aile eğitim çalışmalarından sonra bu maddeye katılmayan ebeveynlerin oranı %7,1 oranında azalarak %79,8 (n=67) olarak gözlenmiştir. Buna göre öğretmenleri yeterli gören ebeveyn sayısında azalma gözlenmiştir.

Aile eğitim çalışmaları süresince ailelere *ideal bir okul öncesi eğitimin çerçevesi çizilmek* istenmiştir. *Okulun ve ebeveynlerin yükümlülükleri, yapılması gerekenler* ebeveynlere anlatıldığı gibi *ideal bir okul öncesi öğretmenin neler yapması gerektiği, çocuğa ve velilerine karşı sorumluluklarının neler olduğu* paylaşılmıştır. Dolayısıyla ideal bir öğretmenin neler yapıp neler yapmayacağını bilen ebeveynler kendi çocuklarının öğretmenlerini yetersiz bulmuş olabilirler. Bu durum iki uygulama arasında ebeveynlerin düşüncelerinde oluşan farklılaşmanın bir sebebi olarak gösterilebilir.

Tablo 15

Anket Formunun 26 ve 30 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu

		1. Uygulama			2. Uygulama			
Maddeler			Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum
26.	Anaokuluna ödenen aidatlar aile bütçesini zorlar.	<i>f</i>	13	20	51	11	19	54
		%	15.5	23.8	60.7	13.1	22.6	64.3
27.	Okulun eve yakın olması çocuğumu okula göndermemde etkili bir sebeptir.	<i>f</i>	14	8	62	10	14	60
		%	16.7	9.5	73.8	11.9	16.7	71.4
28.	Üç yaşında bir çocuğun anaokuluna gitmesine gerek yoktur.	<i>f</i>	15	31	38	14	23	47
		%	17.9	36.9	45.2	16.7	27.4	56
29.	Küçük yaşta çocuğa kurallar koymak çocuğu okuldan soğutur.	<i>f</i>	18	15	51	22	12	50
		%	21.4	17.9	60.7	26.2	14.3	59.5
30.	Çocuk anaokuluna gitmek yerine evde anne ilgi ve şefkatiyle yetiştirilmelidir.	<i>f</i>	8	8	68	5	9	70
		%	9.5	9.5	81	6	10.7	83.3

Okul öncesi eğitime ilişkin ebeveyn görüşlerini tespit etmeye yönelik geliştirilen anket formunun 26 ve 30 numaraları arasındaki maddelerine yönelik frekans ve yüzde değerleri Tablo 15’te belirtilmiştir.

“Anaokuluna ödenen aidatlar aile bütçesini zorlar.” maddesine ilişkin ebeveynler, aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada okul öncesi eğitim kurumuna aylık ödenen ücretlerin aile ekonomisine yük getireceği düşüncesine %15,5 (n=13) oranında katıldıklarını belirtmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada bu düşünceye “*katılıyorum*” diyen ebeveynlerin oranını %13,1 (n=11) olarak gözlenmiştir. Dolayısıyla okul öncesi eğitim kurumları için aylık ödenen ücretlerin aile ekonomisini olumsuz etkileyeceği düşüncesine katılma oranlarında aile eğitim çalışmalarından sonra %2,4 oranında azalma görülmüştür.

Aynı maddeye ilişkin aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada kararsızım diyen ebeveynlerin oranı %23,8 (n=20) olarak gözlenmiştir. Aile eğitimlerinin ardından yapılan son uygulamada “*kararsızım*” diyen ebeveynlerin oranı %22,6 (n=19) olarak gözlenmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumları için aylık ödenen ücretlerin aile ekonomisini olumsuz etkileyeceği düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada

%60,7 (n=51) oranında “*katılmıyorum*” diyen ebeveynlerin oranı aile eğitim çalışmalarından sonra %3,6 artarak %64,3 (n=54) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarına katılan ebeveynlere *okul öncesi eğitimin önemi ve en iyi, en kazançlı yatırımın çocuklara, insanlığa yapılan yatırım olduğu anlatılmıştır*. Dolayısıyla eğitim çalışmalarından önce okula ödenen aidatların aile bütçesini zorlayacağını düşünen ebeveynler okul öncesi eğitimin önemini kavradıktan sonra aidatları bir yük olarak görmekten vazgeçmiş olabilirler. Bu durum ebeveynlerin düşüncelerindeki farklılaşmanın bir sebebi olarak gösterilebilir. Yeşil Dağlı (2012) araştırmasında ebeveynlerin en az önem verdikleri kurum özellikleri arasında kurumun aidatı yer almaktadır. Bu bulgu araştırmadaki bulgularla örtüşmektedir.

“*Okulun eve yakın olması çocuğumu okula göndermemde etkili bir sebeptir.*” maddesine ilişkin ebeveynler, çocuklarını bir okul öncesi eğitim kurumuna göndermelerinde okulun evlerine olan mesafesinin önemli bir kriter olduğu düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada %16,7 (n=14) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada “*katılıyorum*” diyen ebeveynlerin oranı değişmemiştir.

Aynı maddeye ilişkin aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada “*kararsızım*” diyenlerin oranı %9,5 (n=8) iken aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada bu oran %7,2 artarak %16,7 (n=14) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin kararsızlığını artırdığı görülmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarını bir okul öncesi eğitim kurumuna göndermelerinde okulun evlerine olan mesafesinin önemli bir kriter olduğu düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada %73,8 (n=62) oranında katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonra “*katılmıyorum*” diyen ebeveynlerin oranı %2,4 azalarak %71,4 (n=60) olarak gözlenmiştir.

“*Okulun eve olan mesafesi ebeveynlerin çocuklarını okula göndermede önemli bir sebeptir.*” maddesine ilişkin ebeveynlerin katılma, katılmama ve kararsızlık durumları incelendiğinde her iki uygulamada ebeveynlerin $\frac{3}{4}$ ‘ü çocuklarını okula göndermede ev ile okul arasındaki mesafeyi etkili bir sebep olarak görmediklerini belirtmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarına katılan ve okul öncesi eğitimin önemiyle ilgili farklı konularda bilgi edinen ebeveynlerin evleri

okula uzak bile olsa artık bu durumu çocuklarının okul öncesi eğitim alması için bir engel olarak görmedikleri yorumu yapılabilir.

“Üç yaşında bir çocuğun anaokuluna gitmesine gerek yoktur.” maddesine ilişkin ebeveynler, aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada üç yaşında olan bir çocuğun herhangi bir okul öncesi eğitim kurumuna devam etmesinin gerekli olmadığı düşüncesine %17,9 (n=15) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveynlerin katılma oranı azalmış ve %16,7 (n=14) olarak gözlenmiştir.

Aynı maddeye ilişkin “kararsızım” diyen ebeveynlerin oranı ilk uygulamada %36,9 (n=31) iken aile eğitim çalışmalarından sonraki son uygulamada %9,5 azalarak %27,4 (n=23) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının kararsız olan ebeveynlerin düşüncelerini netleştirmelerinde etkili olduğu görülmektedir.

Üç yaşında olan bir çocuğun herhangi bir okul öncesi eğitim kurumuna devam etmesinin gerekli olmadığı düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önce “katılmıyorum” diyen ebeveynlerin oranı %45,2 (n=38) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada bu oran %4,8 artarak %56 (n=47) ‘ye yükselmiştir. Dolayısıyla aile eğitim çalışmalarına bağlı olarak üç yaşında bir çocuğun okul öncesi eğitim alması gerektiği düşüncesine sahip ebeveynlerin oranında artış olduğu söylenebilir.

“Küçük yaşta çocuğa kurallar koymak çocuğu okuldan soğutur.” maddesine ilişkin ebeveynler, yaşça küçük çocuklar için koyulan kuralların çocukları okul öncesi eğitim kurumundan uzaklaştırabileceği düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önce %21,4 (n=18) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveynlerin katılma oranı %4,8 artarak %26,2 (n=22) olarak gözlenmiştir. Okul öncesi eğitim çağındaki çocuklara kurallar koymanın çocukları okuldan soğutacağı düşüncesine katılıyorum diyen ebeveynlerin oranında aile eğitim çalışmalarına bağlı olarak artış gözleendiği söylenebilir.

Aynı maddeye ilişkin “kararsızım” diyen ebeveynlerin oranına bakıldığında aile eğitim çalışmalarından önce yapılan ilk uygulamada %17,9 (n=15) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada ise kararsız olan ebeveynlerin oranı %3,6 azalarak %14,3 (n=12) olarak gözlenmiştir. Yapılan aile

eğitim çalışmalarının ardından kararsız olan bazı ebeveynlerin düşüncelerinin netleştiği görülmektedir.

Yaşça küçük çocuklar için koyulan kuralların çocukları okul öncesi eğitim kurumundan uzaklaştırabileceği düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önce katılmıyorum diyen ebeveynlerin oranı %60,7 (n=51) iken aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %59,5 (n=50) olarak gözlenmiştir. Sarıçam ve Halmatov (2012) araştırmalarında okul öncesi eğitime devam eden çocukların okul öncesi eğitime devam etmeyen akranlarına göre ahlaki ve sosyal kuralları algılamada daha iyi oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Aile eğitimlerinde ebeveynlerin çocukların görüşlerini almadan onlar adına kararlar alıp, kurallar koymalarının doğru olmadığı anlatılmıştır. Eğer bir kural koyulacaksa bütün aile bireyleri bir arada olarak kuralların ortak bir kararla alınması gerektiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla küçük yaşta çocuklar için kurallar koymanın doğru olmadığını öğrenen ebeveynlerin düşüncelerinde farklılaşmalar olabilir. Bu durum iki uygulama arasındaki farkın bir sebebi olarak gösterilebilir.

“Çocuk anaokuluna gitmek yerine evde anne ilgi ve şefkatiyle yetiştirilmelidir.” maddesine ilişkin ebeveynler, aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar herhangi bir eğitim kurumuna gitmeleri yerine evde anneleriyle birlikte kalmalıdır fikrine katılıyorum diyenlerin oranı %9,5 (n=8) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulama bulgularına bakıldığında katılıyorum diyen ebeveynlerin oranı %3,5 azalarak %6 (n=5) olarak gözlenmiştir. Dolayısıyla eğitim çalışmalarına katılan bazı ebeveynlerin, çocukların okul yerine evde anne ilgi ve şefkatiyle yetişmeleri gerektiği düşüncesinden vazgeçtikleri, fikirlerinin değiştiği söylenebilir.

Aynı maddeye “*kararsızım*” yanıtı veren ebeveynlerin oranı ilk uygulamada %9,5 (n=8) iken aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada %10,7 (n=9) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin kararsızlığını %1,2 gibi az bir oranla artırdığı söylenebilir.

“Okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar herhangi bir eğitim kurumuna gitmek yerine evde anneleriyle birlikte kalmalıdır.” fikrine aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada katılmadığını ifade eden ebeveynlerin oranı %81 (n=68) olarak

gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada bu oran %2,3 artarak %83,3 (n=70) olarak gözlenmiştir.

Eğitim çalışmalarına katılan ebeveynlerin büyük bir bölümünün çocuklarını evde anne ilgi ve şefkatiyle yetiştirmekten ziyade bir okul öncesi eğitim kurumunda eğitim almalarından yana oldukları yorumu yapılabilir. Aile eğitim çalışmalarının ailelerin bu düşüncelerini desteklediği ve çocukların okul yerine evde anne ilgi ve şefkatiyle yetiştirmeleri gerektiği düşüncesine “*katılmıyorum*” diyen ebeveynlerin sayısında artış olduğu söylenebilir.

Aile eğitim çalışmalarında ebeveynlere okul öncesi dönemdeki çocuklarını evde bir *bakıcı, anneanne, babaanne ya da ebeveyn gözetiminde yetiştirmek yerine bir okul öncesi eğitim kurumuna göndermelerinin gerekliliği* anlatılmıştır. Aile eğitim çalışmalarında anlatılanlar ebeveynlerin çocuklarını evde sadece anneleri gözetiminde yetiştirmekten ziyade bir okul öncesi eğitim kurumuna yönlendirmeleri gerektiği düşüncesini kazandırmış olabilir.

Anne ilgi ve şefkati çocuklar okul öncesi dönem çağına gelene kadar gereklidir öyle ki Vaizoğlu (2008) yaptığı çalışmada okul öncesi kurumuna gitmeden önce anne-baba ve büyükanne tarafından yetiştirilen çocukların iş-birliği ve sosyal ilişkiler puan ortalamalarının kreş ya da yakın bir akraba veya bakıcı tarafından bakılan çocuklardan yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Çocuk okul öncesi çağına geldiğinde ihtiyaçlarına cevap verebilmek yalnız ebeveynin üstesinden gelebileceği bir durum olmaktan çıkmıştır. Nasıl ki çocuğun rutin sağlık kontrolleri için doktora, ruh durumu için psikolog vb. uzmanlara gidiliyorsa, evde ailenin sunamadığı eğitim imkanlarıyla çocuğu tanıştırmak için eğitimcilere ve okul öncesi eğitim kurumlarına ihtiyaç vardır (Oktay, 2007).

Tablo 16

Anket Formunun 31 ve 37 Numaraları Arasındaki Maddelerine Yönelik Yüzde ve Frekans Tablosu

		1. Uygulama			2. Uygulama		
Maddeler		Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum
31. Dört yaşında bir çocuk anaokuluna gidebilir.	<i>f</i>	69	10	5	70	10	4
	<i>%</i>	82.1	11.9	6	83.3	11.9	4.8
32. Anaokulu çocukları doğal ortamdan uzaklaştırmaktadır.	<i>f</i>	3	3	78	5	4	75
	<i>%</i>	3.6	3.6	92.9	6	4.8	89.3
33. Anaokullarında yapılan etkinliklerin çoğu gereksizdir.	<i>f</i>	3	8	73	6	3	75
	<i>%</i>	3.6	9.5	86.9	7.1	3.6	89.3
34. Anaokuluna giden çocuk oyun oynamayı öğrenir.	<i>f</i>	77	2	5	78	4	2
	<i>%</i>	91.7	2.4	6	92.9	4.8	2.4
35. Evde iyi bir bakıcı varsa çocuğun anaokuluna gitmesine gerek yoktur.	<i>f</i>	3	1	80	3	3	78
	<i>%</i>	3.6	1.2	95.2	3.6	3.6	92.9
36. Öğretmene yardımcı olabilecek eleman okullarda yeterince bulunmamaktadır.	<i>f</i>	29	21	34	30	21	33
	<i>%</i>	34.5	25	40.5	35.7	25	39.3
37. Anaokuluna giden bir çocuğun özgüven duygusu gelişir.	<i>f</i>	83	0	1	80	2	2
	<i>%</i>	98.8	0	1.2	95.2	2.4	2.4

Okul öncesi eğitime ilişkin ebeveyn görüşlerini tespit etmeye yönelik geliştirilen anket formunun 31 ve 37 numaraları arasındaki maddelerine yönelik frekans ve yüzde değerleri Tablo 16’ da belirtilmiştir.

“Dört yaşında bir çocuk anaokuluna gidebilir.” maddesine ilişkin ebeveynler, aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada dört yaşındaki bir çocuğun okul öncesi eğitim kuruma gidebileceği düşüncesine katılma oranı %82,1 (n=69) iken aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %2,2 artarak %83,3 (n=70) olarak gözlenmiştir. Eğitim çalışmalarına bağlı olarak dört yaşındaki bir çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna gidebileceği düşüncesine ebeveynlerin katılma oranlarında az da olsa artış gözlenmiştir.

Aynı maddeye ilişkin ilk uygulama bulgularına bakıldığında “kararsızım” diyen ebeveynlerin oranı %11,9 (n=10) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamada “kararsızım” diyen ebeveynlerin oranında herhangi bir farklılaşma gözlenmemiştir.

Dört yaşındaki bir çocuğun okul öncesi eğitim kuruma gidebileceği düşüncesine ebeveynler ilk uygulamada %6 (n=5) oranında “katılmıyorum” yanıtı verirken son uygulamada bu oran %4,8 (n=4) olarak gözlenmiştir. Dolayısıyla

ebeveynlerden bazıları eğitim çalışmalarından önce dört yaşındaki bir çocuğun okula gitmesi gerektiğini düşünmezken aile eğitim çalışmalarından sonra bu düşüncelerinin değiştiği yorumu yapılabilir.

“Anaokulları çocuğu doğal ortamdan uzaklaştırır.” maddesine ilişkin ebeveynler, okul öncesi eğitim kurumları çocukları doğal ortamdan uzaklaştırmaktadır düşüncesine aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada %3,6 (n=3) oranında katılıyorum derken aile eğitim çalışmalarından sonraki son uygulamada bu oran %4,8 (n=4) olarak gözlenmiştir. Dolayısıyla aile eğitim çalışmalarından sonra okul öncesi eğitim kurumlarının çocukları doğal ortamdan uzaklaştırdığı düşüncesine önemli bir değişim gözlenmemiştir.

Aynı maddeye ilişkin kararsız olan ebeveynlerin oranı ilk uygulamada %3,6 (n=3) iken son uygulamada bu oran %4,8 (n=4) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmaları ebeveynlerin kararsızlığını az da olsa artırmıştır.

“Okul öncesi eğitim kurumları çocukları doğal ortamdan uzaklaştırmaktadır.” düşüncesine ebeveynler aile eğitim çalışmalarından önceki ilk uygulamada %92,9 (n=78) oranında katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Son uygulamada ise katılmayan ebeveynlerin oranı %3,6 azalarak %89,3 (n=75) olarak gözlenmiştir.

“Anaokullarında yapılan etkinliklerin çoğu gereksizdir.” maddesine ilişkin ebeveynler, aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen çalışmaların gereksiz olduğu düşüncesine %3,6 (n=3) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulama bulguları incelendiğinde bu maddeye ilişkin katılmıyorum diyen ebeveynlerin oranı %3,5 oranında artarak %7,1 (n=6) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarına bağlı olarak okul öncesi eğitimde gerçekleştirilen etkinliklerin gereksiz olduğunu düşünen ebeveynlerin sayısında artış olduğu yorumu yapılabilir.

Aynı maddeye ilişkin ilk uygulama bulgularına bakıldığında kararsız ebeveynlerin oranı %9,5 (n=8) olarak görülmüştür. Son uygulama da kararsız ebeveynlerin oranı %5,9 oranında azalarak %3,6 (n=3) olarak gözlenmiştir. Dolayısıyla aile eğitim çalışmalarına bağlı olarak ebeveynlerin kararlarını netleştirdiği söylenebilir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen çalışmaların gereksiz olduğu düşüncesine ilk uygulamada katılmıyorum diyen ebeveynlerin oranı %86,9 (n=73) iken son uygulamada bu oran 89,3 (n=75)' e yükselmiştir.

Aile eğitimlerinde ebeveynlere *çocukların sınıfta yaptığı etkinlikler, çalışmalar, oyunlar* tanıtılmıştır. *Bazı materyalleri ebeveynlerin deneyimleme* fırsatı olmuştur. Dolayısıyla eğitim çalışmalarında etkinlikleri, materyalleri ve oyunları gören ebeveynlerin okul öncesinde yapılan çalışmaları aile eğitimlerine katılmadan önce gereksiz görürken aile eğitim çalışmalarının ardından bu düşüncelerinin farklılaştığı yorumu yapılabilir.

“*Anaokuluna giden çocuk oyun oynamayı öğrenir.*” maddesine ilişkin ebeveynler, aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada okul öncesi kurumlarında çocukların oyun oynamayı öğrenebilecekleri düşüncesine %91,7 (n=77) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %92,9 (n=78)' e yükselmiştir. Aile eğitim çalışmalarına katılan ebeveynlerin büyük bir bölümünün çocuklarının okul öncesi eğitim sayesinde oyun oynama becerilerinin gelişeceğini düşündüğü yorumu yapılabilir. Bu düşünceye sahip ebeveynlerin oranında aile eğitim çalışmalarına bağlı olarak artış gözlemlendiği de söylenebilir. Erbay ve Saltalı (2012) çalışmasında annelerin oyunun önemine inandıkları fakat boş zaman bulamama, ne oynayacağını bilmeme gibi sebeplerle çocuklarıyla oyun oynayamadıklarını ortaya koymuştur. Ebeveynler oyun konusunda anaokullarını bir yardımcı olarak görüyor olabilirler.

Aynı maddeye ilişkin kararsız olan ebeveynlerin oranı ilk uygulamada %2,4 (n=2) iken son uygulamada bu oran %4,8 (n=4) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonra bu maddeye ilişkin kararsızların oranı az da olsa artmıştır.

Çocukların okul öncesi eğitim sayesinde oyun oynama becerilerinin gelişeceği düşüncesine ilk uygulama bulguları incelendiğinde ebeveynlerin %6 (n=5) oranında “*katılmıyorum*” dedikleri görülmektedir. Son uygulama bulgularına bakıldığında ise “*katılmıyorum*” diyen ebeveynlerin oranı %2,4 (n=2) olarak gözlenmiştir. “*Katılmıyorum*” diyen ebeveynlerin oranında aile eğitim çalışmalarına bağlı olarak azalma olduğu söylenebilir. Dolayısıyla eğitim çalışmalarından önce okul öncesi eğitim kurumlarının çocuklara oyun oynamayı öğrettiği düşüncesine katılmayan ebeveynlerin fikirlerini değiştirdikleri yorumu

yapılabilir. Eğitim çalışmalarındaki *ebeveynlere oynatılan oyunlar, deneyimleme fırsatı verilen materyaller* düşüncelerinin farklılaşmasında önemli bir sebep olarak gösterilebilir.

“*Evde iyi bir bakıcı varsa çocuğun anaokuluna gitmesine gerek yoktur.*” maddesine ilişkin ebeveynler, aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada evde çocuğun bakımını üstlenen biri varsa herhangi bir okul öncesi kurumuna gitmesine gerek olmadığı düşüncesine %3,6 (n=3) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonraki son uygulamada bu oran değişmemiştir.

Aynı maddeye ilişkin “*kararsızım*” diyen ebeveynlerin oranı ilk uygulamada %1,2 (n=1) iken son uygulamada %3,6 (n=3) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarından sonra bu maddeye ilişkin kararsızların sayısında azda olsa artış olduğu söylenebilir.

Evde çocuğun bakımını üstlenen biri varsa herhangi bir okul öncesi kurumuna gitmesinin gerekli olmadığı düşüncesine ilk uygulama bulguları incelendiğinde ebeveynlerin %95,2 (n=80) oranında “*katılmıyorum*” dedikleri görülmektedir. Son uygulama bulgularına bakıldığında ise “*katılmıyorum*” diyen ebeveynlerin oranı %92,9 (n=78) olarak gözlenmiştir.

İlk ve son uygulama bulguları incelendiğinde ebeveynlerin tamamına yakını evde çocuğun bakımını üstlenen iyi bir bakıcı bile olsa çocukların okul öncesi eğitim almasını istedikleri yorumu yapılabilir. Aile eğitim çalışmalarının az sayıda (n=2) ebeveyni bu maddeye ilişkin kararsızlaştırdığı söylenebilir.

“*Öğretmene yardımcı olabilecek eleman okullarda yeterince bulunmamaktadır.*” maddesine ilişkin ebeveynler, aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada okul öncesi kurumlarında öğretmene destek olabilecek yardımcı personelin yeterli sayıda bulunmadığı düşüncesine %34,5 (n=29) oranında katılıyorum derken aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %35,7 (n=30) olarak gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarına katılmak için okul öncesi eğitim kurumlarına gelerek okulları, sınıfları ve öğretmenlerin durumlarını gözlemleyen ebeveynlerden bazıları öğretmenlerin yalnız kaldığını düşünmüş ve öğretmenleri destekleyecek personel sayısını yeterli görmemiş olabilirler. Bu durum aile eğitim çalışmalarından sonra “*katılıyorum*” diyen ebeveynlerin oranındaki artışın bir sebebi olarak gösterilebilir.

Aynı maddeye ilişkin “*kararsızım*” diyen ebeveynlerin oranı ilk ve son uygulamada değişmemiştir. Öğretmenlere yardımcı olabilecek personel sayısının yeterliliğiyle ilgili ebeveynlerin ¼’ü her iki uygulamada da kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Okul öncesi kurumlarında öğretmene destek olabilecek yardımcı personelin yeterli sayıda bulunmadığı düşüncesine ilk uygulama bulguları incelendiğinde ebeveynlerin %40,5 (n=34) oranında “*katılmıyorum*” dedikleri görülmektedir. Son uygulama bulgularına bakıldığında ise katılmıyorum diyen ebeveynlerin oranı %39,3 (n=33) olarak gözlenmiştir. Okullardaki yardımcı personeli yeterli gören ebeveynlerin oranında %1,2 oranında azalma olmuştur.

“*Anaokuluna giden bir çocuğun özgüven duygusu gelişir.*” maddesine ilişkin ebeveynlerin tamamına yakını aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada okul öncesi eğitimin çocukların özgüven duygusunu geliştirdiği düşüncesine %98,8 (n=83) oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Son uygulama bulgularına bakıldığında bu oran %95,2 (n=80) olarak gözlenmiştir. Son uygulamada ebeveynlerin büyük bir bölümü okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların özgüven duygusunu desteklediği düşüncesine katıldığını ifade etse de katılma oranları karşılaştırıldığında %3,6 oranında azalma görülmüştür. Anketin son maddesi olması ve ebeveynlerin maddeleri okurken yorulmuş olabilecekleri ebeveynlerin verdikleri cevapların farklılaşmasının bir sebebi olarak gösterilebilir.

Aynı maddeye ilişkin ilk uygulama bulgularında “*kararsızım*” diyen ebeveyn olmamıştır. Son uygulamada ise kararsızların oranı %2,4 (n=2) olarak gözlenmiştir. Çok az sayıda ebeveynin (n=2) ilk uygulamaya göre aile eğitim çalışmalarının etkisiyle fikirlerinin değişip düşüncelerinin kararsız olduğu görülmektedir.

Okul öncesi eğitimin çocukların özgüven duygusunu geliştirdiği düşüncesine ilk uygulama bulguları incelendiğinde ebeveynlerin %1,2 (n=1) oranında “*katılmıyorum*” dedikleri görülmektedir. Son uygulama bulgularına bakıldığında ise “*katılmıyorum*” diyen ebeveynlerin oranı %2,4 (n=2) olarak gözlenmiştir. İlk ve son uygulama bulguları incelendiğinde okul öncesi kurumlarının çocukların özgüven duygusunu geliştirmeyeceğini düşünen çok az sayıda ebeveyn bulunmaktadır. Anketin geneline bakıldığında ilk ve son uygulama bulgularının aile eğitim çalışmalarına bağlı olarak farklılaştığı söylenebilir.

Ebeveynlerin eğitim çalışmalarından önceki ve sonraki uygulamalarda belirttikleri görüşleri arasında çocuklarının okula devam durumu, ebeveynlerin mesleki durumları, çocuk sayısı, yaş ve eğitim durumları değişkenlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını gösteren tablolar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 17

Katılımcı Görüşlerinin Çocuklarının Okula Devam Durumu Değişkenine İlişkin Manny Whitney U Testi Sonuçları

	Okul Durumu	n	SO	ST	U	p
Ön uygulama (Katılıyorum)	Gidiyor	54	46.34	2502.5	602.5	.051
	Gitmiyor	30	35.58	1067.5		
	Toplam	84				
Ön uygulama (Kararsızım)	Gidiyor	54	40.02	2161.0	676.0	.208
	Gitmiyor	30	46.97	1409.0		
	Toplam	84				
Ön uygulama (Katılmıyorum)	Gidiyor	54	42.37	2288.0	803.0	.948
	Gitmiyor	30	42.73	1282.0		
	Toplam	84				
Son uygulama (Katılıyorum)	Gidiyor	54	48.60	2624.5	480.5	.002
	Gitmiyor	30	31.52	945.5		
	Toplam	84				
Son uygulama (Kararsızım)	Gidiyor	54	36.78	1986.0	501.0	.004
	Gitmiyor	30	52.80	1584.0		
	Total	84				
Son uygulama (Katılmıyorum)	Gidiyor	54	44.18	2385.5	719.5	.394
	Gitmiyor	30	39.48	1184.5		
	Toplam	84				

Aile eğitim çalışmalarına katılan ebeveynlerden çocukları herhangi bir okul öncesi eğitim kurumuna gidenlerle, gitmeyenlerin aile eğitim çalışmalarından önceki ve sonraki uygulamalarda belirttikleri görüşlerine ilişkin Mann Whitney-U-testi sonuçları Tablo 17’ de gösterilmiştir. Buna göre aile eğitim çalışmalarından önce ebeveynlerin anket maddelerinin tamamına ilişkin ‘*katılıyorum*’ oranları arasında çocuğunu okula gönderen ebeveynlerle göndermeyenlerin sıra ortalamaları dikkate alındığında bir fark görülmektedir. Ancak bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir (U=602.5, p>.05).

Ancak aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveynlerin anket maddelerine katılım durumlarının çocuklarını okul öncesi eğitime gönderen ailelerde arttığı, göndermeyen ailelerde ise düştüğü söylenebilir. Sıra ortalamaları arasında bir fark olduğu gözlenmektedir. Aile eğitim çalışmalarından sonra ortaya çıkan bu fark istatistiki olarak anlamlıdır ($U=408.5$, $p<.05$). Buna göre aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerini farklılaştırdığı söylenebilir.

Aile eğitim çalışmalarından önce '*kararsızım*' diyen ebeveynlerden çocuğunu okula gönderenlerin sıra ortalaması 40.02 iken çocuğunu okul öncesi eğitim kurumlarına göndermeyen ebeveynlerin sıra ortalaması 46,97 olarak gözlenmiştir. Bu bulguya göre çocuğu okula gitmeyen ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin daha çok kararsız oldukları söylenebilir. Ancak sıra ortalamaları arasında oluşan bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($U=676$, $p>.05$).

Aile eğitim çalışmalarından sonraki uygulamaya ilişkin sıra ortalamaları dikkate alındığında çocuğunu okula gönderen ailelerin kararsızlık durumlarının azaldığı gözlenmektedir (36,78). Çocuğunu okula göndermeyen ebeveynlerin kararsızlık durumları ise artmıştır (52,8). Sıra ortalamaları arasında gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlıdır ($U=501$, $p<.05$). Buna göre aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin görüşlerini değiştirdiği yorumu yapılabilir.

Aile eğitim çalışmalarından önce çocuğunu okula gönderen ebeveynlerden okul öncesi eğitime ilişkin anket maddelerine '*katılmıyorum*' diyenlerin sıra ortalaması 42,37 iken, çocuğunu okula göndermeyenlerin sıra ortalaması 42,73 olarak gözlenmiştir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına devam durumu değişkeninin '*katılmıyorum*' diyen ebeveynlerin düşünceleri üzerinde etkili olmadığı söylenebilir. Sıra ortalamaları arasında da istatistiki olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($U=803$, $p>.05$).

Aile eğitim çalışmalarından sonra çocuğunu okul öncesi eğitim kurumlarına gönderen ebeveynlerden anket maddelerine '*katılmıyorum*' diyenlerin sıra ortalamalarında artış gözlenmiştir (44,18). Çocuğunu okula göndermeyen ebeveynlerden '*katılmıyorum*' diyenlerin sıra ortalamalarında ise azalma görülmüştür (39,48). Sıra ortalamaları arasında bir fark gözlenirse de gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($U=719.5$, $p<.05$).

Tablo 18

Ön Uygulama ve Son Uygulama Bulgularına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

		n	SO	ST	z	p
Son-Ön Uygulama (Katılıyorum)	Negatif Sıra	25 ^a	32.66	816.5	-2.667 ^b	.008
	Pozitif Sıra	46 ^b	37.82	1739.5		
	Eşit	13 ^c				
Son-Ön Uygulama (Kararsızım)	Negatif Sıra	33 ^d	37.00	1221.0	-1.218 ^c	.223
	Pozitif Sıra	31 ^e	27.71	859.00		
	Eşit	20 ^f				
Son-Ön Uygulama (Katılmıyorum)	Negatif Sıra	40 ^g	39.18	1567.0	-.978 ^c	.328
	Pozitif Sıra	34 ^h	35.53	1208.0		
	Eşit	10 ⁱ				
	Toplam	84				

Aile eğitim çalışmalarından önce ve sonra yapılan uygulamalarda ebeveyn görüşlerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları Tablo 18’de gösterilmiştir. Analiz sonuçları, ebeveynlerin aile eğitim çalışmalarından önceki ve sonraki uygulamalarda anket maddelerine katılma durumları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($z=2.66$, $p<.05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamı dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, düzenlenen aile eğitim çalışmalarının ailelerin okul öncesi eğitime ilişkin anket maddelerine katılma oranlarının artmasında önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 18’deki ön ve son uygulama bulguları incelendiğinde aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada ‘kararsızım’ diyen ebeveynlerin sıra ortalamaları 37.00 iken aile eğitim çalışmalarının ardından yapılan son uygulamada 27,71 olarak gözlenmiştir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında ebeveynlerin kararsızlık durumları giderek azalsa da ön ve son uygulama sonuçları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($z=1.21$, $p>.05$).

Ebeveynlerin aile eğitim çalışmalarından önceki ve sonraki uygulamalarda anket maddelerine ilişkin katılmama durumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($z=.978$, $p>.05$).

Tablo 19

Katılımcıların Mesleki Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 1

	Meslek	n	SO	X^2	sd	p
Ön uygulama (Katılıyorum)	Ev hanımı	55	40.82	1.674	4	.795
	Öğretmen	10	51.05			
	İşçi	13	41.50			
	Devlet Memuru	3	47.33			
	Esnaf	3	44.33			
	Toplam	84				
Son uygulama (Katılıyorum)	Ev hanımı	55	40.40	2.009	4	.734
	Öğretmen	10	51.20			
	İşçi	13	44.58			
	Devlet Memuru	3	47.17			
	Esnaf	3	38.33			
	Toplam	84				

Aile eğitim çalışmalarına katılan ebeveynlerin mesleki durumlarına göre eğitim çalışmalarından önceki ve sonraki uygulamalarda belirttikleri görüşlerine ilişkin Kruskal-Wallis testi sonuçları Tablo 19’ da gösterilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin mesleki durumları göz önüne alındığında okul öncesi eğitime ilişkin görüşlerinde eğitim öncesi ve sonrasında bazı değişikliklerin olduğunu söylemek mümkündür. Ancak ebeveynlerin meslekleri dikkate alındığında aile eğitimleri öncesinde okul öncesi eğitime ilişkin görüşleri ile eğitim çalışmaları sonrasındaki görüşleri arasında oluşan bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir. Dolayısıyla aile eğitim çalışmalarından önce ve sonra herhangi bir mesleğe sahip olmanın okul öncesi eğitime ilişkin ebeveyn görüşlerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Sıra ortalamaları dikkate alındığında ön uygulamada okul öncesi eğitime ilişkin görüşlere en çok öğretmenlerin (51.05), en az ev hanımlarının (40.82) katıldığı görülmüştür. Bu bulguya göre oluşan bu farkın öğretmenlerin aldığı eğitimden kaynaklandığı söylenebilir. Ancak sıra ortalamaları arasında gözlenen fark istatistiki olarak anlamlı değildir (X^2 (sd=4, n=84) =1.67, $p>.05$).

Son uygulama bulguları incelendiğinde sıra ortalamalarına göre okul öncesi eğitime ilişkin görüşlere en çok öğretmenlerin (51.20), en az ise esnafların (38.33) katıldığı gözlenmektedir. Bazı meslek gruplarının katılma oranları artarken bazı meslek gruplarının da okul öncesi eğitime ilişkin görüşlere katılma oranlarının düştüğü gözlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarına bağlı olarak gelişen bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir (X^2 (sd=4, n=84) =2.00, $p>.05$). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin görüşlere katılma durumlarında herhangi bir mesleğe sahip olmanın etkili olmadığı gözlenmiştir. İstatistiki olarak anlamlı farkın ortaya çıkmaması örneklemin azlığından (n=84) kaynaklanmış olabilir.

Tablo 20

Katılımcıların Mesleki Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 2

	Meslek	n	SO	X^2	sd	p
Ön uygulama (Kararsızım)	Ev hanımı	55	44.38	3.019	4	.555
	Öğretmen	10	30.70			
	İşçi	13	42.54			
	Devlet Memuru	3	39.83			
	Esnaf	3	49.83			
	Toplam	84				
Son uygulama (Kararsızım)	Ev hanımı	55	43.49	3.271	4	.513
	Öğretmen	10	37.10			
	İşçi	13	43.50			
	Devlet Memuru	3	24.33			
	Esnaf	3	56.17			
	Toplam	84				

Aile eğitim çalışmalarına katılan ebeveynlerden ön ve son uygulamada ‘kararsızım’ diyenlerin sıra ortalamalarının meslek değişkenine göre farklılaştığı söylenebilir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında ön uygulamada okul öncesi eğitime ilişkin görüşlerde en çok esnafların (49.83), en az ise öğretmenlerin (30.70) kararsızlık yaşadıkları gözlenmiştir. Sıra ortalamaları arasında gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)} = 3.01$, $p>.05$). Son uygulama da ise okul öncesi eğitime ilişkin görüşlerde esnafların kararsızlık durumları artmış ve son uygulamada da yine en çok kararsız olan esnaflar (56.17) olmuştur. En az kararsız olduğu gözlenen meslek grubu devlet memurları (24.33) olmuştur. Ön ve son uygulama bulguları karşılaştırıldığında ev hanımları ve devlet memurlarının

kararsızlıklarının azaldığı, diğer meslek gruplarının ise kararsızlık durumlarının arttığı söylenebilir. Sıra ortalamalarında farklılıklar gözlenirse de oluşan fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)} = 3.27, p > .05$).

Tablo 21

Katılımcıların Mesleki Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 3

	Meslek	n	SO	X^2	sd	p
Ön uygulama (Katılmıyorum)	Ev hanımı	55	40.94	5.775	4	.217
	Öğretmen	10	53.40			
	İşçi	13	44.88			
	Devlet Memuru	3	49.33			
	Esnaf	3	17.67			
	Toplam	84				
Son uygulama (Katılmıyorum)	Ev hanımı	55	42.65	3.332	4	.504
	Öğretmen	10	42.35			
	İşçi	13	42.00			
	Devlet Memuru	3	60.50			
	Esnaf	3	24.50			
	Toplam	84				

Aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamaya ilişkin sıra ortalamaları dikkate alındığında meslek değişkenine göre ebeveynlerin anket maddelerine ‘katılmama’ oranları farklılık göstermiştir. Okul öncesi eğitime ilişkin görüşlere en çok öğretmenlerin (53.40) en az esnafların (17.67) katılmadıkları görülmüştür. Sıra ortalamaları arasında gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)} = 5.77, p > .05$). Son uygulamada ise ilk uygulamaya göre ev hanımlarının, devlet memurlarının ve esnafların katılmama oranları artmıştır. Öğretmen ve işçilerin ise anket maddelerine katılmama durumları azalmıştır. Sıra ortalamalarında gözlenen bu değişim istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)} = 3.33, p > .05$).

Tablo 22

Katılımcı Görüşlerinin Çocuk Sayısı Değişikine İlişkin Manny Whitney U Testi Sonuçları

	Çocuk Sayısı	n	SO	ST	U	p
Ön uygulama (Katılıyorum)	1-2	69	41.96	2895.0	480.000	.659
	3-4	15	45.00	675.0		
	Toplam	84				
Ön uygulama (Kararsızım)	1-2	69	42.25	2915.5	500.500	.841
	3-4	15	43.63	654.5		
	Toplam	84				
Ön uygulama (Katılmıyorum)	1-2	69	42.99	2966.0	484.000	.694
	3-4	15	40.27	604.0		
	Toplam	84				
Son uygulama (Katılıyorum)	1-2	69	41.74	2880.0	465.000	.536
	3-4	15	46.00	690.0		
	Toplam	84				
Son uygulama (Kararsızım)	1-2	69	43.12	2975.0	475.000	.616
	3-4	15	39.67	595.0		
	Toplam	84				
Son uygulama (Katılmıyorum)	1-2	69	41.79	2883.5	468.500	.564
	3-4	15	45.77	686.5		
	Toplam	84				

Ebeveyn görüşlerinin sahip olunan çocuk sayısı değişkenine göre değişip değişmediğini yoklamak için yapılan Manny Whitney U testi sonuçları tablo 22’de gösterilmiştir. Çocuk sayısı arttıkça okul öncesi eğitime ilişkin anket maddelerine katılma oranlarının arttığı söylenebilir. 1-2 çocuklu ebeveynlerin ön uygulamada okul öncesi eğitime ilişkin görüşlere katılma oranı 41,96 iken 3-4 çocuklu ebeveynlerin katılma oranı 45,00 olarak gözlenmiştir. Ancak sıra ortalamaları arasında gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($U=480$, $p>.05$). Son uygulamada ise çocuk sayısındaki artış okul öncesi eğitime ilişkin görüşlerde katılma oranlarını artırmıştır. Bu durum ebeveynlerin çocuk sayısı arttıkça çocuklarının bakım ve eğitimi konusunda zorlandıkları için okul öncesi eğitim kurumlarını bir çare olarak görmelerinden kaynaklanmış olabilir. Ancak ortaya çıkan farklılaşma istatistiki olarak anlamlı gözükmemektedir ($U=475$, $p>.05$).

Ön uygulama bulguları incelendiğinde çocuk sayısı arttıkça kararsızlık durumlarının arttığı görülmektedir. 1-2 çocuklu ebeveynlerin sıra ortalaması 42,25 iken 3-4 çocuklu ebeveynlerin sıra ortalaması 43,63 olarak gözlenmiştir. Sıra ortalamaları arasında bir değişim olduğu söylenebilir. Ancak bu değişim istatistiki olarak anlamlı değildir ($U=500$, $p>.05$).

Son uygulamada ise ilk uygulama verilerine göre 1-2 çocuklu ailelerin kararsızlık durumları artmış, 3-4 çocuklu ailelerde ise kararsızlık durumları aile eğitim çalışmalarına bağlı olarak azalmıştır. Aile eğitim çalışmalarının çocuk sayısı fazla olan ebeveynlerin lehine sonuçlandığı söylenebilir. Son uygulama bulguları dikkate alındığında 1-2 çocuklu ailelerin kararsızlık durumları (43.12) iken, 3-4 çocuklu ebeveynlerin kararsızlık durumları (39.67) olarak gözlenmiştir. Sıra ortalamaları arasında farklılaşma görülse de bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($U=475$, $p>.05$).

Aile eğitim çalışmalarından önceki uygulamada sıra ortalamaları dikkate alındığında çocuk sayısı değişkenine göre ebeveynlerin anket maddelerine katılmama oranları farklılık göstermiştir. 1-2 çocuklu ebeveynlerin anket maddelerine katılmama oranı (42.99) iken, 3-4 çocuklu ebeveynlerde bu oran (40.27) olarak gözlenmiştir. Sıra ortalamaları arasında bir fark gözlenmiştir. Ancak gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($U=483$, $p>.05$.) Son uygulama bulgularında ise çocuk sayısı arttıkça katılmama oranları artmıştır. Ancak sıra ortalamaları arasındaki bu değişim istatistiki olarak anlamlı değildir ($U=468.5$, $p>.05$).

Tablo 23

Katılımcıların Yaş Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 1

	Yaş	n	SO	X^2	sd	p
Ön uygulama (Katılıyorum)	21-25	6	18.75	9.380	4	.052
	26-30	33	42.76			
	31-35	19	38.74			
	36-40	20	48.85			
	40+	6	55.58			
	Total	84				
Son uygulama (Katılıyorum)	21-25	6	32.33	9.748	4	.045
	26-30	33	35.33			
	31-35	19	42.68			
	36-40	20	54.58			
	40+	6	51.25			
	Total	84				

Ebeveyn görüşlerinin yaş değişkenine göre değişip değişmediğini yoklamak için yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları Tablo 23'te gösterilmiştir. Ön uygulama bulgularına göre ebeveynlerin yaşları arttıkça okul öncesi eğitime ilişkin görüşlere katılma durumlarının da arttığı söylenebilir. Ancak gözlemlenen bu değişim istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)} = 9.38, p > .05$).

Son uygulama bulgularına göre ebeveynlerin yaşları arttıkça okul öncesi eğitime ilişkin görüşlere katılma durumlarının da arttığı söylenebilir. Sıra ortalamaların artarak değiştiği gözlenmektedir. Gözlemlenen bu fark istatistiki olarak anlamlıdır ($X^2_{(sd=4)} = 9.74, p < .05$). Buna göre ebeveynlerin yaşları arttıkça okul öncesi eğitimin önemine daha çok inandıkları yorumu yapılabilir.

Tablo 24

Katılımcıların Yaş Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 2

	Yaş	n	SO	X^2	sd	p
Ön uygulama (Kararsızım)	21-25	6	53.25	2.030	4	.730
	26-30	33	40.73			
	31-35	19	44.61			
	36-40	20	42.35			
	40+	6	35.33			
	Total	84				
Son uygulama (Kararsızım)	21-25	6	43.67	6.117	4	.191
	26-30	33	48.56			
	31-35	19	43.68			
	36-40	20	35.53			
	40+	6	27.50			
	Total	84				

Ön uygulama bulguları incelendiğinde aile eğitim çalışmalarından önce ebeveynlerin yaşları arttıkça okul öncesi eğitime ilişkin görüşlerindeki ‘*kararsızlık*’ durumlarında azalma olduğu gözlenmiştir. Ancak sıra ortalamaları arasında gözlenen bu farklılaşma istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)} = 2.03, p > .05$).

Son uygulamada yaş gruplarında görülen artış ile kararsız olan ebeveynlerin sayısındaki artışın ters orantılı olduğu söylenebilir. Ebeveynlerin yaşları arttıkça okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerinde daha az kararsız olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin yaşları ilerledikçe okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerinin netleştiği yorumu yapılabilir. Ancak sıra ortalamalarında gözlenen fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)} = 6.11, p > .05$).

Tablo 25

Katılımcıların Yaş Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 3

	Yaş	n	SO	X^2	sd	p
Ön uygulama (Katılmıyorum)	21-25	6	49.25	2.234	4	.693
	26-30	33	44.79			
	31-35	19	42.05			
	36-40	20	36.18			
	40+	6	45.67			
	Total	84				
Son uygulama (Katılmıyorum)	21-25	6	42.67	1.260	4	.868
	26-30	33	42.00			
	31-35	19	44.00			
	36-40	20	39.20			
	40+	6	51.33			
	Total	84				

Ön uygulama bulgularına bakıldığında yaş değişkinine göre ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin görüşlere katılmama durumları farklılık göstermektedir. Oluşan bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)} = 2.23, p > .05$).

Son uygulamada da yaş değişkenine göre sıra ortalamaları arasında farklılıklar gözlenmiştir. Ancak bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)} = 1.26, p > .05$).

Tablo 26

Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 1

	Eğitim	n	SO	X^2	sd	p
Ön uygulama (Katılıyorum)	İlkokul	25	39.68	9.09	4	.059
	Ortaokul	17	30.26			
	Lise	20	45.83			
	Önlisans	9	47.61			
	Lisans ve üstü	13	55.27			
	Toplam	84				
Son uygulama (Katılıyorum)	İlkokul	25	48.34	14.71	4	.005
	Ortaokul	17	24.09			
	Lise	20	44.73			
	Önlisans	9	39.22			
	Lisans ve üstü	13	54.19			
	Toplam	84				

Ebeveyn görüşlerinin eğitim durumuna göre değişip değişmediğini yoklamak için yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları Tablo 26’da gösterilmiştir.

Ön uygulama bulgularına bakıldığında öğrenim seviyesi arttıkça ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin katılma durularının da arttığı söylenebilir. Sıra ortalamaları arasında gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)} = 9.09, p > .05$). Buna göre ebeveynlerin eğitim durumları arttıkça okul öncesi eğitimin önemine daha çok inandıkları söylenebilir.

Son uygulama bulguları dikkate alındığında eğitim durumu değişkenine göre sıra ortalamalarında farklılıklar olduğu söylenebilir. Gözlenen bu farklar istatistiki olarak anlamlıdır ($X^2_{(sd=4)} = 14.7, p < .05$). Buna göre aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin düşüncelerinin farklılaşmasında etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 27

Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 2

	Eğitim	n	SO	X^2	sd	p
Ön uygulama (Kararsızım)	İlkokul	25	49.86	8.94	4	.063
	Ortaokul	17	50.35			
	Lise	20	36.70			
	Önlisans	9	37.94			
	Lisans ve üstü	13	30.15			
	Toplam	84				
Son uygulama (Kararsızım)	İlkokul	25	42.72	7.40	4	.116
	Ortaokul	17	54.74			
	Lise	20	41.20			
	Ön Lisans	9	37.06			
	Lisans ve üstü	13	31.85			
	Toplam	84				

Ön uygulama bulguları incelendiğinde ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerindeki ‘kararsızlık’ durumları eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmıştır. Gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)} = 8.94, p > .05$).

Son uygulama bulguları incelendiğinde ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerindeki kararsızlık durumları eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmıştır. Gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)} = 7.40, p > .05$).

Tablo 28

Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 3

	Eğitim	n	SO	X^2	sd	p
Ön uygulama (Katılmıyorum)	İlkokul	25	35.56	4.20	4	.378
	Ortaokul	17	40.88			
	Lise	20	46.40			
	Ön Lisans	9	44.22			
	Lisans ve üstü	13	50.77			
	Toplam	84				
Son uygulama (Katılmıyorum)	İlkokul	25	39.80	.690	4	.953
	Ortaokul	17	41.26			
	Lise	20	44.18			
	Ön Lisans	9	45.33			
	Lisans ve üstü	13	44.77			
	Toplam	84				

Ön uygulama bulguları incelendiğinde ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelere katılmama durumları eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmıştır. Gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)}=4.20$, $p>.05$).

Son uygulama bulguları incelendiğinde eğitim seviyesi arttıkça ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelere katılmama durumlarının azaldığı söylenebilir. Ebeveynlerin eğitim seviyesi arttıkça okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelere daha çok katıldıkları yorumu yapılabilir. Sıra ortalamaları arasında gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($X^2_{(sd=4)}=7.40$, $p>.05$).

Aile eğitimlerinden önceki ve sonraki okula kayıt, devam oranlarının karşılaştırılmasını gösteren tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 29

Aile Eğitim Çalışmalarından Sonra Okula Devam Eden ve Kayıtlı Öğrenci Sayılarındaki Değişim Tablosu

Okullar	(Öğrenci Sayıları)			Devam Eden			Kayıtlı		
	Aile Eğitim Çalışmalarından			Önce	Sonra	Artış (%)	Önce	Sonra	Artış (%)
38. Demirhan İlkokulu (Köy Okulu)				7	14	100	10	14	40
39. Ali Sönmez İlkokulu				16	21	31,2	16	21	31,2
40. Cumhuriyet Anaokulu				67	98	46,2	76	105	38,1
41. İncealan İlkokulu (Köy Okulu)				9	10	11,1	10	11	10
42. Kabaca İlkokulu (Köy Okulu)				7	10	42,8	10	14	40
TOPLAM				106	153	44,3	122	165	35,2

Tablo 29 incelendiğinde Aile Eğitim Çalışmalarından sonra eğitimlerin yapıldığı okullardaki okul öncesi eğitime devam eden ve kayıtlı öğrenci sayılarındaki değişim görülmektedir. Buna göre Demirhan İlkokulu okul öncesi sınıfına aile eğitimlerinden önce yedi öğrenci devam ederken eğitimlerden sonra devam eden öğrenci sayısında %100 artış gözlenmiştir. Ayrıca yine aynı okulda eğitim çalışmalarından önce okula kayıt sayısı 10 iken, eğitimlerden sonra kayıtlı çocuk sayısı %40 artış göstererek 14 olmuştur. Gözlenen bu farkın aile eğitim çalışmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Ali Sönmez İlkokulunda aile eğitim çalışmalarından önce okul öncesi eğitime devam eden ve kayıtlı öğrenci sayısı 16 iken, aile eğitim çalışmalarından sonra devam eden ve kayıtlı öğrenci sayıları %31,2 artış sağlayarak 21 olmuştur. Söz konusu okulda gözlenen bu farkın aile eğitim çalışmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Cumhuriyet Anaokulu'nda aile eğitim çalışmalarından önce 67 öğrenci devam ederken aile eğitim çalışmalarından sonra bu sayı %46,2 artarak 98 olmuştur. Yine aynı okula aile eğitim çalışmalarından önce kayıtlı öğrenci sayısı 76 iken bu sayı %38,1 artarak 105'e ulaşmıştır. Gözlenen bu farkın aile eğitim çalışmalarından kaynaklandığı söylenebilir. İncealan ilkokulunda aile eğitim çalışmalarından önce okul öncesi eğitime devam eden öğrenci sayısı 9 iken bu sayı aile eğitim çalışmalarından sonra %11,1 artarak 10'a ulaşmıştır. Aynı okul için okul öncesi eğitime kayıtlı öğrenci sayısı eğitim çalışmalarından önce 10 iken aile eğitim çalışmalarından sonra %10

artarak 11'e ulaşmıştır. Gözlenen bu farkın aile eğitim çalışmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Kabaca İlkokulu'nda aile eğitim çalışmalarından önce okul öncesi eğitime devam eden öğrenci sayısı yedi iken bu sayı %42,8 artarak 10 olmuştur. Aynı okul için aile eğitimlerinden önce kayıtlı öğrenci sayısı 10 iken aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %40 artarak 14'e ulaşmıştır. Gözlenen bu farkın aile eğitim çalışmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Aile eğitim çalışmalarının gerçekleştiği okulların okul öncesi eğitim sınıflarına devam eden öğrenci sayısı toplam 106 iken bu sayı aile eğitimlerinin ardından %44,3 artışla 153'e ulaşmıştır. Aynı şekilde tüm okulların eğitim çalışmalarından önce toplam kayıtlı öğrenci sayısı 122 iken, aile eğitim çalışmalarından sonra bu oran %35,2 artarak 165'e ulaşmıştır. Tablo 29'daki bulgulara bakıldığında aile eğitim çalışmalarından sonra tüm okullarda okul öncesi eğitime devam eden ve kayıtlı öğrenci sayılarında artış gözlenmiştir. Gözlenen bu durumun aile eğitim çalışmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Ebeveynlerle yapılan görüşmelere ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 30

Aile Eğitimlerinin Gerekliliği Üzerine Verilen Cevaplar

KATEGORİ	İFADELER
Öğrenme (1,2,8,11,12,14,16,17)	'Bizde bir şeyler öğrenmiş olduk çocuklar hakkında.' (1) 'Bilmediğimiz, uygulamadığımız bilgileri öğrendik.' (8)
Fayda (1,3,4,5,6,9,11,13,15)	'Aldığımız eğitimler sayesinde çocuklarımıza faydalı olabildiğimizi düşünüyorum.' (3) 'Çocuklarımıza yaklaşım konusunda ve kendi hatalarımızı görmek açısından çocuklarımıza faydalı olabilmek için eksikliklerimizi gidermek için bu eğitimleri gerekli görüyorum.' (4)
Gelişim (2,3,4,7)	'Bu eğitimlerden sonra kararlı ve tutarlı bir şekilde davranıp var olan problemlerimizi çözdük.' (2) '23 yaşında bir çocuğum daha var. Eğitimler de gördüğümüz konulara baktığımda şimdiki çocuğuma yaklaşımımla arada çok fark gördüm. Eğitimlerde öğrendiklerimize evde de dikkat ediyorum. Anne baba olarak artık davranışlarımıza dikkat ediyoruz.' (7)

Tablo 30 (devam)

Aile Eğitimlerinin Gerekliliği Üzerine Verilen Cevaplar

Etkileşim (5)	‘Diğer ailelerle bir arada olup onların bilgi ve tecrübelerini öğrenmekte oldukça faydalı.’ (5)
Yenileşim (9,15)	‘Biz artık eski geleneklere göre alıştık, kendimizi yenilememiz gerektiğini düşünüyorum, yeni metotlarla, çocuklara bir şeyler öğretmemiz gerektiğine inanıyorum.’ (15) ‘Bizim zamanımıza baktığımızda eğitim açısından çok şey değişmiş. Günümüze baktığımızda bizim anne baba olarak çok eksiklerimiz varmış. Eksikliklerimizi görüp tamamladık.’ (9)

Tablo 30 incelendiğinde beş kategori olduğu görülmektedir. Bu kategoriler öğrenme, fayda, gelişim, etkileşim ve yenileşim’dir. Kategoriler incelendiğinde görüşmeye katılanlar aile eğitim çalışmalarını yeni bilgiler öğrenme ve gerek kendileri gerekse çocukları için faydalı olması açısından önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca ebeveynlerin aile eğitim çalışmalarını ebeveynlik becerilerinin gelişimi ve diğer ailelerle etkileşim içinde olmalarına fırsat tanıdığı için önemli gördükleri söylenebilir. Bununla birlikte ebeveynlerin yeni bilgi ve becerilerle yenileşerek çağın gereklerine uygun ebeveynlik becerilerini kazandıklarını düşünmeleri dikkati çekmektedir. Burada gelişim kategorisiyle ilgili iki numaralı katılımcının ‘*Bu eğitimlerden sonra kararlı ve tutarlı bir şekilde davranıp var olan problemlerimizi çözdük.*’ şeklindeki ifadesi gelişim alt temasını desteklemektedir. Yenileşim kategorisiyle ilgili on beş numaralı katılımcı ‘*Biz artık eski geleneklere göre alıştık, kendimizi yenilememiz gerektiğini düşünüyorum, yeni metotlarla, çocuklara bir şeyler öğretmemiz gerektiğine inanıyorum.*’ şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 31

Aile Eğitim Çalışmalarının Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitim İle İlgili Düşüncelerini Nasıl Etkilediğine İlişkin Verilen Cevaplar

KATEGORİ	İFADELER
Farklılaşma (1,2,8,9)	‘Eğitimlerden önceki düşünceme göre şimdi daha önemli daha faydalı olarak görüyorum okul öncesi eğitimi.’ (8) ‘Önceden yaşı küçük diye çocuğumu göndermek istemiyordum okul öncesi eğitime. Ama gelip eğitimlere katıldığımda düşüncelerim değişti. Gerekli olduğunu öğrendim.’ (9)
Pekişme (3,4,7, 10, 15,18)	‘Ben zaten okul öncesi eğitime pozitif baktığım için aile eğitimleri benim düşüncelerimi desteklemiş oldu.’ (15) ‘Okul öncesi eğitimin gerekli ve zorunlu olması gerektiğini düşünüyordum, bu düşüncem halen de devam ediyor.’ (18) ‘Bakış açımda bir farklılaşma olmadı. Çünkü zaten okul öncesi eğitimin çok önemli olduğu kanısındaydım, bunun bilincindeydim. Ama bu eğitimler bu düşüncelerimi yineledi ve bilmediğim dediğim konularda bana çok faydası oldu.’ (3)

Tablo 31 incelendiğinde iki kategori olduğu görülmektedir. Bu kategoriler farklılaşma ve pekişmedir. Kategoriler incelendiğinde görüşmeye katılanların aile eğitimlerinin okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerini farklılaştırdığını ya da var olan düşüncelerini pekiştirdiğini belirttikleri görülmektedir. Farklılaşma kategorisiyle ilgili dokuz numaralı katılımcının *‘önceden yaşı küçük diye çocuğumu göndermek istemiyordum okul öncesi eğitime. Ama gelip eğitimlere katıldığımda düşüncelerim değişti. Gerekli olduğunu öğrendim’* ifadesi özellikle güçlendirmektedir. Ayrıca pekişme kategorisiyle ilgili 15 numaralı katılımcının *‘Ben zaten okul öncesi eğitime pozitif baktığım için aile eğitimleri benim düşüncelerimi desteklemiş oldu’* ifadesi dikkati çekmektedir.

Tablo 32

En Çok Etkilenilen Eğitim Konusuna İlişkin Verilen Cevaplar

KATEGORİ	İFADELER
Çocuklarla İletişim (1, 2, 4, 5, 7, 8, 12, 16, 18)	‘Çocuklarla iletişim eğitimi çok önemliydi. Sizin de eğitimlerde anlattığınız gibi anne baba kötü davranırsa ileride çocuk bunu unutmayacak. O yüzden şimdi davranışlarımıza dikkat etmemiz önemli. İlerdeki hayatına etki bırakacak. Anne babasından ne görürse arkadaşlarıyla ve çevreyle o şekilde bağ kuracak.’ (7) ‘Çocuklarla iletişim ile ilgili olan eğitim bizim için önemliydi. Biz onlara bir şeyler öğretmeye çalışıyoruz ama hep bir yetişkine anlatır gibi anlatıyoruz onların bir çocuk olduğunu düşünmüyoruz, parmak sallayan dev gibi konuşuyoruz, onların dünyasına dokunmuyoruz. Onlarla konuşma biçimimiz çok önemli ancak onların dilinden konuşabiliyorsak derdimizi anlatabiliyoruz ve etkili olabiliyoruz.’ (18)
Eğitici Oyuncaklar (3, 5)	‘Oyun ve oyuncaklar ilgili bir eğitim yapmıştık o çok hoşuma gitmişti. Çocuklarımla evde farklı materyaller kullanarak oyuncaklar yapıp oynayabileceğimi öğrendim.’ (3) ‘Materyallerle uygulamalı olarak verdiğiniz eğitim önemliydi. Benim daha çok hoşuma gitti. Mesela duyarlarla ilgili tat alma oyunu, dokunma duyusunu geliştiren oyunlar oynadık. Bu oyunlar o kadar dikkat çekti ki anne babalar pür dikkat izlediler, katıldılar.’ (5)
Teknoloji Bağımlılığı (3, 10, 15, 17)	‘Teknoloji bağımlılığı ile ilgili yapmış olduğunuz eğitim ilgimi çekti. Teknoloji konusunda da çocuklarımla benim üzerinde bir baskısı vardı, ondan kurtuldum. Demek ki ben doğru yapıyormuşum dedim ve o konuda bir rahatlama yaşadım.’ (3) ‘Katıldığım eğitimlerden birinde telefon, televizyon kullanımıyla alışkanlıklarla ilgili bir eğitim almıştık. Biz de uzak kalınmasını, zararlı olduğunu biliyoruz ama bu konuda hangi yöntemleri izlememiz gerektiğini öğrendik.’ (15)
İlkokula Hazırlık (4, 12, 13, 14)	‘Kızım seneye ilkokula başlayacak. İlkokula hazırlık ile ilgili olan eğitim benim için çok çok fazla ilgilendiriyordu.’ (4) ‘İlkokula hazırlık eğitimi, benim için önemliydi.’ (13)
Mahremiyet Eğitimi (3, 4, 11)	‘Benim için mahremiyet eğitimi önemliydi. Gayet faydalıydı. Bizim çocuklarımızı öğrencilerimizi nasıl koruyacağımızı, velilerime de çocuklarını nasıl koruyacakları konusunda yardımcı oldu. Bence günümüzün en büyük problemlerinden biri çocukların kendini nasıl koruyacağı, ailelerin kendi çocuklarına bu konuda nasıl yardımcı olacağı.’ (11)
Hepsi (9)	‘Eğitimlerin hepsi yerindeydi. Benim gördüğüm gereksiz bir eğitim verilmemiş.’ (9)

Tablo 32 incelendiğinde altı kategori olduğu görülmektedir. Bu kategoriler çocuklarla iletişim, eğitici oyuncaklar, teknoloji bağımlılığı, ilkokula hazırlık, mahremiyet eğitimi ve hepsi olarak belirlenmiştir. Kategoriler incelendiğinde görüşmeye katılanların çocuklarına nasıl davranmaları gerektiğini öğrettiği için çocuklarla iletişim, hangi oyun ve oyuncakları oynamaları gerektiği konusunda fikir verdiği için eğitici oyuncaklar, ilkokula hazırlık sürecine ilişkin ise ilkokula hazırlık konularından etkilendikleri görülmektedir. Ayrıca çocuklarla ilgili mahremiyet eğitimi oldukça önemli gören ebeveynlerle birlikte bütün eğitimleri etkili bulanlar da olmuştur. Çocuklarla iletişim kategorisine ilişkin on sekiz numaralı katılımcının *‘Çocuklarla iletişim ile ilgili olan eğitim bizim için önemliydi. Biz onlara hep bir şeyler öğretmeye çalışıyoruz ama hep bir yetişkine anlatır gibi anlatıyoruz onların bir çocuk olduğunu düşünmüyoruz, parmak sallayan dev gibi konuşuyoruz, onların dünyasına dokunmuyoruz. Onlarla konuşma biçimimiz çok önemli ancak onların dilinden konuşabiliyorsak derdimizi anlatabiliyoruz ve etkili olabiliyoruz.’* şeklindeki ifadesi özellikle güçlendirmektedir. Eğitici oyuncaklar kategorisine ilişkin ise üç numaralı katılımcının *‘Oyun ve oyuncaklar ilgili bir eğitim yapmıştık o çok hoşuma gitmişti. Çocuklarımla evde farklı materyaller kullanarak oyuncaklar yapıp oynayabileceğimi öğrendim.’* ifadesi dikkati çekmektedir. Teknoloji bağımlılığı kategorisine ilişkin on beş numaralı katılımcı *‘‘Katıldığım eğitimlerden birinde telefon, televizyon kullanımıyla alışkanlıklarla ilgili bir eğitim almıştık. Biz de uzak kalınmasını, zararlı olduğunu biliyoruz ama bu konuda hangi yöntemleri izlememiz gerektiğini öğrendik.’’* şeklinde ifade etmiştir. Mahremiyet eğitimi konusunda ise on bir numaralı katılımcı *‘Benim için mahremiyet eğitimi önemliydi. Bizim çocuklarımızı öğrencilerimizi nasıl koruyacağımızı, velilerime de çocuklarını nasıl koruyacakları konusunda yardımcı oldu. Bence günümüzün en büyük problemlerinden biri çocukların kendini nasıl koruyacağı, ailelerin kendi çocuklarına bu konuda nasıl yardımcı olacağı.’* şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 33

Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentilerine İlişkin Cevaplar

KATEGORİ	İFADELER
Dil Gelişimi (2, 5, 8, 11, 15, 16, 18)	‘Tek beklentim çocuğumun konuşması ve dil becerisinin gelişmesi’ (5) ‘İletişim becerilerini kazanmış olmasını istiyorum.’ (18) ‘Çocuğum içine kapanıktı okul sayesinde arkadaşlarıyla iletişim kurabiliyor.’ (16)
Paylaşma (1,2, 8, 12, 13,14, 17)	‘Arkadaşlarıyla paylaşmayı öğrensini istiyorum.’ (12) ‘Çocuk okulla tanıştığında paylaşmayı öğreniyor.’ (8)
Sosyalleşme (1, 2, 3, 4, 5, 13, 14, 16)	‘Okula gönderme sebebim arkadaş çevresi olsun, farklı insanlarla tanışsın, okul hayatına adapte olsun istiyorum.’ (3) ‘Sosyalleşmede belirli kalıplar içinde nasıl yaşaması gerektiğini öğrenmesi gerekiyor.’ (4)
İlkokula hazırlık (3, 7, 11, 12, 14, 18)	‘Çocuğumun gelecekte daha iyi olabilmesi için ilkokula başladığı zaman tereddüt yaşamadan hazır olabilmesi için.’ (3) ‘İlkokula hazırlık için faydalı görüyorum.’ (7)
Nitelikli eğitim (4, 6, 9, 13, 15, 18)	‘Aile eğitimlerinde gördük ki okulda öğrenecekleri, bizim evde öğretebileceğimiz şeyler değil. Okuldaki eğitimin yeri farklı’ (6) ‘Eğitici, öğretici yönü yüksek faydalı bir eğitim ortamı olmasını isterim.’ (15)
Özgüven (8,9,10,11, 13, 15)	‘Çocuğumun kendi kendine yetebilmesini, kendi başına bir şeyleri başarabilmesini beklerim.’ (10) ‘Kendi hakkını savunabilecek kendini ifade edebileceği bir ortam olsun isterim.’ (15)
Akademik Beceriler (1, 10)	‘Fark ettim ki ben evde kavram olsun, sayılar rakamlar olsun ben bu tarz şeyleri veremedim. Bunları okulda öğrensini isterim.’ (10)
Kural öğrenme (4, 18)	‘Disiplinli bir şekilde nerde ne yapması gerektiğini bilmesi, farkındalığının olması gerekiyor.’ (4) ‘Kuralları öğrenmiş olmasını istiyorum.’ (18)
Doğal çevre (10)	‘Her zaman doğayı destekliyorum ve çocuğumun doğayla iç içe bir şeyler öğrenmesini istiyorum. Çevreyle iç içe sadece sınıfa bağımlı olmadan bağımsız hareket edebileceği bir ortam içerisinde bir eğitim olmasını çok isterim.’ (10)
Fiziksel gelişim (12)	‘Çocuğumun kas gelişimi ve fiziksel gelişimi yeterli olsun istiyorum.’ (12)
Yetenekleri keşfetme (16)	‘Bilmediğim yönlerini ortaya çıkardı şu an mesela folklor ekibinde oynuyor ve sürekli benden halkoyunları ile ilgili kurslara göndermemi istiyor mesela evde olsa ben bu isteğini bu yeteneğini dışarıya çıkamazdım herhalde.’ (16)

Tablo 33 incelendiğinde 11 kategori olduğu görülmektedir. Bu kategoriler dil gelişimi, paylaşma, sosyalleşme, ilkokula hazırlık, nitelikli eğitim, özgüven, akademik beceriler, kural öğrenme, doğal çevre, fiziksel gelişim, yetenekleri keşfetme olarak belirlenmiştir. Kategoriler incelendiğinde ebeveynler okul öncesi eğitimden çocuklarının dil gelişimini desteklemesini, özgüven kazandırmasını ve ilkokula hazır hale getirmesini beklemektedir. Burada beş numaralı katılımcının *‘Tek beklentim çocuğumun konuşması ve dil becerisinin gelişmesi’* ifadesi, on numaralı katılımcının *‘Çocuğumun kendi kendine yetebilmesini, kendi başına bir şeyleri başarabilmesini beklerim.’* ifadesi ve yedi numaralı katılımcının *‘İlkokula hazırlık için faydalı görüyorum.’* ifadesi dikkat çekmektedir. Ayrıca ebeveynler okul öncesi eğitimden çocuklarına paylaşmayı öğretmesini, akranlarıyla sosyalleşme becerisini kazandırmasını ve fiziksel gelişimlerini desteklemesini beklemektedir. Bu kategorilere ilişkin on iki numaralı katılımcının *‘Arkadaşlarıyla paylaşmayı öğreysin istiyorum’* ve *‘Çocuğumun kas gelişimi ve fiziksel gelişimi yeterli olsun istiyorum.’* ifadeleri ile üç numaralı katılımcının *‘Okula gönderme sebebim arkadaş çevresi olsun, farklı insanlarla tanışsın, okul hayatına adapte olsun istiyorum’* ifadesi özellikle güçlendirmektedir. Ebeveynler çocuklarının yeteneklerinin keşfedildiği, doğal çevreyle iç içe nitelikli bir okul öncesi eğitim istediklerini ifade etmişlerdir. Kategorilere ilişkin ebeveyn görüşleri incelendiğinde on beş numaralı katılımcının *‘Eğitici, öğretici yönü yüksek faydalı bir eğitim ortamı olmasını isterim’*, on numaralı katılımcının *‘Her zaman doğayı destekliyorum ve çocuğumun doğayla iç içe bir şeyler öğrenmesini istiyorum. Çevreyle iç içe sadece sınıfa bağımlı olmadan bağımsız hareket edebileceği bir ortam içerisinde bir eğitim olmasını çok isterim’* ve on altı numaralı katılımcının *‘Bilmediğim yönlerini ortaya çıkardı şu an mesela folklor ekibinde oynuyor ve sürekli benden halkoyunları ile ilgili kurslara göndermemi istiyor mesela evde olsa ben bu isteğini bu yeteneğini dışarıya çıkamazdım herhalde’* şeklindeki ifadeleri dikkat çekmektedir. Okul öncesi eğitimden çocuklarına akademik beceriler kazandırmasını ve disiplinli, kuralları tanıyan çocuklar yetiştirmesini bekleyen ebeveynlerde vardır. Bu kategorilere ilişkin on numaralı katılımcının *‘Fark ettim ki ben evde kavram olsun, sayılar rakamlar olsun ben bu tarz şeyleri veremedim. Bunları okulda öğreysin isterim’* ve on sekiz numaralı katılımcının *‘Kuralları öğrenmiş olmasını istiyorum.’* şeklindeki ifadeleri göze çarpmaktadır.

Tablo 34

Aile Eğitim Çalışmalarından Sonra Ebeveynlerin Düşünceleri ve Beklentilerinin Farklılaşmasına İlişkin Cevaplar

KATEGORİ	İFADELER
Eğitimlerin sıklığı/devamlılığı (2, 3, 7, 8, 9, 11, 17)	‘Daha önce okuldan ya da öğretmenlerden böyle eğitimler beklemezken bu eğitimlere katılıp fayda görünce bu eğitimlerin devam etmesini fazlasıyla isterim. Daha sıklıkla mesela haftada bir kere, iki kere yapılabilmesini isterim.’ (3) ‘Bu eğitimler sürekli olmalı. Dediğiniz gibi çocukları iki yaşından üç yaşından itibaren anne babalar bu eğitimleri görmeli.’ (7) ‘Aile eğitim çalışmalarının devamlı olmasını isterim. Olduğunda da katılırım.’ (11)
Mesleki Gelişim (4, 14)	‘Bir öğretmen bir sene önce yaptığı şeyin aynısını tekrar ediyorsa bu benim için başarı değildir. Okul öncesi öğretmeni hep bir tık daha üzerine koymak zorunda diğer öğretmenler gibi olmamalı. Değişik her sene yeni bir şeyler çıkıyor, çocukların ilgisini çekebilecek şekilde. Bir sayıyı, bir harfi daha eğlenceli nasıl verebilirim diye kendini geliştirmeli. Okul öncesi öğretmeni kendini hep biraz daha renklendirmeli, biraz daha çocuk olmalı... Ama maalesef yıllar geçtikçe öğretmenlerimiz o şevki düşüyor. Ve tekrar tekrar bir monotonluk, durgun deniz hiç heyecan yok.’ (4) ‘Eğitimlerde okul öncesi eğitimde ödevin yeri olmadığını konuşmuştuk. O eğitime öğretmenimizde katılmıştı ve o günden sonra bir daha ödev göndermedi eve. Öncesinde zaten eve gönderilen ödevleri çocuğum yapmak istemiyordu dokunmuyordu bile. Eğitimlerden sonra öğretmenimizde bir daha ödev vermedi. Bu açıdan bir farklılaşma oldu.’ (14)
Okul- Öğretmen İmajı (5, 16, 18)	‘Aile eğitimleri, bu bölgedeki okullar arasında bu okul benim için daha bir güzel ve çocuğum için daha iyi olabileceği gibi bir düşünce oluşturdu. Evet ben tercihim daha önce yapıp bu okula gönderdim, ama tekrar düşün deseler bu eğitimlerden sonra bu okulun bende iki artısı varsa şimdi dört beş artısı oldu.’ (5) ‘Aile eğitimlerini verebilecek performansı, fedakarlığı, öğretmenlerimiz gösterdiği için öğretmenlerimize olan güvenim arttı. Ben bu kadarını yapan, daha da iyisini yapacaktır diye inanıyorum.’ (18)

Tablo 34 incelendiğinde üç kategori olduğu görülmektedir. Bu kategoriler eğitimlerin sıklığı/devamlılığı, mesleki gelişim ve okul-öğretmen imajı olarak belirlenmiştir. Bulgular incelendiğinde ebeveynler aile eğitim çalışmalarından önce aile eğitimleri ile ilgili herhangi bir istekleri yokken eğitim çalışmalarından sonra aile eğitimlerinin sık sık ve devamlı yapılması gerektiğini belirterek beklentilerinin farklılaştığını ifade etmişlerdir. Bu konuda üç numaralı katılımcının ‘*Daha önce*

okuldan ya da öğretmenlerden böyle eğitimler beklemezken bu eğitimlere katılıp fayda görünce bu eğitimlerin devam etmesini fazlasıyla isterim. Daha sıklıkla mesela haftada bir kere, iki kere yapılabilmesini isterim' ifadesi dikkat çekmektedir. Aile eğitim çalışmalarından sonra öğretmenlerin mesleki kapasite gelişimlerinin sürekli ve dinamik bir şekilde artması gerektiğini düşünen ebeveynler olmuştur. Bu konuda dört numaralı katılımcının '*Bir öğretmen bir sene önce yaptığı şeyin aynısını tekrar ediyorsa bu benim için başarı değildir. Okul öncesi öğretmeni hep bir tık daha üzerine koymak zorunda diğer öğretmenler gibi olmamalı. Değişik her sene yeni bir şeyler çıkıyor, çocukların ilgisini çekebilecek şekilde. Bir sayıyı, bir harfi daha eğlenceli nasıl verebilirim diye kendini geliştirmeli. Okul öncesi öğretmeni kendini hep biraz daha renklendirmeli, biraz daha çocuk olmalı... Ama maalesef yıllar geçtikçe öğretmenlerimiz o şevki düşüyor. Ve tekrar tekrar tekrar bir monotonluk, durgun deniz hiç heyecan yok'* ifadesi dikkat çekmektedir. Ayrıca eğitim çalışmalarının okul ve öğretmen imajını olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Bu konuda beş ve on sekiz numaralı katılımcıların görüşleri okul ve öğretmen imajının nasıl değiştiğini göstermektedir. '*Aile eğitimleri, bu bölgedeki okullar arasında bu okul benim için daha bir güzel ve çocuğum için daha iyi olabileceği gibi bir düşünce oluşturdu. Evet ben tercihim daha önce yapıp bu okula gönderdim, ama tekrar düşün deseler bu eğitimlerden sonra bu okulun bende iki artısı varsa şimdi dört beş artısı oldu.'* (5). '*Aile eğitimlerini verebilecek performansı, fedakarlığı, öğretmenlerimiz gösterdiği için öğretmenlerimize olan güvenim arttı. Ben bu kadarını yapan, daha da iyisini yapacaktır diye inanıyorum.'* (18).

Tablo 35

Ebeveynlerin Aile Eğitim Çalışmalarında Edindikleri Bilgi ve Becerileri Günlük Yaşantılarına Nasıl Aktardıklarına İlişkin Verilen Cevaplar

KATEGORİ	İFADELER
İletişim (1,2,7,8,9,12,14)	‘Eğitimlerde söylemişsiniz, çocukların yanında ya da onlarla konuşurken konuşmalarınıza dikkat edin kötü sözler söylemeyin, onlar sizi model alıyor. Evet küfür kötü bir şey bizde biliyoruz ama o an sinirden ağızdan çıkabiliyor. Ama eğitimlerden sonra daha dikkatli davranıyoruz kötü söz kullanmamaya, gayret ediyoruz ne kadar sinirli olsak bile davranışlarımıza konuşmalarımıza çeki düzen verdik, konuşma tarzımız değişti sayılabilir.’ (2) ‘Mesela çocuk bize karşılık verse ona artık ‘Çocuğum davranışından dolayı ben üzülüyorum, bu yaptığın davranış bizi üzüyor diyoruz.’ Eğitimlere geldiğimizde öğrendik böyle söylemeyi.’ (8)
Empati (3,4,9,11,12,18)	‘Artık hayata yetişkinden ziyade çocuk gözüyle bakabilmeye çalışıyorum.’ (4) ‘Bu eğitimlerden önce sabit düşünebiliyorduk. Artık daha geniş bakış açısıyla düşünebiliyoruz. (9) ‘Mesela bir etkinliğe katılmıştık bir çocuk resmi vermişsiniz ve herkes çocuğuna söylediği bir kötü söz için o bebekten bir parça kesmişti. Bu beni gerçekten çok etkilemişti. Aslında benim çocuğuma söylediğim her biri kötü söz, yani o bebek gibi çocuğumdan bir parça götürüyordu. Onu yapıştırmaya çalıştığında aslında bunu bir araya getiremediğimi fark ettim. Eskisi gibi olmayacağını anladım. Gerçekten içim titreyerek söylüyorum, çok üzülüyorum mesela biz ne yapıyormuşuz bazen kendimizi kaybettiğimizde bunu gördüm. Aslında yetişkin olarak biliyoruz kalp kırmamak gerektiğini ama bunun çocukta etkisi çok daha farklı, bu beni çok etkilemişti.’ (18)
Davranış (2,3,4,5,8,9,14,16)	‘Kuralcı olmaktansa çocuğuma daha esnek, daha sabırlı olmayı, ona daha farklı yaklaşabilmeyi öğretti bu eğitimler.’ (4) ‘Siz eğitimin birinde söylemişsiniz, eğer çocuğunuza söz veriyorsanız, daha sonra bunu uygulayın sözünüzü unutmayın demişsiniz. Bu bende etkili oldu ve onu artık daha çok düşünerek yapıyorum.’ (5)
Oyun (3,11,18)	‘Eğitimlerde uygulamalı olarak öğrendiğimiz oyunları evde çocuklarımızda oynadık. Çocuklarımla oynadığım zaman, onlarla çok iyi vakit geçirdiğimi ve onları mutlu ettiğimi fark ettim. Onları mutlu görmek beni de mutlu etti.’ (3) ‘Farklı öğrendiğimiz oyunları evde oğlumla da oynadık.’ (11) ‘Öğrendiğimiz oyun ve materyalleri evde de uygulamaya çalıştım.’ (18)

Tablo 35 incelendiğinde dört kategori olduğu görülmektedir. Bu kategoriler iletişim, empati, davranış ve oyun şeklinde belirlenmiştir. Bulgular incelendiğinde aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveynler günlük yaşantılarında aile eğitimlerinde edindikleri iletişim becerilerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda iki numaralı katılımcının *‘Eğitimlerde söylemiştiniz, çocukların yanında ya da onlarla konuşurken konuşmalarınıza dikkat edin kötü sözler söylemeyin, onlar sizi model alıyor. Ama eğitimlerden sonra daha dikkatli davranıyoruz kötü söz kullanmamaya, gayret ediyoruz ne kadar sinirli olsak bile davranışlarımıza konuşmalarımıza çeki düzen verdik, konuşma tarzımız değişti sayılabilir’* ifadesi dikkat çekmektedir. Ayrıca eğitimlerden sonra ebeveynlerin çocuk gözüyle hayata bakmaya çalıştıkları çocuklarına empati yoluyla yaklaştıkları söylenebilir. Bu konuda dört numaralı katılımcının *‘Artık hayata yetişkinden ziyade çocuk gözüyle bakabilmeye çalışıyorum’* ve on sekiz numaralı katılımcının *‘Eğitimlerin birinde bir çocuk resmi vermiştiniz ve herkes çocuğuna söylediği bir kötü söz için o bebekten bir parça kesmişti. Bu beni gerçekten çok etkilemişti. Aslında benim çocuğuma söylediğim her biri kötü söz, yani o bebek gibi çocuğumdan bir parça götürüyordu. Onu yapıştırmaya çalıştığında aslında bunu bir araya getiremediğimi fark ettim. Eskisi gibi olmayacağını anladım. Gerçekten içim titreyerek söylüyorum, çok üzülüyorum mesela biz ne yapıyormuşuz bazen kendimizi kaybettiğimizde bunu gördüm. Aslında yetişkin olarak biliyoruz kalp kırmamak gerektiğini ama bunun çocukta etkisi çok daha farklı, bu beni çok etkilemişti’* ifadeleri dikkat çekmektedir. Eğitimlerden sonra davranışlarını kontrol eden tutarlı davrandığını belirten ebeveynler olmuştur. Bu konuda dört ve beş numaralı katılımcıların ifadeleri aile eğitimlerinin ebeveynlerin davranışlarında nasıl değişiklikler ortaya çıkardığını göstermektedir. *‘Kuralcı olmaktansa çocuğuma daha esnek, daha sabırlı olmayı, ona daha farklı yaklaşabilmeyi öğretti bu eğitimler.’* (4) *‘Siz eğitimin birinde söylemiştiniz, eğer çocuğunuza söz veriyorsanız, daha sonra bunu uygulayın sözünüzü unutmayın demiştiniz. Bu bende etkili oldu ve onu artık daha çok düşünerek yapıyorum.’* (5) Eğitimlerde uygulamalı olarak öğretilen oyunları evde çocuklarıyla oynadıklarını söyleyen ebeveynlerden üç numaralı katılımcının ifadesi şu şekildedir: *‘Eğitimlerde uygulamalı olarak öğrendiğimiz oyunları evde çocuklarımızda oynadık. Çocuklarımla oynadığım zaman, onlarla çok iyi vakit geçirdiğimi ve onları mutlu ettiğimi fark ettim. Onları mutlu görmek beni de mutlu etti.’*

Tablo 36

Aile Eğitim Çalışmalarında Gereksiz Konu Olup Olmadığına İlişkin Verilen Cevaplar

KATEGORİ	İFADELER
Gereksiz Konu Yok (1,2,3,4,7,8,9,11,12, 13,14,15,16,17,18)	‘Yoktu gereksiz bir konu ama daha da çeşitlendirilebilir. Çünkü çocuklar gibi anne babalarda birbirinden farklı bazı ailelerin bilgi tecrübe anlamında daha bilgili olduğu yerler var bazı ailelerin eksikleri var bunu yaşamadan, paylaşmadan bilemiyorsun. Yani ben nerede yeterliyim, nerede yetersizim buraya gelip eğitimlere katıldığında bunu fark edebiliyorsunuz.’ (4) ‘Bence yoktu hocam, hepsi bilmediğimiz, uygulamadığımız konulardı. Belki daha da bilemediğimiz çok konu var ama gereksiz yoktu.’ (8)
Gereksiz Konu Var (5,10)	‘Gereksiz konu olarak teknoloji bağımlılığını söyleyebilirim. İşin açıkçası hiç kimse teknoloji bağımlılığından, önce anne babalar teknoloji bağımlısı bundan vazgeçmez ki çocuğunu vazgeçirmeye kalksın. Anne baba zaten bunun farkındaysa buna dair bir bağımlılık oluşturmaz.’ (5) ‘Okul öncesi öğretmeni olduğum için benim için bazı konular gereksizdi. Çoğunu derslerimizde gördüğümüz için belki. Diğer veliler için işlenilmesi gereken konulardı.’ (10)

Tablo 36 incelendiğinde iki kategori olduğu görülmektedir. Bu kategoriler gereksiz konu yok ve gereksiz konu var şeklinde belirlenmiştir. Aile eğitim çalışmalarında işlenen konulardan bazılarını gereksiz bulan ebeveynler olduğu gibi gereksiz konu bulunmadığını söyleyen ebeveynlerde olmuştur. Dört numaralı katılımcının ‘*Yoktu gereksiz bir konu ama daha da çeşitlendirilebilir. Çünkü çocuklar gibi anne babalarda birbirinden farklı bazı ailelerin bilgi tecrübe anlamında daha bilgili olduğu yerler var bazı ailelerin eksikleri var bunu yaşamadan, paylaşmadan bilemiyorsun. Yani ben nerede yeterliyim, nerede yetersizim buraya gelip eğitimlere katıldığında bunu fark edebiliyorsunuz*’ ve beş numaralı katılımcının ‘*Gereksiz konu olarak teknoloji bağımlılığını söyleyebilirim. İşin açıkçası hiç kimse teknoloji bağımlılığından, önce anne babalar teknoloji bağımlısı bundan vazgeçmez ki çocuğunu vazgeçirmeye kalksın. Anne baba zaten bunun farkındaysa buna dair bir bağımlılık oluşturmaz*’ şeklindeki ifadeleri dikkat çekmektedir.

Tablo 37

Aile Eğitim Çalışmalarına Katılım Konusunda Ebeveynlerin Karşılaştıkları Zorluklara İlişkin Verilen Cevaplar

KATEGORİ	İFADELER
Zamanlama (4,9,10,11,15,17,18)	‘On iki buçukta olan eğitime katılamazdım. Çünkü ben okuldan bir buçukta çıkıyorum. Bana uyan eğitimlere katıldım ama saati bana uymayanlara katılamadım.’ (11) ‘Katılamadığım eğitimler iş saatine denk geldi.’ (15) ‘Bende çalışan bir anneyim, saatleri uymadığı için zorluk çektim, her defasında, hepsine katılmayı istediğim çocuğumla ilgili her şeyin içinde olmak istiyorum ben anne olarak bu yüzden bu saat konusunda biraz zorlandım.’ (18)
Özel iş (1,2,5,9,16)	‘Bir eğitime geç katıldım, o gün işim vardı o yüzden.’ (1) ‘Hepsine gelmeye çalıştım ama gelemediysem önemli bir işim vardıysa o yüzden gelmemişimdir.’ (2) ‘Sadece bir eğitime gelemedim o günde önemli bir işim vardı o yüzden.’ (5)
Küçük Çocuk (3,4,10,14)	‘Çocuk açısından zorlandım bırakacak yerim olmadı, çocuğu akrabalara bıraktığım zamanlar oldu o zamanlar katılabildim. Ama çocuğumu bırakacak bir yer bulamadığımda eğitimlere katılamadım.’ (14) ‘Ben burada yalnızım hiç kimsem yok. Sadece çocuğumu bırakabileceğim bir yer olmuyordu. Evet çoğu eğitime çocuklarımızla birlikte gelebildik, böyle bir kolaylık yaptınız, onlarla da öğretmenlerimiz ilgilendiler. Ama çocukların getirilmediği eğitimlerde çok zorlandım ve katılamadığım için çok üzüldüm.’ (3) ‘Çocuklar konusunda sıkıntı oluyor. Bazı eğitimlere çocuklarımıza birlikte geldik. Ama bu sefer eğitimlerde anlatılanları anlamıyoruz, o çok büyük bir sıkıntıydı. Soracağını soramıyorsun, çocuk sesinden anlaşılmıyor, anlatamıyoruz kendimizi. Çocuğu eve bırakıp gelelim desek her velinin de böyle bir imkânı yok sıkıntı böyle yani.’ (4)
Duyuru (12,13)	‘İlk eğitimlere katılamadık. İlk dönem öğretmenimiz farklıydı, eğitimleri bize çok fazla haber vermedi ama ikinci öğretmenimiz daha duyarlıydı eğitimlerden bizleri haberdar etti, eğitimlere ondan sonra katılabildik. İkinci öğretmenimiz, velilere, hadi toplanın eğitime gidiyoruz deyip, bizleri eğitime götürdü kendisi de katıldı. İlk öğretmenle iletişimizde sıkıntılar olduğu için katılamadık.’ (12) ‘İlk, eğitime katılamadık. Öğretmenimiz son anda söylediği için plansız oldu, organize olamadık, hazırlık yapamadık o yüzden gelemedik. Diğer eğitimlere eksiksiz katıldık.’ (13)

Tablo 37 incelendiğinde dört kategori olduğu görülmektedir. Bu kategoriler zamanlama, özel iş, küçük çocuk ve duyuru olarak belirlenmiştir. Ebeveynler düzenlenen aile eğitim çalışmalarına katılım konusunda aile eğitim çalışmalarından bazılarının zamanlamasının uygun olmadığını, katılım konusunda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda on sekiz numaralı katılımcının ifadesi *‘Ben de çalışan bir anneyim, saatleri uymadığı için zorluk çektim, her defasında, hepsine katılmayı istediğim çocuğumla ilgili her şeyin içinde olmak istiyorum ben anne olarak bu yüzden bu saat konusunda biraz zorlandım’* dikkat çekmektedir. Ayrıca düzenlenen aile eğitimlerin bazılarında özel işlerinden dolayı katılamadıklarını belirtenler olmuştur. Beş numaralı katılımcının ifadesi şu şekildedir: *‘Sadece bir eğitime gelemedim o günde önemli bir işim vardı o yüzden.’* Ebeveynlerin bir bölümü eğitimleri katılım konusunda zorlanma sebepleri arsasında küçük çocuklarını bırakacak yer bulamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda üç ve on dört numaralı katılımcıların *‘Çocuk açısından zorlandım bırakacak yerim olmadı, çocuğu akrabalara bıraktığım zamanlar oldu o zamanlar katılabildim. Ama çocuğumu bırakacak bir yer bulamadığımda eğitimlere katılamadım.’* (14) *‘Ben burada yalnızım hiç kimsem yok. Sadece çocuğumu bırakabileceğim bir yer olmuyordu. Evet çoğu eğitime çocuklarımızla birlikte gelebildik, böyle bir kolaylık yaptınız, onlarla da öğretmenlerimiz ilgilendiler. Ama çocukların getirilmediği eğitimlerde çok zorlandım ve katılamadığım için çok üzüldüm.’* (3) şeklindeki ifadeleri dikkat çekmektedir. Eğitim duyurularının kendilerine ulaşmasında problem yaşadığını belirten ebeveynlerden on iki numaralı katılımcı düşüncelerini *‘İlk eğitimlere katılamadık. İlk dönem öğretmenimiz farklıydı, eğitimleri bize çok fazla haber vermedi ama ikinci öğretmenimiz daha duyarlıydı eğitimlerden bizleri haberdar etti, eğitimlere ondan sonra katılabildik. İkinci öğretmenimiz, velilere, hadi toplanın eğitime gidiyoruz deyip, bizleri eğitime götürdü kendisi de katıldı. İlk öğretmenle iletişimimizde sıkıntılar olduğu için katılamadık’* şeklinde belirtmiştir. Ayrıca 13 numaralı katılımcı eğitimden son anda haberdar olduğunu ve hazırlıksız yakalandığını ifade etmiştir. 13 numaralı katılımcının ifadesi şu şekildedir: *‘İlk, eğitime katılamadık. Öğretmenimiz son anda söylediği için plansız oldu, organize olamadık, hazırlık yapamadık o yüzden gelemedik. Diğer eğitimlere eksiksiz katıldık.’*

Tablo 38

Aile Eğitim Çalışmalarında İşlenen Konuların Dışında Eğitim Talep Edilen Konulara İlişkin Cevaplar

KATEGORİ	İFADELER
Davranış Problemleri (2,7,11, 12, 15)	‘Çocuğum okuldan eve gelirken etraftakilere dil çıkartıyormuş. Bu tür davranış problemleriyle ilgili eğitim olabilir.’ (2) ‘Hiperaktivite ve dikkat eksikliği konusunda bir eğitim olabilir.’ (11)
Özgüven (9,13)	‘Özgüven kazanma eğitimi olabilir.’ (9) ‘Çocuğumun çekingenliğiyle ilgili bir eğitim olabilir.’ (13)
Olumlu Disiplin (3)	‘Benim çocuklarımla en büyük sıkıntım söz geçirememek, kurallarla ilgili bir eğitim olabilir.’ (3)
Manevi Eğitim (4)	‘Manevi eğitim, ben ölümü kızıma anlatmaya çalışıyorum ama kızım biraz çekiniyor galiba ben mi anlatamıyorum korkuyor çocuk mezardan, saladan, cenazeden, hastadan... Hastaneye gitti öldü, her hastaneye giden ölür mü? Korkusunu yaşıyor. Bu konuda hocalarımızdan bir destek alabilirdim. Belki ben yanlış anlatıyorumdur çocuğuma.’ (4)
Erken Çocukluk Eğitimi (17)	‘En başından çocuklar doğduğu andan itibaren onlara nasıl davranmamız gerektiğini ele alan bir eğitim olmalı.’ (17)
Dil Gelişimi (5)	‘Dil becerilerini geliştirmeye dair bir eğitim istiyorum.’ (5)
Etkinlik/Materyal (10)	‘Mesela şu eklenebilirdi eğitimlere çocuklarla evde yapılabilecek faaliyetler. Çoğu aile evde çocuğuyla ne üreteceğini, nasıl bir çalışma yapacağını bulamıyor. Ya da zamanı nasıl geçireceğini üretemiyor çocuğuyla, böyle bir eğitim eklenebilirdi. Çocuğumuza nasıl bir eğitim verebiliriz, neler yapabiliriz, ne tür etkinlikler çalışılabilir. Bu konuda eksik kalıyoruz anne, babalar olarak. Geçekten anne olarak en büyük sorunumuz bu evde bir günümüzü çocuğumuzla birlikte etkili geçiremiyoruz. Ben bir okul öncesi öğretmeni olarak geçiremediğimi düşünüyorsam diğer veliler ne yapıyor düşünemiyorum. Ben bir günümü geçiremiyorum mesela çocuğumla, çocuğum devamlı oyun istiyor. Hep bir şeyler üretmem gerekiyor ama ev işleriyle ikisi bir arada gitmiyor.’ (10)
Kardeş Kıskançlığı (14)	‘Kardeş kıskançlığı ile ilgili bir eğitim olabilir.’ (14)
Tek Ebeveynlik (16)	‘Parçalanmış ailelerle ilgili bir eğitim alabilirim.’ (16)
Mahremiyet Eğitimi (18)	‘Mahremiyet eğitimi konusuna tekrar işlenebilir. Bu eğitim verildi bize faydasını gördük ama daha ayrıntılı şekilde verilebilir.’ (18)
İlkokula Hazırlık (4)	‘Bu konuda bize biraz daha ilkokula hazırlayacak bir eğitim olabilirdi, yapıldı ama birkaç seans daha olabilirdi bu konuda.’ (4)

Tablo 38 incelendiğinde on bir kategori olduğu görülmektedir. Bu kategoriler davranış problemleri, özgüven, olumlu disiplin, manevi eğitim, erken çocukluk eğitimi, dil gelişimi, etkinlik/materyal, kardeş kıskançlığı, tek ebeveynlik, mahremiyet eğitimi ve ilkokula hazırlık olarak belirlenmiştir. Ebeveynlerin düzenlenen aile eğitimlerinin dışında başka konularda eğitim taleplerini ifade etmişlerdir. Bazı ebeveynler çocuklarında gözlemledikleri davranış problemleriyle ilgili eğitim talebinde bulunmuşlardır. İki ve 11 numaralı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir: *‘Çocuğum okuldan eve gelirken etraftakilere dil çıkartıyormuş. Bu tür davranış problemleriyle ilgili eğitim olabilir.’* (2) *‘Hiperaktivite ve dikkat eksikliği konusunda bir eğitim olabilir.’* (11) Çocuklarının özgüven kazanmasını isteyen ebeveynler bu konuda eğitim verilmesini istemişlerdir. Dokuz ve 13 numaralı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir: *‘Özgüven kazanma eğitimi olabilir.’* (9) *‘Çocuğumun çekingenliğiyle ilgili bir eğitim olabilir.’* (13) Olumlu disiplin konusunda eğitim isteyen üç numaralı katılımcı *‘Benim çocuklarımla en büyük sıkıntım söz geçirememek, kurallarla ilgili bir eğitim olabilir.’* şeklinde ifade etmiştir. Manevi eğitim konusunda karşılaştığı zorluğa dikkat çekerek bu konuda eğitim talebinde bulunan dört numaralı katılımcının *‘Manevi eğitim, ben ölümü kızıma anlatmaya çalışıyorum ama kızım biraz çekiniyor galiba ben mi anlatamıyorum korkuyor çocuk mezardan, saladan, cenazeden, hastadan... Hastaneye gitti öldü, her hastaneye giden ölür mü? Korkusunu yaşıyor. Bu konuda hocalarımızdan bir destek alabilirdim. Belki ben yanlış anlatıyorumdur çocuğuma’* şeklindeki ifadesi dikkat çekmektedir. Çocuklar doğduğu andan itibaren, gelişimi boyunca ebeveynlerin neler yapması, çocuğa nasıl yaklaşması konusuyla ilgili erken çocukluk eğitimini konu alan bir eğitim talep eden 17 numaralı katılımcının ifadesi şu şekildedir: *‘En başından çocuklar doğduğu andan itibaren onlara nasıl davranmamız gerektiğini ele alan bir eğitim olmalı.’* Dil gelişimi ile ilgili eğitim isteği olan beş numaralı katılımcının ifadesi *‘Dil becerilerini geliştirmeye dair bir eğitim istiyorum’* şeklindedir. Evde ebeveynlerin çocuklara yetişemediklerini bu konuda çocuğun evdeki boş zamanlarını çeşitli etkinlik ve materyallerde daha nitelikli hala getirebilmek adına bu konuda bir eğitim talebinde bulunan on numaralı katılımcının ifadesi *‘Mesela şu eklenebilirdi eğitimlere çocuklarla evde yapılabilecek faaliyetler. Çoğu aile evde çocuğuyla ne üreteceğini, nasıl bir çalışma yapacağını bulamıyor. Ya da zamanı nasıl geçireceğini üretemiyor çocuğuyla, böyle bir eğitim eklenebilirdi. Çocuğumuza nasıl bir eğitim verebiliriz,*

neler yapabiliriz, ne tür etkinlikler çalışılabilir. Bu konuda eksik kalıyoruz anne, babalar olarak. Geçekten anne olarak en büyük sorunumuz bu evde bir günümüzü çocuğumuzla birlikte etkili geçiremiyoruz. Ben bir okul öncesi öğretmeni olarak geçiremediğimi düşünüyorsam diğer veliler ne yapıyor düşünemiyorum. Ben bir günümü geçiremiyorum mesela çocuğumla, çocuğum devamlı oyun istiyor. Hep bir şeyler üretmem gerekiyor ama ev işleriyle ikisi bir arada gitmiyor' dikkat çekmektedir. Kardeş kıskançlığı ve tek ebeveynlik konularında da eğitim talep eden ebeveynler olmuştur. On dört ve on altı numaralı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir: 'Kardeş kıskançlığı ile ilgili bir eğitim olabilir.' (14) 'Parçalanmış ailelerle ilgili bir eğitim alabilirim.' (16) Ayrıca aile eğitim çalışmalarında işlenen konuları yeterli bulmayan bu konularda tekrar eğitimler düzenlenmesini isteyen on sekiz ve dört numaralı katılımcı mahremiyet eğitimi ve ilkokula hazırlık konusunda tekrar eğitim talebinde bulunmuşlardır. Bu konudaki ifadeleri şu şekildedir: 'Mahremiyet eğitimi konusuna tekrar işlenebilir. Bu eğitim verildi bize faydasını gördük ama daha ayrıntılı şekilde verilebilir.' (18) 'Bu konuda bize biraz daha ilkokula hazırlayacak bir eğitim olabilirdi, yapıldı ama birkaç seans daha olabilirdi bu konuda.' (4)

Tablo 39

Aile Eğitim Çalışmalarından Sonra Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitimi Neden Tercih Etmeleri Gerektiğine İlişkin Verdikleri Cevaplar

KATEGORİ	İFADELER
Yetersizlik duygusu (3, 8, 9, 12, 13, 14,17,18)	‘Biz aile olarak her şey yapamıyoruz, çocuk yazmak istiyor, çizmek istiyor, bir şeyler yapmak istiyor, anne babalar olarak biz ona yetemiyoruz.’ (17) ‘Bir okul öncesi eğitime gitmesi gerekir kesinlikle çünkü anne babayla dünyası sınırlı kalıyor çocuğun...Anne baba zaten kendi dünyalarında çok fazla yoğunlar çocuğa yetemiyorlar ve çocuk belli bir yaştan sonra arkadaş istiyor, akran istiyor.’ (18) ‘Okul öncesi eğitim öğretmeninin verdiği eğitimle bizim evde verdiğimiz aynı değil.’ (12)
Sosyalleşme (3,5,13,16,17,18)	‘Okul öncesi eğitim kesinlikle gerekli, çocuk bu yolla sosyalleşir.’ (5) ‘En önemlisi arkadaşlarıyla okulda birlikte vakit geçirmesi.’ (17) ‘Okulda bir arkadaş çevresi oluyor. Onlarla iletişim ve sevgiyi saygıyı öğreniyor.’ (16)
Ebeveyn-Öğretmen İş birliği (3,7,17)	‘Mesela kızıma evde söz geçiremediğim zamanlarda gelip öğretmenimizle paylaştığımda öğretmenin kızımı olumlu yönde etkilediğini gördüm.’ (3) ‘İkisi bir arada olmalı öğretmen ve aile bağlantılı bir şekilde olmalı. Ben çocuğun hem anne -babaya hem de okula ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.’ (7)
İlkokula hazırlık (4, 5, 8)	‘Okul öncesi eğitimle öğrendiklerinin 1.Sınıfı, 2.sınıfı geçtiğinde faydası olacak.’ (8)
Erken eğitim (3, 5, 7)	‘Okul öncesi eğitim ne kadar erken başlarsa bana göre o kadar iyi. Atalarımızın bir sözüm var ağaç yaşken eğilir. Ne kadar küçük yaşlarda bu eğitime başlarsa o kadar iyi.’ (3)
Çalışan anne baba (15, 18)	‘Eğitim için illaki gerekli ama bir de ben çalışan anneyim, okul öncesi eğitim o yüzden gerekli.’ (15)
El becerisi (13, 16)	‘El becerisi gelişiyor.’ (13) ‘Okulda el işi yapabiliyor. Makas tutabiliyor.’ (16)
Yaşayarak öğrenme (3)	‘Burada okulda her şeyi yaşıyorlar. Karakolu geziyorlar, postaneyi geziyorlar, itfaiyeyi geziyorlar, bunların hiçbirini ben sağlayamam. Hayatın içindeler burada, hayatı birebir yaşantıyla öğreniyorlar.’ (3)
Sorumluluk (5)	‘Okul öncesi eğitim sayesinde sorumluluk kazanır.’ (5)

Tablo 39 incelendiğinde dokuz kategori olduğu görülmektedir. Bu kategoriler yetersizlik duygusu, sosyalleşme, ebeveyn-öğretmen iş birliği, ilkokula hazırlık,

erken eğitim, çalışan anne-baba, el becerisi, yaşayarak öğrenme, sorumluluk olarak belirlenmiştir. Ebeveynler evde çocuklarına yetemediklerini bu yüzden okul öncesi eğitimi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Burada 17 numaralı katılımcının ifadesi *‘Biz aile olarak her şey yapamıyoruz, çocuk yazmak istiyor, çizmek istiyor, bir şeyler yapmak istiyor, anne babalar olarak biz ona yetemiyoruz’* dikkat çekmektedir. Okul öncesi eğitim sayesinde çocuklarının kendi akranlarıyla iletişim kurarak sosyalleşeceğini düşünen ebeveynler olmuştur. Bu konuda beş ve 16 numaralı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir: *‘Okul öncesi eğitim kesinlikle gerekli, çocuk bu yolla sosyalleşir.’* (5) *‘Okulda bir arkadaş çevresi oluyor. Onlarla iletişim ve sevgiyi saygıyı öğreniyor.’* (16). Ebeveynlerden bazıları okul öncesi eğitim ile ilgili düşüncelerini ifade ederken okul-öğretmen iş birliğine vurgu yapmışlardır. Üç ve yedi numaralı katılımcılar bu konudaki görüşlerini *‘Mesela kızıma evde söz geçiremediğim zamanlarda gelip öğretmenimizle paylaştığımda öğretmenin kızımı olumlu yönde etkilediğini gördüm.’* (3) *‘İkisi bir arada olmalı öğretmen ve aile bağlantılı bir şekilde olmalı. Ben çocuğun hem anne -babaya hem de okula ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.’* (7) şeklinde ifade etmişlerdir. Okul öncesi eğitimi ilkokula hazırlık anlamında önemli bulan ebeveynlerde olmuştur. Sekiz numaralı katılımcının ifadesi *‘Okul öncesi eğitimle öğrendiklerinin 1.Sınıfa, 2.sınıfa geçtiğinde faydası olacak.’* (8) dikkat çekmektedir. Ayrıca ebeveynlerden bazıları çocukların erken yaşlardan itibaren okul öncesi eğitim alması gerektiğini savunmuştur. Üç numaralı katılımcının bu konudaki ifadesi şu şekildedir: *‘Okul öncesi eğitim ne kadar erken başlarsa bana göre o kadar iyi. Atalarımızın bir sözü var ağaç yaşken eğilir. Ne kadar küçük yaşlarda bu eğitime başlarsa o kadar iyi.’* Ebeveynlerin çalışıyor olması çocuklarını okul öncesi eğitim kurumuna göndermeleri için bir sebep görülmektedir. 15 numaralı katılımcı bu konuda *‘Eğitim için illaki gerekli ama bir de ben çalışan anneyim, okul öncesi eğitim o yüzden gerekli’* şeklinde ifade etmiştir. Ebeveynler okul öncesi eğitim için çocuklarının el becerisini geliştirdiğini düşünmektedir. 13 ve 16 numaralı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir: *‘El becerisi gelişiyor.’* (13) *‘Okulda el işi yapabiliyor. Makas tutabiliyor.’* (16). Okul öncesi eğitimin yaşayarak öğrenmeyi desteklediğini ve çocuklara sorumluluk kazandırdığını ifaden eden ebeveynlerde olmuştur. Bu konuda üç ve beş numaralı katılımcıların ifadeleri *‘Hayatın içindeler burada, hayatı birebir yaşantıyla öğreniyorlar.’* (3) *Okul öncesi eğitim sayesinde sorumluluk kazanır.’* (5) dikkat çekmektedir.

Dördüncü Bölüm

Tartışma Sonuç ve Öneriler

Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşünceleri üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmanın bu bölümünde anket formundan elde edilen nicel bulgular ile aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveynlerle yapılan görüşmelerden elde edilen nitel bulgular literatürdeki bulgularla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Nicel bulgulara ilişkin sonuç ve tartışma

Aile eğitim çalışmalarından önce ve sonra yapılan uygulamalarda ebeveyn görüşlerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analizlerde ebeveynlerin aile eğitim çalışmalarından önceki ve sonraki uygulamalarda anket maddelerine katılma durumları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bağlamda aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerini farklılaştırdığı söylenebilir. Arabacı ve Aksoy (2005) annelere uygulanan programının ardından son test bulgularına göre deney grubunun okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Durualp ve diğerleri (2016) yaptıkları araştırmada aile eğitimi alan annelerin çocuk gelişimi ve eğitimine ait bilgilerinin arttığı sonucuna ulaşmıştır. Yıldırım (2012) çalışmasında düzenlenen aile eğitimlerinin ailelere olumlu katkılar sağlama konusunda etkili olduğunu belirtmiştir. Literatürde aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveynlerin düşüncelerinin, tutum ve becerilerinin değiştiğini bildiren başka çalışmalarda yer almaktadır (Aksoy, 2002; Arabacı ve Aksoy, 2005; Biber ve Ural, 2016; Demircioğlu, 2012; Dixon ve diğ., 2001; Ersan, 2013; Ersoy ve diğ., 2014; Gürşimşek ve diğ., 2006; Kartal, 2007; Koçak, 2011; Özel ve Zelyurt, 2016; Pirpir, 2011; Sayılır ve Kaya, 2015).

Aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveynlerin anket maddelerine katılım durumlarının çocuklarını okul öncesi eğitime gönderen ailelerde arttığı, göndermeyen ailelerde ise düştüğü görülmüştür. Gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Literatürde bu bulguyu destekleyen araştırmalar mevcuttur.

Vural ve Kocabaş (2016) araştırmasında okul öncesi eğitim alan çocukların ebeveynlerinin aile katılım puanlarının, okul öncesi eğitim almayan çocukların ebeveynlerine göre anlamlı olarak yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca Bayrak ve Köksal (2017) çalışmalarında diğer çocukları okul öncesi eğitim almış ebeveynlerin okul öncesi kurumdan beklentilerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Aile eğitim çalışmalarına katılan ebeveynlerin mesleki durumlarına göre eğitim çalışmalarından önceki ve sonraki uygulamalarda belirttikleri görüşlerine ilişkin yapılan analiz sonucunda ebeveyn görüşlerinde bazı değişikliklerin olduğu görülmüştür. Ancak bu değişim istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır. Dolayısıyla herhangi bir mesleğe sahip olmanın okul öncesi eğitime ilişkin ebeveyn görüşlerinde etkisinin olmadığı söylenebilir. Özbey ve Alisinanoğlu (2009) araştırmaya aldıkları anne babaların mesleklerine göre problem davranış ölçeğine verdikleri puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulamamıştır. Dolayısıyla ebeveynlerin farklı meslek gruplarında olması çocuğuyla ilgilenmesi ve nitelikli zaman geçirmesi önünde bir engel oluşturmamaktadır. Okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerde de mesleklerin bir farklılık oluşturmaması ebeveynlerin sorumlulukların farkında olduğunun bir göstergesi kabul edilebilir. Meslek değişkenini ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeyleriyle ilişkili bulan çalışmalarda mevcuttur (Konokman ve Yokuş, 2016). Özcan ve Aydoğan (2014) aile katılım ölçeğine annelerin ve babaların mesleklerine göre verdikleri cevapların farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiş annelerin mesleki durumlarına göre istatistiki bir fark bulunsa da babaların mesleklerine göre gruplar arasında istatistiki olarak bir fark bulunmamıştır.

Ebeveyn görüşlerinin sahip olunan çocuk sayısı değişkenine göre değişip değişmediğini yoklamak için yapılan analizlerde çocuk sayısı arttıkça okul öncesi eğitime ilişkin anket maddelerine katılma oranlarının arttığı görülmüştür. Ancak gözlenen bu fark istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır.

Ebeveyn görüşlerinin yaş değişkenine göre değişip değişmediğini yoklamak için yapılan analizlerde son uygulama bulgularına göre ebeveynlerin yaşları arttıkça okul öncesi eğitime ilişkin görüşlere katılma durumlarının arttığı görülmüştür. Gözlenen bu değişim istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Buna göre ebeveynlerin yaşları arttıkça okul öncesi eğitimin önemine daha çok inandıkları yorumu yapılabilir. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar mevcuttur.

Bayrak ve Köksal (2017) yaptıkları araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerini yaş değişkenine göre incelemiştir. 36-40 yaş arasındaki ebeveynlerin diğer yaş gruplarındaki anne babalara göre daha çok beklentiye sahip olduklarını belirtmiştir. Alan yazın incelendiğinde yaş değişkeniyle okul öncesi eğitime ilişkin ebeveyn beklentileri arasında istatistiki olarak anlamlı fark bulunmayan çalışmalarda mevcuttur (Yeşilyurt, 2011).

Ebeveyn görüşlerinin eğitim durumuna göre değişip değişmediğini yoklamak için yapılan analizlerdeki son uygulama bulgularında eğitim durumu değişkenine göre sıra ortalamalarındaki değişim istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. İlkokul mezunu ebeveynlerin ortaokul, lise ve önlisans mezunu ebeveynlere göre sıra ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Lise mezunu olanların ise ortaokul ve önlisans mezunlarına göre sıra ortalamasının yüksek olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin araştırıldığı çalışmalarda ilkokul mezunu ebeveynlerin lise, lisans ve lisansüstü mezunu olanlara göre okul öncesi eğitimden beklentilerinin daha yüksek olduğunu ortaya koyulmuştur (Şimşek ve İvrendi, 2014; Yeşilyurt, 2011). Her iki araştırmadaki bulgular bu çalışmadaki bulgularla paralellik göstermektedir. Dolayısıyla ilkokul mezunu ebeveynlerin aile eğitim çalışmalarına daha çok ihtiyaç duydukları yorumu yapılabilir. Literatürde lisansüstü eğitim almış ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin diğer eğitim kademelerine göre daha yüksek olduğunu ifade eden çalışmalarda mevcuttur (Avcu, 2016; Bayrak ve Köksal, 2017; Fantuzzo ve diğ., 2000; Waanders, Mendez ve Downer, 2007).

Ön test ve son test bulguları karşılaştırıldığında aile eğitim çalışmalarının aileler arasındaki iletişimi artırdığı görülmektedir. Bekman ve Koçak (2011) yaptıkları araştırmada annelerin aile eğitimlerine katılarak kendi çocuk yetiştirme tutumlarının programa katılan diğer ailelerle karşılaştırma fırsatı buldukları, diğer ailelerden gelen geri bildirim ve desteğin oldukça önemli olduğu ortaya koymuştur. Dolayısıyla her iki araştırmadaki bulgular birbiriyle örtüşmekte ve aile eğitim çalışmalarının ebeveynler arasındaki iletişimi desteklediğini ifade etmektedir.

Ön test ve son test bulgularına göre ebeveynler her iki uygulamada da %95,2 oranında sosyalleşme becerisinin okul öncesi eğitimle sağlanabileceği fikrine katıldıkları ifade etmişlerdir. Yurtseven ve Kurt (2013) okul öncesi eğitimin ve annelerin çocuklarına hikâye kitabı okuma sıklığının sosyal beceri gelişimleri ile

ilişkinin inceledikleri araştırmalarında çocukların önceden aldıkları okul öncesi eğitimi ile çocukların sosyal becerileri arasında olumlu bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca Vaizoğlu (2008) yaptığı çalışmada araştırmaya alınan çocukların okul öncesi eğitime devam sürelerine göre sosyal davranış puanları incelenmiştir. Çocuğun akranlarıyla iş-birliği davranışı okul öncesi kurumuna devam süresiyle anlamlı bir şekilde değişmiştir. Literatürdeki bu bulgular araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

Ön test ve son test bulgularına göre ebeveynlerden bazıları aile eğitim çalışmalarından önce okul öncesi eğitim kurumlarının çocukları doğal ortamdaki uzaklaştırdığını düşünmezken eğitim çalışmaları için okul öncesi kurumlarına gelip eğitim ortamlarını gören ebeveynlerin bu kurumların çocukları doğal ortamdaki uzaklaştırdığı düşüncesini edindikleri görülmüştür. Ayrıca aile eğitim çalışmalarının gerçekleştiği eğitim bölgesi tarımın yaygın olarak yapıldığı kırsal bir bölge olduğu için çocuklar boş vakitlerinde bahçelere gidip anne babalarına yardımcı olmaktadır. Bu sebeple ebeveynlerden bazıları zaten doğal çevre içerisinde yetişen çocuklarının okul öncesi eğitim kurumlarıyla bu ortamdaki uzaklaştıklarını düşünmüş olabilirler. Kesicioğlu ve Alisinanoğlu (2009) yaptıkları araştırmada ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarına yaşattıkları doğal çevre deneyimlerini incelemiştir. Kent merkezlerindeki ebeveynlerin çocuklarına doğal çevre deneyimleri yaşatmak için daha fazla çaba gösterdiklerini ortaya koymuştur. Kırsal bölgelerde yaşayan ebeveynlerin çocuklarına çok az doğal çevre deneyimi yaşatmalarına rağmen, çocukların doğal çevre deneyimlerini kendi yaşantıları yoluyla edindiklerini belirlemişlerdir. Köy ve çiftlikte yaşayan çocukların zaten doğayla iç içe olmasını ve deneyimlerini doğal yollardan edinmelerini bu durumun bir sebebi olarak göstermişlerdir. Ayrıca Koçyiğit (2014) bu araştırmayla aynı bölgede 45 okul öncesi eğitim alan çocuk üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında çocukların okul öncesi eğitim etkinliklerine ilişkin düşüncelerini incelediğinde okulda daha çok oyun/oyuncak oynandığını ortaya çıkarmıştır. Fakat çocukların bahsettiği oyunların hiç birisi açık havada oynanan bahçe oyunları olmamıştır. Açık hava etkinliklerinin çocuklar tarafından dillendirilmemesi çocukların bu imkândan çoğu kez mahrum edildiklerini akla getirmektedir. Dolayısıyla çocukların doğal ortamdaki uzak daha çok rutin çalışmalar yaptıkları ve bu rutinlerin çoğunluğunu da masa başında yapılan sanat

alışmalarının oluşturduğunu belirtmiştir. Literatürdeki bu bulguların araştırma bulgularıyla örtüştüğü görölmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ebeveynlerden bazıları öğretmenleri mesleki anlamda yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir Kılınç, Bulut ve Yenen (2016) yaptıkları araştırmada ebeveynler okul öncesi öğretmenleri için çocukların psikolojik ve fiziki gelişim aşamalarıyla ilgilenmediklerini, daha çok sonuç odaklı çalışmalar yaptırdıklarını ifade etmişlerdir. Literatürdeki bu bulgu araştırmadaki bulgularla örtüşmekte bazı ebeveynlerin öğretmenleri yeterli görmedikleri anlaşılmaktadır. Ancak bu araştırmada gerçekleştirilen aile eğitimlerinin ardından öğretmenleri yetersiz gören ebeveyn sayısında azalma gözlenmiştir.

Ön test ve son test bulgularına göre ebeveynlerin tamamına yakını her iki uygulamada da okul öncesi eğitim alan çocukların okul öncesi eğitim almayan evdeki çocuklardan daha çok şey öğrenecekleri düşünceğine katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu maddeye ilişkin katılma oranlarının oldukça yüksek olduğu ve aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin bu düşünceğini desteklediği yorumu yapılabilir. Aile eğitim çalışmalarında okul öncesi eğitimde çocuğun bir günü nasıl geçiyor anlatılmıştır. Ev ortamıyla okul ortamını kıyaslama fırsatı bulan ebeveynler okuldaki bir çocuğun daha çok şey öğrenebileceğini düşünmüş olabilirler. Bu durum iki uygulama arasındaki farkın bir sebebi olarak gösterilebilir. Köksal Eğmez (2008) ebeveynlerle yaptığı görüşmede ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumuyla evde verilen eğitimi kıyaslamalarını istemiş, ebeveynlerin %82,8'i okulda verilen eğitimi daha sistemli ve disiplinli olarak tanımlamıştır. Literatürdeki bu bulgu araştırmadaki bulguyla örtüşmektedir.

Aile eğitim çalışmalarının gerçekleştirildiği okullardaki okul öncesi eğitime kayıt ve okula devam oranlarının aile eğitimlerinden önceki ve sonraki durumları belirlenerek karşılaştırılmıştır. Aile eğitim çalışmalarının gerçekleştirildiği okullarda eğitimlerden sonra okul öncesi eğitime devam eden öğrenci sayısı toplamda %44,3 artmıştır. Aile eğitimlerinden sonra okul öncesi eğitime kayıt oranları ise toplamda %35,2 artış göstermiştir. Dolayısıyla düzenlenen aile eğitim çalışmalarının okul öncesi eğitime devam eden ve kayıtlı öğrenci sayılarında artış sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Nitel bulgulara ilişkin sonuç ve tartışma

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ilk olarak aile eğitimlerinin önemli ve gerekli görüp görmedikleri sorulmuştur. Ebeveynlerin tamamı aile eğitim çalışmaları önemli ve gerekli gördüklerini ifade etmiştir. Ayrıca aile eğitimlerinin ebeveynlik becerilerinin gelişimini desteklediğini, eğitime katılan diğer ailelerle etkileşim kurulmasına olanak tanıdığını ve çağın gereklerine uygun çocuk yetiştirme metodlarını ebeveynlerin öğrenmesini sağlayarak ebeveynlerde yenileşimi desteklediğini ifade etmişlerdir. Çakıroğlu (2013) çalışmasında ebeveynlerin %98,6'sı okul öncesi eğitimin gerekli olduğunu belirtmiştir. Neden gerekli gördükleri sorusuna ise, aile eğitim çalışmalarını yeni bilgiler öğrenme ve gerek kendileri gerekse çocukları için faydalı olması açısından önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Ay (2015) çalışmasında aile eğitimlerine katılan ebeveynler aile eğitimlerini çocuklarıyla etkili iletişim kurabilmek için, çocuklarına daha nitelikli bir eğitim sunabilmek için davranışlarında değişiklikler olmasını istedikleri için gerekli görmüşlerdir. Parlayıcı (2010) çalışmasında ebeveynler, eski aile yapısının günümüzde bozulmuş olması sebebiyle çağın koşullarına uygun çocuk yetiştirme yöntemlerinin öğrenilmesi için aile eğitim çalışmalarını gerekli görmüşlerdir. Literatürdeki bu bulgular araştırmadaki bulgularla örtüşmektedir.

Ebeveynlere aile eğitim çalışmalarının okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerini nasıl etkilediği sorulmuştur. Ebeveynler aile eğitimlerinin okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerini farklılaştırdığını ve önceden bildikleri bilgi ve becerilerin pekişmesini sağladığını ifade etmişlerdir.

Görüşme yapılan ebeveynlere aile eğitimlerinde en çok etkilendikleri konular sorulmuştur. Ebeveynler en çok etkilendikleri konular olarak; çocuklarla iletişim, eğitici oyuncaklar, teknoloji bağımlılığı, ilkokula hazırlık, mahremiyet eğitimi konularını belirtmişlerdir. Yıldırım (2012) çalışmasında düzenlenen aile eğitimlerinde en çok ilgi çekici buldukları konuları ebeveynlere sormuştur. Etkili aile çocuk iletişimi, çocukta davranış problemleri ve çözüm önerileri, çocuk yetiştirmede aile tutumları, çocuk eğitiminde ödül ve ceza konuları en ilgi çekici konular olarak bulunmuştur. Çocuklarla iletişim konusu her iki araştırmada en ilgi çekici konu olarak görülmektedir. Çocuklarla iletişim eğitiminde ebeveynler doğru bildikleri yanlışlarla karşılaştıklarından ve etkili iletişim yöntemlerini öğrendiklerinden bu konuyu ilgi çekici buluyor olabilirler.

Ebeveynlere okul öncesi eğitimden beklentileri sorulmuştur. Görüşme analizlerinin sonucunda ebeveynler okul öncesi eğitimden çocuklarının dil gelişimini desteklemesini, özgüven kazandırmasını ve ilkokula hazır hale getirmesini beklemektedir. Ayrıca ebeveynler okul öncesi eğitimden çocuklarına paylaşmayı öğretmesini, akranlarıyla sosyalleşme becerisini kazandırmasını ve fiziksel gelişimlerini desteklemesini beklemektedir. Ebeveynler çocuklarının yeteneklerinin keşfedildiği, doğal çevreyle iç içe nitelikli bir okul öncesi eğitim istediklerini ifade etmişlerdir. Okul öncesi eğitimden çocuklarına akademik beceriler kazandırmasını ve disiplinli, kuralları tanıyan çocuklar yetiştirmesini bekleyen ebeveynlerde vardır. Arslanargun ve Tapan (2012) araştırmasında annelerle yaptığı görüşmeler sonucunda okul öncesi eğitimin çocukların sosyalleşmesinde, kendini ifade edebilme becerisinin gelişmesinde etkili olduğu ifade edilmiştir. Powell, Son, File ve San Juan (2010) araştırmalarında okul başarısında sosyal yeterliklerin rolünün önemini vurgulamaktadır ve genel olarak okul öncesi dönemdeki çocukların anne babalarının bu gelişimsel alanla yakından ilgilendiklerini göstermektedir. Ayrıca Çakıroğlu (2013) araştırmasındaki bulgular da bu sonuçları desteklemektedir.

Aile eğitimlerinden sonra ebeveynlere okul öncesi eğitim, öğretmen ve okuldan beklentilerinin değişip değişmediği sorulmuştur. Ebeveynler aile eğitim çalışmalarından önce aile eğitimleri ile ilgili herhangi bir istekleri yokken eğitim çalışmalarından sonra aile eğitimlerinin sık sık ve devamlı yapılması gerektiğini belirterek beklentilerinin farklılaştığını ifade etmişlerdir. Aile eğitim çalışmalarından sonra öğretmenlerin mesleki kapasite gelişimlerinin sürekli ve dinamik bir şekilde artması gerektiğini düşünen ebeveynler olmuştur. Ayrıca eğitim çalışmalarının okul ve öğretmen imajını olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Aile çalışmalarından sonra ebeveynlerin edindikleri bilgi ve becerileri günlük yaşantılarına nasıl aktardıkları sorulmuştur. Aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveynler günlük yaşantılarında aile eğitimlerinde edindikleri iletişim becerilerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Kartal (2007) çalışmasında anne çocuk eğitim programına katılan annelerin tamamına yakınının eğitimlerden elde ettikleri deneyimleri günlük yaşamlarında oldukça çok kullandıklarını belirtmiştir. Her iki araştırma bulgularına göre aile eğitim çalışmalarında elde edilen bilgi ve becerilerin

ebeveynlerin günlük yaşamlarına yansıdığı görülmektedir. Araştırma bulgularına göre aile eğitimlerden sonra ebeveynlerin çocuk gözüyle hayata bakmaya çalıştıkları çocuklarına empati yoluyla yaklaştıkları söylenebilir. Eğitimlerden sonra davranışlarını kontrol eden tutarlı davrandığını belirten ve eğitimlerde uygulamalı olarak öğretilen oyunları evde çocuklarıyla oynadıklarını söyleyen ebeveynler olmuştur. Aksoy (2002) çalışmasında aile eğitimlerine katılan annelerin eğitimler sayesinde kendilerine olan güvenlerinin arttığını, çevreleriyle daha rahat iletişim kurabildiklerini, eskiye oranla duygularını daha rahat ifade edebildiklerini ifade etmişlerdir. Özel ve Zelyurt (2016) araştırmalarında aile eğitim çalışmalarının ebeveyn çocuk ilişkisini geliştirdiğini ortaya koymuştur. Demircioğlu ve Ömeroğlu (2014) çalışmalarında anneden anneye eğitimin çocuk yetiştirme tutumlarında istatistiki olarak anlamlı farklara ulaşmıştır.

Aile eğitimlerinde gereksiz konu olup olmadığı ebeveynlere sorulmuştur. Aile eğitim çalışmalarında işlenen konulardan bazılarını gereksiz bulan ebeveynler olduğu gibi gereksiz konu bulunmadığını söyleyen ebeveynler de olmuştur. Eğitim çalışmalarını gerekli bulan ebeveyn daha fazladır. Ay (2015) yaptığı araştırmada aile eğitimlerinde kullanılan materyal ve etkinlikleri bazı katılımcılar yeterli bulurken bazıları da yetersiz bulmuştur. Çalışmaları yetersiz bulan ebeveynlerin daha fazla olduğu görülmüştür. Bu bulgular Parlayıcı (2010) çalışmasındaki bulgularla da örtüşmektedir.

Aile eğitim çalışmalarına katılım konusunda ebeveynlerin karşılaştıkları zorluklar sorulmuştur. Ebeveynler düzenlenen aile eğitim çalışmalarına katılım konusunda aile eğitim çalışmalarından bazılarının zamanlamasının uygun olmadığını, katılım konusunda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca düzenlenen aile eğitimlerin bazılarında özel işlerinden dolayı katılamadıklarını belirtenler olmuştur. Ebeveynlerin bir bölümü eğitimlere katılım konusunda zorlanma sebepleri arasında küçük çocuklarını bırakacak yer bulamadıklarını ifade etmişlerdir. Eğitim duyurularının kendilerine ulaşmasında problem yaşadığını belirten ebeveynlerden olduğu gibi eğitimlerden son anda haberdar olduğunu ve hazırlıksız yakalandığını ifade eden ebeveynlerde olmuştur. Erkan, Uludağ ve Dereli (2016) araştırmalarında ebeveynlerin okula gelerek eğitim sürecine katılımları önündeki engelleri iş yükü, ev işlerinin yoğunluğu, yorgunluk, stres, ailedeki çocuk sayısı, ebeveyn yaşı, tek ebeveynlik ve eşler arasındaki uyumsuzluk

olarak belirlemişlerdir. Özyürek ve diğerleri (2015) çalışmasında öğretmenler aile eğitimlerine katılımın önündeki engel olarak %59,90 oranında ebeveynlerin isteksiz olduğu sorununu öne sürmektedir. Ok (2016) ebeveynlerle yaptığı görüşmede okul aile iş birliği önündeki engelleri zaman sıkıntısı, iş yeri izin problemi, evde küçük çocuk olması ve özel nedenler olarak bulmuştur. Bu bulgular araştırmadaki bulgularla örtüşmektedir. Ayrıca literatürde aile ve okul arasındaki iş birliği ve aile eğitimi sürecinde karşılaşılan başka engellerde ortaya konulmuştur (Atakan, 2010; Ay, 2015; Demir, 2011; Kocabaş, 2006; Köksal Eğmez, 2008). Ebeveynlerce karşılaşılan zorluklara, okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı çalışmaları kapsamında gerçekleştirdikleri ev ziyaretleri sırasında ebeveynlerle yapılan görüşmeler, bilinçlendirme çalışmaları bir çözüm olarak görülebilir. Kurumlara gelmekte engelle karşılaşan ebeveynlere yapılan ev ziyaretleriyle de aile eğitim çalışmaları gerçekleştirilebilir. Ancak Ogelman (2014) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin gerçekleştirmekte en zorlandıkları aile katılımı etkinliği ev ziyaretleri olarak görülmüştür. Ev ziyaretleri konusunda Köksal Eğmez (2008) benzer sonuçlara ulaşmış görüştüğü öğretmenlerin ev ziyaretlerinde bulunmadığını ve hatta gerçekçi bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen ve ebeveyn boyutunda gözlenen bu zorlukları aşmak için farklı çözüm yollarına ve etkili programlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Aile eğitim çalışmalarında işlenen konuların dışında eğitim talep ettikleri başka konular olup olmadığı ebeveynlere sorulmuştur. Ebeveynler düzenlenen aile eğitimlerinin dışında başka konularda eğitim taleplerini ifade etmişlerdir. Talep edilen eğitim konuları arasında davranış problemleri, özgüven gelişimi, olumlu disiplin, manevi eğitim, erken çocukluk eğitimi, dil gelişimi, etkinlik/materyal tasarlama, kardeş kıskançlığı, tek ebeveynlik, mahremiyet eğitimi ve cinsel istismar, ilkokula hazırlık konuları yer almaktadır. Güzel (2006) çalışmasında ebeveynlerin aile içi iletişim, çocuk gelişim alanları, okul öncesi eğitimin önemi, oyun ve oyuncak seçimi konularında eğitimlere ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Yıldırım (2012) ilkokul düzeyindeki çocukların ebeveynleriyle gerçekleştirdiği araştırmasında düzenlenen aile eğitimlerinde işlenen konuların dışında talep ettikleri konuları sormuştur. Talep edilen konular arasında farklı konular olduğu gibi bu araştırmada talep edilen benzer konularda yer almaktadır. Cinsel istismar konusu her iki araştırmada da ebeveynlerce eğitim talep edilen konu olarak

karşımıza çıkmaktadır. Bu durum son zamanlarda cinsel istismar olaylarındaki artışla birlikte ebeveynlerin kaygılarının artmasının bir sonucu olarak görülebilir. Çocukların kendilerini nasıl koruyabileceklerini, cinsel istismarla karşılaştıklarında nasıl tepki vereceklerini bilmeleri gerekir. Ebeveynlerde böyle durumlara çocuklarını önceden hazırlayabilmek, tedbir alabilmek için cinsel istismar konusunda eğitim talebinde bulunuyor olabilirler.

Aile eğitim çalışmalarından sonra ebeveynlere okul öncesi eğitimi neden tercih etmeleri gerektiği sorulmuştur. Ebeveynler evde çocuklarına yetemediklerini bu yüzden okul öncesi eğitimi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Okul öncesi eğitim sayesinde çocuklarının kendi akranlarıyla iletişim kurarak sosyalleşeceğini düşünen ebeveynler olmuştur. Ebeveynlerden bazıları okul öncesi eğitim ile ilgili düşüncelerini ifade ederken okul-öğretmen iş birliğine vurgu yapmışlardır. Okul öncesi eğitimi ilkokula hazırlık anlamında önemli bulan ebeveynlerde olmuştur. Ayrıca ebeveynlerden bazıları çocukların erken yaşlardan itibaren okul öncesi eğitim alması gerektiğini savunmuştur. Ebeveynlerin çalışıyor olması çocuklarını okul öncesi eğitim kurumuna göndermeleri için bir sebep görülmektedir. Okul öncesi eğitimin yaşayarak öğrenmeyi desteklediğini ve çocuklara sorumluluk kazandırdığını ifaden eden ebeveynlerde olmuştur. Köksal Eğmez (2008) çalışmasında ebeveynlere çocuklarını anaokuluna gönderme sebeplerini ve okul öncesi eğitimden beklentilerini sormuştur. Ebeveynlerin büyük bir bölümü çocuklarının sosyalleşmesi, ilkokula hazırlanması, oyunlar şarkılar öğrenmesi için ve anne baba çalıştığı için çocuklarını okul öncesi kurumuna gönderdiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgular Kol (2015) çalışmasındaki ebeveyn beklentileriyle de örtüşmektedir. Rivera (2008) çalışmasında ilkokula hazırlığın entelektüel, sosyal ve duygusal hazırlık gerektiğini ifade etmektedir. Çocuklar bazı sesleri, şekilleri, renkleri, saymayı ve diğer temel kavramları bilmelidir. Bunların yanında akranlarıyla birlikte olma, duygu kontrolünü sürdürme, arkadaşlık kurma ve liderlik yapma becerisi de aynı derecede önemlidir. Bu beceriler olmadan, akademik öğrenme gecikebilir. Bu çalışmadaki bilgi ve bulgular araştırmadaki ebeveynlerin okul öncesi eğitimi tercih etme gerekçeleriyle örtüşmektedir.

Öneriler

Araştırmaya dönük öneriler

- Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerine etkisini araştıran deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Bu araştırmada çocuğunu okula gönderen ve göndermeyen ebeveynlerle birlikte çalışılmıştır. Sadece okul öncesi eğitime çocuğunu göndermeyen ebeveynlerle aile eğitim çalışmaları gerçekleştirilebilir.
- Bu araştırmadaki çalışma grubundan daha büyük bir çalışma grubuyla çalışılabilir.
- Aile eğitimlerinin okullaşma oranları üzerindeki etkisi araştırılabilir.
- Babaların aile eğitimlerine katılımını artırmak için çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmenlerin aile eğitimlerine ilişkin görüşleri araştırılabilir. Öğretmenler aile eğitimleri düzenliyorlar mı, ne sıklıkla düzenliyorlar, hangi zorluklarla karşılaşılıyorlar gibi sorulara cevap aranabilir.
- Araştırmada kurum merkezli aile eğitimi temel alınmıştır. Başka çalışmalarda ev merkezli aile eğitimi, kurumsal okul öncesi eğitimle bütünleştirilmiş aile eğitimi, uzaktan öğretim yoluyla aile eğitimi ve mobil hizmetler aracılığıyla aile eğitimi modelleri kullanılabilir.

Uygulamaya dönük öneriler

- Aile eğitim çalışmaları belirli periyotlarla sürekli bir şekilde yapılmalı, aile eğitimleri düzenlenirken uzmanlardan destek alınmalıdır.
- Aile eğitimlerine okul çevresinde bulunan okul öncesi eğitim çağına gelmemiş çocukların ebeveynleri de çağırılabilir. Okul çağına gelmeden eğitimlere katılıp bilinçlenen ebeveynler, çocuklarını okula erken gönderecek, çocukla ilgili alınması gereken tedbirler önceden alınmış olacaktır.
- Aile eğitimleri düzenlenirken ebeveynlerin yoğunluğunun katılabileceği akşam saatleri ya da hafta sonları planlanabilir.
- Aile eğitimi konuları ebeveyn ihtiyaçlarına göre belirlenmelidir.
- Aile eğitimleri, ebeveynlerin çocuklarıyla gelebilecekleri şekilde planlanabilir. Okullardaki zümreler eğitimleri birlikte planlayarak bir öğretmen ebeveynlerle ilgilenirken diğer öğretmen çocuklarla

ilgilenebilir. Böylelikle küçük çocuklarını bırakacak yeri olmayan ebeveynlerde eğitimlere katılabilir ve çocuklar ilk kez okul öncesi eğitim kurumlarıyla ve bir eğitimciyle tanışmış olur.

- Aile eğitimlerini mümkün olduğunca öğretmenler kendisi gerçekleştirmelidir. Konuşmacı olarak bir uzman da çağrılrsa okul öncesi öğretmenleri mutlaka o eğitimde bulunup konuyla ilgili çocuklarda gözlemlediklerini ebeveynlerle paylaşmalıdır. Bu durum ebeveynin öğretmene olan bakış açısını değiştirecektir. Okul öncesi öğretmenlerinin birer bakıcı değil, eğitimci olduğu gerçeğini katılımcılara hatırlatmış olacaktır.
- Ebeveynlerin önerileri doğrultusunda, aile eğitimleri düzenlenirken, problem davranışlarla baş etme yolları, özgüven nasıl kazandırılır, olumlu disiplin nasıl olmalı, manevi eğitim, erken çocukluk eğitimi, dil gelişimi, etkinlik ve materyal geliştirme atölyesi, kardeş kıskançlığı ve tek ebeveynlik konularında eğitimler düzenlenebilir.
- Aile eğitimlerinde içerik sadece sunum yöntemi kullanılarak tek düze bir hale getirilmemeli, ebeveynlerin aktif katılımlarının sağlanacağı uygulamalara yer verilmelidir.
- Ebeveynlere duygu ve düşüncelerini ifade edebilecekleri ortamlar oluşturulmalı, eğitim konusunun dışına çok fazla çıkılmamalıdır.
- Aile eğitim çalışmaları günümüz teknolojilerinden faydalanılarak, sosyal medya araçları ve sosyal ağlar kullanılarak işlevsel hale getirilebilir.
- Öğretmenler her hafta önceden belirledikleri bir konuda hazırladıkları konuşmaları video kayda alarak velilerine sosyal ağlar aracılığıyla paylaşabilirler.
- Aile eğitim çalışmalarıyla ilgili dersler yükseköğretim kurumlarında uygulamalı dersler olarak verilmeli, öğretmen adayları aile eğitim çalışmalarına ilişkin yeterliliğe kavuşturulmalıdır. Öğretmen adaylarının staj yaptıkları okullardaki ebeveynlere ya da dezavantajlı bölgelerdeki, köy ve kasabalardaki anne babalara ulaşarak önceden hazırladıkları, ön çalışmasını sınıfta arkadaşlarıyla ve üniversite hocalarıyla yaptıkları konularda eğitimler ulaştırmaları sağlanabilir.

- Üniversiteler bünyesinde sürekli açık kalan aile akademileri kurulabilir. İhtiyaç duyan ebeveynler bu akademilere katılarak yeterliliklerini artırabilirler. Üniversite öğrencilerinin ve araştırmacıların bu akademilerde ebeveynlerle buluşarak çalışmalar, uygulamalar ve araştırmalar yapmaları sağlanabilir.
- Ebeveynler çocuklarının ilk ve yaşam boyu devam eden öğretmenleridir. Dolayısıyla bu öğretmenlerin kendilerini sürekli geliştirmek gibi bir mecburiyetleri vardır. Ebeveynler, buldukları her fırsatı değerlendirip ebeveynlik becerilerini geliştirmek için çabalamalıdır. Özellikle okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklarının daha nitelikli bir eğitime kavuşabilmesi için eğitim sürecinin ortaklaşa yürütülmesinde ısrar etmelidir. Aile eğitimlerinin düzenlenmesini talep etmelidir.
- Ebeveynler çocuklarıyla geçirdikleri kaliteli zamanının ve deneyim zenginliğinin çocuklara sunulan ayrıntılı tesislerden, materyal ve ekipmanlardan daha değerli olduğunu anlamalıdır. Çocukların gelişmesine yardımcı olacak uygun zorluklar sağlanmalıdır. Ebeveynler her anın öğrenmek için bir fırsat olduğunu anlamaları gerekir.

Tüm kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte özel şirketler, sivil toplum örgütleri kendi sorumluluk alanlarıyla ilgili topluma ulaşmalı, aileleri bilgilendirmek ve bilinçlendirmek için sürekli çalışmalar gerçekleştirmelidir.

Kaynakça

- Ağca, H. (1993). *Ailede eğitim*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Akcan, A. ve Ergün, A. (2017). Okul öncesi dönemde saldırgan davranışın önlenmesinde bir girişim programı. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri*, 9(2), 177-184.
- Aksoy, A. B. (2002). Anne-çocuk eğitim programına katılan annelerin program hakkında görüşleri. *Qafqaz Üniversitesi Dergisi*, 9, 133-142.
- Aksoy, A. B. (2015). *Aile eğitimi ve katılımı*. Ankara: HedefCS Yayıncılık.
- Arabacı, N. ve Aksoy, A. B. (2005). Okul öncesi eğitime katılım programının annelerin bilgi düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29), 18-26.
- Arnas Aktaş, Y. (2002). Okul öncesi eğitim kurumlarında okul-aile işbirliği. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 31-41.
- Arnold, D. H., Zeljo, A., Doctoroff, G. L., & Ortiz, C. (2008). Parent involvement in preschool: Predictors and the relation of involvement to preliteracy development. *School psychology review*, 37(1), 74-90.
- Arslanargun, E. ve Tapan, F. (2012). Okul öncesi eğitim ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 219-238.
- Atakan, H. (2010). *Okulöncesi eğitiminde aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Avcu, A. U. (2016). Annelerin beş yaş çocuklarının gelişimine ilişkin okul öncesi eğitimden beklentilerinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(2), 23-32.
- Ay, F. (2015). *Aile eğitimi kurslarının yetişkin eğitimi bağlamında etkililiğinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Aydın, A. (2009). *Eğitim sevgidir*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.

- Barnett, W. S., & Frede, E. (2010). The promise of preschool: Why we need early education for all. *American Educator*, 34(1), 21.
- Başal, H. (Ed.). (2010). *Okul öncesi eğitimde uygulanan farklı modeller*. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Bayrak, S. ve Köksal, O. (2017). ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin incelenmesi (Elazığ ili örneği). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(45), 547-557.
- Bekman, S. ve Koçak, A. A. (2011). Beş ülkeden anneler anlatıyor I: Anne-çocuk eğitim programı kimler için ve neden etkili?. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 171-183.
- Biber, K. ve Ural, O. (2016). The effects of portage early education program on family involvement and development of children at the age of 5-6. *Journal of Theory & Practice in Education (JTPE)*, 12(6), 1181-1204.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılık Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2017). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cömert, D. ve Güleç, H. (2005). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(6), 131-145.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Çağdaş, A. (2002). *Anne-baba-çocuk iletişimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2005). *Mutlu ve sağlıklı yarınlar için anne-baba eğitimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Çakıroğlu, N. (2013). *Ebeveynlerin okul öncesi eğitim ile ilgili görüşleri ve bu eğitimden beklentileri (Devrek ilçesi örneği)* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakmak, Ö. Ç. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(20), 1-18.
- Çiftçi, H. K. (2004). Üvey ebeveynli aileler. *Çocuk Çocuk Dergisi*, 41(7), 16-18.

- Demir, E. (2011). *Aile eğitimi programlarında eğitimcilerin ve annelerin kültürel çeşitliliğe ilişkin görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demircioğlu, H. (2012). *Altı yaşında çocuğu olan annelere uygulanan aile eğitimi programının aile işlevleri ve anne-baba tutumları ile çocuğun gelişimi üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demircioğlu, H. ve Ömeroğlu, E. (2014). Eğitici anne eğitimi ve anneden anneye eğitim yaklaşımlarının annelerin aile işlevleri ve çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki etkileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(4), 1439-1465.
- Diken, İ. H. (2012). *Erken çocukluk eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dixon, L., Stewart, B., Burland, J., Delahanty, J., Lucksted, A., & Hoffman, M. (2001). Pilot study of the effectiveness of the family-to-family education program. *Psychiatric Services*, 52(7), 965-967.
- Durualp, E., Kaytez, N. ve Kadan, G. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların annelerine verilen aile eğitiminin annelerin bilgi düzeyleri ile çocukların gelişimlerine olan etkisinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1706-1722.
- Erbay, F. ve Saltalı, N. D. (2012). Altı yaş çocuklarının günlük yaşantılarında oyunun yeri ve annelerin oyun algısı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 249-264.
- Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16(3), 399-431.
- Erkan, S., Uludağ, G. ve Dereli, F. (2016). Okul öncesi öğretmenleri, okul yöneticileri ve ebeveynlerin aile katılımına ilişkin algılarının incelenmesi. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 17(1), 221-240.
- Ersan, C. (2013). *Baba dil destek programının çocukların dil gelişimine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Ersoy, Ö. A., Kurtulmuş, Z. ve Tekin, N. Ç. (2014). Aile çocuk eğitim programının annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına ve ev ortamını düzenlenmelerine etkisinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 1077.

- Fantuzzo, J., Gadsden, V., Li, F., Sproul, F., McDermott, P., Hightower, D., & Minney, A. (2013). Multiple dimensions of family engagement in early childhood education: evidence for a short form of the family involvement questionnaire. *Early Childhood Research Quarterly*, 28(4), 734-742.
- Garvis, S., Pendergast, D., & Kanasa, H. (2012). 'Get real—we can't afford kindergarten': A study of parental perceptions of early years services. *International Journal of Early Years Education*, 20(2), 202-211.
- Göğebakan, Ş. (2011). *Çocuğunu okul öncesi eğitim kurumuna gönderen (6 yaş) annelerin okul öncesi eğitime ilişkin görüşlerinin bazı demografik özelliklere göre incelenmesi: Malatya ili örneği* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Günindi, Y. ve Giren, S. Y. (2011). Aile kavramının değişim süreci ve okul öncesi dönemde ailenin önemi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 349-361.
- Gürşimşek, I., Girgin, G. ve Vural, D. E. (2006). 5-6 yaş çocukları ile annelerine verilen destekleyici eğitimin çocukların gelişimine etkisinin incelenmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (25), 109-118.
- Güven, Y. (2004). Aile ve öğretmen katılım programlarının beş yaş grubu çocukların matematiksel sezgilerine etkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (19), 85-94.
- Güzel, Ş. (2006). *Dört altı yaş grubu çocuğa sahip annelerin aile eğitimine yönelik ihtiyaç duydukları konuların belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kalkınma Bakanlığı (2013). *Onuncu kalkınma planı 2014-2018*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı Yayınları.
- Kandır, A. (2001). Çocuk gelişiminde okul öncesi eğitim kurumlarının yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, (151), 102-104.
- Kartal, H. (2007). Erken çocukluk eğitimi programlarından anne-çocuk eğitim programı'nın altı yaş grubundaki çocukların bilişsel gelişimlerine etkisi. *İlköğretim Online*, 6(2), 234-248.
- Kesicioğlu, O. S. ve Alisinanoğlu, F. (2009). Ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarına (60-72 ay) yaşattıkları doğal çevre deneyimlerinin incelenmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 8(29), 1-14.

- Kılıç, Ç. (2010). Aile eğitim programları ve Türkiye'deki örnekleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 99-111.
- Kılınç, H. H., Bulut, A. ve Yenen, E. T. (2016). Okul öncesi eğitimde öğretmen ve veli etkileşimi üzerine bir çalışma. *Route Educational and Social Science Journal*, 3(1), 351-365.
- Kocabaş, E. Ö. (2006). Eğitim sürecinde aile katılımı: Dünyada ve Türkiye'deki çalışmalar. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 143-153.
- Koçak, N. (2011). *Anne eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının temel eğitime hazır bulunuşluk düzeyine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Koçyiğit, S. (2014). Çocukların bakış açısıyla okul öncesi eğitim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 203-214.
- Kol, S. (2015). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin algılarının belirlenmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(18), 316-330.
- Konokman, G. Y. ve Yokuş, G. (2016). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 176-193.
- Köksal Eğmez, C. F. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı (Kocaeli'nde beş anaokulunda yapılan araştırma)* (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kubanç, Y. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki durumunun incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 7(31), 675-688.
- Ma, X., Shen, J., Krenn, H. Y., Hu, S., & Yuan, J. (2016). A meta-analysis of the relationship between learning outcomes and parental involvement during early childhood education and early elementary education. *Educational Psychology Review*, 28(4), 771-801.
- Meals, P. (1968). *Comparison of attitudes of mothers and fathers toward nursery school education* (Master thesis). Utah State University, Logan.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2016). *Milli eğitim istatistikleri*. Ankara: MEB Yayınları.
- Ogelman, H. G. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı çalışmaları: Denizli ili örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(17), 259-284.
- Ok, S. (2016). Öğretmen ve ailelere göre okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliğinin önemi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 8(4), 61-80.

- Oktay, A. (1983). Türkiye’de okul öncesi eğitimin dünü ve bugünü. *Eğitim ve Bilim*, 7(42), 3-7.
- Oktay, A. (2007). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon.
- Ömeroğlu, E., Kandır, A., ve Ersoy, Ö. (2003). *36-72 aylık çocukların eğitimi için yıllık plan örnekleri ve aile katılım çalışmaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440.
- Özbey, S. ve Alisinanoğlu, F. (2009). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocukların problem davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *The Journal of International Social Research*, 2(6), 493-517.
- Özcan, Ç. ve Aydoğan, Y. (2014). Aile katılımı ile çocukların akademik benlik saygısı arasındaki ilişkinin anne-baba görüşlerine göre incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(202), 19-36.
- Özden, M. ve Cavlazoğlu, B. (2015). İlköğretim fen dersi öğretim programlarında bilimin doğası: 2005 ve 2013 programlarının incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 40-65.
- Özel, E. ve Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* (36), 9-34.
- Özmen, S. K. (2013). Anne-baba eğitim programının çocuklardaki davranış sorunları ve anne babaların depresyon düzeylerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 38 (167), 98.
- Özyürek, A., Adıbatmaz, M., Çetin, A., Meriç, A., Kılınç, N., Erzurumluoğlu, Ş. vd. (2015). Okul öncesi eğitim kurumu ve ilkokullarda aile eğitimi ve katılımı çalışmalarının incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 28-43.
- Parlayıcı, H. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumlarında anne baba eğitimine ilişkin veli, öğretmen ve yönetici görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Pirpir, D. A. (2011). *Anne eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının temel eğitime hazır bulunuşluk düzeyine etkisinin incelenmesi* (Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Powell, D. R., Son, S. H., File, N., & San Juan, R. R. (2010). Parent-school relationships and children's academic and social outcomes in public school pre-kindergarten. *J Sch Psychol*, 48(4), 269-292.
- Rivera, M. (2008). The importance of quality early childhood education. *The Education Digest*, 74(3), 61.
- Saklan, E. (2011). *Türkiye’de okul öncesi eğitim politikaları, finansmanı ve uygulamaya ilişkin görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Sarıçam, H. ve Halmatov, M. (2012). Okul öncesi eğitime devam eden ve etmeyen 6 yaş çocukların ahlaki ve sosyal kural algılamalarının karşılaştırılması. *Akademik Bakış Dergisi* (33), 1-14.
- Sayıl, M. ve Yağmurlu, B. (2012). *Ana babalık: Kuram ve araştırma*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Sayılr, A. ve Kaya, A. (2015). Yedi-onbir yaş aile eğitim programlarının annelerin genel ebeveynlik düzeylerine etkisi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 4(1), 64-81.
- Slaby, R., Loucks, S., & Stelwagon, P. (2005). Why is preschool essential in closing the achievement gap?. *Educational Leadership and Administration*, 17, 47-57.
- Sommers-Flanagan, R., Elander, C., Sommers-Flanagan, J. ve Poyrazlı, Ş. (2009). *bizi boşamayın boşanma sürecini yaşayan çocukların anne-babalara önerileri* (Çev. Ş. Poyrazlı, E. Duru ve M. Buluş). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, F. T. ve Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir?. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 12(12), 7-12.
- Şahin, F. T. ve Özbey, S. (2009). Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(17), 30-39.
- Şahin, F. T. ve Özyürek, A. (2010). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Şentürk, Ü. (2008). aile kurumuna yönelik güncel riskler. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 4(14), 7-31.

- Şimşek, Z. C. ve İvrendi, A. (2014). Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 240-254.
- Taner Derman, M. ve Başal, H. A. (2005). Farklı sosyoekonomik düzeylerde okulöncesi eğitimi alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin dil gelişimlerinin cinsiyete göre karşılaştırılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 395-420.
- Taner Derman, M. ve Başal, H. A. (2010). Cumhuriyetin ilanından günümüze türkiye'de okul öncesi eğitim ve ilköğretimde niceliksel ve niteliksel gelişmeler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 560-569.
- Tarkoçin, S. ve Tuzcuoğlu, N. (2014). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-66 aylık çocukları olan ebeveynlerin çocuklarıyla iletişim kurma düzeyleri ve davranış sorunları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 339-354.
- Tavil, Y. Z. ve Karasu, N. (2013). Aile eğitim çalışmaları: Bir gözden geçirme ve meta-analiz örneği. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 85-95.
- Temel, F. Z. (Ed.). (2010). *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılımı çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tezel Şahin, F. ve Kalburan, F. N. C. (2009). Aile eğitim programları ve etkililiği: dünyada neler uygulanıyor?. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(25), 1-12.
- Topaç, N., Yaman, Y., Ogurlu, Ü. ve İlgar, L. (2013). Okul öncesi dönem çocuğu olan ailelerin okul öncesi eğitim kurumu seçerken göz önünde bulundurdıkları ölçütlerin incelenmesi. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 206-218.
- Tuğrul, B. (2002). Erken çocukluk döneminde öğrenmeyi ve öğretimi kolaylaştıran özellikler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 142-147.
- Tuğrul, B. (2006). Okul öncesi dönemde düşünme becerilerinin gelişmesinde yaratıcı bir süreç olarak drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(2), 67-80.
- Tümkiye, S. ve Gülaçtı, F. (2009). *Erken çocukluk eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ünüvar, P. (2010). Aile katılımı çalışmalarına yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 719-730.

- Üstübal, Ö. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının aile-öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üstünoğlu, Ü. (1991). Okulöncesi dönemdeki aile eğitiminde benimsenebilecek farklı yaklaşımlar. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1-2), 121-133.
- Vaizoğlu, F. (2008). *Anaokuluna devam eden çocukların sosyal davranışları ile ebeveynlerin evlilik uyumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Vural, D. E. ve Kocabaş, A. (2016). Okul öncesi eğitim ve aile katılımı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1174-1185.
- Waanders, C., Mendez, J. L., & Downer, J. T. (2007). Parent characteristics, economic stress and neighborhood context as predictors of parent involvement in preschool children's education. *Journal of School Psychology*, 45(6), 619-636.
- Yavuzer, H. (2004a). *Evlilik okulu*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (Ed.) (2004b). *Ana-baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşil Dağlı, Ü. (2012). Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden velilerin önem verdikleri kurum özellikleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 266-286.
- Yeşilyurt, Z. C. (2011). *Çocukları anaokuluna devam eden ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentileri ve kurumların bu beklentileri karşılama durumları* (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, M. (2012). *Kuruma dayalı aile eğitim programlarının ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okul başarılarına etkileri* (Yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Yıldız, Z. (2015). Aile eğitim programları ve "din/değer merkezli" aile eğitimi ihtiyacı. *Journal of Suleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 22(2), 159-183.

Yurtseven, L. ve Kurt, G. (2013). Okul öncesi eğitimin ve annelerin hikaye kitabı okumasının çocukların sosyal beceri gelişimi ile ilişkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37(2), 99-119.

Ekler

Ek- 1: Anket Geliştirme Sürecinde Ebeveynlerle Yapılan Ön Görüşme Analizleri-1

Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitim Hakkında Görüşlerine İlişkin Bulgular

Kategoriler	İfadeler
İyi (A1, A5, A6, A7, B1)	A1: 'Anaokulları aslında çok iyi.' B1: 'Şimdi hocam ben önceki iki çocuğu da anasınıfına gönderdim. Bence çok iyi.'
Sosyalleşme (A1, A2, A6, A7, B1, B3)	A6: 'Okula devam eden çok mutlu arkadaşları yönünden mesela pazarda bile karşılaşırsa arkadaşlarıyla çok mutlu oluyor ama okula gitmeyen kardeşinin durumu öyle değil onun ablasından başka arkadaşı yok.' A7: 'Sosyalleşmesi, paylaşması, kas gelişimi, bütün gelişim alanları için okul öncesi eğitim çok çok gerekli.' B3: 'Olumlu yanları çocuğun çevresiyle iletişimi artırıyor.'
İlköğretime hazırlık (A1, A2, B1)	A2: '1. sınıfa hazırlamak için daha iyi.' B1: 'Hem kalem, silgi tutmasını öğreniyor.'
Kural öğrenme (A2)	A2: 'Kuralları öğrenir. Davranışlarını değiştirebilir, düzenleyebilir.'
İyi örnekler (A3, B1)	A3: 'Olumlu yönlerini şöyle söyleyebilirim, eşimin kız kardeşi var, bir çocuğu var, çalıştığı için kendisi oğlunu sürekli okul öncesi kurumlara verdi. Şu an çocuk çok iyi ve çok mükemmel bir şekilde.' B1: 'Benim arkadaşlarım var çocuklarını anaokuluna göndermişler gayet memnunar. Benim konuştuğum arkadaş diyor 'abi daha başarılı oluyor çocuklar diyor'. Biraz daha aktif oluyor çocuk deniyor. Ben sordum araştırdım biraz memnun musunuz bana söylenen çocuk biraz daha aktif oluyor biraz daha iyi oluyor dediler.'
Hastalanma (A3, B2)	A3: 'Olumsuz olarak şunu söyleyebilirim, kızımı eğer okula gönderirsem, kızım benim bronşit hastası, çok böyle hareketlenip terlediği zaman hastalığı yeniliyor, öksürüyor. İlaç tedavisine başlamak zorunda kalıyoruz, buhar tedavisine başlıyoruz, en son antibiyotik ve hastaneye kadar gidiyor.'

Aşırı, gereksiz etkinlikler (A4)	<i>A4: ‘Anaokulları çok yoğun, aşırı yoğun aslında çok etkinlik yapılıyor da aşırı etkinlikte çocuğu belli bir süre sonra bence boğuyor.’</i>
Oyun (A4, B1)	<i>B1: ‘Hem arkadaş ortamı için hem oyun oynuyorsun hem okula alışyorsun’</i>
Eğitim (A3, B2)	<i>B2: ‘Gitmemesi taraftarı değilim, gitmesi taraftarıyım her zaman. Bir anne baba bir basamağa kadar eğitebilir, öğretebilir. Öğretmen daha o basamağı ileriye taşıyabilir.’</i>
Yapay ortam (A4)	<i>A4: ‘Doğal ortamda çok yetişmiyor bizim çocuklar burada, biz tamamen sınıf ortamı içerisinde büyütüyoruz çocukları. Ben imkânım oldukça çıkartmaya çalışıyorum ama çevre olayı çok yok bizim çocuklarda, kopuk yaşıyorlar doğayla. Aslında dışarda bir şeyler yapabilesek daha çok öğrenecekler onun farkındayım. Orda öğrettiğim şeyleri daha çabuk alıyor çocuk. Ama sınıf ortamına girdiğin zaman insan sanki boğuluyormuş gibi oluyor. Keşke diyorum hep dışarlarda bir şeyler yapabilesek öyle versek eğitimleri çocuklara. Bizim o sıkıntımız var sınıftayız hep çocuklarla.’</i>
Öğretmen yeterliliği (A4, A7, B2)	<i>A7: ‘Öğretmenleri konuşacak olursak kendimden örnek vererek evet üniversitede çok kaliteli eğitim almış olabiliriz ama bunların tekrarlanması gerekiyor dönem dönem... Belli eğitimler, belli seminerlerden geçmemiz gerek. Çünkü o bilgilerimizin yenilenmesi gerekiyor. Öğretmenler için bu yenileme çalışmaları olmadığı sürece de yeterlilikten söz etmek mümkün olmayacak.’</i> <i>B2: ‘Okul öncesi kurumları ile ilgili olumsuz bir tutumum yok ama şunu duydum özel kreşlerle anaokullarıyla ilgili oralarda çalışan öğretmenlerin üniversite mezunu değil de Kız Meslek mezunlarının öğretmenlik yaptıklarını ya da kısa süreli alınan sertifikalarla öğretmenlik yaptıklarını duydum onların yeterli olduklarını düşünmüyorum.’</i>
İlgi (A5)	<i>A5: ‘İlgilenme açısından iyi burası.’</i>
Yetersiz personel (A7)	<i>A7: ‘Özellikle küçük yaş için düşünürsek, yetersiz personel benim için çok önemli. Bizim kurumlarımızda destek elemanı yok benim çocuklarım 48 aylık 18 çocuk var zorlandığım zamanlar oluyor. Öz bakım becerilerini daha yerine getiremiyorlar, 3 yaş söylemiyorum onlarda manzara daha kötü olabiliyor, eğer yanınızda yardımcı personel yoksa.’</i>

Fiziki donanım (A7)	<i>A7: ‘Kapsamlı donanımlı bir kurum olduğu zaman faydası çok fazla. Ama kurumlarımızda gerekli donanımın olduğunu düşünmüyorum. Vardır illaki ama bizim çevremizde yok maalesef.’</i>
Paylaşma (B1, A7, B3)	<i>B1: ‘Paylaşmasını öğrenmesi, oturması kalkmasını öğrenmesi, eğitim birisiyle oturup kalkmasıyla bizim evdeki durumla ne kadar kıyaslanır.’</i> <i>B3: ‘Arkadaşlarıyla vakit geçirerek, onlarla paylaşımda bulunuyor. Evde sadece anne-baba ilgileniyor onlarla görüşüyor. Ama arkadaş çevresi olması yaşlılarıyla görüşmesini olumlu görüyorum.’</i>
Kas gelişimi (A7)	<i>A7: ‘Sosyalleşmesi, paylaşması, kas gelişimi, bütün gelişim alanları için okul öncesi eğitim çok çok gerekli.’</i>
Özgüven (B1, A5)	<i>B1: ‘Çocuklar ilk defa ana-babasından ayrılınca korkak oluyorlar, çekingen oluyorlar. Bu çekingenliği bir an önce yenmiş oluyor bence anasınıflarının özelliği bu bene göre.’</i> <i>A5: ‘İlgilenme açısından iyi burası. Hiç olmazsa göndermişim çocuğun elinin alışkanlığı tuttu, her şeyi yapabiliyor artık.’</i>
Doğru model (B2)	<i>B2: ‘Kötü örneklerle karşılaşyoruz. Çocuklar tartışıyor ya da kavga ediyorlar anne baba senin elin yok muydu sende vursana deyip şiddete teşvik ediyor bu okulda olsa böyle olmaz öğretmen çocukları kırmadan, incitmeden doğru yolu gösterebilir.’</i>

Ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin görüşleri 18 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler, İyi, sosyalleşme, ilköğretime hazırlık, kural öğrenme, iyi örnekler, hastalanma, aşırı, gereksiz etkinlikler, oyun, eğitim, yapay ortam, öğretmen yeterliliği, ilgi, yetersiz personel, fiziki donanım, paylaşma, kas gelişimi, özgüven, doğru model olarak belirlenmiştir. İfadeler ebeveynlerden alınan verilerle desteklenmiştir. Anneler ‘A’, babalar ise ‘B’ harfiyle kodlanmıştır. Ebeveynlerden A1, A5, A6, A7, B1 okul öncesi eğitimi çocuklarının eğitimi için iyi olarak tanımlamıştır. Bu durumu B1, ‘*Şimdi hocam ben önceki iki çocuğu da anasınıflarına gönderdim. Bence çok iyi.*’ Şeklinde ifade etmiştir. Okul öncesi eğitimin çocuklarının sosyalleşmesi için önemli olduğunu vurgulayan ebeveynlerde olmuştur. Bu durumu A6: ‘*Okula devam eden çok mutlu arkadaşları yönünden mesela pazarda bile karşılaşsa arkadaşlarıyla çok mutlu oluyor ama okula gitmeyen kardeşinin durumu öyle değil onun ablasından başka arkadaşı yok.*’ A7: ‘*Sosyalleşmesi, paylaşması, kas gelişimi, bütün gelişim alanları için okul öncesi*

eğitim çok çok gerekli.’ şeklinde ifade etmişlerdir. Okul öncesi eğitimi ilköğretime hazırlık gören, çocukların kuralları okul öncesi eğitim sayesinde kazandığını savunan ebeveynler görülmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitimin çocuklarda paylaşma davranışını kazandırdığını, kas gelişimine, özgüven kazanabilmesine destek olduğunu savunan ebeveynler olmuştur. Çocukların bu eğitim sayesinde oyunla okula uyum sağladığını, doğru model olabilecek eğitimcilerle karşılaştığını söyleyen ebeveynlerde vardır. Okul öncesi eğitimle ilgili olumlu görüş bildiren ebeveynler olduğu gibi olumsuz görüş bildiren ebeveynlerde olmuştur. Çocuklarının hastalanmasından endişelenen okula gittiğinde çocuğun hastalık kapabileceğini söyleyen ebeveynlerde vardır. Bununla ilgili A3: *‘Olumsuz olarak şunu söyleyebilirim, kızımı eğer okula gönderirsem, kızım benim bronşit hastası, çok böyle hareketlenip terlediği zaman hastalığı yeniliyor, öksürüyor. İlaç tedavisine başlamak zorunda kalıyoruz, buhar tedavisine başlıyoruz, en son antibiyotik ve hastaneye kadar gidiyor.’* Şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca okul öncesi eğitim kurumlarında aşırı gereksiz etkinlikler olduğunu, personellerin yetersiz olduğunu, öğretmen yeterliliklerinin yeterli bulmadığını, fiziki donanımın beklentiyi karşılamadığını söyleyen ebeveynler görülmüştür. Okul öncesi eğitimin çocukları doğal ortamdan uzaklaştırdığı savunan ebeveynler olmuştur. Üstelik bunu söyleyen veli bir okul öncesi öğretmenidir. Bununla ilgili A4: *‘Doğal ortamda çok yetişmiyor bizim çocuklar burada, biz tamamen sınıf ortamı içerisinde büyütüyoruz çocukları. Ben imkânım oldukça çıkartmaya çalışıyorum ama çevre olayı çok yok bizim çocuklarda, kopuk yaşıyorlar doğayla. Aslında dışarda bir şeyler yapabilesek daha çok öğrenecekler onun farkındayım. Orda öğrettiğim şeyleri daha çabuk alıyor çocuk. Ama sınıf ortamına girdiğin zaman insan sanki boğuluyormuş gibi oluyor. Keşke diyorum hep dışarlarda bir şeyler yapabilesek öyle versek eğitimleri çocuklara. Bizim o sıkıntımız var sınıftayız hep çocuklarla.’*

Ek- 2: Anket Geliştirme Sürecinde Ebeveynlerle Yapılan Ön Görüşme Analizleri-2

Ebeveynlerin Çocuklarını Bir Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Neden Göndermedikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Kategoriler	İfadeler
Ekonomik nedenler (A1, A3, A5, A6, B1, B3)	A1: 'Sadece maddi nedenler göndermememizin başka bir sebebi yok.' A6: 'Tabi ilk ve son sebep aslında maddiyet o olmasaydı çoktan gelmişlerdi ikisi de.' B1: 'Şu an gönderememe sebebim işyerimi yeni aldım borçlarım var. Maddi açıdan sıkıntıda olduğum için biraz o yüzden gönderemem.'
Mesafe (A1)	A1: 'Birazda evimiz buraya çok uzak getir götür zor olacak. O yüzden bu sene gönderemedik.'
Erken (A2, A4, A7)	A4: 'Birde ben çok erken gönderme taraftarı değilim.' A2: 'Erken diye düşünüyorum ve bıkar diye korkuyorum.'
Sıkılır (A2, A4)	A4: 'Daha önce anaokulunda da çalıştığım için mesela aynı sınıfa uzun yıllar devam eden çocuk belli bir süre sonra o sınıftan sıkılıyor.'
Bilmiyordum (A3)	A3: 'Göndermeme sebebim ilk önce bilmiyordum. 4 yaş grubunu aldıklarını, benim bildiğim sırf anasınıfında 5-6 yaşa geldiğinde başlanması gerektiği idi.'
İyi bakıcı (A4, A7)	A4: 'Öncelikle bakıcımızla anlaştığımız için onu bırakamadık. Bakıcıyla çocuğum çok iyi anlaşıyorlar.' A7: 'Biz çalışıyoruz ama benim annemde kayınvalidemde yakınımızdalar, bakıcımız vardı ama o da anneannemiz gibiydi.'
Kurallar (A4, B1)	A4: 'Ben erken gönderip çocuğu çok çok sıkamak istemedim. Çünkü doğrudan kurallara giriyor, küçük yaşta çok fazla kurallara bağlı kalmasını istemiyorum aslında biraz rahat hareket etsin (gülerek). Ondan

	<i>sonra kurallarla başlayalım, gerçi kural dönemi geldi çocuğun (gülerek). Biz kuralları kaybettik gitti.'</i>
Yaşı küçük (A5)	<i>A5: 'Daha ufak diye bunlardan öyle düşündük göndermek istemedik.'</i>
Kendini ifade etme problemi (A5, B2)	<i>A5: 'Konuşması da tam yeterli olmadığı için kendini ifade edemez diye düşündük.'</i> <i>B2: 'Oğlanı göndermek istiyorum oda tam olarak konuşamadığı için okulda öğretmenine derdini anlatamaz.'</i>
Kardeş/ kardeş sayısı (A5, A6, B2)	<i>A6: 'Yazın ne kadar arkadaş bulabiliyorsa o kadar. Bende çok isterdim onu da göndermek ama maddi durum baya zorluyor bu sorun olmasaydı zaten çoktan ikisini de ikişer sene gönderecektim.'</i> <i>B2: 'Benim göndermeme sebebim iki kardeş ikiz gibiler. İkiz gibi oldukları için mesela küçük oğlan 3 yaşını bitirdi kız 4 yaşını bitirdi. Beş dakika birbirlerinden ayrı kalamıyorlar.'</i>
Ek talepler (A6)	<i>A6: 'Hadi ayda 100 lira bir şekilde hallediyoruz. Mesela geçen dönem ayda 4 gün çerez günümüz vardı. Ceviz geliyordu, fıstık geliyordu, badem geliyordu, kuru kayısı bunlar hep ek bir maliyet olarak geliyor. Katılmazsan çocuğun eksik kalacak arkadaşlarının yanında mecbur alıyorsun.'</i>
Öz bakım (A5, A7, B2)	<i>A5: 'Yeni yeni konuşmaya başladı. Bunlar etken oldu bazen altına bez bağlıyorduk.'</i> <i>A7: 'Biraz daha açıkçası 36 aylık çocukların bakım çağında çocuklar olduğunu düşünüyorum. Diğer yaş gruplarına göre daha muhtaç, yani bazı gereksinimleri için yardıma ihtiyaç duyduklarını düşünüyorum ki öyleydi benim çocuğum daha çok sebep buydu.'</i>
Devam zorunluluğu (A7)	<i>A7: 'Bence 3 yaşta keyfi olmalı zorunlu olmamalı. Gün içerisinde mesela 2 saatlik etkinlik saati olmalı,</i>

	<i>geliyorsa istekliyse devam etmeli çocuk ve belki ayrı bir program yürütülmeli. '</i>
Okula uyum (A7)	<i>A7: 'Ben stajlarımı hep tam günlük anaokullarında yaptım. Staja başladığımda hep 3 yaş gruplarına girdim benimde şansına hep, 3 yaş çocukları sabah hep böyle ağlayarak geliyorlardı genelde. Geldiklerinde uyuklu oluyorlar, Çoğu kez çocuk seninle konuşmuyor bile okula yeni geldiğinde, üzgün ayrılıyor ailesinden. Kimisi uyuklu uyuklu geziyor, yemeğe geçtiklerinde kendi yemeklerini yiyemiyorlar, yerken uyuyup kalıyorlar. Birçoğuna bu konularda destek olmak gerekiyor. Yardımcı personel varsa bu mümkün olabiliyor. Yoksa çok zor, ben çok karşılaştım benim çocuğumun da aynı duruma düşmesine gönlüm razı gelmedi. '</i>
Sağlık problemleri (B2)	<i>B2: 'Birde sağlık problemleri oldu, ateşli havale geçirdi ikisi de o yüzden göndermek istemedim. '</i>
Anne ilgisi (B3)	<i>B3: 'Şu an anne ilgisine ihtiyaç duyduğunu düşünüyoruz. Annesi de evde ev hanımı onunla ilgileniyor o yüzden göndermiyoruz. '</i>

Ebeveynlerin çocuklarını okul öncesi kurumlarına göndermeme sebepleri on altı kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler ekonomik nedenler, mesafe, erken, sıkılır, bilmiyordum, iyi bakıcı, kurallar, yaşı küçük, kendini ifade etme problemi, kardeş/kardeş sayısı, ek talepler, öz bakım, devam zorunluluğu, okula uyum, sağlık problemleri, anne ilgisi olarak belirlenmiştir. Ebeveyn görüşleri ekonomik nedenlere dikkati çekmektedir (A1, A3, A5, A6, B1, B3). Bununla ilgili A1: 'Sadece maddi nedenler göndermememizin başka bir sebebi yok.' B1: 'Şu an gönderememe sebebim işyerimi yeni aldım borçlarım var. Maddi açıdan sıkıntıda olduğum için biraz o yüzden gönderemem.' şeklinde ifade etmişlerdir. Çocuğunu okula göndermeme sebebi olarak ebeveynler çocuklarının yaşları küçük olduğu için henüz erken olduğunu ve okuldan sıkılabileceğini düşündüklerini, okulla ev arasındaki mesafenin uzak olmasından duydukları endişeyi ifade etmişlerdir. Çocukları kendini ifade etmekte ve öz bakım becerilerini yerine getirmekte sıkıntı

duydukları için, çocuğu erkenden kurallarla tanıştırmak istemediği için okula göndermek istemeyen ebeveynlerde görölmektedir. Okulun ek talepleri, devam zorunluluğu ve çocukların okula geldiklerinde bulaşıcı hastalıklara yakalanma riskleri ebeveynleri rahatsız ettiği için çocuğunu okula göndermeyen ebeveynler mevcuttur. Evde iyi bir bakıcı varsa ya da anne çalışmıyor ve anne ilgisiyle çocuk yetişiyorsa bu durumlar ebeveynler tarafından okula alternatif görölüp çocuklarını okula göndermemektedirler.

Ek- 3: Araştırma İzni

T.C.
SULTANHISAR KAYMAKAMLIĞI
İlçe Yarı İşleri Müdürlüğü

Sayı : 82388019-S29-E.693
Konu : Anket Çalışması

03/07/2017

DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı KÜTAYYA

İlgi : Aydın Valiliği İl Yarı İşleri Md.nün 31.05.2017 tarih ve 11114 sayılı yazısı.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi 201281301215 numaralı Hasan EK'in "Aile Eğitimi Çalışmalarının Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitimi ile İlgili Düşünceleri Üzerinde Etkisi" konulu anket çalışmasını ilçemiz Atça mahallesi belirlenen eğitim bölgesinde 2-5 yaş arası çocuğu bulunan ebeveynlere uygulanm talebi uygun görülmüştür.

Hilgi ve gereğini arz ederim.

Dr.Ömer Faruk GÜNEY
Vali Yardımcısı
Sultanhisar Kaymakamı V.

DAĞITIM :
Gereği:
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ Öğrenci İşleri Daire
Başkanlığı KÜTAYYA

Bilgi:
AYDIN VALİLİĞİNE
(İl Yarı İşleri Müdürlüğü)

Dumlupınar Üniversitesi
Rektörlüğü
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
İlçe Yarı İşleri Müdürlüğü
Özgür ÖZKAN
Bilgi İşyeri İşletmeni

*Bu belge elektronik imzalıdır. imzalı suretini isten günde için <http://www.e-imza.gov.tr> adresine giderek (e-imza TRKYEN- W3-PTB- (AP)1w-XQWw/CCw) kontrolünüz.

Saklık Kurumları: 09470
Talebi No: (09470) 31 44 Faks No: (09470) 31 44
e-Posta: ilce@dumlupinar.edu.tr İlçe Yarı İşleri: <http://ilce.duym.edu.tr>

İlçe Yarı İşleri Özgür ÖZKAN
ilçe Yarı İşleri İşletmeni
Talebi No:

Ek- 4: Anket Formu

Değerli anne baba ;

'Aile eğitimi çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitimi ile ilgili düşünceleri üzerinde etkisi' isimli çalışma için hazırladığımız ankete vereceğiniz yanıtlar bizim için çok değerlidir. Siz değerli anne,babaların vereceği samimi ve objektif yanıtlar için şimdiden teşekkür ederiz.

Çocuğunuz herhangi bir okul öncesi eğitim kurumuna gidiyor mu? Gidiyor ☐ Gitmiyor ☐

Anketi Dolduran Anne/ Baba ;

Anne ☐	Mesleğiniz:	Yaşınız:
Baba ☐	Anne-baba birlikte mi?:	Eğitim durumunuz:
	Kaç çocuğunuz var?:	Çocuklarınızın yaşları:

Lütfen aşağıdaki maddelerde yer alan ifadelere ;

'KATILIYORUM' diyorsanız ⇨ ①

'KARARSIZIM' diyorsanız ⇨ ②

'KATILMIYORUM' diyorsanız ⇨ ③ numaralı kutucuğu işaretleyiniz.

Örnek
İşaretleme'dir.

1.	Çocuk anaokulu sayesinde kendi başına öğrenme becerisi kazanır.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
2.	Anaokuluna giden çocuk kendi başına oynamayı öğrenemez.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
3.	Anaokuluna giden çocuk birçok deneyim kazanır.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
4.	Sorumluluk becerisi okulda daha iyi öğrenilir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
5.	Anaokulu sayesinde çocuklar birlikte çalışmayı öğrenir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
6.	Aileler çocuklarını öğretmenlerden daha iyi eğitebilirler.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
7.	Anaokulları çocukların sosyalleşmesine katkı sunar.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
8.	Anaokuluna giden çocuklar annelerinden uzun süre ayrı kalamayacak kadar küçüktürler.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
9.	Anaokulu öğretmenleri çocukların istenmeyen davranışlarının ortadan kaldırılmasına yardımcı olur.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
10.	Anaokulu çocukları ilkokula hazırlar.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
11.	Anaokuluna giderken çocuklar daha çok hastalanır.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
12.	Öğretmen çocukların güvenliğini tek başına sağlamakta yetersiz kalabilir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
13.	Anaokulu aileler arasındaki iletişimi artırır.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM

14.	Anaokulu çocuğun çocukluğunu yaşamasına engel olmaktadır.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
15.	Anaokuluna giden çocuk evde olan çocuktan daha çok şey öğrenir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
16.	Çalışan anne-baba çocuğunu anaokuluna bırakmak yerine yakın akraba ya da komşuya bırakmalıdır.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
17.	Anaokulunun amacı sadece çocukları değil aileleri de eğitmektir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
18.	Anaokuluna giden çocuk evde daha hareketli olur.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
19.	Anaokuluna giden bir çocuğun okula devam zorunluluğu olmamalıdır.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
20.	Anne-baba eğitimleri okul öncesi dönemde gereklidir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
21.	Anaokuluna giden çocuk istediği zaman okul zamanı bile olsa evde kalıp anne-babasıyla vakit geçirebilmelidir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
22.	Anaokullarının fiziksel durumu çocuklar için uygun değildir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
23.	Evde kardeşi olan çocukların anaokuluna gitmelerine gerek yoktur.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
24.	Anaokuluna giden çocuklar daha güzel konuşurlar.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
25.	Anaokulu öğretmenleri mesleki anlamda yeterli değildir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
26.	Anaokuluna ödenen aidatlar aile bütçesini zorlar.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
27.	Okulun eve yakın olması çocuğu okula göndermem de etkili bir sebeptir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
28.	Üç yaşında bir çocuğun anaokuluna gitmesine gerek yoktur.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
29.	Küçük yaşta çocuğa kurallar koymak çocuğu okuldan soğutur.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
30.	Çocuk anaokuluna gitmek yerine evde anne ilgi ve şefkatiyle yetiştirilmelidir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
31.	Dört yaşında bir çocuk anaokuluna gidebilir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
32.	Anaokulu çocukları doğal ortamdan uzaklaştırmaktadır.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
33.	Anaokullarında yapılan etkinliklerin çoğu gereksizdir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
34.	Anaokuluna giden çocuk oyun oynamayı öğrenir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
35.	Evde iyi bir bakıcı varsa çocuğun anaokuluna gitmesine gerek yoktur.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
36.	Öğretmene yardımcı olabilecek eleman okullarda yeterince bulunmamaktadır.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM
37.	Anaokuluna giden bir çocuğun özgüven duygusu gelişir.	① KATILIYORUM	② KARARSIZIM	③ KATILMIYORUM

Ek- 5: İhtiyaç Belirleme Formu

AİLE EĞİTİM ÇALIŞMALARI İHTİYAÇ BELİRLEME FORMU

DEĞERLİ AİLELER,

Siz değerli anne babalara konunun uzmanları ve gönüllü öğretmenler tarafından sizlerin belirleyeceği konularda **ÜCRETSİZ** eğitimler verilecektir. Aşağıda yer alan konulardan eğitim almak istediklerinizi lütfen işaretleyin. Ayrıca bu konuların dışında eğitim verilmesini talep ettiğiniz başka konular varsa lütfen onları da belirtiniz.

Eğitim Verilebilecek Konular:

- ☐ Teknoloji Bağımlılığı
- ☐ Mahremiyet Eğitimi
- ☐ Çocuklarla İletişim
- ☐ Oyun ve Oyuncaklar
- ☐ İlkokula Hazırlık
- ☐ Okul Öncesi Dönemde Temel Alışkanlıkların Kazandırılması(Tuvalet/Uyku/Beslenme vb.)

Diğer(ekleyiniz):.....
.....
.....

'Çocuk EĞİTİMİNDE KRİTİK DÖNEM; OKUL ÖNCESİ'

Ek- 6: Uygulama Görselleri

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı soyadı : Hasan ER

Doğum tarihi : 23.04.1990

Doğum yeri : Kütahya

E-Posta : phdhasaner@gmail.com

Öğrenim Durumu

2004- 2008 : Kütahya Lisesi (Yabancı Dil Ağırlıklı)

2008- 2009: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Önc. Öğr. Bölümü

2009-2012: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Önc. Öğr. Bölüm

2012-2018: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı

İş Deneyimi

2012- Devam Ediyor: Aydın Sultanhisar İlçesi Demirhan İlkokulu Okul Öncesi Öğretmeni

2017-Devam Ediyor: Aydın Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ARGE Birimi Proje Uzmanı

Bildiri Sunulan Kongreler

Er, H. & Sarıçam, H. (2016, Nisan). Ebeveynlerin kardeş kıskançlığına ilişkin görüşleri ve çözüm önerilerinin incelenmesi. *V. Sakarya Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Sakarya.

Er, H. & Bartan, M. (2017, Kasım). Okul öncesi öğretmenlerinin parçalanmış aileden gelen çocuklara ilişkin görüşleri ve uygulamalarının incelenmesi. *27. Ulusal Özel Eğitim Kongresi*, Samsun.

Er, H., Eliküçük Berber, A., Çeker Ökten, Y., Yalçınkaya, D. & Pazar, Ş. (2018, Nisan). Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi ve öğrenme merkezleriyle oluşturulmuş sınıf modeli. *13. Okul Öncesi Eğitimi Öğrenci Kongresi*, Afyonkarahisar.